

ПОГОДЖЕНО

Протокол засідання
педагогічної ради
КЗ «Староприлуцька спеціальна школа»
Вінницької обласної Ради
Вінницького району
30.08.2022, №1

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор комунального закладу
«Староприлуцька спеціальна школа»
Вінницької обласної Ради
Вінницького району
Юрій КОСАЧ

*Освітня програма
для учнів 5 класу
комунального закладу
«Староприлуцька спеціальна школа»
Вінницької обласної Ради
на 2022 – 2023 навчальний рік
(I частина)*

I. Загальні положення освітньої програми

Освітня програма комунального закладу «Староприлуцька спеціальна школа» Вінницької обласної Ради (далі спеціальна школа) для учнів 5 класу розроблена на виконання Закону України «Про освіту» та постанови Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 року №1392 «Про затвердження Державного стандарту базової та повної загальної середньої освіти», наказу Міністерства охорони здоров'я України від 25.09.2020 № 2205, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 10 листопада 2020 року за № 1111/35394 «Про затвердження Санітарного регламенту для закладів загальної середньої освіти», листа МОН України від 26.07.2022 року № 1/8462 – 22 «Щодо порядку підготовки закладу освіти до нового навчального року та опалювального сезону з питань цивільного захисту, охорони праці та безпеки життєдіяльності, наказу МВСУ від 09.07.2018 № 579 «Про затвердження вимог з питань використання та обліку фонду захисних споруд», листа ДСНС від 20.07.2022 № 03 – 4127/162 «Щодо організації створення фонду захисних споруд цивільного захисту та організації укриття у ньому здобувачів освіти», наказу МОН України від 01.12.2021 № 1317.

Метою освітньої програми для дітей з інтелектуальними порушеннями є особистісне становлення здобувачів освіти, розвиток їхніх пізнавальних здібностей, компетентностей та наскрізних умінь відповідно до вікових та індивідуальних психофізіологічних особливостей і потреб, формування цінностей та розвиток самостійності, творчості, пізнавальної активності, що забезпечують їхню готовність до життя в демократичному суспільстві, соціалізації та адаптації в соціумі, здійснення допрофесійної освіти.

Головними завданнями є:

1) забезпечення права дітей з особливими освітніми потребами, зумовленими порушеннями інтелектуального розвитку на здобуття загальної середньої освіти з урахуванням індивідуальної програми розвитку шляхом спеціально організованого освітнього процесу в комплексі з корекційно-розвитковою роботою;

2) забезпечення у процесі освіти легкого або помірного ступеня; діти з інтелектуальними порушеннями.

Призначення освітньої програми Закладу - всебічний розвиток, виховання і соціалізація особистості, яка здатна до життя в суспільстві та цивілізованій взаємодії з природою, має прагнення до самовдосконалення і навчання впродовж життя, готова до свідомого життєвого вибору та самореалізації, відповідальності, трудової діяльності та громадської активності, формування в учнів компетентностей, визначених Законом України "Про освіту".

Результатом реалізації освітньої програми Закладу є випускник школи, якій відповідає «моделі» випускника закладу.

Освітня програма окреслює підходи до планування й організації закладом освіти єдиного комплексу освітніх компонентів для досягнення учнями обов'язкових результатів навчання, визначених Державним стандартом початкової та базової загальної середньої освіти (далі - Державний стандарт).

Освітня програма визначає:

- вимоги до осіб, які можуть розпочати навчання за освітньою програмою.
- загальний обсяг навчального навантаження, орієнтовну тривалість і можливі взаємозв'язки окремих предметів,

- факультативів, курсів за вибором тощо, зокрема їх інтеграції, а також логічної послідовності їх вивчення;
 - очікувані результати навчання учнів;
 - зміст навчальних програм, які мають гриф «Затверджено Міністерством освіти і науки України» і розміщені на офіційному веб-сайті МОН;
 - форми організації освітнього процесу;
 - інструменти системи внутрішнього забезпечення якості освіти.
 - системного кваліфікованого психолого- педагогічного супроводу з урахуванням стану здоров'я, особливостей психофізичного розвитку учнів;
- 3) розвиток природних здібностей і обдарувань, творчого та критичного мислення учні здійснення їх допрофесійної підготовки, формування соціально адаптованої особистості;
- 4) сприяння засвоєнню учнями норм громадянської етики та загальнолюдської моралі, міжособистісного спілкування, основ гігієни та здорового способу життя, початкових трудових умінь і навичок;
- 5) сприяння всебічному розвитку дітей;
- б) запровадження педагогіки партнерства, надання консультативно-методичної допомоги батькам (іншим законним представникам) з метою забезпечення їх активної участі в освітньому процесі, корекційно-розвитковій У Закладі навчання відбувається українською мовою.

До 5 класу зараховуються діти з особливими освітніми потребами, а саме: діти, з інтелектуальними порушеннями

Програму побудували із врахуванням таких принципів:

- дитиноцентрованості і природовідповідності;
- корекційно-розвивальної спрямованості навчання;
- узгодження цілей, змісту і очікуваних результатів навчання;
- доступності і практичної спрямованості змісту;
- наступності і перспективності навчання;
- взаємозв'язаного формування ключових і предметних компетентностей;
- логічної послідовності і достатності засвоєння учнями предметних компетентностей;
- можливостей реалізації змісту освіти через предмети або інтегровані курси;
- творчого використання вчителем програми залежно від умов навчання;

- адаптації до індивідуальних особливостей, інтелектуальних і фізичних можливостей, потреб та інтересів дітей.

II. Ключові компетентності:

- *володіння державною мовою*; що передбачає елементарні уміння та навички (в межах мовленнєвих можливостей) усно і письмово висловлювати свої думки, усвідомлення ролі мови для спілкування та культурного самовираження;
 - *можливість спілкуватися рідною мовою* (в межах пізнавальних можливостей), що передбачає використання рідної мови в різних комунікативних ситуаціях, зокрема в побуті, освітньому процесі, культурному житті громади;
 - *математична компетентність*, що передбачає застосування (в межах пізнавальних можливостей) математичних знань та вмінь в особистому і суспільному житті людини;
 - *компетентності у галузі природничих наук*, що передбачають формування пізнавального досвіду, прагнення самостійно чи в групі спостерігати та досліджувати, пізнавати себе і навколишній світ шляхом спостереження та дослідження;
 - *соціально-трудова компетентність*, що передбачає формування трудових умінь та навичок, що забезпечують подальшу здатність до успішного опанування основ професійно-трудова діяльності, набуття навичок практичної життєдіяльності;
 - *екологічна компетентність*, що передбачає сформованість уявлень щодо екологічного природокористування, дотримання правил природоохоронної поведінки, ощадного використання та збереження природних ресурсів;
 - *інформаційно-комунікаційна компетентність*, що передбачає опанування елементарними основами цифрової грамотності для розвитку і спілкування, можливість безпечного використання інформаційно-комунікаційних засобів у навчанні та інших життєвих ситуаціях;
 - *навчання впродовж життя*, що передбачає опанування життєво необхідними базовими уміннями і навичками, що сприятимуть подальшій соціальній адаптації та інтеграції в суспільство;
 - *громадянські та соціальні компетентності*, що передбачає уміння діяти (в межах своїх можливостей) в життєвих ситуаціях, ідентифікувати себе як громадянина України, дбайливе ставлення до власного здоров'я та здоров'я інших людей, дотримання здорового способу життя;
 - *культурна компетентність*, що передбачає залучення до різних видів мистецької творчості (образотворче, музичне та інші види мистецтв) шляхом розкриття і розвитку природних здібностей, творчого вираження особистості, формування навичок культури поведінки в соціумі;
 - *основи фінансової грамотності*, що передбачає формування уявлень про грошові одиниці, необхідні для здійснення та організації побутової життєдіяльності, залучення до сфери соціально-побутової та елементарної економічної діяльності.
- Необхідною умовою формування компетентностей є діяльнісна спрямованість навчання, яка передбачає постійне включення здобувачів освіти до різних видів навчально-пізнавальної діяльності, а також практична його спрямованість.

III. Освітня програма визначає:

- загальний обсяг навчального навантаження, який поданий в рамках навчального плану;
- очікувані результати навчання здобувачів базової середньої освіти;
- зміст навчальних предметів ;
- перелік комплектів навчальних програм:

№з/п	Перелік програм	Клас	Автор	Рік
1.	Музичне мистецтво	5	Квітка Н.О.	2015
2.	Трудове навчання (швейна справа)	5	Мерсіянова Г.М.	2010

ПЕРЕЛІК МОДЕЛЬНИХ ПРОГРАМ:

№з\п	Перелік модельних програм	клас	Автор	Рік
1.	Модельна навчальна програма інтегрованого курсу «Пізнаємо природу»	5	Н.А. Василенко	2022
2.	Модельна навчальна програма інтегрованого курсу «Здоров'я, безпека та добробут»	5	Т.В. Воронцова	2021
3.	Модельна навчальна програма інтегрованого курсу «Вступ до історії України громадянської освіти «	5	Ю.М. Косенко	2022
4.	Модельна навчальна програма інтегрованого курсу «Мистецтво»	5	К.С. Тороп	2022
5.	Модельна навчальна програма «Технології» (обслуговуюча праця)	5	Н.М. Дорошенко	2022

6.	Модельна навчальна програма «Інформатика»	5	Т.М. Трокай	2022
7.	Модельна навчальна програма «Українська мова»	5	Н.В. Пономаренко	2022
8.	Модельна навчальна програма «Українська література»	5	Н.В. Пономаренко	2022
9.	Модельна навчальна програма «Математика»	5	Л.І. Прохоренко	2022

Перелік підручників:

№з/л	Підручники	Класи	Автор	Рік
1	Українська мова	5	Г.Н. Плешканівська	2007
2	Українська література	5	Н.Т.Кравець	2016
3	Математика	5	Л.І. Прохоренко	2018
4	Світ навколо тебе	5	Н.А. Гіренко	2015
5	Трудове навчання (швейна справа)	5	Г.М. Мерсіянова	2001

Корекційно-розвиткові заняття

Основні напрями корекційно-розвиткової роботи: розвиток мовлення, соціально-побутове орієнтування, лікувальна фізкультура, ритміка.

Мета: психосоціальний розвиток та корекція психофізичних порушень дітей з інтелектуальними порушеннями.

Основними завданнями корекційно-розвиткових занять є:

- формування особистісних якостей дитини, розвиток і корекція всіх психічних процесів, сприяння психологічної адаптації та соціальної реабілітації дітей;
- розвиток та подолання порушень усного та писемного мовлення;
- корекція та розвиток рухових порушень та недоліків фізичного розвитку, формування вмінь диференціювати рухи відповідно до ступеня мускульних навантажень, темпу рухів, підпорядкування рухів музиці.

Корекційно-розвиткові заняття проводять педагоги: вчитель-дефектолог, вчитель-логопед, вчитель фізичної культури, вчитель музичного мистецтва.

Перелік корекційно-розвиткових програм:

№з/п	Перелік програм	Класи	Автор	Рік
1.	Програма корекційно – розвиткової роботи «Соціально – побутове орієнтування»	5	Остапенко Л.І., Тарновська Л.І.	2016
2.	Програма з корекційно – розвиткової роботи «Розвиток мовлення»	5	Хайдарова О.С., Блеч Г.О.	2018
3.	Програма з корекційно – розвиткової роботи «Лікувальна фізкультура»	5	Бобренко І.В.	2016
4.	Програма корекційно – розвиткової роботи «Ритміка»	5	Редько Л.О. Безкоровайна Л.А.	2016

Електронний варіант корекційно – розвиткових програм знаходиться на сайті інституту спеціальної педагогіки НАПН України

Форми організації освітнього процесу.

Заклад здійснює освітній процес за денною, дистанційною формою навчання у режимі 5-денного навчального тижня і цілодобовим перебуванням в пансіоні (крім канікулярних днів).

Форми організації освітнього процесу: урок – подорож, урок – екскурсія, урок – казка, урок – гра, урок – інсценізація, урок – спостереження.

Загальний обсяг навчального навантаження для 5 класу складає 1085 годин на рік.

Години з фізичної культури враховуються при визначенні гранично допустимого навантаження учнів (наказ Міністерства охорони здоров'я України від 20.02.2013 №144, зареєстрований у Міністерстві юстиції України 14 березня 2013 р. За №410/22942 «Про затвердження Державних санітарних норм та правил «Гігієнічні вимоги до улаштування, утримання і режиму спеціальних загальноосвітніх шкіл (шкіл-інтернатів) для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку, та навчально-реабілітаційних центрів».

Години корекційно-розвиткових занять навчального плану не враховуються при визначенні гранично допустимого навантаження .

Нормативи наповнюваності класів, виховних груп та поділ класів на групи під час вивчення окремих предметів встановлений відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 20.02.2001 р. № 128, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України від 6 березня 2002 року за № 229/6517 (зі змінами).

Навчальний план зорієнтований на роботу основної школи за 5-ти денним навчальним тижнем.

Інваріантна основа реалізується через освітні галузі:

- «Мовно - літературна»;
- «Математична»;
- «Природнича»;
- «Соціальна і здоров'язбережувальна»;
- «Громадянська та історична»;
- «Інформатична»;

- «Технологічна»;
- «Мистецька»;
- «Фізична культура».

Освітня галузь « Мовно - літературна» в навчальному плані реалізується через навчальні предмети: «Українська мова», «Українська література».

Освітня галузь «Математична» в навчальному плані реалізується через навчальні предмети: «Математика».

Освітня галузь «Природнича» в навчальному плані реалізується через інтегрований курс «Пізнаємо природу».

Освітня галузь « Соціальна і здоров'язбережувальна» в навчальному плані реалізується через інтегрований курс «Здоров'я. безпека та добробут».

Освітня галузь «Громадянська та історична » в навчальному плані реалізується через інтегрований курс «Вступ до історії України».

Освітня галузь «Інформатична» в навчальному плані реалізується через навчальний предмет «Інформатика».

Освітня галузь «Технологічна» в навчальному плані реалізується через навчальні предмети «Трудове навчання» (швейна справа, підготовка молодшого обслуговуючого персоналу).

Освітня галузь «Мистецька» в навчальному плані реалізується через навчальні предмети «Образотворче мистецтво», «Музичне мистецтво».

Освітня галузь «Фізична культура» в навчальному плані реалізується через заняття на уроках фізичної культури.

Очікувані результати навчання здобувачів освіти.

Відповідно до мети та загальних цілей, окреслених у Державному стандарті базової та повної загальної середньої освіти, визначено завдання, які реалізовує надавач освіти у рамках кожної освітньої галузі. Результати навчання забезпечують формування ключових компетентностей здобувачів освіти.

№з/п	Ключові компетентності	Компоненти
1	Спілкування державною	Уміння: (самостійно або за допомогою) ставити

	<p>мовою</p>	<p>запитання та розпізнавати проблему; робити висновки на основі інформації, поданої в різних формах (у текстовій формі, таблицях, діаграмах, на графіках); розуміти, пояснювати та перетворювати тексти задач письмово, грамотно висловлюватися рідною мовою; доречно та коректно вживати в мовленні термінологію з окремих предметів, чітко та зрозуміло формулювати думку, аргументувати, доводити правильність тверджень, поповнювати свій активний та пасивний словниковий запас.</p> <p>Ставлення: розуміння чітких та лаконічних формулювань.</p> <p>Навчальні ресурси: означення понять, формулювання властивостей, доведення правил, теорем.</p>
<p>2</p>	<p>Математична компетентність</p>	<p>Уміння: (самостійно або за допомогою) оперувати текстовою та числовою інформацією; встановлювати відношення між реальними об'єктами навколишньої дійсності (природними, культурними, технічними); розв'язувати задачі, зокрема практичного змісту; будувати та досліджувати найпростіші математичні моделі реальних об'єктів, процесів і явищ, інтерпретувати та оцінювати результати; прогнозувати в контексті навчальних та практичних задач; використовувати математичні методи у життєвих ситуаціях.</p> <p>Ставлення: усвідомлення значення математики для повноцінного життя в сучасному суспільстві, розвитку технологічного, економічного й оборонного потенціалу держави, успішного вивчення інших предметів.</p> <p>Навчальні ресурси: розв'язання математичних задач, зокрема таких, що моделюють реальні життєві ситуації.</p>

3	Основні компетентності у природничих науках і технологіях	<p>Уміння: (самостійно або за допомогою) розпізнавати проблеми, що виникають у довкіллі; будувати та досліджувати природні явища та процеси; користуватися технологічними пристроями.</p> <p>Ставлення: усвідомлення важливості природничих наук як універсальної мови наук, техніки та технологій, усвідомлення ролі наукових ідей у сучасних інформаційних технологіях.</p> <p>Навчальні ресурси: складання графіків та діаграм, які ілюструють функціональні залежності результатів впливу людської діяльності на природу.</p>
4	Інформаційно- цифрова компетентність	<p>Уміння: (самостійно та за допомогою) структурувати дані; діяти за алгоритмом та складати алгоритми; визначати достатність даних для розв'язання задачі; використовувати різні знакові системи; знаходити інформацію та оцінювати її достовірність; доводити істинність тверджень.</p> <p>Ставлення: осмислення інформації та джерел її отримання; усвідомлення важливості інформаційних технологій для ефективного розв'язання математичних задач.</p> <p>Навчальні ресурси: візуалізація даних, побудова графіків та діаграм за допомогою програмних засобів.</p>

5	Уміння вчитися впродовж життя	<p>Уміння: (самостійно та за допомогою) визначати мету навчальної діяльності, відбирати й застосовувати потрібні знання та способи діяльності для досягнення цієї мети; організовувати та планувати свою навчальну діяльність; моделювати власну освітню траєкторію, аналізувати, контролювати, коригувати та оцінювати результати своєї навчальної діяльності; доводити правильність власного судження або визнавати помилковість.</p> <p>Ставлення: усвідомлення власних освітніх потреб та цінності нових знань і вмінь; зацікавленість у пізнанні світу; розуміння вчитись впродовж життя; прагнення до вдосконалення результатів своєї діяльності.</p> <p>Навчальні ресурси: моделювання власної освітньої траєкторії.</p>
6	Ініціативність і підприємливість	<p>Уміння: (самостійно та за допомогою) вирішувати життєві проблеми, аналізувати, прогнозувати, ухвалювати оптимальні рішення; використовувати критерії практичності, ефективності з метою вибору найкращого рішення; аргументувати та заміщати свою позицію, дискутувати; використовувати різні стратегії, шукаючи оптимальних способів розв'язання життєвого завдання.</p> <p>Ставлення: ініціативність, відповідальність, упевненість у собі; переконаність, що успіх команди — це особистий успіх; позитивне оцінювання та підтримка конструктивних ідей інших.</p> <p>Навчальні ресурси: завдання підприємницького змісту (оптимізаційні задачі).</p>

7	Соціальна і громадянська компетентності	<p>Уміння: (самостійно та за допомогою) висловлювати власну думку, слухати і чути інших, оцінювати аргументи та змінювати думку на основі доказів; аргументувати та відстоювати свою позицію; ухвалювати аргументовані рішення в життєвих ситуаціях; співпрацювати в команді, виділяти та виконувати власну роль в командній роботі; аналізувати власну економічну ситуацію, родинний бюджет; орієнтуватися в широкому колі послуг і товарів на основі чітких критеріїв, робити споживчий вибір спираючись на різні дані.</p> <p>Ставлення: ощадливість і поміркованість; рівне ставлення до інших незалежно від статків, соціального походження; відповідальність за спільну справу; повага до прав людини.</p> <p>Навчальні ресурси: завдання соціального змісту.</p>
8	Обізнаність і самовираження у сфері культура	<p>Уміння: (самостійно та за допомогою) висловлювати свою думку, аргументувати та вести діалог, національні та культурні особливості співрозмовників та дотримуючись етики спілкування та взаємодії; враховувати художньо-естетичну складову при створенні продуктів своєї діяльності (малюнків, текстів, схем тощо).</p> <p>Ставлення: культурна самоідентифікація, повага до культурного розмаїття у глобальному суспільстві; усвідомлення впливу окремого предмета на людську культуру та розвиток суспільства.</p> <p>Навчальні ресурси: математичні моделі в різних видах мистецтва.</p>

9	Екологічна грамотність і здорове життя	<p>Уміння: (самостійно та за допомогою) аналізувати та оцінювати соціально-економічні події в державі на основі різних даних; враховувати правові, етичні, екологічні та соціальні наслідки рішень.</p> <p>Ставлення: усвідомлення взаємозв'язку кожного окремого предмета та екології на основі різних даних; ощадне, бережливе відношення до природних ресурсів, чистоти довкілля та дотримання санітарних норм побуту; розгляд порівняльної характеристики щодо вибору здорового способу життя; власна думка та позиція до зловживань алкоголю, нікотину тощо.</p> <p>Навчальні ресурси: навчальні проекти, завдання соціально-економічного, екологічного змісту; задачі, які сприяють усвідомленню цінності здорового способу життя.</p>
---	--	---

Наскрізнi лiнii є соціально значимими над предметними темами, які допомагають формуванню у здобувачів освіти уявлень про суспільство в цілому, розвивають здатність застосовувати отримані знання у різних життєвих ситуаціях.

- Навчання з Організацію навчального середовища — зміст та цілі наскрізних тем враховуються при формуванні духовного, соціального і фізичного середовища навчання;
- Окремі предмети — виходячи із наскрізних тем при вивченні предмета проводяться відповідні трактовки, приклади і методи навчання, реалізуються над предметні, між класові та загальношкільні проекти. Роль окремих предметів при навчанні за наскрізними темами різна і залежить від цілей і змісту окремого предмета та від того, наскільки тісно той чи інший предметний цикл пов'язаний із конкретною наскрізною темою;
- предмети за вибором;
- роботу в проектах;
- позакласну навчальну роботу і роботу гуртків.

наскрізними лініями реалізується насамперед через

Наскрізна лінія	Коротка характеристика
<p>Екологічна безпека й сталий розвиток</p>	<p>Формування в здобувачів освітисоціальної активності, відповідальності та екологічної свідомості, готовності брати участь у вирішенні питань збереження довкілля і розвитку суспільства, усвідомлення важливості сталого розвитку для майбутніх поколінь.</p> <p>Проблематика наскрізної лінії реалізується через завдання з реальними даними про використання природних ресурсів, їх збереження та примноження. Аналіз цих даних сприяє розвитку бережливого ставлення до навколишнього середовища, екології, формування критичного мислення, вміння вирішувати проблеми, критично оцінювати перспективи розвитку навколишнього середовища і людини.</p>
<p>Громадянська відповідальність</p>	<p>Сприятиме формуванню відповідального громадянина, що розуміє принципи та механізми функціонування суспільства. Ця наскрізна лінія засвоюється переважно через колективну діяльність, яка поєднує окремі предмети між собою та розвиває у здобувачів освіти готовність до співпраці, толерантність щодо різноманітних способів діяльності і думок.</p> <p>Вивчення окремого предмета викликає у здобувачів освіти якомога більше позитивних емоцій, а її зміст — націлений на виховання порядності, старанності, систематичності, послідовності, наполегливості та чесності. Приклад вчителя є важливим у формуванні толерантного ставлення один до одного, незалежного від рівня навчальних досягнень та особливостей психофізичного розвитку.</p>
<p>Здоров'я і безпека</p>	<p>Завданням наскрізної лінії є становлення здобувача освіти як свідомого громадянина, здатного вести здоровий спосіб життя та формувати навколо себе безпечне життєве середовище.</p> <p>Реалізується через завдання з реальними даними про безпеку та охорону здоров'я (текстові завдання пов'язані з середовищем дорожнього руху, рухом пішоходів транспортних засобів).</p>

<p>Підприємливість і фінансова грамотність</p>	<p>Наскрізна лінія націлена на розвиток лідерських ініціатив, здатність успішно діяти в технологічному швидкозмінному середовищі, забезпечення кращого розуміння здобувачами освіти практичних аспектів фінансових питань, (здійснення заощаджень, інвестування запозичення, страхування кредитування тощо).</p> <p>Реалізується через розв'язування практичних завдань щодо планування господарської діяльності та реальної оцінки власних можливостей, складання сімейного бюджету, формування економного ставлення до природних ресурсів.</p>
--	--

Опис інструментарію оцінювання.

Оцінюванню підлягають результати навчання з навчальних предметів, інтегрованих курсів обов'язкового освітнього компонента типового навчального плану.

Оцінювання результатів навчання учнів зорієнтоване на ключові компетентності і наскрізні вміння та вимоги до обов'язкових результатів навчання у відповідній освітній галузі, визначені Державним стандартом.

Встановлення відповідності між вимогами до результатів навчання учнів, визначеними Державним стандартом, та показниками їх вимірювання здійснюється відповідно до системи та загальних критеріїв оцінювання результатів навчання учнів, визначених Міністерством освіти і науки України. Основними видами оцінювання результатів навчання учнів є: поточне, підсумкове (тематичне, семестрове, річне) .

Річне оцінювання здійснюється за системою оцінювання, визначеною законодавством, а результати такого оцінювання відображаються у свідоцтві досягнень, що видається учневі щороку. Поточне та підсумкове оцінювання результатів навчання учнів здійснюють відповідно до вимог модельних навчальних програм із застосуванням таких основних форм та способів: усної (зокрема шляхом індивідуального, групового та фронтального опитування); письмової, у тому числі графічної (зокрема шляхом виконання діагностичних, самостійних та контрольних робіт,

тестування, організації роботи з текстами, діаграмами, таблицями, графіками, схемами, контурними картами тощо);
цифрової (зокрема шляхом тестування в електронному форматі);
практичної (зокрема шляхом організації виконання різних видів експериментальних досліджень та навчальних проєктів, виготовлення виробів, роботи з біологічними об'єктами, хімічними речовинами тощо).

У рамках академічної свободи педагогічні працівники закладу освіти здійснюють вибір форм, змісту та способу оцінювання залежно від дидактичної мети.

Опис та інструменти системи внутрішнього забезпечення якості освіти

Система внутрішнього забезпечення якості складається з наступних компонентів:

- кадрове забезпечення освітньої діяльності;
- навчально-методичне забезпечення освітньої діяльності;
- матеріально-технічне забезпечення освітньої діяльності;
- якість проведення навчальних занять;
- моніторинг досягнення здобувачами освіти результатів навчання

(компетентностей).

Завдання системи внутрішнього забезпечення якості освіти:

- оновлення методичної бази освітньої діяльності;

Контроль за виконанням навчальних планів та освітньої програми, якістю знань, умінь і навичок учнів, розробка рекомендацій щодо їх покращення;

- моніторинг та оптимізація соціально-психологічного середовища закладу освіти;

Створення необхідних умов для підвищення фахового кваліфікаційного рівня педагогів інших працівників.

Інструменти внутрішнього забезпечення якості освіти

1. Кадрове забезпечення освітньої діяльності: педагоги школи з дефектологічною освітою, практичний психолог, керівники гуртків, педагог-організатор, вихователі.

Педагогічні працівники, які здійснюють освітній процес, мають відповідну освіту та кваліфікацію відповідно до спеціальності.

Кваліфікаційний рівень педагогів: працює у школі 40 педагогі: 18 - вчителів, 22 вихователі. Із 40 педагогів вищу освіту мають-35, що становить 87,5%, бакалавр – 2, що становить 5%. середню педагогічну-3, (7,5%).

За результатами атестації у школі працюють педагогічні працівники, які мають:

« спеціаліст вищої категорії» -16, що становить 40.%;

« спеціаліст першої категорії» - 5, що становить 12,5%;

«спеціаліст другої категорії» - 5, що становить 12.5%;

« спеціаліст» - 8, що становить 20%;

«бакалавр» - 3. Що становить 5 %.

11 тарифний розряд - 3, що становить 11,6%.

2. Навчально-методичне забезпечення освітньої діяльності забезпечено наявністю:

- чинних освітніх програм та навчальних планів, за якими здійснюється освітня діяльність;
- фахових періодичних видань;
- методичних посібників для вчителів;

3. Матеріально-технічне забезпечення освітньої діяльності включає навчальні кабінети, навчальні майстерні трудового навчання для учнів школи II ступеню з відповідним обладнанням навчального і загального призначення, визначеним у наказах МОН України.

Матеріально - технічна база закладу дозволяє виконувати вимоги програм вивчення предметів навчального плану.

Забезпечено доступ до мережі Інтернет за **технологією** . До послуг учнів бібліотека з фондом підручників та навчальної літератури, читальна зала.

Соціально-побутова інфраструктура передбачає наявність у закладі медичного пункту, харчоблоку, спортивної зали, спортивного майданчику.

4. *Якість проведення навчальних занять* забезпечується, насамперед:

- 1) впровадженням діяльнісного та інтегрованого підходів до організації освітнього процесу;
- 2) впровадженням інноваційних педагогічних технологій: «Особистісно орієнтоване навчання», «Технологія інтегрованого навчання», «Інформаційно-комунікаційні технології», «Технологія проєктного навчання», «Інтерактивні технології» тощо;
- 3) активним використанням колективних, групових та індивідуальних форм роботи, спрямованих на формування навичок продуктивної співпраці та спілкування учнів;
- 4) створенням розвивального та здоров'язберезувального середовища для навчання.

5. *Моніторинг досягнення учнями результатів навчання (компетентностей).*

Контроль і оцінювання навчальних досягнень здобувачів здійснюються на суб'єкт- суб'єктних засадах, що передбачає систематичне відстеження їхнього індивідуального розвитку у процесі навчання.

З метою неперервного відстеження результатів навчання, їх прогнозування та коригування проводяться моніторингові дослідження навчальних досягнень на шкільному рівні, а також на рівні окремих класів. Аналіз результатів моніторингу дає можливість відстежувати стан реалізації цілей освіти та вчасно приймати необхідні педагогічні рішення.

Завдання системи внутрішнього забезпечення якості освіти:

- оновлення методичної бази освітньої діяльності;
- контроль за виконанням навчальних планів та освітньої програми, якістю знань, умінь і навичок учнів, розробка рекомендацій щодо їх покращення;
- моніторинг та оптимізація соціально-психологічного середовища закладу;
- створення необхідних умов для підвищення фахового кваліфікаційного рівня педагогічних працівників.

Освітня галузь «Мовно - літературна»

«Українська мова»

(5 клас)

Метою предмета «Українська мова» є надання учням такої мовної освіченості та мовленнєвого розвитку, які б допомогли б їм успішно увійти в соціокультурний простір країни і адаптуватися та інтегруватися в ньому по закінченню школи.

Завданнями навчання української мови здобувачів освіти 5 класу виступають:

- Навчання усного та писемного мовлення;
- Формування вмінь спілкуватися в різних ситуаціях;
- Прищеплення етичних і моральних рис школяра;
- Розвиток та корекція психофізичних недоліків;
- Виховання любові до української мови;
- Надання особистісних рис засобами української мови.

Матеріал предмета «Українська мова» дібрано з метою сприяння мовному та мовленнєвому розвитку школярів і з урахуванням трьох основних принципів навчання української мови: комунікативна змістова лінія, лінгвістична містова лінія, українознавча змістова лінія, діяльнісна змістова лінія, навчально-мовна лінія.

У **комунікативній змістовій лінії** подано зміст роботи з формування вмінь сприймати усне та писемне мовлення, відтворювати його, працювати з усними і письмовими висловлюваннями різних типів, стилів і жанрів мовлення, з якими здобувачі освіти щоденно стикатимуться як у навчальній діяльності так і в подальшій майбутній діяльності. Також закладено матеріал з мовленнєвознавчих понять: спілкування і мовлення, текст, діалог, монолог, типи, жанри та сили мовлення.

Лінгвістична змістова лінія – це курс мовної системи, якою здобувачі освіти мають оволодіти для поліпшення свого мовлення. Вона забезпечує певний обсяг знань з мови, доступний особам з особливими освітніми потребами (орфоепічні, лексичні, граматичні, стилістичні знання) та сформовані на цій базі мовні вміння та навички.

В **українознавчій змістовій лінії** закладено перелік тем із розвитку мовлення, які орієнтують надавача освіти на добір відповідних текстів, що знайомлять з історією, звичаями, традиціями, ремеслами, духовною культурою

українського народу, загальнолюдськими моральними нормами. Українознавча змістова лінія сприяє збагаченню граматичної будови усного та писемного мовлення, розширенню лексичного запасу школярів, засвоєння етнокультурознавчих явищ та понять, зокрема символів, фразеологізмів, пов'язаних з народними традиціями, звичаями, ремеслами, побутом.

Діяльнісна змістова лінія реалізується через систему вправ і завдань комплексного характеру, усвідомлення учнями структури власної самостійної діяльності, розвиток їхніх мовленнєвих здібностей, оволодіння базовими мисленнєвими прийомами під час опанування рідної мови (аналіз, синтез, узагальнення, порівняння, класифікація, систематизація та ін.)

Пояснювальна записка

Навчальний предмет «Українська мова» належить до мовно-літературної освітньої галузі та є одним з головних середшкільних предметів, бо відіграє велике значення у підготовці учнів до життя.

Дана програма укладена відповідно до Державного стандарту базової середньої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 року № 898 та наказу Міністерства освіти і науки України від 07 грудня 2021 року № 1317 «Про затвердження типової освітньої програми для 5-10 (11) класів спеціальних закладів середньої освіти для осіб з особливими освітніми потребами» і побудована за принципом, який реалізує неперервність мовної освіти, перехід від початкової до середньої ланки, повторення вивченого матеріалу та поступове розширення і поглиблення знань учнів від класу до класу, сприяє легкій адаптації до вимог Нової української школи, що є надзвичайно важливо для здобуття знань учнями з порушеннями інтелектуального розвитку.

В основу програми покладено компетентісний підхід, який є одним з головних для оновлення змісту та якості освіти, оскільки його основним завданням є не лише оволодіння певними знаннями, але й вміння ефективно застосовувати їх на практиці.

Мета програми: у процесі вивчення української мови сформувані в учнів з порушеннями інтелектуального розвитку основні ключові компетентності, серед яких: вільне володіння державною мовою, достатній рівень спілкування в різних життєвих ситуаціях, виховання національно свідомої, духовно багатой мовної особистості, яка буде володіти необхідною системою лінгвістичних знань, умінь та навичок, які зможе практично застосовувати у подальшому самостійному дорослому житті.

Для школярів із порушеннями інтелектуального розвитку уроки української мови відіграють важливу роль у розвитку усного та писемного мовлення, формуванні психічних функцій та особистості загалом, адже в процесі вивчення української мови реалізується корекційна та практична мета, що надзвичайно важливо для таких учнів.

Корекційна мета здійснюється в області мовленнєвого розвитку учнів, бо основним завданням уроків української мови є формування мовлення як засобу спілкування, засобу корекції пізнавальної діяльності учнів. Практична мета полягає у кращій адаптації школярів до життя в суспільстві після завершення навчання (здобуття майбутньої професії, професійна діяльність, повсякденне життя).

У програмі представлені такі змістові лінії: комунікативна, лінгвістична, соціокультурна (компетентісна). Кожна з цих ліній має свою мету та завдання, в комплексі забезпечує розвитку.

Комунікативна змістова лінія відіграє основну роль, оскільки передбачає формування мовленнєвих умінь та навичок, розвиток та корекцію усного і писемного мовлення учнів, уміння спілкуватися, пізнавати, сприймати, відтворювати, впливати. У програмі відображені всі види мовленнєвої діяльності: аудіювання, читання, говоріння, письмо.

Лінгвістична змістова лінія передбачає засвоєння теорії мови (лінгвістичних понять, фактів, закономірностей), мовних одиниць і явищ, які забезпечують необхідний для учнів з порушеннями інтелектуального розвитку обсяг знань, які є основою для формування уявлень про систему української мови та її структуру. За цією лінією формуються орфоепічні, лексичні, граматичні і правописні уміння й навички учнів.

У соціокультурній (компетентнісній) змістовій лінії відображені ключові компетентності Державного стандарту Нової української школи. Метою даної змістової лінії є розширення уявлень (у межах пізнавальних можливостей учнів) про культуру українського народу (духовну та матеріальну), знайомство учнів з історією, звичаями, традиціями, мистецтвом, загальнолюдськими моральними нормами і цінностями, культурною спадщиною, що здійснюється за допомогою переліку тем, що орієнтують учителя на добір відповідних текстів, дібраних у тому числі з художньої літератури та усної народної творчості. Реалізуючи цю змістову лінію вчителю потрібно звертати особливу увагу на тлумачення значень слів і фразеологізмів, прислів'їв та приказок. У процесі формування компетентностей в учнів відбувається розвиток зв'язного мовлення. Все це забезпечує духовний розвиток дитини і впродовж навчання позитивно впливає на її становлення як мовної особистості та громадянина України.

Програма складається з пояснювальної записки та основної частини, яка містить такі компоненти: зміст навчального матеріалу, види навчальної діяльності, очікувані результати навчання, напрями корекційно-розвиткової роботи.

У змісті навчального матеріалу подано мовні теми, які необхідно засвоїти учням; представлено орієнтовні види навчальної діяльності, які педагог може використати на уроці; передбачено очікувані результати навчання, формування в учнів вмінь та навичок, які відповідають вимогам Державного стандарту базової середньої освіти. Корекційно-розвиткова робота у програмі займає важливе місце та включає в себе корекцію психофізичних порушень кожного учня на основі мовного матеріалу, що сприятиме соціалізації таких дітей.

У програмі не передбачено поділ годин на вивчення тієї чи іншої теми. Педагог розподіляє час на власний розсуд, беручи до уваги загальну кількість годин, відведену на вивчення предмету «Українська мова» впродовж року, не порушуючи змісту навчального предмета.

Після опанування програми у школярів мають бути сформовані ключові компетентності Нової української школи, базові знання з фонетики, графіки, орфографії, лексикології, будови слова, морфології, синтаксису та пунктуації. мовленнєвий розвиток дитини з порушеннями інтелектуального розвитку.

УКРАЇНСЬКА МОВА
5 клас

Зміст навчального матеріалу.

- Вступ.
- Фонетика. Графіка. Орфоепія. Орфографія.
- Лексикологія.
- Будова слова.
- Синтаксис і пунктуація.
- Повторення.

Основна частина

Зміст навчального матеріалу	Види навчальної діяльності	Очікувані результати навчання	Напрями корекційно-розвиткової роботи
Вступ			
Мова та мовлення в житті людини.	<ul style="list-style-type: none"> – розповідь; – пояснення – елементи бесіди; – робота з текстами; – обмін думками; – індивідуальна робота (заповнення таблиці «Відмінності 	<p style="text-align: center;">Учень/учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> – знає, що таке мова та мовлення, розуміє їх роль у житті людини; – з допомогою вчителя пояснює різницю між мовою та мовленням. 	<ul style="list-style-type: none"> – розвиток зв'язного мовлення, пізнавальної активності, мислення, уваги на основі ознайомлення учнів з поняттями «мова» та «мовлення»; – корекція дрібної

	між мовою та мовленням»).		моторики пальців рук у процесі удосконалення навичок письма.
Лінгвістична змістова лінія			
Фонетика. Графіка. Орфоепія. Орфографія			
<p>Повторення вивченого у початковій школі. Алфавіт. Розташування букв у алфавітному порядку.</p> <p>Звуки і букви. Звуки голосні та приголосні, їх розрізнення.</p> <p>Наголос. Місце голосних звуків у слові (наголошені, ненаголошені).</p> <p>Приголосні тверді й м'які, їх розрізнення. Подвоєння приголосних у словах. Дзвінки й глухі приголосні.</p> <p>Поділ слів на склади. Участь голосних у творенні складів. Перенос слів.</p>	<p>— пояснення використанням наочності (мультимедійна презентація, таблиці);</p> <p>— бесіда;</p> <p>— дидактична гра;</p> <p>— виконання усних та письмових вправ.</p>	<p>Учень/учениця:</p> <p>— знає, що називається алфавітом, правильно називає букви;</p> <p>— користуючись алфавітом, з допомогою вчителя розставляє слова в алфавітному порядку;</p> <p>— з допомогою вчителя може пояснити в чому різниця між буквами та звуками;</p> <p>— самостійно називає голосні звуки;</p> <p>— розрізняє голосні та приголосні звуки;</p> <p>— з допомогою вчителя визначає, яким є голосний звук (наголошеним чи ненаголошеним), знаходить наголошений голосний у слові;</p> <p>— розрізняє тверді та м'які, дзвінки та глухі приголосні звуки;</p> <p>— розуміє роль голосних при поділі слів на склади;</p> <p>— з допомогою вчителя ділить слова на склади;</p> <p>— визначає кількість складів у слові;</p> <p>— з допомогою вчителя переносить слова з рядка в рядок.</p>	<p>— корекція звуковимови;</p> <p>— розвиток усного мовлення, артикуляційної моторики, фонематичного слуху;</p> <p>— розвиток логічного мислення, уваги, пам'яті;</p> <p>— розвиток уміння застосовувати здобуті мовні знання на практиці;</p> <p>— корекція дрібної моторики пальців рук у процесі удосконалення навичок письма.</p>

Лексикологія

<p>Лексичне значення слова. Групи слів за значенням: антоніми, синоніми, омоніми.</p>	<p>— пояснення демонстрацією наочності (мультимедійної презентації); — бесіда; — обмін думками; — робота з текстом; — дидактичні ігри; — виконання усних та письмових вправ; — складання речень з синонімами, антонімами, омонімами.</p>	<p style="text-align: center;">Учень/учениця:</p> <p>— знає, що таке лексичне значення слова; — знає, які слова називаються антонімами, синонімами, омонімами, наводить приклади; — з допомогою вчителя визначає антоніми, синоніми, омоніми у реченні.</p>	<p>— розвиток зв'язного, мовлення, аналітичного та логічного мислення в процесі наведення прикладів синонімів, антонімів, омонімів, у процесі складання речень з цими групами слів; — розвиток пам'яті на основі запам'ятовування визначень груп слів за значенням; — збагачення словникового запасу; — корекція дрібної моторики пальців рук у процесі удосконалення навичок письма.</p>
---	--	--	---

Будова слова

<p>Частини слова: префікс, корінь слова, суфікс, закінчення. Їх графічне позначення. Корінь. Спільнокореневі слова. Префікс. Утворення нових слів за допомогою</p>	<p>— пояснення демонстрацією наочно сті (мультимедійної презентації); — індивідуальна робота (створення моделі будови слова</p>	<p style="text-align: center;">Учень/учениця:</p> <p>— називає значущі частини слова, знає їхнє графічне позначення; — за допомогою вчителя визначає корінь у спільнокореневих словах; — має уявлення про префікс та суфікс, їх роль у творенні нових слів; — за допомогою вчителя утворює нові</p>	<p>— формування знань про значущі частини слова; — розвиток пам'яті на основі запам'ятовування інформації про значущі частини слова; — розвиток усного та писемного мовлення;</p>
--	---	--	---

<p>префіксів. Суфікс. Утворення нових слів за допомогою суфіксів. Поняття про закінчення та його роль як частини слова.</p>	<p>за допомогою кубиків (лого); – виконання письмових вправ (практичних завдань).</p>	<p>слова, додаючи префікси та суфікси; – має уявлення про закінчення як засіб зв'язку слів у реченні; – за допомогою вчителя визначає значущі частини слова.</p>	<p>– розвиток мислення, уваги в процесі творення нових слів; – збагачення активного словника учнів спільнокореневими словами. – розвиток логічного мислення шляхом підбору спільнокореневих слів. – розвиток уваги, корекція дрібної моторики пальців рук у процесі позначення значущих частин слова.</p>
Синтаксис і пунктуація			
<p>Словосполучення. Відмінність словосполучення від слова й речення. Головне й залежне слово в словосполученні. Речення, його граматична основа (підмет і присудок). Речення з одним головним членом. Види речень за метою</p>	<p>– розповідь; – пояснення в поєднанні з демонстрацією наочного навчального матеріалу; – бесіда; – обмін думками; – дидактичні ігри; – індивідуальна робота (заповнення</p>	<p>Учень/учениця: – знає, що називається словосполученням; – з допомогою вчителя називає різницю між словом, словосполученням і реченням; – з допомогою вчителя визначає та графічно позначає головне та залежне слово у словосполученні; – з допомогою вчителя ставить питання від головного слова до залежного;</p>	<p>– формування знань про словосполучення та речення; – розвиток логічного мислення, уваги в процесі усвідомлення різниці між словом, словосполученням та реченням; – розвиток усного мовлення, логіч</p>

<p>висловлювання: розповідні, питальні, спонукальні.</p> <p>Види речень за емоційним забарвленням: окличні, неокличні. Розділові знаки в кінці речень.</p> <p>Однорідні члени речення. Розділові знаки у реченнях з однорідними членами.</p>	<p>табличок «Відмінності між словом, словосполученням та реченням», «Головні члени речення»);</p> <p>– створення схеми «Види речень за метою висловлювання»).</p>	<p>– знає, що називається реченням;</p> <p>– знає, з чого складається граматична основа речення;</p> <p>– знає головні члени речення та їх визначення;</p> <p>– з допомогою вчителя визначає головні члени речення;</p> <p>– знає та називає типи речень за метою висловлювання та емоційним забарвленням;</p> <p>– з допомогою вчителя ставить розділові знаки у кінці питальних, розповідних, спонукальних речень;</p> <p>– знає, які члени речення називаються однорідними;</p> <p>– з допомогою вчителя визначає однорідні члени в реченні та ставить розділові знаки між ними.</p>	<p>мислення, уваги в процесі розвитку вміння ставити питання від головного слова до залежного у словосполученні;</p> <p>– розвиток логічного мислення, уваги під час визначення головних членів речення;</p> <p>– розвиток пам'яті на основі запам'ятовування типів речень за метою висловлювання та емоційним забарвленням;</p> <p>– розвиток вміння правильно інтонувати речення;</p> <p>– корекція дрібної моторики пальців рук у процесі удосконалення навичок письма.</p>
--	---	---	--

Комунікативна змістова лінія

<p>Мовлення діалогічне й монологічне, усне й писемне. Правила спілкування.</p>	<p>– пояснення з елементами бесіди;</p> <p>– складання та розігрування діалогів, дотримуючись орфоепічних норм,</p>	<p>Учень/учениця:</p> <p>– розрізняє монологічне й діалогічне мовлення, усне й писемне;</p> <p>– знає правила спілкування та дотримується їх.</p>	<p>– розвиток зв'язного мовлення, логічного мислення збагачення словникового запасу шляхом вміння вести діалог, дотримуючись</p>
--	---	--	--

	використовуючи різнівиди речень за метою висловлювання та емоційним забарвленням.		правил спілкування.
Текст. Тема й основна думка висловлювання. Усна й письмова форми тексту. Простий план тексту. Заголовок тексту. Поділтексту на абзаци. Відновлення тексту з порушеною структурою. Складання тексту з поданих частин.	<ul style="list-style-type: none"> – робота над текстами, які містять синоніми, антоніми, омоніми; – складання простого плану до тексту, який містить спільнокореневіслова; – поділ на абзаци тексту, який містить однорідні члениречення. 	<p>Учень/учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> – розуміє що таке текст, з допомогою вчителя визначає його тему та основну думку; – з допомогою вчителя складає простий план до тексту, придумує заголовок, ділить текст на абзаци, відновлює текст, у якому порушена структура викладу змісту. 	<ul style="list-style-type: none"> – розвиток зв'язного мовлення; – збагачення словникового запасу; – корекція аналітико-синтетичної функції мислення в процесі створення простого плану до тексту, поділу тексту на абзаци, відновлення тексту з порушеноюструктурою. – корекція дрібної моторики пальців рук у процесі удосконалення навичок письма.
Типи мовлення: розповідь,опис.	<ul style="list-style-type: none"> – пояснення; – демонстрація; – робота з текстами описового тарозповідного характерів, які містять синоніми, однорідні 	<p>Учень/учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> – має уявлення про типи мовлення (розповідь, опис), з допомогою вчителя класифікує тексти за типами мовлення. 	<ul style="list-style-type: none"> – розвиток зв'язного мовлення; – збагачення словникового запасу; – удосконалення читацьких навичок, вміння переказувати

	Члени речення, спільнокореневі слова, подвоєння приголосних.		прочитане або почуте; – вміння порівнювати та аналізувати; – розвиток уваги в процесі роботи надтекстами; – корекція дрібної моторики пальців рук у процесі удосконалення навичок письма.
<p><u>Види робіт</u></p> <p>Аудіювання.</p> <p>Слухання текстів, які належать до різних типів мовлення (розповідь, роздум, (опис), жанрів мовлення, оповідання, казка, вірш, прислів'я, загадка), їх сприймання та розуміння. Усні та письмові відповіді на тестові завдання до прослуханих текстів.</p>	<p>Робота над текстами для аудіювання, читання, переказу, твору, які містять слова з подвоєнням приголосних,</p> <p>синоніми,</p>	<p>Учень/учениця:</p> <p>– розуміє та відтворює зміст почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту);</p> <p>– етично висловлює власне ставлення до почутого;</p> <p>– стисло переказує зміст почутого</p>	<p>– розвиток зв'язного мовлення, вміння мовлення, здатності застосовувати здобуті знання та навички на практиці (читати вголос, переказувати невеликі тексти,</p>

<p>ми,</p> <p>омоніми,</p> <p>спільнокорене</p> <p>ві</p> <p>слова, слова</p> <p>префіксами</p> <p>суфіксами,</p> <p>різні типи</p> <p>речень</p> <p>за метою</p> <p>висловлюванн</p> <p>я</p> <p>емоційним</p> <p>забарвленням,</p> <p>однорідні</p> <p>чл</p> <p>ени</p> <p>- Читання вголос та мовчки</p> <p>текстів</p> <p>монологічного</p> <p>характе</p> <p>ру,</p> <p>які належать до різних стилів (розмовно</p> <p>го,</p> <p>художнього, науковог</p> <p>о),</p>	<p>антоні</p> <p>ми,</p> <p>омоніми,</p> <p>спільнокорене</p> <p>ві</p> <p>слова, слова</p> <p>префіксами</p> <p>суфіксами,</p> <p>різні типи</p> <p>речень</p> <p>за метою</p> <p>висловлюванн</p> <p>я</p> <p>емоційним</p> <p>забарвленням,</p> <p>однорідні</p> <p>чл</p> <p>ени</p>	<p>повідомлення (зокрема художнього</p> <p>тексту, медіатексту),</p> <p>підпорядковуючи</p> <p>намір висловлення темі та основній думці;</p> <p>– з допомогою вчителя знаходить у</p> <p>почутому повідомленні (зокрема художньому тексті, медіатексті)</p> <p>відповіді на поставлені запитання.</p>	<p>створювати</p> <p>асні</p> <p>висловлювання,</p> <p>записувати їх);</p> <p>– розвиток</p> <p>вмі</p> <p>ння</p> <p>відповідати на запитання за змістом почутого повідомлення (зокр</p> <p>ема</p> <p>художнього</p> <p>тек</p> <p>сту,</p> <p>медіатексту),</p> <p>– розвиток</p> <p>вмі</p> <p>ння</p> <p>описувати</p> <p>предме</p> <p>ти,</p>
--	--	---	--

<p>типів (розповідь, опис, роздум), жанрів мовлення (оповідання, казка, вірш, прислів'я, загадка).</p> <p>- Говоріння. Переказ тексту за простим планом. Створення власних висловлювань. Розігрування діалогу відповідно до запропонованої ситуації спілкування.</p> <p>- Письмо. Написання творів-описів окремих предметів, творів-описів за картиною, творів-роздумів, пов'язаних з життєвим досвідом учнів. Написання листа.</p>	<p>речення;</p> <p>– відповіді на запитання за змістом почутого;</p> <p>– складання речень за опорними словами.</p>		<p>картини;</p> <p>– розвиток уваги в процесі роботи надтекстами;</p> <p>– корекція дрібної моторики пальців рук у процесі удосконалення навичок письма.</p>
<p>Соціокультурна змістова лінія(компетентнісна)</p>			
<p>Вільне володіння державною мовою в межах пізнавальних можливостей учнів)</p>	<p>– розповідь;</p> <p>– пояснення елементами бесіди;</p> <p>– ілюстрування;</p>	<p>Учень/учениця:</p> <p>– усвідомлює роль мови для ефективного спілкування;</p> <p>– розуміє потребу спілкуватися</p>	<p>– формування знань про мову та мовленнєвий етикет;</p> <p>– розвиток та корекція</p>

<p><u>Орієнтовна тематика:</u></p> <p>Українська мова — душа нашого народу.</p> <p>Мовленнєвий етикет.</p>	<p>– наведення прикладів;</p> <p>– робота з текстом;</p> <p>– дискусія;</p>	<p>українською мовою як рідною;</p> <p>– спілкується українською мовою в усіх сферах суспільного життя;</p> <p>– вміє усно висловлювати свої думки,</p>	<p>зв'язного мовлення;</p> <p>– розвиток вміння усно висловлювати свої думки, аналізувати та</p>
--	---	---	--

	<ul style="list-style-type: none"> – формулювання власної думки; – обмін думками; – обговорення. 	<p>почуття;</p> <ul style="list-style-type: none"> – з допомогою вчителя письмово викладає свої думки; – дотримуватися культури мовлення танорм мовленнєвого етикету; 	<p>порівнювати, робити самостійні висновки в процесі опрацювання почутої інформації про мову;</p> <ul style="list-style-type: none"> – розвиток уваги в процесі роботи надтекстами; – усвідомлення ролі мови для ефективного спілкування; – корекція дрібної моторики пальців рук у процесі удосконалення навичок письма.
<p>Здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) мовою (у межах пізнавальних можливостей учнів).</p> <p><u>Орієнтовна тематика:</u> Рідна мова – найбільшебагатство. 21 лютого – міжнародний день рідної мови.</p>	<p>з</p> <ul style="list-style-type: none"> – розповідь; – пояснення елементами бесіди; – наведення прикладів; – коментоване читання; – обговорення; – формулювання власної думки; – обмін думками. 	<p>Учень/учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> – висловлює усно та письмово думки і почуття рідною мовою; – дотримується культури спілкування; – поважає учасників спілкування, їх культурні та особистісні відмінності; виявляє толерантне ставлення до представників іншого народу, носіїв іншої мови, культури, звичаїв і способужиття. 	<ul style="list-style-type: none"> – формування знань про рідну мову; – розвиток зв'язного мовлення; – розвиток вміння аналізувати та порівнювати, робити самостійні висновки в процесі опрацювання почутої інформації; – розуміння толерантного ставленнядо інших;

			<ul style="list-style-type: none"> – розвиток уваги в процесі роботи надтекстами; – корекція дрібної моторики пальців рук у процесі удосконалення навичок письма.
<p>Навчання впродовж життя (у межах пізнавальних можливостей учнів). <u>Орієнтовна тематика:</u> Роль навчання в житті людини. Мій професійний вибір.</p>	<p>– пояснення елементами бесіди; – пізнавальна робота з текстами; – дискусія; – коментоване читання; – висловлення власної думки.</p>	<p>Учень/учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> – усвідомлює важливість опанування умінь і навичок, необхідних для подальшого навчання; – з допомогою вчителя визначає власні навчальні цілі та способи їх досягнення; – працює самостійно, виконуючи нескладні завдання; – працює в групі; – з допомогою вчителя оцінює власні результати навчання. 	<ul style="list-style-type: none"> – розвиток зв'язного мовлення; – збагачення словникового запасу; – активізація мислення та уваги шляхом засвоєння нових знань; – корекція дрібної моторики пальців рук у процесі удосконалення навичок письма; – формування вміння використовувати матеріал у різних життєвих ситуаціях.
<p>Громадянська компетентність (у межах пізнавальних можливостей учнів). <u>Орієнтовна тематика:</u> Державні символи України.</p>	<p>– пояснення використанням комп'ютерних технологій (мультимедійних презентацій,</p>	<p>Учень/учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> – має уявлення про громадянську відповідальність, патріотизм, гідність, свободу, їх роль для держави; – знає, що всі люди мають рівні права та можливості; 	<ul style="list-style-type: none"> – розвиток зв'язного мовлення; – корекція вміння сприймати, відтворювати та аналізувати почуту інформацію;

<p>Їх значення. Права і обов'язки громадянина. Президент – головна посада в державі. Козаки – славні захисники нашої Батьківщини.</p>	<p>відеороликів); – пізнавальна робота з текстами; – висловлення власної думки.</p>	<p>– співпрацює з іншими для досягнення результату. – знає, що треба приймати активну участь у житті класу та школи; – ідентифікує себе як громадянина України.</p>	<p>– корекція уваги, пам'яті шляхом засвоєння теми уроку; – формування вміння використовувати матеріал у різних життєвих ситуаціях; – корекція дрібної моторики пальців рук у процесі удосконалення навичок письма; – формування вміння використовувати матеріал у різних життєвих ситуаціях.</p>
<p>Соціальна компетентність (у межах пізнавальних можливостей учнів). <u>Орієнтовна тематика:</u> Мій родовід. Моя школа, мій клас. Правила ввічливості. Дружба — найбільший скарб. Твори добро завжди і всюди.</p>	<p>– пояснення елементами бесіди; – робота з текстами (читання, переказування, обговорення); – висловлення власної думки.</p>	<p>Учень/учениця: – володіє навичками соціальної поведінки; – сприймає соціальну інформацію; – бажає пізнати оточуючий світ; – знає, як треба діяти у конфліктних ситуаціях; – приймає активну участь у житті класу та школи; – проявляє особисту ініціативу; – проявляє інтерес до спілкування; – визнає цінність взаємодії з іншими людьми;</p>	<p>– розвиток зв'язного мовлення; – збагачення словникового запасу; – корекція вміння сприймати, відтворювати та аналізувати почуту інформацію; – корекція уваги, пам'яті шляхом засвоєння теми уроку; – формування вміння використовувати знання у</p>

		<ul style="list-style-type: none"> – приймає норми і правила взаємодії з людьми (норми моралі, етикету); – розуміє неминучість несення відповідальності за свої вчинки; – усвідомлює необхідність конструктивно взаємодіяти з іншими; – вбачає знання своїх позитивних і негативних якостей; – вбачає знання того, що люди різні за своїми характеристиками (віком, статтю, релігійною приналежністю, економікосоціальним статусом); – знає про існування різних культур; – знає норми і правила взаємодії/спілкування з однолітками і дорослими; – вміє встановлювати стосунки, взаємодіяти (знайомитися); – дотримується норм і правил поведінки; – усвідомлює свою унікальність, неповторність. 	<p>різних життєвих ситуаціях;</p> <ul style="list-style-type: none"> – корекція дрібної моторики пальців рук у процесі удосконалення навичок письма; – формування вміння використовувати матеріал у різних життєвих ситуаціях.
--	--	--	--

<p>Звичаї і традиції рідного краю. Українська народна пісня. Тарас Шевченко – геній українського народу.</p>	<p>технологій; – робота з текстом; – висловлення власної думки; – обмін думками.</p>	<p>– читає та з допомогою вчителя аналізує й інтерпретує тексти (зокрема художні тексти, медіатексти); – сприймає та осмислює цінності, актуалізовані в текстах (зокрема художніх текстах, медіатекстах); – цікавиться культурними здобутками.</p>	<p>засвоєння нових знань; – корекція дрібної моторики пальців рук у процесі удосконалення навичок письма; – формування вміння використовувати матеріал у різних життєвих ситуаціях.</p>
Повторення			
<p>Систематизація та узагальнення знань і вмінь, здобутих впродовж навчального року.</p>	<p>– бесіда; – обмін думками; – індивідуальна робота; – дидактичні вправи; – виконання тестових завдань.</p>	<p>Учень/учениця: – знає, що таке алфавіт; – користуючись алфавітом, розставляє слова в алфавітному порядку; – розрізняє голосні та приголосні звуки; – розрізняє тверді та м'які, дзвінкі та глухі приголосні звуки; – з допомогою вчителя</p>	<p>– розвиток і корекція знань з таких розділів мовознавства: «Фонетика», «Графік а», «Орфоепія», «Орфографія», «Лексикологія», «Будова слова», «Синтаксис», «Пунктуація»;</p>

характеризує

звуки;

– знає, що таке наголос та його роль у

слові;

– з допомогою вчителя ділить слова на

склади;

– з допомогою вчителя переносить

слова з рядка у рядок;

– знає, що таке лексичне значення слова;

– розвиток і корекція

знань про інформацію, текст,

т

ему

висловлювання,

монологічне та діалогічне

мовлення,

т

ипи

мовлення;

– розвиток мислення на основі

усвідомлен

ня

		<p>– знає, які слова називаються антонімами, синонімами, омонімами, наводить приклади;</p> <p>– з допомогою вчителя знаходить антоніми, синоніми, омоніми у реченні;</p> <p>– називає значущі частини слова та вміє графічно їх позначати;</p> <p>– з допомогою вчителя визначає корінь, префікс, суфікс, закінчення у словах;</p> <p>– знає, у чому полягає відмінність між словом, словосполученням та реченням;</p> <p>– з допомогою вчителя визначає головне та залежне сл словосполученні;</p>	<p>вивчених понять,</p> <p>– встановлення причинно-наслідкових зв'язків;</p> <p>– розвиток і пам'яті на основі вивчення понять;</p> <p>– розвиток свідомого сприйняття інформації;</p> <p>– розвиток зв'язного мовлення у процесі засвоєння компетенцій Нової української школи;</p> <p>– збагачення активного і пасивного</p>
--	--	---	--

		<p>– знає, що таке граматична основа речення;</p> <p>– знає визначення лінгвістичних ПОНЯТЬ «підмет», «присудок»;</p> <p>– знає, які є типи речень за метою висловлювання, з допомогою вчителя визначає їх, ставить розділові знаки;</p> <p>– знає, які є типи речень за емоційним забарвленням, з допомогою вчителя визначає їх, ставить розділові знаки;</p> <p>– знає, які члени речення називаються однорідними, з допомогою вчителя знаходить їх у реченні;</p>	<p style="text-align: right;">СЛОВН</p> <p>ика вивченими ПОНЯТТЯМИ.</p> <p>– корекція навичок читання;</p> <p>– корекція дрібної моторики пальців рук процесі удосконален ня навичок письма.</p>
--	--	--	--

		– з допомогою вчителя розставляє розділові знаки між однорідними членами у реченні;– має уявлення про інформацію та її види;– розрізняє монологічне та діалогічне мовлення;– знає, що таке текст, тема висловлювання;– з допомогою вчителя складає простий план до тексту;– знає, які є типи мовлення, розрізняє їх;– має уявлення про головні компетенції Нової української школи.	

Українська література

Мета вивчення української літератури в 5 класі для дітей з інтелектуальними порушеннями для адаптаційного циклу – сформувати основи читацької культури, мотивації до читання, прищепити інтерес до книги, навчити сприймати художній твір як явище мистецтва, сприяти розумовому розвитку учнів та корекції його недоліків засобами художньої літератури, творчій самореалізації.

Завдання вивчення української літератури:

розвиток навички читання, читацької самостійності, вироблення вмінь працювати з текстами різних жанрів, типів і стилів мовлення, розвиток уміння і навички мовленнєвої діяльності, збагачення словникового запасу, формування уміння працювати з різними видами інформації, розвиток і корекція пізнавальних процесів, виховання засобами літератури любові до України, її мови, прилучення до кращих літературних надбань.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Модельна навчальна програма з української літератури для дітей з інтелектуальними порушеннями розроблена на основі Державного стандарту базової середньої освіти (затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 року № 898) базується на цінностях Нової української школи.

Навчальний предмет «Українська література» забезпечує реалізацію частини вимог до обов'язкових результатів навчання мовно-літературної освітньої галузі, сприяє формуванню культурно-пізнавальних інтересів, розвиває комунікативні, творчі уміння, допомагає формувати емоційно-ціннісний досвід, поглиблює погляди на культурні традиції, утверджує гідність і самоповагу.

Українська література як навчальний предмет невіддільна від мовної освіти. У художньому тексті проявляються такі важливі функції мови, а саме:

Інформаційна

;;пізнавальна;

експресивна

;емоційна;

естетична.

У художніх творах представлено широкий спектр різноманітних комунікативних позицій, стратегій і тактик, а мовленнєве спілкування відображено у всьому різноманітті та складності.

Навчання української літератури спрямоване на формування загальних умінь, визначених Державним стандартом базової середньої освіти, а саме: сприймати, критично оцінювати інформацію в художніх текстах різних

жанрів та використовувати інформацію для збагачення власного досвіду і духовного розвитку, висловлювати власні думки, почуття

, взаємодіяти з іншими особами в усній і письмовій формі, взаємодіяти з іншими особами в цифровому просторі, дотримуватися норм літературної мови, сприймати і використовувати інформацію для досягнення

життєвих цілей у різних комунікативних ситуація Добір змістового наповнення програми ґрунтується на дотриманні дидактичних принципів доступності, послідовності, системності, доцільності, достатності, наступності в навчанні. Оновлений зміст подається зважаючи на такі чинники: відповідність матеріалу розумовим і фізичним особливостям учнів; послідовність практичного засвоєння літературознавчих понять; системне розміщення матеріалу, що забезпечує адекватність його сприймання, розуміння, запам'ятовування з подальшим усвідомленням для використання в навчанні та життєдіяльності; реалізація у змісті системи моральних, етичних і художньо-естетичних уявлень, що відповідають вимогам виховання національно свідомих громадян України. Програма створює умови для формування наскрізних умінь, відповідно до пункту 9 Державного стандарту базової середньої освіти. Особлива увага зосереджена на формуванні міцної навички читання, розвитку вміння читати з розумінням, що «передбачає здатність до емоційного, інтелектуального, естетичного сприймання й усвідомлення прочитаного, розуміння інформації, записаної (переданої) у різний спосіб або відтворення технічними пристроями, що охоплює, зокрема, вміння виявляти приховану й очевидну інформацію». Програма спрямована на формування наскрізних умінь, спільних для всіх ключових компетентностей.

Структура модельної програми, її змістове наповнення передбачають урахування вікових особливостей учнів із порушеннями інтелектуального розвитку, психології сприйняття дитиною творів художньої літератури, розвиток навички читання, смисловий і структурний аналіз тексту, художньо-естетичний розвиток, елементи літературознавчої пропедевтики, а також специфіку сучасного інформаційно-комунікативного простору.

Підібрані в програмі тексти для опрацювання дають можливість не тільки розширити коло читання, а й продовжити формувати та удосконалювати читацьку діяльність школярів відповідно до вимог Державного стандарту базової середньої освіти.

Програма побудована за тематико-хронологічним принципом. Основою для відбору художніх текстів були:
пізнавальний, корекційний, виховний і ціннісний потенціал твору;
відповідність форми і змісту віковим інтересам та інтелектуальним можливостям учнів;

збалансованість між доступністю творів учнівському сприйняттю і розумінню та вимогам сучасної літературознавчої науки (у доборі текстів, їх структуруванні, формуванні їх доступності);

жанрово-видова, стильова різноманітність творів; естетичні потреби сучасних учнів.

У змісті програми виокремлено 2 блоки читання: а) твори, обов'язкові для опрацювання у класі; б) твори для позакласного читання.

Робота з текстами спрямована на усвідомлене прочитання, осмислене сприйняття та відтворення прочитаного, переказуванні матеріалу, що вивчається, обговоренні вражень від читання.

Особлива увага звертається на розуміння учнями змісту тексту твору. Для учнів із порушеннями інтелектуального розвитку характерні порушення сприймання, розуміння й усвідомлення навчального матеріалу. Розуміння прочитаного полягає в умінні знаходити істотні зв'язки (причинно-наслідкові, часові, просторові) у зображеному, класифікувати, диференціювати істотне й неістотне, порівнювати, узагальнювати, висловлювати особисте ставлення до зображених подій, до героїв, їх вчинків. Сприймання і розуміння тексту твору полягає у взаємодії мотиваційного, змістового й операційного компонентів діяльності учня.

Значна увага приділяється роботі з текстом після його прочитання. Це визначення причинно-наслідкових, часових і просторових зв'язків для розуміння смислу тексту твору, визначення теми, головної думки, виявлення оцінного ставлення до героїв, їх вчинків, зображених подій.

Робота над розумінням прочитаного передбачає розвиток умінь усвідомлювати фактичний зміст тексту. Свідченням розуміння є не лише вміння переказувати близько до змісту тексту, але й перефразувати його, виокремлювати певні фрагменти тексту, частково змінювати послідовність викладу без порушення логіки змісту, скорочувати чи розширювати зміст тексту. Читаючи з розумінням та осмислюючи текст, учні розвивають зв'язне мовлення, основні навички читання, зокрема, поглиблюють уміння виділяти головне і другорядне, критично оцінювати прочитане тощо.

Складовою частиною предмета «Українська література» є позакласне читання. Мета його – ознайомити учнів із доступною їм художньою та науково-пізнавальною літературою, розширювати знання про творчість письменників і поетів, закріпити читацькі інтереси, розвивати здатність до самостійної читацької діяльності для задоволення різних потреб читача, формувати уміння самостійно працювати з різними видами і джерелами інформації, відпрацьовувати комунікативні уміння, критичне мислення, безпечне користування медіазасобами.

Позакласне читання у 5 класі проводиться один раз на місяць. Твори для позакласного читання подано для кожного розділу модельної навчальної програми.

Усі художні тексти об'єднані у такі тематичні блоки:

5 клас: «Пора до школи – осінь панує довкола», «Ти дім мій рідний, Україно!», «Барвисте минуле українського народу», «Чарівний сад хурделиці-зими», «Раз добром зігріте серце вік не прохолоне», «Співає веснянка пісню тепла», «Світ навколо нас», «Кошик українських казок».

Кожен розділ охоплює теми, які створюють передумови для ознайомлення учнів 5-6 класів із різноманітною дитячою літературою та передбачають взаємодію організованої та самостійної читацької діяльності учнів.

У межах кожного розділу визначено очікувані результати навчання, пропонується зміст, спрямованість корекційно-розвиткової роботи. Опрацювання змістового матеріалу відбувається через орієнтовні види навчальної діяльності, зокрема й репродуктивного, пізнавально-пошукового, творчого та дистанційного характеру.

Основним шляхом реалізації програми є створення відповідних дидактичних ситуацій, які дозволять учням висловлювати враження про прочитане, зіставляти зміст із власним досвідом, осмислювати й актуалізувати цінності, пізнавати специфіку текстів різних жанрів.

Найефективнішими шляхами реалізації програми є читання вголос, читання мовчки, коментоване читання, сприйняття та осмислення художнього тексту, обговорення, спостереження, ілюстрування. Доцільно використовувати активні та інтерактивні види діяльності, роботу в парі, у групі, можливість комп'ютерних технологій.

На уроках української літератури важливо використовувати особистісно-орієнтований, компетентнісний, діяльнісний підходи до організації освітнього процесу з урахуванням принципів дитиноцентризму, взаємозв'язку навчання, розвитку, корекції і виховання. Адже саме вони забезпечують формування наскрізних умінь, визначених Державним стандартом: читати з розумінням, висловлювати власну думку, критично мислити, виявляти ініціативу, приймати рішення, співпрацювати з іншими.

Модельна навчальна програма «Українська література» для 5-6 класів відкриває необмежені можливості для виявлення творчості вчителя, його ініціативи щодо досягнення очікуваних результатів навчання, сприяє формуванню світогляду школярів, морально-етичних цінностей, розвитку читацької і ключових компетентностей учнів

5 клас			
Пропонований зміст навчального предмета	Види навчальної діяльності	Очікувані результати навчання	Спрямованість корекційно-розвиткової роботи
Назва змістової лінії, розділу, теми			
Пора до школи – осінь панує довкола			
<p>М. Сингаївський «До школи» В.Сухомлинський «Учитель і учні» О. Моторний «Мудрі поради» А. Глібов «Бачить – небачить» І. Андрусак «Про вміння читати» Л.Костенко «Березовий листочок» Г.Черінь «Українські квіти» Ю. Збанацький «Щедра осінь» В.Сосюра «Осінь» М. Сингаївський «Осіньгра»</p> <p>ПОЗАКЛАСНЕ ЧИТАННЯ (на вибір учителя) О. Пчілка «Як швидко літо</p>	<ul style="list-style-type: none"> - виразне читання; - створення асоціативних кущів до слів «осінь», «школа»; - створення малюнків за визначеною темою; - добір медіа-матеріалів за визначеною темою в мережі Інтернет; - технологія «незакінчене речення»; - екскурсія на шкільне подвір'я; - віртуальна екскурсія до музею книги та друкарства України; - бесіда; - виконання артикуляційних вправ (чистомовки, скоромовки); - дидактичні ігри; 	<p>Учень/учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> знає правила користування підручником; сприймає усну інформацію; відповідає на запитання за змістом прочитаного; розуміє значення книги, навчання в житті людини; читає повільно цілими словами, виразно (відповідно до мовленнєвих можливостей), намагається інтонувати речення; вчиться розуміти і пояснювати емоційний стан свій та інших; визначає та називає основні ознаки 	<p>Удосконалення техніки читання; стимулювання читацького інтересу; корекція порушень мовлення; формування навичок самоконтролю читання та власного мовлення; збагачення та конкретизація предметних уявлень; розвиток творчої уяви; розвиток здатності розуміти морально-етичний зміст творів; збагачення словника лексику прочитаних творів.</p>

<p>промайнуло» А. Волкова «Перший подихосені» В. Сосюра «Учитель»</p>	<p>- збагачення словникового запасу.</p>	<p>вміє створювати асоціативні куці за визначено темою; поширює власний словниковий запас, покращує мовлення.</p>	
<p>Ти дім мій рідний, Україно!</p>			
<p>З. Мезантьок «Український прапор» М. Сопілка «Тризуб» Державний гімн України (куплет та приспів) А. Григорук «Наша столиця – Київ» Д. Павличко «Де найкраще місце на землі» І. Багряний «Рідна мова» В. Сосюра «О мова моя!» (скорочено) Яблуня (народна притча) В. Скуратівський «Калина» Л. Костенко «Усе моє, що зветься Україна» Прислів'я про Батьківщину</p> <p>ПОЗАКЛАСНЕ ЧИТАННЯ (на вибір</p>	<p>- розгляд та аналіз державних символів України; - прослуховування гімну України; - добір медіа-матеріалів за визначеною темою в мережі Інтернет; - добір ілюстрацій до вивчених творів; - створення уявних образів за словесним описом; - читання та аналіз прислів'їв; - екскурсія до шкільного музею; - бесіда; - виконання артикуляційних вправ (чистомовки, скоромовки); - дидактичні ігри;</p>	<p>Учень/учениця: слухає тексти різного типу, розрізняє їх на слух та графічною формою тексту; читає у достатньому темпі, намагається дотримуватися пауз (за вказівкою вчителя); розкриває тему, основну думку тексту (з допомогою вчителя); ефективно використовує інформаційні ресурси; розпізнає прислів'я та приказки з-поміж інших літературних жанрів; має уявлення про поняття «Батьківщина», намагається пояснити його та добрати синоніми (з допомогою вчителя);</p>	<p>Удосконалення техніки читання; стимулювання читацького інтересу; розвиток здатності до усвідомленого читання; розвиток пізнавальної діяльності; розвиток зорового сприймання під час читання; корекція порушень мовлення; корекція когнітивних процесів; формування вміння інтонувати власне мовлення; виховання шанобливого ставлення до рідної мови, української культури; виховання вміння відчувати емоційний настрій твору; збагачення словника лексики прочитаних творів.</p>

<p>Р. Кучинський «Мій край» В. Скуратівський «Лелечинакриниця» З. Мензатюк «Михайлівський золотoverхий собор»</p>	<p>- збагачення словникового запасу.</p>	<p>знає держані символи України, їхнє значення; пам'ятає, що українська мова – державна мова України; усвідомлює себе громадянином України; виказує готовність спілкуватися рідною мовою; постійно поглиблює активний словниковий запас; намагається дотримуватися культури спілкування.</p>	
Барвисте минуле українського народу			
<p>Переказ Л. Орел «Хліб у нашому домі» Д. Чередниченко «Хор» Л. Українка «Святий вечір» Народна дитяча гра «Котик і Мишка» Заклички «Вийди, вийди, сонечко», «Іди, іди, дощику» Легенда «Як виникли Карпати» (скорочено) Переказ В. Близнеця «Трибрати – Кий, Щек, Хорив і</p>	<p>- виразне читання (уголос, ланцюжком); - прослуховування українських народних пісень; - ознайомлення із звучанням кобзи (аудіозапис); - колективне створення образу українського козака (візуалізація); - виконання тематичного малюнку;</p>	<p>Учень/учениця: сприймає на слух інформацію різного типу; намагається формулювати запитання, щоб уточнити розуміння тексту; називає (без визначення поняття) жанр добре знайомого твору; знає деякі національні традиції; розуміє часові відношення:</p>	<p>Удосконалення техніки читання; стимулювання читацького інтересу; розвиток логічного мислення, уваги, пам'яті, уяви; корекція порушень мовлення; корекція зорово-слухового сприймання; формування умінь встановлювати часово-просторові відношення;</p>

<p>сестра їхня Либідь» (з «Повісті минулих літ») Українська народна пісня «Гей, на горі Січ іде» М. Хоросницька «Запорізька Січ» Іван Сірко (з народних переказів) Народна легенда «Звідки пішло прізвище й ім'я Богдана Хмельницького»</p> <p>ПОЗАКЛАСНЕ ЧИТАННЯ (на вибір учителя) Українські народні загадки для дітей А. Гармаш-Литвин «Легенда про кобзу» А. Лотоцький «Малий Тарасчумакує»</p>	<ul style="list-style-type: none"> - рольова гра; - знаходження уривка до малюнку; - добір медіа-матеріалів за визначеною темою в мережі Інтернет; - складання добірки загадок за визначними темами; - розгляд малюнкових зображень минулого українського народу, пам'ятників; - екскурсія до бібліотеки; - бесіда; - виконання артикуляційних вправ (чистомовки, скоромовки); - дидактичні ігри; - збагачення словникового запасу. 	<p>теперішнє-минуле; має уявлення про значення слова «народний»;</p> <p>називає основні характеристики образу козака; аналізує зображення, вчиться знаходити тематичні об'єкти та називати їх; дотримується правил рольової гри; намагається використовувати ефективні комунікативні стратегії для співпраці в групі; старанно виконує артикуляційні вправи; намагається пояснювати свій емоційний стан; виказує пошанування української культури.</p>	<p>розвиток, збагачення та конкретизація предметних та образних уявлень; формування уміння орієнтуватися в окремих жанрах дитячого читання; формування здатності брати участь у колективній діяльності творчого спрямування; формування вміння користуватися шкільною бібліотекою; виховання шанобливого ставлення до української культури, традицій та звичаїв; збагачення словника лексикою прочитаних творів.</p>
<p>Чарівний сад хурделиці-зими</p>			

<p>А. Качан «Гості зими» В. Сухомлинський «Снігуроньчи на пісня» М. Підгарняка «Сипле, сипле, сипле сніг»</p>	<ul style="list-style-type: none"> - читання ланцюжком по реченню, абзацу; - добір тематичних ілюстрацій; - визначення тематики 	<p>Учень/учениця: читає мовчки і вголос; читає у достатньому (доступному для кожного) темпі;</p>	<p>Удосконалення техніки читання; стимулювання читацького інтересу; розвиток пізнавальної</p>
---	--	--	---

<p>В. Паронова «Зустріч з Миколаєм» В. Мотуга «Нічка- новорічка» О. Кротюк «Різдвяна історія» Д. Білоус «Щедрий вечір» О. Сенатович «Веселий сніг» Л. Українка «Мамо, іде уже зима» А. Давидов «Колиска середснігу» Щедрівки, колядки, загадки та прислів'я про зиму, обрядові пісні.</p> <p>ПОЗАКЛАСН Е ЧИТАННЯ (на вибір учителя) За К. Ушинським «Витівки старої зими» В. Скомаровський «Чому лютий короткий» А. Костецький «Лист доптахів»</p>	<p>дотримується правил та активно бере участь у літературних іграх; виявляє інтерес до читання та слухання; вчиться регулювати власні емоції в комунікації; виказує пошанування української культури.</p>	<p>самостійно впізнає та розрізняє прозові та віршовані твори; визначає тему, важливі деталі тексту; розуміє значення слів в тексті, пояснює його (з допомогою вчителя); поєднує інформацію, подану в різні способи у межах одного або кількох текстів (з допомогою вчителя); відшукує засоби художньої виразності (без уживання терміну) (з допомогою вчителя); розпізнає прислів'я та приказки з- поміж інших літературних жанрів; визначає та називає основні ознаки зимової пори; знає та називає основні свята зимового циклу; підбирає та об'єднує слова в групи за визначеною темою;</p>	<p>діяльності; розвиток навички логічного мислення; розвиток уяви; формування та розвиток смыслового розуміння слів у тексті; розвиток зорового аналітичного сприймання текстів; формування вміння використовувати у мовленні засоби художньої виразності; корекція порушень мовлення; збагачення словника лексиною прочитаних творів; розвиток уміння відчувати красу образних слів; виховання уважності та дисциплінованості.</p>
---	---	---	---

Раз добром зігріте серце вік не прохолоне			
<p>В. Сухомлинський: «Який слід повинна залишати людина на землі?»; «Протоптали стежку» В. Бичко «Дівчинка йде серед ночі» А. Костецький «Як захочеш – буде все» О. Вишня «Фазани» Г. Бойко «Сашко» Л. Українка «Три метелики» Я. Стельмах «Санчата» Притча «Скельця доброти» О. Пчілка «У пригоді» Г. Сковорода «Дві курки»</p>	<p>- читання ланцюжком по реченню, абзацу; - читання впівголоса; - аналіз моральних норм і правил; - перегляд та обговорення медіатекстів, присвячених Конвенції про права дитини; - перегляд відеоматеріалів на тему рівності, толерантності, терпимості; - обговорення прикладів із власного життєвого досвіду щодо надання допомоги тваринам;</p>	<p>Учень/учениця: читає мовчки та вголос; читає у достатньому (доступному для кожного) темпі; читає прозові та віршовані твори (відповідно до типу тексту); стисло переказує текст (з допомогою вчителя, з опорою на запитання); визначає тему повідомлення, виділяє основну ідею (з допомогою вчителя);</p>	<p>Удосконалення техніки читання; стимулювання читацького інтересу; коригування порушень мовлення; розвиток логічного мислення, уваги, пам'яті, уяви; розвиток активного словника та усного зв'язного мовлення; формування уміння робити висновки з прочитаного; формування особистісних рис і якостей; формування вміння</p>

Л. Глібов «Чиж та Голуб» А. Усачов «Ніхто не має кривдити людину»	- створення переліку власних цінностей (з допомогою вчителя);	має уявлення про загальнолюдські цінності, намагається правильно	встановлювати причинно- наслідкові зв'язки; формування уміння
--	--	--	---

<p>ПОЗАКЛАСНЕ ЧИТАННЯ</p> <p>(на вибір учителя)</p> <p>В. Сухомлинський «Добреслово»</p> <p>А. Григорук «Гра в шашки»</p> <p>О. Гончар «Яблука на стовпцях»</p>	<ul style="list-style-type: none"> - обговорення проблемних ситуацій; - добір прислів'їв з описом моральних цінностей; - рольові/симуляційні ігри; - етична бесіда: - бесіда за змістом прочитаного; - виконання артикуляційних вправ (чистомовки, скоромовки); - дидактичні ігри; - збагачення словникового запасу. 	<p>називати їх; має уявлення про жанрові особливості байки (без визначення поняття);</p> <p>намагається пояснювати свій емоційний стан та станоточуючих; вирізняє ознаки добротності; розуміє необхідність виявляти чуйність до осіб, які потребують допомоги; розпізнає приклади поведінки, дружньої до навколишнього середовища; характеризує літературних персонажів, їх поведінку тавчинки; проектує власну поведінку в ситуаціях, подібних до тих, що зображено в тексті; використовує різні способи і засоби візуалізації змісту; поводить безпечно під час спілкування.</p>	<p>передбачати наслідки власних і чужих вчинків; формування вміння встановлювати власне ставлення до прочитаного; формування вміння ініціювати словесну взаємодію; розвиток здатності розуміти морально-етичний зміст творів.</p>
Співає веснянка пісню тепла			
<p>В. Коломієць «Весняночка»</p>	<p>- читання ланцюжком по</p>	<p>Учень/учениця:</p>	<p>Удосконалення техніки</p>

<p>В. Чухліб «Журавлі-веселики» Веснянка «Ой весна, весна» В. Скуратівський «Благослови, мати, весну зустрічати!» В. Близнець «Бусько йбусиха» Д. Павличко «Джміль» О. Пчілка «До діточок» М. Людкевич «Зелена казка весни» Л. Гуменюк «Писанка» В. Симоненко «Матері» В. Сухомлинський «Сьома дочка» Прислів'я про весну</p> <p>ПОЗАКЛАСНЕ ЧИТАННЯ (на вибір учителя)</p> <p>В. Чухліб «Чомга і весна» Легенда «Звідки взялися писанки» С. Олійник «Наші мами»</p>	<p>реченню, абзацу; - читання впівголоса; - добирання ілюстрацій до вивчених творів і пояснення їхньої ролі для розуміння творів; - словесне малювання; - створення асоціативних куців до слів «весна», «Великдень»; - спостереження за змінами в природі; - екскурсія на шкільне подвір'я; - колективна робота над проектом «Календар весняних свят»; - бесіда; - виконання артикуляційних вправ (чистомовки, скоромовки); - дидактичні ігри; - збагачення словникового запасу.</p>	<p>уважно слухає поетичні та прозові твори про природу; читає мовчки і вголос; читає розбірливо (відповідно до мовленнєвих можливостей), достатньо гучно; розуміє основний смислописаних фактів; визначає та називає головних дійових осіб прочитаного твору (за питанням вчителя); орієнтується в підручнику за змістом (з допомогою вчителя); визначає засоби художньої виразності (без уживання терміну) (з допомогою вчителя); визначає послідовність подій (з допомогою вчителя); розпізнає прислів'я та приказки з-поміж інших літературних жанрів; визначає та називає</p>	<p>читання; корекція порушень мовлення; стимулювання читацького інтересу; розвиток пізнавальної діяльності; розвиток уміння уявляти та відтворювати словесні еталони; розвиток активного словника та усного зв'язного мовлення; формування уміння встановлювати часово-просторові відношення; формування вміння сприймати та розуміти художню образність слова; формування здатності брати участь у колективній діяльності творчого спрямування; стимулювання пошукової діяльності учнів; виховання впевненості у собі, емоційного ставлення до дійсності.</p>
--	--	---	--

<p>Українська народна казка «Материнс ька любов» (М. Зінчук)</p>			
--	--	--	--

		<p>основні ознаки весняноїпори; знає та називає основні свята весняного циклу; підбирає та об'єднує слова в групи за визначеною темою; демонструє бажання оберігати довкілля; ефективно працює над колективним завданням (під контролем вчителя); намагається висловлювати власні почуття та враження щодо зображених у тексті подій; збагачує міжособистісну комунікацію позитивнимиемоціями.</p>	
Світ навколо нас			
<p>3. Живка «Добре вдома» з дитячої енциклопедії: «Як телефон «вийшов іздому»»; «Електронна книга»; «Еліксири життя» А. Качан «Летючий корабель»</p>	<p>- читання ланцюжком по реченню, абзацу; - читання впівголоса; - ознайомлення з різними видами і типами носіїв інформації (книга, підручник, журнал, енциклопедія, електронна</p>	<p>Учень/учениця: читає мовчки і вголос; читає у достатньому (доступному для кожного) темпі; виявляє бажання покращувати навички читання; дотримується потрібної інтонації та розділових знаків під час читання (з допомогою вчителя);</p>	<p>Удосконалення технікичитання; корекція порушень мовлення; стимулювання читацького інтересу; стимулювання читацької діяльності запитаннями; розвиток активного словника та</p>

--	--	--	--

<p>Н. Забіла «Дванадцять місяців» Д. Білоус «Пригода в саду» А. Ніколаєва «Чому папугимають барвисте пір'я» А. Давидов «На пасіці» Л. Павленко «Верба» А. Давидов «Лісова ліля» Українська народна пісня «Три товариші»</p> <p>ПОЗАКЛАСНЕ ЧИТАННЯ (на вибір учителя) Д. Прилюк «Голубина пошта» М. Гоголь «Чудовий Дніпро» Л. Письменна «Черемшина»</p>	<p>книга);</p> <ul style="list-style-type: none"> - колективне обговорення прочитаних творів; - добір медіа-матеріалів за визначеною темою в мережі Інтернет; - перегляд тематичних інформаційних відео; - розв'язування кросвордів; - літературна вікторина; - екскурсія до бібліотеки; - бесіда; - виконання артикуляційних вправ (чистомовки, скоромовки); - дидактичні ігри; - збагачення словникового запасу. 	<p>має уявлення про різних носіїв інформації, розрізняє їх; читає твори з носіїв різного типу;</p> <p>знає правила читання тексту на електронних пристроях; розрізняє відому і нову інформацію в тексті; стисло переказує зміст прозових творів про природу (з опорою на питання);</p> <p>відшукує засоби художньої виразності (без уживання терміну) (з допомогою вчителя);</p> <p>використовує у власному мовленні образні слова (з допомогою вчителя); виявляє взаємозв'язок змісту творів про природу із власними потребами для особистісного розвитку; намагається задовольняти пізнавальний інтерес в інформаційному середовищі;</p> <p>виявляє відкритість до інновацій;</p> <p>збагачує міжособистісну комунікацію позитивними емоціями.</p>	<p>усного зв'язного мовлення; розвиток логічного мислення, навичок міркування;</p> <p>формування уміння встановлювати часово-просторові відношення; формування навичок дотримання режиму зорового навантаження; формування вміння користуватися шкільною бібліотекою; уточнення та розширення уявлень про оточуючий світ; стимулювання пошукової активності.</p>
--	--	--	--

Кошик українських казок			
<p>Народні казки: «Нехайло» «Ремесло царевича» «Золота пшениця» «Три хлібини» «Чоловік та Лев» «Лісові побратими» «Пан Коцький» «Гаманець»</p> <p>ПОЗАКЛАСН Е ЧИТАННЯ (на вибір учителя) «Як пес собі друга знайшов» «Кобиляча голова» «Заяче сало»</p>	<ul style="list-style-type: none"> - читання ланцюжком по реченню, абзацу; - читання впівголоса; - читання з наступним переказом (з допомогою вчителя); - читання і встановлення, що правдиво, а що видумано; - характеристика героїв; - прогнозування подій у народних казках за заголовком, за ілюстрацією; - порівняння вчинків героїв твору, виділяючи при цьому істотні риси їх характеру; - добір медіа-матеріалів за визначеною темою в мережі 	<p>Учень/учениця: читає мовчки і вголос; читає у достатньому (доступному для кожного) темпі; наслідуючи вчителя, намагається регулювати темп читання, гучність голосу, тон; розуміє часові відношення: теперішнє- минуле; розуміє ситуацію, описану в казці; розрізняє реальне та фантастичне в прочитаних казках; визначає та називає</p>	<p>Удосконалення техніки читання; стимулювання читацького інтересу; розвиток активного словника та усного зв'язного мовлення; корекція порушень мовлення; розвиток уваги, уваги; формування вміння послуговуватися наочно- дійовим, наочно- образним мисленням; формування осмисленого розуміння слів у тексті на основі розвитку, збагачення і конкретизації предметних та образних уявлень;</p>

	<p>Інтернет;</p> <ul style="list-style-type: none"> - ігри-інсценування; - бесіда; - виконання артикуляційних вправ (чистомовки, скоромовки); - дидактичні ігри; - збагачення словникового запасу. 	<p>головних дійових осіб прочитаного твору, їхні вчинки (за питанням вчителя);</p> <p>має уявлення про основні ознаки казок, називає їх (з допомогою вчителя);</p> <p>має уявлення про соціально-побутові казки казки про тварин (відображення народного побуту тощо);</p> <p>називає героїв казок; пояснює, якими рисами наділені позитивні та негативні персонажі (з допомогою вчителя);</p> <p>робить висновок, що добро в казках перемагає зло (з допомогою вчителя);</p> <p>бере участь у колективному обговоренні змісту прочитаних творів; намагається дотримуватися культури спілкування.</p>	<p>формування вміння обирати та користуватися мовленнєвими інтонаційними і немовними засобами виразності;</p> <p>формування уміння сприймати, аналізувати та порівнювати реальне та фантастичне вказувати відмінності; виховання уважності та дисциплінованості.</p>
--	---	---	--

Математика

(5 клас)

Модельна навчальна програма з математики для 5 класу спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей із порушеннями інтелектуального розвитку побудована відповідно до Державного стандарту базової середньої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 року № 898 та спрямована на реалізацію вимог до обов'язкових результатів навчання, визначених Державним стандартом для математичної освітньої галузі.

Мета і завдання курсу

Метою навчального курсу «Математика», який згідно з Державним стандартом входить до типової освітньої програми для 5 класу є формування у здобувачів освіти предметної математичної компетентності, що передбачає здатність застосовувати математичні знання і методи у повсякденному житті; застосовувати логічні способи мислення під час розв'язання пізнавальних і практичних задач, пов'язаних з реальними об'єктами; встановлювати кількісні та просторові відношення між реальними об'єктами навколишньої дійсності; усвідомлення важливості математики як мови науки, техніки та технологій.

Завдання навчального курсу «Математика» відповідають зазначеним у Державному стандарті базової середньої освіти обов'язковим результатам навчання:

1. Дослідження ситуацій і виокремлення проблем, які можна розв'язати із застосуванням математичних методів.
2. Моделювання процесів і ситуацій, розроблення стратегій, планів дій для розв'язання проблемних ситуацій.
3. Критичне оцінювання процесу та результату розв'язання проблемних ситуацій.
4. Розвиток математичного мислення для пізнання і перетворення дійсності, володіння математичною мовою.

Компетентнісний потенціал навчального курсу «Математика» відповідає компетентнісному потенціалу математичної освітньої галузі, який полягає в тому, щоб: поповнювати свій словниковий запас математичними термінами; розуміти і перетворювати тексти математичного змісту рідною мовою; досліджувати найпростіші математичні моделі реальних об'єктів і явищ, інтерпретувати та оцінювати результати; оперувати числовою

інформацією та геометричними об'єктами на площині; застосовувати логічні способи мислення під час розв'язання задач практичного змісту; співпрацювати

в команді для розв'язання проблеми; використовувати математичні методи в життєвих ситуаціях.

Формування життєвої компетентності. До складових життєвої компетенції здобувачів освіти 5-6 класів відносять: життєтворчі компетенції, компетенції навчатися впродовж життя, соціальні компетенції, комунікативні компетенції, інформаційні компетенції, компетенції здорового способу життя.

Життєва компетентність здобувачів освіти має безпосередню залежність від педагогічних дій, які спрямовуються з метою надання необхідної освітньої допомоги, створення належних умов для їх життя, навчання, праці, гри тощо. Педагогічні дії мають забезпечувати послідовне і ступеневе сходження дитини до необхідного життєвого досвіду.

До складу життєвих навичок здобувачів освіти 5-6 класів входять:

- організаційні навички (опанування раціональними способами організації навчання);
- загально-пізнавальні навички (уміння спостерігати, розмірковувати, запам'ятовувати й відтворювати матеріал);
- загально-мовленнєві навички (основні елементи культури слухання і мовлення);
- контрольні-оцінні навички (засвоєння способів перевірки та самоперевірки, оцінювання одержаних результатів).

Характеристика навчального змісту й особливостей його реалізації

Зміст математичної освіти в основній школі структурується за такими змістовими лініями: «Числа, арифметичні дії з числами. Величини»,

«

Курс математики передбачає розвиток, збагачення і поглиблення знань здобувачів освіти про числа і дії над ними, числові вирази, величини та їх вимірювання, рівняння, числові нерівності, а також уявлення про окремі геометричні фігури на площині. Понятійний апарат, обчислювальні алгоритми, графічні уміння і навички, що мають бути сформовані на цьому етапі вивчення курсу, є тим підґрунтям, що забезпечує успішне вивчення в наступних класах математики, а також інших навчальних предметів, де застосовуються математичні знання.

Основу курсу становить розвиток поняття числа та формування міцних обчислювальних і графічних навичок. У 5 класі відбувається поступове розширення множини натуральних чисел до множини раціональних чисел шляхом послідовного введення дробів.

Зокрема, здобувачі освіти мають сформулювати уявлення про використання букв для запису законів арифметичних дій, формул, навчитись обчислювати значення простих буквених виразів, складати за умовою задачі й розв'язувати нескладні вирази першого ступеня спочатку на основі залежностей між компонентами арифметичних дій.

Істотне місце у вивченні курсу займають текстові задачі, основними функціями яких є розвиток логічного мислення здобувачів освіти та ілюстрація практичного застосування математичних знань. Під час розв'язування текстових задач здобувачі освіти також вчать використовувати математичні моделі. Розв'язування таких задач супроводжує вивчення всіх тем, передбачених програмою.

Зміст геометричного матеріалу містить початкові відомості про планіметричні задачі (відрізок, промінь, пряма, кут, трикутник, прямокутник, квадрат, коло, круг). Здобувачі освіти набувають навичок вимірювання довжини відрізка й градусної міри кута, побудови геометричних фігур за допомогою лінійки, косинця, транспортира і циркуля. Розширюються уявлення здобувачів освіти про вимірювання геометричних величин на прикладах вимірювання і порівняння відрізків і кутів, побудови відрізків даної довжини і кутів із заданою градусною мірою. Побудова кута за допомогою транспортира або косинця (прямого кута), прямої та відрізка за допомогою лінійки використовується при побудові трикутників, прямокутників, перпендикулярних і паралельних прямих.

Вивчення геометричних фігур має передбачати використання наочних ілюстрацій, прикладів із довкілля, життєвого досвіду здобувачів освіти, виконання побудов і сприяти виробленню вмінь виділяти форму і розміри як основні властивості геометричних фігур. Закріплення понять супроводжується їх класифікацією (кутів, трикутників, взаємного розміщення прямих на площині). Властивості геометричних фігур спочатку обґрунтовуються дослідно-індуктивно, потім застосовуються в конкретних ситуаціях, що сприяє виробленню у здобувачів освіти умінь доказово міркувати.

Основа інтеграції геометричного матеріалу з арифметичним – числові характеристики геометричних фігур. Узагальнюються знання здобувачів освіти про одиниці вимірювання довжини і вміння переходити від одних одиниць до інших, оскільки ці знання і вміння використовуються у вивченні предметів природничого циклу і в трудовому навчанні.

Вивчення математики у 5 класі^б здійснюється з переважанням індуктивних міркувань переважно на наочно-інтуїтивному рівні із залученням практичного досвіду здобувачів освіти і прикладів із довкілля. Відбувається поступове збільшення теоретичного матеріалу, який вимагає обґрунтування тверджень, що вивчаються. Це готує здобувачів освіти до ширшого використання дедуктивних методів на наступному етапі вивчення математики.

Зміст модельної навчальної програми «МАТЕМАТИКА» для 5 класу

Змістова лінія «Числа, арифметичні дії з числами. Величини»:

- ✓ Додавання та віднімання в межах 100 без переходу через розряд.
- ✓ Іменовані числа.
- ✓ Виконання дій у прикладах з дужками.
- ✓ Множення та ділення в межах 20.
- ✓ Додавання та віднімання в межах 100 з переходом через розряд.
- ✓ Множення та ділення чисел 2, 3, 4, 5.

Змістова лінія «Просторові відношення. Геометричні фігури» :

- ✓ Види ліній.
- ✓ Відрізок.
- ✓ Види кутів.
- ✓ Прямокутник як окремий випадок замкненої ламаної лінії.
- ✓ Квадрат як окремий випадок замкненої ламаної лінії.
- ✓ Трикутник як окремий випадок замкненої ламаної лінії.
- ✓ П'ятикутник як окремий випадок замкненої ламаної лінії.
- ✓ Шестикутник як окремий випадок замкненої ламаної лінії.
- ✓ Коло. Круг.

Змістова лінія «Арифметичні задачі. Робота з даними» :

- ✓ Розв'язання текстових математичних задач.
- ✓ Прості текстові арифметичні задачі на зменшення та збільшення на кілька одиниць.

- ✓ Задачі на знаходження невідомих компонентів.
- ✓ Задачі на дві дії.
- ✓ Структурні компоненти задачі.

**Основна частина
(5 клас)**

Пропонований зміст навчального предмета	Види навчальної діяльності	Очікувані результати навчання	Спрямованість корекційно-розвиткової роботи
Змістова лінія «Числа, арифметичні дії з числами. Величини»			
Множення та ділення в межах 20			
<p>Таблиця множення числа 2 та ділення на 2.</p> <p>Таблиця множення числа 3 та ділення на 3.</p> <p>Множення числа 4 на 2, 3, 4, 5.</p> <p>Ділення 4, 8, 12, 16 та 20 на 4.</p> <p>Множення числа 5 на 2, 3, 4.</p> <p>Ділення 5, 10, 15 та 20 на 5.</p>	<p>Повторення термінології.</p> <p>Короткі усні таписьмові відповіді на запитання.</p> <p>Усний рахунок.</p> <p>Дидактичні ігри.</p> <p>Робота з підручником.</p> <p>Групове обговорення проблемних ситуацій.</p> <p>Викорання інтерактивних вправ.</p> <p>Робота з проблемними ситуаціями, які передбачають визначення</p>	<p>Знає, що множення – це сума однакових доданків; ділення – це з множення.</p> <p>Уміє за допомогою вчителя користуватися таблицею множення та ділення (на друкованій основі); називати компоненти множення та ділення; виконувати вправи за таблицями множення і ділення перевищують чисел 2, 3, 4, 5 з відповідями, що не</p> <p>число 20; рахувати рівними групами предметів, а також рахувати по 2, 3, 4, 5 до 20, рахунок</p>	<p>Поповнення словникового запасу математичними термінами.</p> <p>Розвиток уміння використовувати математичні методи в життєвих ситуаціях.</p> <p>Розвиток уміння оперувати текстовою і числовою інформацією, геометричними на площині та в просторі.</p>

<p>невідомого доданка, зменшуваного, від'ємника. Узагальнення систематизація арифметичні дії.</p>	<p>ведуть не лише по 2, а й іншими рівними групами; складати за і малюнками приклади на додавання і знанн множення. Читає та розуміє тексти математичного</p>	
---	--	--

	<p>Практична робота.</p> <p>Самостійна робота в зошиті Самостійне виконання домашнього завдання.</p>	<p>змісту.</p> <p>Планує власні дії, спрямовані на розв'язання проблемної ситуації.</p> <p>Досліджує проблемну ситуацію, отримує дані, перевіряє достовірність даних.</p> <p>Вирізняє серед ситуацій із повсякденного життя ті, що розв'язуються математичними методами.</p>	<p>Розвиток уміння доводити правильність тверджень.</p>
Додавання та віднімання в межах 100 без переходу через розряд			
<p>Додавання та віднімання в межах 20 (повторення).</p> <p>Додавання та віднімання круглих десятків.</p> <p>Додавання круглих десятків і одноцифрових числа.</p> <p>Віднімання від двоцифрового числа всіх десятків, одиниць.</p> <p>Додавання двоцифрового й одноцифрового чисел.</p> <p>Додавання та віднімання двоцифрових чисел і круглих десятків.</p>	<p>Повторення термінології. Додавання і віднімання на підставі розрядного складу числа.</p> <p>Додавання й віднімання круглих чисел.</p> <p>Робота з проблемними ситуаціями, які передбачають визначення невідомого доданка, зменшуваного, від'ємника.</p> <p>Короткі усні та письмові відповіді на запитання. Усний рахунок.</p>	<p>Знає назви компонентів дії додавання та віднімання; склад чисел 20, 30, 40, 50, 60, 70, 80, 90, 100 із десятків; як отримати круглі десятки; прийоми додавання та віднімання в межах 100 без переходу через розряд.</p> <p>Уміє за допомогою вчителя додавати та віднімати в межах 100 без переходу через розряд; відкладати будь-які числа в межах 100 з використанням лічильного матеріалу; розрізняти парні та непарні числа; за інструкцією вчителя розв'язувати приклади на додавання та віднімання в межах 100 з</p>	<p>Розвиток вміння аналізувати навчальний матеріал.</p> <p>Розвиток вміння орієнтуватися в способах виконання навчальних завдань.</p> <p>Поповнення словникового запасу математичними термінами.</p> <p>Розвиток уміння використовувати</p>

<p>Додавання та віднімання двоцифрових чисел.</p> <p>Віднімання одноцифрового числа від круглих десятків.</p> <p>Віднімання двоцифрового числа від круглих десятків.</p> <p>Віднімання від 100 одноцифрового числа.</p> <p>Віднімання від 100 двоцифрового числа.</p>	<p>Дидактичні ігри.</p> <p>Робота з підручником.</p> <p>Групове обговорення проблемних ситуацій.</p> <p>Виконання інтерактивних вправ.</p>	<p>переходом через розряд.</p> <p>Досліджує проблемну ситуацію, отримує дані, перевіряє достовірність даних.</p> <p>Визначає, що саме може бути результатом розв'язання проблемної ситуації.</p> <p>Обирає способи та розробляє план дій, необхідних для розв'язання проблемної ситуації.</p> <p>Представляє результати розв'язання проблемної ситуації, пояснює застосування.</p>	<p>математичні методи в життєвих ситуаціях.</p>
Іменовані числа			
<p>Монети: 50 к., 1 грн., 2 грн., 5 грн., 10 грн.</p> <p>Паперові гроші: 1 грн., 2 грн., 5 грн., 10 грн., 20 грн.,</p>	<p>Вивчення термінології.</p> <p>Бесіда.</p> <p>Математичний диктант.</p> <p>Фронтальна робота.</p>	<p>Знає одиниці і їх вимірювання; має конкретні уявлення про ці величини.</p> <p>Уміє за допомогою вчителя вимірювати величини (користуватися</p>	<p>Розвиток уміння володіти математичною термінологією,</p>

<p>50 грн., 100 грн. Розмін і заміна.</p> <p>Тиждень. Дні тижня.</p> <p>Година. Місяць. Рік. Назва місяців за порядком</p> <p>Поняття про іменовані числа.</p> <p>Просте і складне іменоване число.</p>	<p>Усний рахунок.</p> <p>Дидактичні ігри.</p> <p>Робота в групах.</p> <p>Індивідуальна робота.</p> <p>Виконання вправ, які передбачають формування умінь замінювати менші</p>	<p>спеціальними приладами, та виконувати виміри «на око»; вміє подавати результати вимірювання в різних одиницях, знає співвіднесення одиниць вимірювання величин і вміє переводити крупні одиниці вимірювання у дрібні, і навпаки; виконує арифметичні дії над</p>	<p>ефективно використовувати її.</p> <p>Розвиток умінь використовувати тематичні методи в життєвих ситуаціях.</p> <p>Розвиток умінь</p>
---	---	---	---

<p>Одиниця маси – центнер. Додавання та віднімання чисел, вираженими однією одиницею вартості. Одиниця довжини – міліметр. Додавання та віднімання чисел, вираженими однією одиницею довжини.</p>	<p>одиниці вимірювання величин на більші; більші - меншими; до віднімання іменованих чисел. Розв'язання за допомогою практичного спрямування. Самостійне виконання домашнього завдання.</p>	<p>іменованими числами; визначає час за годинником тощо. Розрізняє початкові дані та шукані результати. Розпізнає аналогію щодо способу розв'язання нової проблемної ситуації до вже відомої. Визначає дані, які є необхідними для розв'язання проблемної ситуації. Вирізняє серед ситуацій із повсякденного життя ті, що розв'язуються математичними методами.</p>	<p>співпрацювати в Команді для розв'язання проблеми. Розвиток просторових уявлень, просторової орієнтації. Розвиток міння застосовувати логічні способи мислення під час розв'язання пізнавальних і практичних задач, пов'язаних з реальними об'єктами.</p>
--	---	---	---

Виконання дій у прикладах з дужками

<p>Порядок дій у прикладах з дужками типу: 20+(56-6); 56+(56-50).</p> <p>Порядок дій у прикладах з дужками типу: (35-5):3;</p>	<p>Повторення термінології. Бесіда.</p> <p>Фронтальна робота.</p> <p>Робота в парах.</p> <p>Групова робота.</p>	<p>Знає порядок виконання дій у прикладах з дужками.</p> <p>Уміє використовувати правила розв'язання прикладів з дужками та без дужок, за допомогою вчителя розв'язує</p>	<p>Поповнення словникового запасу математичними термінами.</p> <p>Розвиток уміння</p>
--	---	---	---

<p>20:(24-20).</p>	<p>Індивідуальна робота. Дидактичні ігри. Усний рахунок. Інтерактивні форми роботи. Дослідження значень числових виразів, які містять дужки. Використання ІКТ.</p>	<p>приклади з дужками. Читає та розуміє тексти математичного змісту. Планує власні дії, розв'язання проблемної ситуації. Досліджує проблемну ситуацію, отримує дані, перевіряє достовірність даних.</p>	<p>використовувати математичні методи в життєвих ситуаціях. Розвиток уміння застосовувати Логічні способи мислення під час розв'язання пізнавальних і практичних задач, пов'язаних з реальними об'єктами.</p>
---------------------------	---	---	--

Збільшення/зменшення числа на кілька одиниць/у кілька разів

<p>Збільшення та зменшення числа на кілька одиниць. Збільшення та зменшення</p>	<p>Повторення термінології. Короткі усні та письмові відповіді на запитання.</p>	<p>Знає та розуміє вирази: «зменшити на...», «на...»; вирази «збільшити розуміє в кілька разів», «збільшити в разів»,</p>	<p>Розвиток уміння володіти математичною</p>
---	---	--	--

<p>числа в кілька разів. Диференціація понять «збільшення на...», «зменшення на...», «збільшення в...», «зменшення в...».</p>	<p>Усний рахунок. Дидактичні ігри. Робота з підручником. Групове обговорення проблемних ситуацій. Виконання інтерактивних</p>	<p>«зменшити в кілька разів». Уміє за допомогою вчителя складати задачі за малюнком, коротким записом; записувати умову, визначати арифметичну дію за допомогою вчителя, записувати роз</p>	<p>термінологією, ефективно використовувати її. Розвиток умінь працювати за зразком, таблицями,</p>
---	---	---	--

<p>Дії I і II ступеня. Порядок виконання дій.</p>	<p>вправ.</p> <p>Узагальнення і систематизація знань про арифметичні дії.</p> <p>Читання та запис числових виразів.</p> <p>Практична робота.</p> <p>Самостійна робота в зошиті</p> <p>Самостійне виконання домашнього завдання.</p>	<p>відповідь;</p> <p>розв'язувати прості арифметичні задачі, які містять вирази «збільшити «в»», «зменшити «в»».</p> <p>Читає та розуміє тексти математичного змісту.</p> <p>Формулює, використовує математичні поняття і факти.</p> <p>Вирізняє серед ситуацій повсякденного життя ті, що розв'язуються математичними методами.</p>	<p>з коментуванням власних дій.</p> <p>Розвивати вміння орієнтуватися в різних способах виконання навчальних завдань.</p> <p>Розвиток моторики та мовлення.</p> <p>Розвиток умінь використовувати математичні методи в різних життєвих ситуаціях.</p>
<p>Додавання та віднімання в межах 100 з переходом через розряд</p>			
<p>Додавання одноцифрового і</p>	<p>Повторення термінології.</p> <p>Фронтальне</p>	<p>Знає як знаходити суму і різницю чисел у межах 100.</p>	<p>Розвиток вміння аналізувати</p>

<p>двоцифрового числа.</p> <p>Додавання двоцифрових чисел і круглих десятків.</p> <p>Додавання двоцифрових чисел.</p> <p>Віднімання двоцифрових чисел.</p> <p>Віднімання двоцифрових чисел від двоцифрового числа.</p> <p>Віднімання двоцифрових чисел.</p>	<p>опитування.</p> <p>Усний рахунок.</p> <p>Перегляд відео уроків.</p> <p>Дидактичні ігри.</p> <p>Робота з підручником.</p> <p>Групове обговорення проблемних ситуацій.</p> <p>Виконання інтерактивних вправ «Карусель», «Коло ідей».</p>	<p>Уміє визначати кількість розрядних одиниць; розв'язувати приклади на додавання та віднімання в межах 100 з переходом через розряд прийомами письмових та усних обчислень.</p> <p>Читає та розуміє тексти математичного змісту.</p> <p>Планує власні дії, розв'язання проблемної ситуації.</p>	<p>и навчальний матеріал.</p> <p>Розвиток вміння орієнтуватися в способах виконання навчальних завдань.</p> <p>Поповнення словникового запасу математичними</p>
---	---	---	---

<p>Віднімання від числа суми навпаки. Додавання до числа різниці і навпаки. Віднімання від числа різниці і навпаки.</p>	<p>Виконання вправ на узагальнення знань про додавання і віднімання в межах 1 000 з переходом через розряд; застосування властивостей арифметичних дій в обчисленнях.</p>	<p>Досліджує проблемну ситуацію, отримує дані, перевіряє достовірність даних. Вирізняє серед ситуацій повсякденного життя ті, що розв'язуються математичними методами. Представляє результати розв'язання проблемної ситуації, пояснює їх застосування.</p>	<p>термінами. Розвиток уміння використовувати математичні методи в життєвих ситуаціях. Розвивати вміння працювати за зразком, вказівками вчителя, таблицями.</p>
--	---	--	--

Множення і ділення в межах 100.

<p>Множення числа 2 та ділення на 2 рівні частини. Множення числа 3 та ділення на 3 рівні частини. Множення числа 4 та ділення на 4 рівні частини. Множення числа 5 та ділення на 5 рівних частин.</p>	<p>Виконання вправ, які передбачають формування умінь множити та ділити числа 2, 3, 4, 5. Усний рахунок. Дидактичні ігри. Робота з підручником. Групове обговорення проблемних ситуацій. Виконання інтерактивних вправ.</p>	<p>Знає назву компонентів множення та ділення; таблицю множення чисел 2, 3, 4, 5 та ділення на 2, 3, 4, 5. Уміє за допомогою вчителя формулювати означення переставної, сполучної і розподільної властивостей множення; виконувати приклади на всі дії з натуральними числами; виконує ділення. Читає та розуміє тексти математичного змісту. Планує власні дії, спрямовані на розв'язання проблемної ситуації. Досліджує проблемну ситуацію,</p>	<p>Розвиток уміння аналізувати, порівнювати навчальний матеріал, працювати з коментуванням власних дій. Розвиток вміння працювати за зразком і вказівками вчителя. Розвиток вміння орієнтуватися в способах виконання</p>
---	--	--	---

		отримує дані, перевіряє достовірність даних. Представляє результати розв'язання проблемної ситуації, пояснює їх застосування.	навчальних завдань. Поповнення словникового запасу математичними термінами.
Змістова лінія «Просторові відношення. Геометричні фігури».			
Види ліній: прямі, криві, ламані. Відрізок. Побудова відрізків за даними розмірами. Додавання і віднімання відрізків. Кутів. Види кутів. Ламана лінія. Прямокутник як окремих	Вивчення термінології, потрібної для розуміння теми. Побудова відрізків, ламаних, многокутників, трикутників, допомогою ліній. Розпізнавання на рисунках прямокутника, квадрата	Знає назви геометричних фігур; види ліній; визначення відрізка; елементи кута; визначення ламаної лінії і її види. Уміє за допомогою вчителя будувати відрізок, промінь, точку, пряму; вимірювати довжину відрізка; будувати відрізок заданої довжини; позначати натуральні числа на прямій; будувати ламану; будувати кут, прямокутник, квадрат, коло, радіус за допомогою	Розвиток уміння володіти математичною термінологією, ефективно використовувати її. Розвиток уміння використовувати тематичні методи в життєвих ситуаціях.

<p>випадок замкненої ламаної лінії. Квадрат як окремий випадок замкненої ламаної лінії. Трикутники. Випадок замкненої ламаної лінії. Трикутників за кутами. П'ятикутник як окремий випадок замкненої ламаної лінії.</p>	<p>виокремлення їх, у складі інших фігур. Використання інформаційно-комунікаційних технологій для моделювання геометричних фігур заданими властивостями.</p>	<p>креслярських приладів(циркуль, косинець, лінійка, олівець тощо); будувати прямокутник, квадрат, трикутник на папері в креслярській практиці з даними довжинами сторін; виконувати всі рухові дії, які пов'язані з виконанням завдання. Використовує необхідне приладдя та інформаційно-комунікаційні технології.</p>	<p>Розвиток умовностей співпрацювати команді для розв'язання проблем. Розвиток просторових уявлень, просторової уяви.</p>
--	--	---	---

<p>ламаної лінії.</p> <p>Шестикутні</p> <p>Креслення</p> <p>за даними точками, зразком</p> <p>Коло. Круг.</p> <p>Побудова кола за допомогою циркуля.</p>	<p>Конструювання геометричних фігур.</p> <p>Інтерактивні форми роботи.</p> <p>Практична робота</p> <p>вимірювання та побудову.</p>	<p>Застосовує математичні поняття, факти та послідовність дій для розв'язання проблемних ситуацій.</p> <p>Визначає та описує зв'язки між математичними об'єктами та об'єктами реального світу.</p> <p>Розпізнає геометричні об'єкти та їх елементи на площині та в просторі.</p> <p>Визначає та описує математичні характеристики навколишніх об'єктів (кількість, розмір, форма).</p>	<p>орієнтації.</p> <p>Розвиток уміння застосовувати логічні способи мислення під розв'язання пізнавальних практичних задач, пов'язаних з реальними об'єктами.</p>
--	--	--	---

Змістова лінія «Арифметичні задачі. Робота з даними».

<p>Розв'язування</p> <p>текстових</p> <p>математичних задач.</p> <p>Прості</p>	<p>Вивчення термінології, потрібної для роботи темою.</p>	<p>Уміє за допомогою вчителя розв'язувати нескладні текстові математичні задачі,</p>	<p>Розвиток вміння орієнтуватися в способах</p>
--	---	---	---

тові	текс	що вимагають	виконання
арифметичні зад	Виконання	використання	навчальни
зменшення та збільшення	розв'язування	залежностей між величинами (ціна, кількість і вартість	х завдань.
на кілька одиниць.	дач, передбачених очікуван	тощо); розв'язувати	я Поповненн
Задачі на знаходження	ими результатами навчання.	арифметичні задачі на добутку і знаходження	ого запасу
невідомого доданка.	Робота з підручником.	збільшення числа в декілька разів,	математичними
Задачі на знаходження	Групове обговоре	зменшення числа в декілька разів;	термінами.
невідомого зменшуваного.	проблемних ситуацій.	складати короткий запис умови,	Розвиток ум
Задачі на знаходження	Виконання інтерактив	пояснювати розв'язання, записувати	іння використувати
невідомого від'ємника.	них вправ.	арифметичну дію, відповідь задачі;	математичні методи
Здачі на дві дії. Складені		розв'язувати сюжетні задачі з реальними	в життєвих ситуаціях.

<p>задачі. Структурні компоненти задачі: умова, числові дані, запитання, розв'язання та відповідь.</p>		<p>даними щодо: використання природних ресурсів, їх збереження та примноження; даних про безпеку і охорону здоров'я; безпеки руху; розрахунку сімейного бюджету, можливості здійснення масштабних покупок; розрахунків, пов'язаних із календарем і годинником тощо.</p>	<p>Розвивати вміння працювати за зразком, вказівками вчителя, таблицями. Розвивати вміння самостійно виконувати навчальні завдання. Розвивати прос торові уявлення.</p>
---	--	---	---

«Вступ до історії України та громадянської освіти» (5 клас)

Пояснювальна записка

Метою навчального предмета «Вступ до історії України та громадянської освіти» є всебічний і гармонійний розвиток дитини з інтелектуальними порушеннями, виховання громадянина і патріота України, здійснення компетентнісного розвитку школяра означеної категорії, розвиток мисленнєвої діяльності, започаткування умов для саморозвитку дитини, здатної самореалізовуватися в сучасному інформаційному світі та брати участь у житті демократичного суспільства, формування здатності до практичного і творчого використання набутих компетентностей; сприяння становленню її світогляду та збагаченню культури.

Навчальний предмет відноситься до адаптаційного циклу базової середньої освіти, що обумовлює його місце в системі шкільної громадянської та історичної освіти. «Вступ до історії України та громадянської освіти» є пропедевтичним курсом і має сприяти успішній адаптації школярів із порушеннями інтелектуального розвитку до умов і вимог нового освітнього середовища, від початкової до базової середньої освіти; знайомити здобувачів освіти зі світом родинної та шкільної історії, з методами вивчення минулого, показувати на елементарному рівні основи розвитку суспільства.

У процесі вивчення навчального предмета «Вступ до історії України та громадянської освіти» актуальності набуває наступність між початковою й базовою середньою освітою, доступність вимог до обов'язкових результатів

навчання здобувачів освіти, урахування особливостей їхнього інтелектуального та психофізичного розвитку, специфіки розвитку емоційно-вольової та мотиваційної сфер, вікових особливостей тощо.

Навчальний предмет «Вступ до історії України та громадянської освіти» має інтегрований характер. Ознайомлення з історичним процесом відбувається на основі органічного поєднання окремих епізодів всесвітньої історії та історії України.

Програма курсу ґрунтується на таких ціннісних орієнтирах, як гідність і повага до особистості, ідентичність, цілісний світогляд, гармонійний розвиток, добродієність, співпраця, любов до Батьківщини та рідного краю, української культури, активна громадянська позиція.

Програма складається з пояснювальної записки та основної частини. Структурно основна частина диференціюється на чотири компоненти: «Пропонований зміст навчального предмета/інтегрованого курсу», «Види навчальної діяльності», «Очікувані результати навчання» та «Спрямованість корекційно-розвиткової роботи».

Перша складова основної частини містить змістове наповнення навчального предмета, який складається у 5-6 класах з шести частин (5 клас – вступ, чотири розділи та узагальнення до курсу; 6 клас – повторення, чотири розділи та узагальнення до курсу). Друга складова основної частини включає орієнтовні приклади навчальної діяльності, які допоможуть вчителю ефективно побудувати освітньо-корекційний процес. Третя складова основної частини містить орієнтовні результати навчання в поєднанні з тим, що необхідно знати та вміти здобувачам освіти для формування в них компетентнісного потенціалу і наскрізних умінь відповідно до Державного стандарту базової середньої освіти. Четверта складова основної частини визначає орієнтовну корекційно-розвиткову складову роботи з дітьми із порушеннями інтелекту на уроках навчального предмета «Вступ до історії України та громадянської освіти» у 5-6 класах.

Програма не містить розподілу навчальних годин за темами. У межах річної кількості годин учитель самостійно визначає час для роботи над кожною темою програми, не порушуючи пропонованого змісту навчального предмета. Для систематизації та узагальнення вивченого матеріалу школярами з порушеннями інтелекту, програма передбачає проведення відповідних уроків. Учитель має широкі можливості для наповнення навчальної роботи відповідним

змістом, у виборі форм і методів роботи. Передумовою ефективного навчання зазначеної категорії дітей є врахування особливостей пізнавального розвитку кожного школяра, чергування різних форм навчальної діяльності учнів.

Результати навчально-пізнавальної діяльності зорієнтовані на формування відповідних ключових і предметних компетентностей, визначених Державним стандартом.

По закінченню курсу в здобувачів освіти з інтелектуальними порушеннями повинні бути сформовані первинні знання про розвиток особи, громади, суспільства, способи дослідження минулого, про життя предків і сучасних людей, культурну спадщину українського народу, шанобливе ставлення до пам'яток матеріальної та духовної культури, охорону довкілля й раціональне використання природних ресурсів, значення історії для сучасного суспільства.

5 клас Структура курсу

Вступ

Розділ I. Людина і сім'я. Людина та громада.

Розділ II. Час і простір.

Розділ III. Джерела пізнання минулого і сучасного.

Розділ IV. Історія навколо нас.

Узагальнення до курсу.

**Основна частина
(5 клас)**

Пропонований зміст навчального предмета	Види навчальної діяльності	Очікувані результати навчання	Спрямованість корекційно-розвиткової роботи
Вступ			
Я та інші. Що я знаю про себе.	Пояснення, бесіда, коментоване читання тексту, перегляд і обговорення тематичного відео (за наявності), самопредставлення учнів.	Учень/учениця: – називає власне прізвище, ім'я, по батькові, розповідає про членів своєї родини, називає їхні імена (по можливості прізвища та по батькові, професії та вид діяльності); – називає адресу проживання; – за допомогою вчителя розповідає про власні інтереси, спосіб життя.	Формування позитивного емоційного ставлення до вивчення навчального предмета. Розвиток пізнавальної активності на основі ознайомлення учнів з новим навчальним предметом.
Розділ І. Людина і сім'я. Людина та громада			
Людина і сім'я.	Пояснення в поєднанні з проблемним, інформаційним і ілюстративним викладом навчального матеріалу. Перегляд та обговорення тематичного відео,	Учень/учениця: – називає власне прізвище, по можливості, прізвища найближчих родичів (бабусь, дідусів, дядьків, тіток); – знає імена членів сім'ї;	Формування уявлень про сім'ю, членів родини, їхні обов'язки, про правила поведінки дитини в сім'ї. Розвиток усного зв'язного мовлення у процесі складання розповіді про

	<p>сюжетних картин (за наявності). Бесіда, обмін думками. Дидактичні ігри.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – розповідає, як утворюються сім'ї; – за допомогою вчителя розповідає про обов'язки членів сім'ї; – розповідає про власну допомогу батькам (іншим членам сім'ї); – поважає гідність інших осіб; – за допомогою вчителя розповідає про правила поведінки дитини в сім'ї. 	<p>сім'ю та її членів. Розвиток пам'яті на основі запам'ятовування власного прізвища, імен та прізвищ найближчих родичів. Виховання поважного відношення до членів родини, формування позитивного відношення до трудових обов'язків молодших членів сім'ї.</p>
<p>Історія мого роду. Родовід.</p>	<p>Пояснення з елементами бесіди, пояснення з опорою на наочність, індивідуальна робота.</p>	<p>Учень/учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> – за допомогою вчителя, знає, як знайти інформацію про предків (розповіді членів родини, перегляд сімейного фотоальбому, відео, пошук інформації в мережі Internet); – працює з фотографіями із сімейного фотоальбому; – за допомогою вчителя (батьків) складає родинне дерево. 	<p>Формування уявлень про рід, його історію, родовід. Розвиток пам'яті на основі запам'ятовування інформації про членів родини. Розвиток уваги під час перегляду фотоальбомів, відеозаписів тощо. Розвиток усного зв'язного мовлення у процесі складання розповідей про членів родини, історію роду. Розвиток логічного</p>

			<p>мислення шляхом встановлення причинно-наслідкових зв'язків і визначення родинних стосунків.</p> <p>Розвиток просторової орієнтації у процесі знаходження на карті місця проживання предків.</p> <p>Розвиток дрібної моторики пальців рук у процесі створення родоводу.</p> <p>Виховання поважного ставлення до членів сім'ї.</p>
<p>Родинні традиції і пам'ятки.</p>	<p>Розповідь, пояснення в поєднанні з ілюстративним викладом навчального матеріалу. Перегляд та обговорення тематичного відео, сюжетних картин (за наявності). Бесіда, обмін думками. Дидактичні ігри.</p>	<p>Учень/учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> – розповідає про родинні традиції (святкування днів народження членів сім'ї, відзначення релігійних свят тощо); – називає сімейні пам'ятки (фотографії, ордени й медалі, листи, вишиті рушники, картини, особисті речі членів родини тощо); – за допомогою навідних запитань вчителя розповідає 	<p>Формування уявлень про родинні традиції і пам'ятки (реліквії).</p> <p>Розвиток пам'яті на основі запам'ятовування назв релігійних свят, родинних традицій.</p> <p>Розвиток свідомого сприйняття образно-вербальної інформації.</p> <p>Формування причинно-наслідкових зв'язків між діями предків і збереженням</p>

		про родинні пам'ятки.	сімейних реліквій. Розвиток усного зв'язного мовлення у процесі складання розповіді про родинні традиції і пам'ятки. Розвиток уваги під час роботи з наочними посібниками, сімейними пам'ятками.
а. Громад людських громад.	Різновиди Пояснення, бесіда з елементами обговорення. Коментоване читання і обговорення тексту. Перегляд та обговорення медіа-продуктів про різновиди людських громад.	Учень/учениця: – за допомогою вчителя визначає відмінності й особливості різних видів громад; – розуміє принцип формування людських громад на основі релігії, спільних інтересів, місця проживання, гендерного підходу тощо; – усвідомлює роль громади в житті людини / дитини.	Формування уявлень про різновиди людських громад. Корекція процесів пам'яті на основі вивчення теми. Розвиток свідомого сприйняття образно-вербальної інформації. Розвиток усного зв'язного монологічного мовлення у процесі розповіді про людські громади. Розширення активного словника учнів. Розвиток мислення на основі диференціації громад за ознаками.
Шкільна громада.	Пояснення з елементами бесіди. Розповідь. Групове	Учень/учениця: – за допомогою вчителя.	Формування уявлень про шкільні громади.

	<p>обговорення. Наведення прикладів шкільного самоврядування та власної участі в житті шкільної громади.</p>	<p>розуміє сутність шкільного самоврядування; – власну поведінку й діяльність здійснює з урахуванням інтересів класу та інших спільнот; – приймає активну участь в житті класу; – приймає активну участь у громадській, спортивній, трудовій та іншій діяльності закладу освіти.</p>	<p>Розвиток і корекція пам'яті на основі роботи з вивченими поняттями. Формування причинно-наслідкових зв'язків між діями окремого учня й класу. Розвиток усного зв'язного мовлення у процесі розповіді про шкільну громаду. Розвиток просторової орієнтації під час екскурсії по школі, розповіді про розташування кімнат де відбуваються заняття класів і гуртків. Розвиток зорової пам'яті. Виховання відповідальності за власні дії.</p>
<p>Територіальна громада. Самоврядування.</p>	<p>Пояснення з елементами бесіди. Групове обговорення. Коментоване читання і обговорення тексту. Формулювання запитань до тексту. Наведення прикладів</p>	<p>Учень/учениця: – за допомогою вчителя визначає відмінності й особливості способу життя людей в міській та сільській громадах; – за допомогою вчителя</p>	<p>Формування і корекція уявлень про територіальну громаду та самоврядування. Розвиток пам'яті на основі запам'ятовування вивчених понять. Розвиток логічного</p>

	<p>пов'язаних із життєдіяльністю місцевих громад та самоврядуванню них.</p>	<p>усвідомлює важливість та особливості самоврядування в міській та сільській громадах; – усвідомлює роль місцевого самоврядування в житті кожної людини.</p>	<p>мислення при встановленні причинно-наслідкових зв'язків. Розвиток узагальнюючого мислення при визначенні відмінностей і особливостей способу життя людей в міській та сільській громадах. Розвиток усного зв'язного мовлення під час розповідей про функціонування територіальних громад та самоврядування. Розвиток дрібної моторики пальців рук у процесі виконання завдань у зошиті. Виховання любові до України, рідного краю.</p>
<p>Україна – наша Батьківщина.</p>	<p>Розповідь, пояснення в поєднанні з ілюстративним викладом навчального матеріалу. Перегляд та обговорення тематичного відео, сюжетних картин (за наявності). Бесіда.</p>	<p>Учень/учениц я: – знає назву держави, називає столицю України, рідний населений пункт; – за допомогою вчителя називає інші міста держави, найбільші річки, гори України, моря, які омивають</p>	<p>Формування уявлень про Україну. Розвиток пам'яті на основі запам'ятовування назв географічних і природних об'єктів. Розвиток усного зв'язного мовлення у процесі</p>

		<p>береги нашої країни; – за допомогою вчителя або з опорою на карту називає сусідні до України держави.</p>	<p>складання розповіді про Україну. Розвиток просторової орієнтації у процесі роботи з картою. Виховання поважного ставлення до культурної спадщини України, бережного відношення до природних багатств України.</p>
<p>Державні символи України.</p>	<p>Пояснення, бесіда з елементами обговорення. Коментоване читання і обговорення тексту. Перегляд та обговорення тематичних медіа-продуктів.</p>	<p>Учень/учениця: – називає (вказує) державні символи України. – за допомогою вчителя розповідає значення кольорів національного прапору; – за допомогою вчителя виразно декламує гімн України (читає гімн України).</p>	<p>Формування уявлень про державні символи України. Розвиток пам'яті на основі запам'ятовування назв державних символів. Розвиток усного зв'язного мовлення у процесі виразного читання гімну України, складання розповіді про державні символи України. Розвиток дрібної моторики пальців рук у процесі зображення державних символів України. Виховання поважного</p>

			ставлення до державної символіки.
Людство як велика спільнота.	<p>Пояснення в поєднанні з проблемним, інформаційним і пояснювально-ілюстративним викладом навчального матеріалу.</p> <p>Перегляд та обговорення тематичного відео, сюжетних картин тощо. Бесіда, обмін думками.</p>	<p>Учень/учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> – усвідомлює існування різних народів і країн на планеті; – за допомогою вчителя показує на карті сусідні держави; – за допомогою вчителя розуміє різницю між народами на основі відмінності мов, культур, вірувань тощо; – за допомогою вчителя усвідомлює відмінності в способах життя різних народів. 	<p>Формування уявлень про людство як спільноту. Розвиток мислення на основі усвідомлення особливостей способів життя різних народів. Розвиток просторової орієнтації у процесі роботи з картою. Виховання бережного ставлення до матеріальних і духовних надбань попередніх поколінь.</p>
Перші людські спільноти.	<p>Коментоване читання і обговорення тексту.</p> <p>Пояснення з елементами бесіди. Розповіді за сюжетними картинками.</p> <p>Перегляд та обговорення тематичного відео.</p>	<p>Учень/учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> – за допомогою вчителя розповідає про спосіб життя первісних людей, їхній побут, звичаї. 	<p>Формування уявлень про життя первісних людей. Розвиток пам'яті на основі запам'ятовування вивчених понять. Розвиток усного зв'язного мовлення у процесі складання розповідей про заняття перших людських</p>

			<p>спільнот. Розвиток</p> <p>логіч</p> <p>ного</p> <p>мислення шляхом встановлення причинно- наслідкових зв'язків.</p> <p>Розвиток просторової орієнтації у процесі знаходження на карті місця стоянок первісних людей.</p> <p>Розвиток дрібної моторики пальців рук у процесі малювання знарядь праці й зброї первісних людей.</p> <p>Виховання любові до Батьківщини.</p>
<p>Життя людей у міській та сільській громадах в минулому й тепер.</p>	<p>Пояснення з елементами бесіди. Коментоване читання і обговорення тексту. Наведення прикладів пов'язаних із життєдіяльністю людей у міській та сільській місцевостях.</p>	<p>Учень/учениц я:</p> <ul style="list-style-type: none"> – визначає відмінності й особливості способу життя людей в міській та сільській громадах; – за допомогою вчителя розповідає про життя людей у міській та сільській місцевості в минулому; – за допомогою вчителя визначає різницю способу життя в місті в минулому й 	<p>Формування уявлень про життя людей у міській та сільській громадах в різні часи.</p> <p>Розвиток пам'яті на основі запам'ятовування нових понять.</p> <p>Розвиток свідо мого</p> <p>сприйняття образно- вербальної інформації.</p> <p>Формування причинно-наслідкових зв'язків на</p>

		<p>тепер;</p> <p>– за допомогою вчителя визначає різницю способу життя в селі в минулому й тепер.</p>	<p>усвідомлення способу життя в міській та сільській громадах.</p> <p>Розвиток усного зв'язного мовлення у процесі складання розповіді про життя в міській та сільській громадах.</p> <p>Розвиток процесів порівняння шляхом аналізу діяльності мешканців у міській та сільській громадах.</p> <p>Розвиток уваги під час роботи з наочністю.</p> <p>Виховання повноцінних мешканців міст і сільської</p>
--	--	---	--

					місцевості.
Систематизація та узагальнення знань і вмінь з розділу.	Бесіда, обмін думками. Індивідуальна робота. Дидактичні вправи. Виконання тестових завдань.		Учень/учениця: – називає власне прізвище, ім'я, по батькові, розповідає про членів своєї родини, називає їхні імена можливості прізвища та по батькові, професії та вид діяльності); – за допомогою вчителя		Розвиток і корекція уявлень про людину і сім'ю, про різні громади та місце людини в ній. Розвиток мислення на основі усвідомлення вивчених понять, встановлення причинно-наслідкових зв'язків.

		<p>розповідає про власні інтереси, спосіб життя;</p> <ul style="list-style-type: none"> – за допомогою вчителя розповідає про обов’язки членів сім’ї; – розповідає про родинні традиції (святкування днів народження членів сім’ї, відзначення релігійних свят тощо); – за допомогою вчителя визначає відмінності й особливості різних видів громад; – за допомогою вчителя визначає відмінності й особливості способу життя людей в міській та сільській громадах; – знає назву держави, називає столицю України, рідний населений пункт; – називає (вказує) державні символи України; – усвідомлює існування різних народів і країн на планеті. 	<p>Розвиток і корекція пам’яті на основі вивчення понять, символів та імен.</p> <p>Розвиток свідомого сприйняття образно-вербальної інформації.</p> <p>Розвиток усного зв’язного мовлення у процесі складання розповідей з тем розділу.</p> <p>Збагачення активного і пасивного словника вивченими поняттями.</p> <p>Розвиток просторової орієнтації у процесі роботи із картою України, Європи.</p> <p>Виховання любові до Батьківщини і рідного краю, вольових та моральних рис характеру, почуття вдячності попереднім поколінням за збереження національної ідентичності, загальноукраїнських та сімейних традицій.</p>
--	--	--	---

Розділ II. Час і простір

<p>Історія як наука.</p>	<p>Пояснення, бесіда, коментоване читання тексту, перегляд і обговорення тематичного відео (за наявності). Дидактичні ігри.</p>	<p>Учень/учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> – усвідомлює необхідність вивчення історії; – розуміє різницю життя людей в різні історичні періоди (одяг, знаряддя праці, культура тощо); – за допомогою вчителя розповідає про способи життєдіяльності предків у різні часові епохи; – за допомогою вчителя використовує пошукові системи для отримання необхідної історичної інформації. 	<p>Формування уявлень про історію як науку.</p> <p>Розвиток пам'яті на основі запам'ятовування поняття «Історія».</p> <p>Розвиток усного зв'язномовлення на основі свідомого відтворення навчального матеріалу.</p> <p>Збагачення активного словника шляхом використання вивчених понять під час відповіді.</p> <p>Розвиток свідомого сприйняття образно-вербальної інформації.</p> <p>Розвиток уваги під час роботи з наочною.</p> <p>Розвиток активності і самостійності при виконанні навчальних завдань, роботи з підручником.</p> <p>Виховання любові до Вітчизни, минулого українського народу.</p>
<p>Відлік часу в історії.</p>	<p>Пояснення з елементами</p>	<p>Учень/учениця:</p>	<p>Формування і корекція</p>

	<p>бесіди. Індивідуальна робота (заповнення хронологічної таблиці, робота зі стрічкою часу, розв'язування хронологічних задач. Дидактичні ігри.</p>	<p>– за допомогою вчителя усвідомлює відмінність між календарним та історичним часом; – за допомогою вчителя пояснює різницю між одиницями вимірювання історичного часу і співвідносить їх (рік – половина століття – століття); – за допомогою вчителя розташовує події у хронологічній послідовності, заповнює хронологічну таблицю; – користується стрічкою часу; – установлює послідовність історичних подій за допомогою стрічки часу; – за допомогою вчителя встановлює тривалість історичних подій, явищ і процесів та їх віддаленість одних від одного.</p>	<p>уявлень про відлік часу в історії. Розвиток мислення шляхом визначення хронологічній послідовності, встановлення тривалості та послідовності історичних подій. Розвиток свідомого сприйняття образно-вербальної інформації. Розвиток уваги на основі роботи з наочно-дидактичними матеріалами. Збагачення активного словника історичними термінами. Розвиток усного зв'язного діалогічного мовлення у процесі спілкування з теми яка вивчається. Розвиток дрібної моторики пальців рук у процесі роботи у зошиті та зі стрічкою часу.</p>
<p>Географічне розташування</p>	<p>Пояснення з елементами</p>	<p>Учень/учениця:</p>	<p>Формування і корекція</p>

<p>історичних об'єктів.</p>	<p>бесіди. Індивідуальна робота (робота з історичним атласом, адміністративно-територіальною картою України, контурною картою). Дидактичні ігри. Дидактичні вправи на визначення розміщення історико-географічного об'єкта відносно сторін світу.</p>	<p>– розуміє відмінності між історичною, контурною та географічною картами; – розуміє відносно сталі та змінні історико-географічні об'єкти карти; – визначає розміщення історико-географічного об'єкта відносно сторін світу; – за допомогою вчителя розуміє та користується умовними позначеннями карти; – знаходить на історичній карті об'єкти вивчення; – за допомогою вчителя (під контролем вчителя) позначає історико-географічні об'єкти на контурній карті.</p>	<p>уявлень про географічне розташування історичних об'єктів. Розвиток уваги та уяви під роботи з картами та наочно-дидактичними посібниками. Розвиток і корекція пам'яті на основі запам'ятовування сторін світу, назв історико-географічних об'єктів. Розвиток свідомого сприйняття образно-вербальної інформації. Розвиток узагальнюючого мислення при заповненні таблиць. Розвиток просторової орієнтації у процесі роботи з картами. Формування причинно-наслідкових зв'язків на основі встановлення зв'язку природних умов і способу життя. Розвиток пізнавального інтересу до вивчення походження назв міст, сіл та</p>
-----------------------------	--	--	---

			інших географічних об'єктів.
Мій населений пункт на картах впродовж історії.	Пояснення з елементами бесіди. Індивідуальна робота (робота з історичними картами, адміністративно-територіальною картою України). Дидактичні вправи.	Учень/учениця: – за допомогою вчителя розуміє плинність історичних процесів та їх відображення на історичній карті; – визначає розміщення свого населеного пункту відносно сторін світу; – за допомогою вчителя розуміє та користується умовними позначеннями карти; – знаходить на різних історичних картах свій населений пункт.	Формування уявлень пророзташування свого населеного пункту на картах впродовж історії; Розвиток зорової пам'яті у процесі роботи з історичними картами і образною наочністю. Розвиток свідомого сприйняття образно-вербальної інформації. Розвиток когнітивних здібностей при встановленні причинно-наслідкової зв'язків. Розвиток усного зв'язного мовлення під час розповідей про свій населений пункт на різних картах. Розвиток просторової орієнтації та уяви під час роботи з історичними картами. Розвиток уваги у процесі роботи з наочністю.

			Виховання любові до рідного краю, свого населеного пункту.
Середовище та його впливна людину.	Коментоване читання і обговорення тексту. Пояснення з елементами бесіди. Дидактичні вправи на встановлення залежності між природним середовищем і заняттями людей. Наведення прикладів впливу діяльності людини на навколишнє середовище.	Учень/учениця: – за допомогою вчителя розуміє вплив природного середовища (клімат, географічне розташування, доступ до природних ресурсів) на заняття людей, спосіб ведення ними господарства, соціальний устрій тощо; – за допомогою вчителя наводить приклади впливу діяльності людини на навколишнє середовище в часі і просторі, взаємодію людини та природи.	Формування уявлень про середовище та його вплив на людину. Розвиток пам'яті на основі запам'ятовування вивчених понять. Розвиток елементів логічного мислення при встановленні причинно-наслідкових зв'язків. Розвиток усного зв'язного мовлення під час висвітлення тем, які вивчаються. Розвиток просторової орієнтації та уваги у процесі роботи з наочними посібниками та історичними картами. Виховання любові до України.
Систематизація та узагальнення знань і вмінь з розділу	Бесіда, обмін думками. Індивідуальна робота. Дидактичні вправи.	Учень/учениця: я: – розуміє різницю життя людей в різних історичних	Розвиток і корекція уявлень про історичний час і простір.

	<p>Виконання тестових завдань.</p>	<p>періоди; – за допомогою вчителя пояснює різницю між одиницями вимірювання історичного часу і співвідносить їх (рік – половина століття – століття); – за допомогою вчителя розташовує події у хронологічній послідовності, заповнює хронологічну таблицю; – користується стрічкою часу; – устанавлює послідовність історичних подій за допомогою стрічки часу; – визначає розміщення історико-географічного об'єкта відносно сторін світу; – знаходить на історичній карті та територіально-адміністративній картах України найбільші міста держави (на вибір вчителя),</p>	<p>Розвиток мислення на основі усвідомлення вивчених понять, встановлення причинно-наслідкових зв'язків. Розвиток і корекція пам'яті на основі вивчення понять, назв історико-географічних об'єктів. Розвиток свідомого сприйняття образно-вербальної інформації. Розвиток усного зв'язного мовлення у процесі складання розповідей з тем розділу. Збагачення активного і пасивного словника вивченими поняттями. Розвиток просторової орієнтації у процесі роботи з різноманітними картами. Виховання любові до Батьківщини, рідного краю, свого населеного пункту.</p>
--	------------------------------------	--	--

		свій населений пункт; – за допомогою вчителя розуміє вплив природного середовища на заняття людей і способ ведення ними господарства.	
Розділ III. Джерела пізнання минулого і сучасного			
Джерела інформації. Звідки люди пізнають інформацію?	Пояснення з елементами бесіди. Обговорення, порівняння, вирішення проблемних питань, евристична бесіда. Робота з текстовими, аудіо та відео джерелами інформації.	Учень/учениц я: – за допомогою вчителя застосовує поняття «джерело інформації»; – називає найбільш популярні джерела інформації на сучасному етапі розвитку суспільства; – за допомогою вчителя використовує пошукові системи для отримання інформації, дізнається значення незнайомих слів	Формування уявлень про джерела інформації. Збагачення активного і пасивного словника вивченими поняттями. Розвиток усного зв'язного мовлення у процесі розповіді про джерела інформації. Розвиток пам'яті на основі запам'ятовування алгоритму дій з пошуку інформації.
Усні джерела.	Пояснення з елементами бесіди. Коментоване читання усних історичних джерел. Прослуховування Аудіо файлів з історичними піснями. думами,	Учень/учениц я: – розуміє значення усних джерел у формуванні уявлень про життя людей у минулі часи; – за допомогою вчителя	Формування уявлень про усні джерела. Розвиток і корекція вмій критично осмислювати усні джерела інформації. Розвиток свідомості

	легендами тощо. Перегляд інтерв'ю	критично осмислює легенди,	мого сприйняття обра зно-
--	--	----------------------------	------------------------------------

	<p>учасників історичних подій. Перегляд народних казок.</p>	<p>перекази, історичні пісні та думи; – за допомогою вчителя використовує пошукові системи для знаходження потрібної інформації та усних історичних джерел.</p>	<p>вербальної інформації. Розвиток уваги у процесі роботи з адаптованими історичними усними джерелами. Розвиток усного зв'язномовлення у процесі відповідей на основі вивченого матеріалу. Розвиток емоційного ставлення до почутого та прочитаного. Формування ціннісного ставлення до надбань духовної культури українського народу.</p>
Речові джерела.	<p>Розповідь. Пояснення. Бесіда. Дослідження матеріальних джерел під час екскурсії до музею або на прикладі їхніх зображень. Встановлення орієнтовного історичного періоду на основі опрацювання речового джерела. Створення розповіді про уявного власника речового</p>	<p>Учень/учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> – розуміє значення речових джерел у формуванні уявлень про життя людей у минулі часи; – диференціює джерела на усні та речові; – пояснює значення понять «археологія» та «музей»; – за допомогою вчителя розповідає про речові 	<p>Формування уявлень про речові джерела. Розвиток і корекція мислення на основі вивченого матеріалу. Розвиток свідомого сприйняття образно-вербальної інформації. Розвиток уваги у процесі роботи з речовими джерелами.</p>

	джерела.	джерела; – наводить приклади речових джерел.	Розвиток усного зв'язного мовлення у процесі відповідей на основі вивченого матеріалу. Збагачення словника шляхом використання понять «археологія» та «музей». Розвиток емоційного ставлення до почутого та прочитаного. Формування ціннісного ставлення до надбань матеріальної культури українського народу.
Писемні джерела.	Розповідь. Пояснення. Бесіда. Встановлення орієнтовного історичного періоду на основі опрацювання писемного джерела. Створення розповіді про події на основі опрацювання писемного джерела.	Учень/учениця: – розуміє значення писемних джерел у формуванні уявлень про життя людей у минулі часи; – диференціює джерела на усні, речові та писемні; – за допомогою вчителя розповідає про події на основі опрацьованого адаптованого історичного документу;	Формування уявлень про писемні джерела. Розвиток і корекція мислення на основі вивченого матеріалу. Розвиток свідомого сприйняття образно-вербальної інформації. Розвиток уваги у процесі роботи з адаптованими писемними джерелами. Розвиток усного зв'язного

		<p>– за допомогою вчителя розповідає про писемні джерела;</p> <p>– наводить приклади писемних джерел.</p>	<p>мовлення у процесі</p> <p>відповідей на основі вивченого матеріалу.</p> <p>Збагачення слова шляхом використання вивчених понять.</p> <p>Розвиток емоційного ставлення до прочитаного.</p> <p>Формування ціннісного ставлення до надбань матеріальної та духовної культури українського народу.</p>
<p>Аудіовізуальні джерела.</p>	<p>Пояснення, перегляд фото -, кінодокументі</p>	<p>Учень/учениця:</p> <p>–</p>	<p>Формування уявлень аудіовізуальні</p>

	<p>в, пам'яток образотворчого мистецтва, картин, малюнків. Встановлення орієнтованого історичного першочергової основі опрацювання аудіовізуальних джерел. Створення розповіді про події на основі опрацьованих аудіовізуальних джерел.</p>	<p>розуміє значення аудіовізуальних джерел у формуванні уявлень життя людей у минулі часи; – за допомогою вчителя диференціює усні, речові аудіовізуальні ; – за допомогою вчителя розповідає основі опрацьованих пам'яток образотвор</p>	<p>джерела. Розвиток і корекція мислення на основі вивченого матеріалу. Розвиток свідомого сприйняття образно-вербальної інформації. Розвиток уваги у процесі роботи з адаптованими писемними джерелами. Розвиток усного зв'язного мовлення у процесі</p>
--	---	---	---

| | | ЧОГО | |

		<p>мистецтва, ф</p> <p>кінохроніки, мережі Internet та інших аудіовізуальних джерел;</p> <p>– наводить приклади аудіовізуальних джерел;</p> <p>– за допомогою вчителя використовує пошукові системи для знаходження потрібної інформації.</p>	<p>відповідей на основі вивченого матеріалу. Збагачення слів шляхом використання вивчених понять.</p> <p>Розвиток емоційного ставлення до прочитаного.</p> <p>Формування ціннісного ставлення до надбань матеріальної та духовної культури українського народу.</p>
--	--	---	---

Дослідження

Розповідь.

Учень/учениця:

Формування уявл

<p>інформаційних джерел, їх збереження.</p>	<p>Пояснення. Бесіда. Обмін думками. Перегляд та обговорення тематичних медіа-продуктів.</p>	<p>– за допомогою вчителя диференціює джерела інформації;</p> <p>– усвідомлює необхідність реставрації тих пам'яток історії, які цього потребують;</p> <p>– за допомогою вчителя розповідає про вивчення, реставрацію та збереження пам'яток історії;</p> <p>– називає місця зберігання джерел інформації</p>	<p>дослідження інформаційних джерел, їх збереження.</p> <p>Розвиток і корекція мислення на основі вивченого матеріалу.</p> <p>Розвиток свідомого сприйняття образно-вербальної інформації.</p> <p>Розвиток усного зв'язного мовлення у процесі відповідей на основі вивченого матеріалу.</p>
---	--	---	--

		<p>(бібліотеки, музеї, архіви, медіатеки); – усвідомлює значення історичних джерел інформації та необхідності бережливого відношення до них.</p>	<p>Розвиток уваги у процесі роботи з наочними, дидактичними та відеоматеріалами. Збагачення словника шляхом використання вивчених понять. Виховання бережливого ставлення до матеріальної культури нашого народу.</p>
<p>Систематизація та узагальнення знань і вмінь з розділу.</p>	<p>Бесіда, обмін думками. Індивідуальна робота. Дидактичні вправи. Виконання тестових завдань.</p>	<p>Учень/учениця: – за допомогою вчителя диференціює джерела на усні, речові писемні та аудіовізуальні; – за допомогою вчителя наводить приклади джерел інформації; – за допомогою вчителя використовує пошукові системи для отримання інформації.</p>	<p>Розвиток і корекція уявлень про джерела пізнання минулого та сьогодення. Розвиток мислення на основі усвідомлення вивчених понять, встановлення причинно-наслідкових зв'язків. Розвиток і корекція пам'яті на основі вивчення понять, конкретних прикладів усних, речових, писемних та аудіовізуальних джерел. Розвиток і корекція усного зв'язного мовлення у процесі складання розповідей з тем розділу.</p>

			<p>Збагачення активного і пасивного словника вивченими поняттями.</p> <p>Виховання любові до Батьківщини, надбань духовної та матеріальної культури нашого народу.</p>
Розділ IV. Історія навколо нас			
Музей як місце зберігання та вивчення пам'яток історії.	<p>Розповідь з опорою на наочні посібники. Коментоване читання навчального тексту.</p> <p>Перегляд та обговорення тематичних медіа-продуктів. Бесіда. Обмін думками.</p>	<p>Учень/учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> – за допомогою вчителя розуміє різновиди музеїв (художні, історичні, краєзнавчі та інші); – усвідомлює значення музеїв для розуміння історії сучасною людиною; – за допомогою вчителя називає найбільші музеї України; – за допомогою вчителя розповідає про місцеві музеї, шкільний музей, музейну кімнату тощо. 	<p>Розвиток і корекція уявлень про музеї та їхнє функціональне призначення. Розвиток уваги і зорової пам'яті у процесі роботи з наочними посібниками.</p> <p>Розвиток свідомого сприйняття образно-вербальної інформації. Розвиток когнітивних здібностей при встановленні причинно-наслідкових залежностей.</p> <p>Розвиток усного зв'язного мовлення під час розповідей про музеї.</p> <p>Розширення активного словника у процесі бесід, розповідей, опису,</p>

			характеристик, пояснень навчального матеріалу. Виховання любові до історії Батьківщини.
Історія у географічних назвах. Топоніміка.	Пояснення з елементами бесіди. Обмін думками. Перегляд та обговорення тематичних аудіовізуальних матеріалів.	Учень/учениця: – за допомогою вчителя пояснює походження назви «Україна»; – пояснює значення свого імені; – за допомогою вчителя пояснює походження назви столиці, обласного центру, рідного населеного пункту, вулиць, урочищ, водойм тощо; – за допомогою вчителя використовує пошукові системи для отримання інформації.	Формування уявлень про топоніміку. Розвиток пам'яті на основі вивчення нових понять, назв історико-географічних об'єктів. Розвиток свідомого сприйняття образно-вербальної інформації. Розвиток уваги у процесі роботи із наочно-дидактичними посібниками. Розвиток усного зв'язного мовлення у процесі пояснення походження географічних назв. Розширення активного словника учнів шляхом застосування вивчених понять під час відповідей. Розвиток дрібної моторики пальців рук у процесі роботи у зошиті та розв'язання

			дидактичних завдань.
Пам'ятка архітектури як джерело історико-культурної інформації.	Пояснення з елементами бесіди. Коментоване читання навчального тексту. Обмін думками. Перегляд та обговорення тематичних аудіовізуальних матеріалів.	Учень/учениця: – за допомогою вчителя називає найбільш відомі національні пам'ятки архітектури; – за допомогою вчителя пов'язує пам'ятки архітектури з місцями їх розташування; – усвідомлює цінність пам'яток архітектури та необхідність їх збереження і подальшого вивчення; – за допомогою вчителя використовує пошукові системи для отримання потрібної інформації.	Формування і корекція уявлень про пам'ятки архітектури. Розвиток пам'яті на основі запам'ятовування нових понять, назв відомих українських пам'яток архітектури. Розвиток усного зв'язного мовлення у процесі складання розповідей про важливість пам'яток архітектури. Розвиток дрібної моторики пальців рук у процесі виконання дидактичних завдань у зошиті. Виховання любові до Батьківщини, бережливого ставлення до матеріальної культури українського народу.
Пам'ятка історії як місце важливої історичної події.	Пояснення в поєднанні з ілюстративним викладом навчального матеріалу. Перегляд та обговорення	Учень/учениця: – за допомогою вчителя розуміє змістове наповнення поняття «пам'ятка історії»	Формування уявлень про пам'ятки історії. Розвиток пам'яті на основі вивчення назв найбільш

	<p>тематичного відео, сюжетних картин. Бесіда, обмін думками. Дидактичні вправи.</p>	<p>(місця, пов'язані з важливими історичними подіями, з життям та діяльністю відомих осіб, культурою та побутом народів, місця окремих або масових поховань, місця бойових дій тощо);</p> <p>– за допомогою вчителя називає найбільш значні пам'ятки історії України;</p> <p>– за допомогою вчителя називає місцеві пам'ятки історії України.</p>	<p>відомих пам'ятки історії України.</p> <p>Розвиток свідомого сприйняття образно-вербальної інформації.</p> <p>Розвиток уваги у процесі роботи із наочно-дидактичними посібниками.</p> <p>Розвиток усного зв'язного мовлення у процесі розповідей про пам'ятки історії.</p> <p>Розширення активного словника учнів шляхом застосування вивчених понять під час відповідей.</p> <p>Виховання любові до Батьківщини, бережливого ставлення до пам'яток історії.</p>
<p>Пам'ятники як споруди увічнення пам'яті про людей та важливі події.</p>	<p>Пояснення в поєднанні з ілюстративним викладом навчального матеріалу.</p> <p>Перегляд та обговорення зображень найбільш відомих пам'ятників України та регіону. Бесіда, обмін думками.</p>	<p>Учень/учениця:</p> <p>– за допомогою вчителя розуміє різницю між поняттями «пам'ятка історії» та «пам'ятник»;</p> <p>– з опорою на наочність називає відомі пам'ятники столиці, обласного центру, рідного населеного пункту.</p>	<p>Формування уявлень про пам'ятники.</p> <p>Розвиток свідомого сприйняття образно-вербальної інформації.</p> <p>Розвиток уваги у процесі роботи із наочно-дидактичними посібниками.</p>

			<p>Розвиток усного зв'язного мовлення у процесі розповідей про пам'ятники історії.</p> <p>Розширення активного словника учнів шляхом застосування вивчених понять під час відповідей.</p> <p>Виховання любові до Батьківщини, бережливого ставлення до пам'ятників як споруд увічнення пам'яті про людей та важливі події.</p>
<p>Систематизація та узагальнення знань і вмінь з розділу.</p>	<p>Бесіда, обмін думками.</p> <p>Індивідуальна робота.</p> <p>Дидактичні впр</p> <p>ави.</p> <p>Виконання тестових завдань.</p>	<p>Учень/учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> – усвідомлює значення музеїв для розуміння історії сучасною людиною; – за допомогою вчителя називає найбільші музеї України; – за допомогою вчителя пояснює походження назви столиці, обласного центру, рідного населеного пункту; – з опорою на наочність називає найбільш відомі 	<p>Розвиток і корекція уявлень про діяльність музеїв, про пам'ятки архітектури, пам'ятки історії та пам'ятники.</p> <p>Розвиток мислення на основі усвідомлення вивчених понять, встановлення причинно-наслідкових зв'язків.</p> <p>Розвиток і корекція пам'яті на основі вивчення понять.</p> <p>Розвиток і корекція усного</p>

		пам'ятники, пам'ятки архітектури та історії.	зв'язного мовлення у процесі складання розповідей з тем розділу. Збагачення активного і пасивного словника вивченими поняттями. Виховання патріотичних почуттів до Батьківщини.
Узагальнення до курсу			
Систематизація та узагальнення знань і вмінь з курсу «Вступ до історії України та громадянської освіти. 5 клас»	Бесіда. Індивідуальна робота. Виконання тестових завдань.	Учень/учениця: за допомогою вчителя розповідає про власні інтереси, спосіб життя, обов'язки членів сім'ї, розповідає про родинні традиції; знає назву держави, називає столицю України, рідний населений пункт,	Розвиток і корекція уявлень на основі вивченого матеріалу в 5 класі. Розвиток мислення на основі узагальнення вивченого матеріалу в 5 класі. Збагачення активного і пасивного словника вивченими поняттями. Розвиток і корекція пам'яті на основі вивчення понять в курсі «Вступ до історії України та громадянської

		<p>називає(вказує)державні символи України; – знаходить на історичній карті територіально Адміністративній картах України столицю, найбільші міста держави, свій населений пункт;</p>	<p>освіти. 5 клас». Розвиток і корекція усного зв'язного мовлення у процесі складання розповідей з теми навчального курсу.</p>
--	--	---	--

		<p>– за допомогою вчителя розуміє сутність усних, речових, писемних і аудіовізуальних джерел і диференціює їх;</p> <p>– за допомогою вчителя пояснює походження назви столиці, обласного центру, рідного населеного пункту;</p> <p>– з опорою на наочність називає найбільш відомі пам'ятки архітектури та історії.</p>	<p>Розвиток пізнавальної активності, мотивації до вивчення курсу «Вступ до історії України та громадянської освіти».</p> <p>Виховання любові до України, українського народу, родини, батьків.</p>
--	--	---	--

Інтегрований курс «Пізнаємо природу»

(5 клас)

Основна мета інтегрованого курсу - це формування природничих компетентностей здобувачів освіти шляхом засвоєння системи інтегрованих знань про природу, усвідомлення своєї приналежності до природи і суспільства, створення елементарної бази для засвоєння здобувачами освіти, відповідно до їх вікових особливостей, досвіду дослідження природи, розуміння змін, зумовлених людською діяльністю, усвідомлення відповідальності за наслідки такої діяльності; розвиток екологічних компетентностей, що передбачають дотримання правил природоохоронної поведінки, ощадливого використання природних ресурсів; розвиток наскрізних вмінь – читати з розумінням, вчитися висловлювати свою думку, діяти творчо, виявляти ініціативу, вчитись приймати рішення та розв'язувати проблеми, співпрацювати з іншими.

Основна ідея курсу полягає в розкритті та встановленні зв'язків між компонентами живої і неживої природи, усвідомленні належності людини до природи та суспільства, створенні передумов для бережливого ставлення до навколишнього середовища, у розумінні впливу трудової діяльності людей на всі компоненти природи. Інтегрований курс «Пізнаємо природу» сприяє вихованню у дітей любові до природи, до свого краю, вихованню екологічної свідомості, бережливого ставлення до власного здоров'я і життя.

Досягнення мети та втілення ідеї інтегрованого курсу «Пізнаємо природу» здійснюється вирішенням наступних

завдань:

- формування на доступному рівні цілісної природничо-наукової картини світу, що відображає закони і закономірності живої і неживої природи та місце в ній людини; усвідомлення дитиною особистого досвіду спілкування з природою;
- формування уявлень про способи отримання та застосування інформації про природу;
- підвищення активності та формування мотивації учнів до пошуку знань шляхом використання інтерактивних форм роботи;
- оволодіння доступними способами пізнання предметів та явищ природи, набування досвіду різноманітних форм діяльності;
- формування практичних умінь і навичок поведінки в природі і соціальному середовищі, екологічної культури, здорового способу життя;
- розвиток пізнавальних, дослідницьких, творчих, комунікативних здібностей, застосування засвоєних знань і навичок у повсякденному житті;
- розвиток і корекція пізнавальної і емоційно-вольової сфери учнів, активності та самостійності, здатності до творчості, самовираження і спілкування;
- підвищення рівня готовності учнів до засвоєння природничо-географічного матеріалу в наступних класах.

Модельна навчальна програма розроблена з урахуванням вікових та психологічних особливостей дітей із порушеннями інтелектуального розвитку. Зміст програми має корекційне спрямування, що передбачає використання спеціальних методів і прийомів та організаційних форм навчання (індивідуально-диференційований підхід). Ефективність засвоєння природничого матеріалу дітьми із порушеннями інтелектуального розвитку досягається за допомогою прийомів порівняння, співставлення подібних понять, явищ, визначення спільного і відмінного; за допомогою методів, які використовуються природничими науками: проведення спостережень, дослідів, практичних

робіт, демонстрації натуральних об'єктів, екскурсій. Навчальний матеріал має практичне спрямування, що забезпечує можливості використання учнями набутих уявлень і понять як на уроках, так і у повсякденному житті.

Структура інтегрованого курсу будується на основі лінійного та спірально-концентричного принципу, що передбачає поступове поглиблення та розширення знань та повторення теоретичного і практичного матеріалу з метою усвідомлення та узагальнення сутності явищ і процесів відповідно до вікових та пізнавальних особливостей учнів.

Добір навчального матеріалу здійснено відповідно до пізнавальних можливостей здобувачів освіти 5-6 класів із порушеннями інтелектуального розвитку з урахуванням загально дидактичних принципів навчання, а також, *принципу достатності* навчального матеріалу для формування у дітей уявлень про навколишній світ, усвідомлення своєї належності до природи, розуміння сутності об'єктів живої та неживої природи, зв'язків між природою та трудовою діяльністю людини; та *принципу доступності* матеріалу для сприймання та засвоєння дітьми із порушеннями інтелектуального розвитку.

Наскрізним для всього курсу є питання охорони природи. Зміст програми складено таким чином, що надає можливості здобувачам освіти усвідомити тісний зв'язок життя людини з природою, необхідність оберігати природу приумножувати її багатства. Не розкриваючи поняття про біологічну рівновагу в природі, дітям надаються уявлення про те, що загибель одного природного об'єкта може привести до загибелі інших.

Структура інтегрованого курсу в 5 класі представлена такими розділами:

1. Вчимося досліджувати природу.
2. Вивчаємо неживу природу.
3. Дізнаємось про нашу планету та Всесвіт.
4. Вивчаємо живу природу. Рослинний світ.
5. Вивчаємо живу природу. Тваринний світ.
6. Пізнаємо себе.
7. Вчимося зберігати природу.

Зміст програми 6 класу, згідно спірального принципу, спрямований на розширення та поглиблення знань і навичок, набутих у 5 класі, на подальше формування ключових компетентностей.

1.

Програму складено за табличною структурою, що складається з чотирьох колонок.

Пропонований зміст інтегрованого курсу	Види навчальної діяльності	Очікувані результати навчання	Спрямованість корекційно-розвиткової роботи
--	----------------------------	-------------------------------	---

У колонці «Пропонований зміст інтегрованого курсу» подано перелік базових знань, необхідних для досягнення очікуваних результатів навчання. Пропонований зміст і послідовність його викладання в навчальній програмі може бути змінено вчителем. Більшість понять програми є наскрізними, їх розкриватимуть упродовж всього періоду вивчення інтегрованого курсу «Пізнаємо природу».

У другій колонці наводяться орієнтовні види навчальної діяльності. Згідно вимогам Державного стандарту, це може бути колективна та індивідуальна діяльність, питання для спільного обговорення та інше. Тобто все, що сприяє досягненню очікуваних результатів у межах окремих тем, завдань, досліджень.

У третій колонці відповідно до дібраного змісту, наводяться орієнтовні навчальні досягнення учнів, тобто ті знання та вміння, якими учні мають оволодіти в результаті засвоєння навчального матеріалу. Це засвоєння теоретичних знань, сформованість практичних умінь, досвід елементарної дослідницької роботи. Основні види оцінювання: поточне (під час вивчення теми) та підсумкове (після закінчення розділу, або теми). Для дітей із порушеннями інтелектуального розвитку помірного ступеню зміст навчання добирається індивідуально, навчальні досягнення оцінюються рівнями: початковий, середній, достатній.

У колонці «Спрямованість корекційно-розвиткової роботи» визначено напрями корекції та розвитку пізнавальної, сенсорної, особистісної сфери та мовленнєвої діяльності учнів, враховуючи конкретний матеріал змісту навчальної програми.

На вивчення змісту програми відводиться по 70 годин у п'ятому і шостому класах – 2 години на тиждень. Розподіл годин за темами здійснюється на розсуд вчителя, відповідно можливостей засвоєння того чи іншого матеріалу.

ОСНОВНА ЧАСТИНА

5 клас

Пропонований зміст інтегрованого курсу	Види навчальної діяльності	Очікувані результати навчання	Спрямо- ваність корекційно- розвиткової роботи
--	----------------------------------	-------------------------------------	--

РОЗДІЛ 1. ВЧИМОСЯ ДОСЛІДЖУВАТИ ПРИРОДУ

Для чого досліджують природу. Методи дослідження природи.	Спостереження за об'єктами живої та неживої	<i>Учень/учениця</i> : знає, розуміє та може	Формування зацікавленості та
--	---	--	---------------------------------

<p>Що відноситься до живої та неживої природи. Ознаки живої та неживої природи.</p> <p>Людина – частина живої природи. Ознаки живої природи: дихання, живлення, рух, зростання. Роль людини в природі.</p> <p>Правила безпеки життєдіяльності під час екскурсії.</p>	<p>природи, природними явищами.</p> <p>Екскурсія реальна або віртуальна з метою спостереження за природою.</p> <p>Дослідження та обговорення ознак живої природи на прикладі людини.</p> <p>Дотримання правил безпеки під час виконання завдання.</p>	<p>пояснити за допомогою вчителя основні закономірності живої та неживої природи, за запитаннями вчителя пояснює, чому людина є частиною живої природи, може перелічити ознаки живої природи, характерні для людини; обговорює чинники, що впливають на здоров'я людини; пояснює на основі особистого досвіду, що природу можна досліджувати</p>	<p>позитивного ставлення до змісту навчального предмету.</p> <p>Формування та розвиток основних природничих та екологічних компетентностей.</p> <p>Формування елементарної дослідницької компетенції.</p> <p>Розвиток уваги завдяки спостереженням.</p> <p>Розвиток мовлення при засвоєнні нових назв.</p> <p>Розвиток мислення шляхом встановлення причинно-наслідкових зв'язків у існуванні людини, як частини живої природи.</p>
--	---	--	---

і
пізнавати;
за
допомогою
вчителя пізнає
світ природи
засобами
простих
наукових
досліджень;
за допомогою
вчителя

Розвиток усного
мовлення в процесі
відповідей на запитання
та самостійного
складання речень
за

		відповідає на запитання за змістом уроку; знає і дотримується правил безпеки життєдіяльн ості під час екскурсії.	тематикою уроку.
--	--	---	---------------------

ОЗДІЛ 2. ВИВЧАЄМО НЕЖИВУ ПРИРОДУ

<p>Вода Вода в природі. Вода – рідина. Прозора й каламутна вода. Питна вода. Водойми. Поняття джерело, колодязь, струмок, річка. Використання води. Охорона водивід забруднення. Правила безпеки на водоймі.</p>	<p>Спостереження за водою(прості досліди). М Р алювання прозорої й каламутної води. Екскурсія до найближчого водоймища. Віртуальна екскурсія «Водойми світу»</p>	<p><i>Учень/учениця:</i> розуміє значення води у природі, за допомогою вчителя може пояснити, чому вода – це рідина; за малюнками наводить приклади охорони водоймищ; ознайомлений із значенням понять, які характеризують водойми (джерело, струмок, річка); за малюнками пояснює</p>	<p>Розвиток мислення шляхом аналізу добутих знань про воду, та формування причинно-наслідкових зв'язків між водою та живою природою. Формування мисленневих операцій порівняння та узагальнення під час вивчення водойм. Розвиток уваги під час онлайн-екскурсії. Формування та розвиток</p>
---	--	---	---

		<p>/визначає значення води для людей, рослин, тварин; відповідає за допомогою вчителя на запитання за змістом уроку; знає і дотримується правил безпеки життєдіяльності під час екскурсії.</p>	<p>основних природничих та екологічних компетентностей</p>
<p>Повітря</p> <p>Повітря навколо нас. Значення повітря для людини, рослин, тварин.</p> <p>Рух повітря. Вітер.</p> <p>Погода. Прогноз погоди. Погодні умови. Календар погоди.</p> <p>Міні-проект «Прогноз погоди за</p>	<p>Спостереження за погодою.</p> <p>Ведення календаря погоди.</p> <p>Екскурсія з метою спостереження за погодою, силою вітру, тощо.</p> <p>Практична робота: вимірювання температури</p>	<p><i>Учень/учениця:</i></p> <p>називає погодні явища, за малюнками наводить приклади стихійних явищ;</p> <p>знає і розповідає за допомогою вчителя правила поведінки під</p>	<p>Формування уявлень про стихійні явища та погодні умови.</p> <p>Розширення понять про значення повітря для рослин, тварин і людини.</p> <p>Розвиток мислення на основі формування умінь</p>

<p>народними прикметами».</p> <p>Стихійні явища. Правила поведінки під час стихійного лиха (землетрус, повінь, гроза тощо).</p> <p>Термометр. Вимірювання температури повітря. Дослідження</p>	<p>повітря.</p> <p>Обговорення з учителем важливості дослідження погодних умов.</p> <p>Віртуальна екскурсія «Стихійні явища»</p>	<p>час стихійного лиха; розуміє, для чого складається прогноз погоди, ознайомлений із значенням поняття - прогноз погоди;</p>	<p>користування термометром. Розвиток уваги при проведенні досліджень. Формувати вміння працювати в команді.</p>
--	--	---	--

<p>зміни температури повітря протягом доби. Охорона повітря.</p>	<p>Колективна робота над міні-проектом «Прогноз погоди за народними прикметами»</p>	<p>вміє працювати в команді; відповідає за допомогою вчителя на запитання за змістом уроку.</p>	<p>Формування та розвиток основних природничих та екологічних компетентностей.</p> <p>Формування елементарної дослідницької компетенції.</p>
<p>Корисні копалини Корисні копалини та їх значення. Знаходження корисних копалин. Горючі і негорючі корисні копалини. Використання корисних копалин. Охорона земних надр. Правила поведження з газом упобуті.</p>	<p>Ознайомлення з демонстраційними матеріалами (зразками) корисних копалин. Набуття досвіду в процесі порівняння зразків різних корисних копалин. Колективне обговорення за допомогою запитань вчителя правил користування газом упобуті. Віртуальна екскурсія</p>	<p><i>Учень/учениця:</i> називає за допомогою зразків і малюнків деякі корисні копалини; розподіляє і класифікує корисні копалини на горючі та негорючі; за малюнками наводить приклади використання корисних копалин; ознайомлений з</p>	<p>Формування уявлень про корисні копалини. Формування та розвиток мисленнєвих операцій порівняння, класифікації, аналізу на основі обстеження різних видів корисних копалин. Розвиток мовлення при позначенні різних корисних копалин. Формування та розвиток основних</p>

	<p>«Корисні копалини рідногкраю»</p>	<p>поняття м «корисні копалини»; знає правила користува ння газом у побуті; відповідає за допомогою</p>	<p>природничих та екологічних компетентностей</p>
--	--	---	---

		вчителя на запитання за змістом уроку.	
<p>Ґрунти</p> <p>Поняття «ґрунти». Ґрунти піщані, глинисті, чорноземні. Значення та використання ґрунтів у сільському господарстві. Охорона ґрунтів.</p>	<p>Ознайомлення з демонстраційним і матеріалами різних видів ґрунтів.</p> <p>Практична робота: порівняння піщаного, глинистого та чорноземного ґрунту, малювання різних ґрунтів.</p>	<p>Учень/учениця: називає види ґрунтів за допомогою вчителя; ознайомлений з поняттям «ґрунти»; пояснює використання ґрунту у сільському господарстві за допомогою вчителя; за малюнками наводить приклади заходів з охорони ґрунтів, пояснює/визначає значення ґрунту в сільському господарстві;</p>	<p>Розширення та уточнення понять про ґрунти. Розвиток мислення шляхом формування причинно-наслідкових зв'язків між видами ґрунтів та врожайністю. Розвиток вміння спостерігати за природою. Формування бережливого ставлення до природних ресурсів. Формування та розвиток основних природничих та екологічних компетентностей.</p>

може виконувати простіші практичні завдання;
відповідає за допомогою вчителя на запитання за змістом уроку.

Формування елементарної дослідницької компетенції.

РОЗДІЛ 3. ДІЗНАЄМОСЯ ПРО НАШУ ПЛАНЕТУ ТА ВСЕСВІТ

<p>Поняття про Всесвіт і Землю</p> <p>Земля – планета сонячної системи. Як рухається наша планета.</p> <p>Відомості про Сонце і Місяць. Глобус і фізичні карти півкуль. Півкулі і полюси Землі. Материки і океани.</p> <p>Сезонні і добові зміни в природі, їх причини.</p> <p>Практичні завдання: спостереження за рухом Сонця, спостереження за небом неозброєним оком.</p> <p>Правила безпеки життєдіяльності під час екскурсії.</p>	<p>Обговорення з вчителем необхідності знань про Землю.</p> <p>Дослідження добових змін в природі – практична робота.</p> <p>Робота з картою і глобусом за допомогою вчителя.</p> <p>Виконання практичного завдання по спостереженню за рухом Сонця на протязі доби.</p> <p>Віртуальна екскурсія до планетарію з метою ознайомлення з нашою планетою в Сонячній системі.</p> <p>Обмін</p>	<p><i>Учень/учениця:</i></p> <p>за допомогою запитань вчителя та малюнків/макетів розповідає про Всесвіт та Сонячну систему; ознайомлений з поняттями Земля, Місяць, Сонце, Всесвіт; має уявлення про глобус і карту півкуль; за допомогою вчителя може показати на</p>	<p>Формування уявлень про Всесвіт та Сонячну систему. Розвиток наочно-образного мислення на основі усвідомлень знань про глобус і фізичні карти півкуль.</p> <p>Збагачення активного словника новими назвами.</p> <p>Розвиток усного монологічного мовлення. Формування та розвиток основних природничих та екологічних компетентностей.</p> <p>Формування елементарної</p>
--	---	---	---

	враженнями від побаченого.	глобусі та карті полюси Землі, півкулі, материкита океани; відповідає за допомогою вчителя на запитання за змістом уроку; знає і дотримується	дослідницької компетенції.
--	----------------------------	---	----------------------------

		правил безпеки життєдіяльн ості під час виконання практичного завдання.	
--	--	---	--

РОЗДІЛ 4. ВИВЧАЄМО ЖИВУ ПРИРОДУ. РОСЛИННИЙ СВІТ

<p>Рослини Рослина – частина живої природи. Загальні відомості про будову рослин. Різноманіття рослин на Землі. Рослини лісу. Рослини луків. Рослини прісних водойм. Рослини болота. Дикорослі та культурні рослини. Рослини поля. Кімнатні рослини. Назви й використання найхарактерніших рослин. Охорона рослин. Червона книга України.</p>	<p>Ознайомлення з демонстраційними матеріалами різних видів рослин. Практична робота: за допомогою вчителя проведення дослідження будови рослини, основних частин квіткової рослини. Спостереження за рослинами в природі: які бувають стебла, листя тощо. Порівняння різних видів рослин, набуття досвіду порівняння. Обговорення з вчителем Червоної книги України. Екскурсія</p>	<p><i>Учень/учениця:</i> має уявлення про будову рослини, знає, виділяє і називає основні органи квіткової рослини; розпізнає і називає найпоширеніші рослини і їх використання; порівнює між собою різні рослини, класифікує рослини за середовищем життя (росли лісу, луків, поля тощо); групує за допомогою</p>	<p>Розвиток зв'язного мовлення і мислення при порівнянні різних видів рослин. Розвиток самостійності при виконанні практичної роботи. Розвиток мислення шляхом формування причинно-наслідкових зв'язків на прикладі охорони рослин. Розвиток аналітичного сприймання шляхом дослідження різних груп рослин. Формування елементарної дослідницької компетенції. Формування</p>
--	---	---	--

		вчителя різні рослини в належні групи; вміє досліджув ати і	
--	--	--	--

	<p>реальна/віртуальна за темою «Різноманіття рослин».</p> <p>Екскурсія до шкільної теплиці (за наявністю).</p>	<p>спостерігати за рослинами в природі; знає як доглядати за кімнатними рослинами; ділиться враженнями про екскурсії; відповідає за допомогою вчителя на запитання за змістом уроку; пояснює на основі особистого досвіду, що природу можна досліджувати і пізнавати; особисто дотримується правил охорони рослин.</p>	<p>та розвиток основних природничих та екологічних компетентностей</p>
--	--	--	--

РОЗДІЛ 5. ВИВЧАЄМО ЖИВУ ПРИРОДУ. ТВАРИННИЙ СВІТ

<p>Тварини Тварина – частина живої природи. Різноманіття тваринного світу. Тварини – мешканці суші. Тварини</p>	<p>Ознайомлен ня за демонстраційними матеріалами з різними видами тварин. Порівняння</p>	<p><i>Учень/</i> <i>учениця:</i> має уявлення про різноманітні сть тваринног о світу;</p>	<p>Розширення та уточнення стійких понять про різні групи тварин. Розвиток мислення шляхом</p>
--	--	---	--

<p>– мешканці водойм. Птахи.Комахи. Свійські та дикі тварини. Значення тварин в природі та для людини. Охорона тварин. Тварини, занесені до Червоної книги.</p>	<p>різних видів тварин, набуття досвіду при цих порівняннях. Проведення групового дослідження затваринами (на прикладі риб в акваріумі), додержуючись наданої інструкції, та за допомогою вчителя. Обговорення з вчителем Червоної книги України. Віртуальна екскурсія за темою «Різноманіття тварин».</p>	<p>групує за допомогою вчителя різних тварин в належні групи; називає групи тварин за місцем їх існування; досліджує і спостерігає за тваринами в природі; вміє доглядати за домашніми тваринами; Ділиться враженнями про екскурсії; має уявлення про тварин, які занесені до Червоної книги; знає і розуміє про необхідність охорони</p>	<p>формування причинно-наслідкових зв'язків між охороною тварин та їх подальшим існуванням у природі. Розвиток аналітичного сприймання шляхом дослідження різних груп тварин. Розвиток уваги в процесі спостереження за тваринами в природі та домашніми тваринами. Формування та розвиток основних природничих та екологічних компетентностей. Формування елементарної дослідницької компетенції. Збагачення активного словника новими</p>
---	--	---	---

		<p>тварин; Пояснює на основі особистого досвіду, що природу можна дос ліджувати і пізнавати; особисто дотримується правил охорони тварин;</p>	<p>поняттями.</p>
--	--	---	-------------------

		<p>відповідає за допомогою вчителя на запитання за змістом уроку.</p>	
--	--	---	--

РОЗДІЛ 6. ПІЗНАЄМО СЕБЕ

<p>Наше здоров'я Людина – частина живої природи. Зовнішня будова тіла людини. Ознайомлення із внутрішньою будовою тіла людини. Частина тілота їх функції. Формування постави. Фізична активність. Повітря і дихання. Здорове харчування, догляд за зубами, режим прийому їжі. Режим дня і сон. Загартовування організму. Особиста гігієна. Корисні і шкідливі звички. Навички, що сприяють збереженню здоров'я людини.</p>	<p>Обговорення з вчителем важливості вивчення організму людини, необхідності збереження здоров'я. Дослідження власних корисних і шкідливих звичок. Перегляди фільмів: «знайомство з організмом людини». Практичні завдання: - дослідження дихання у людини на власному прикладі; - дослідження самопочуття</p>	<p><i>Учень/учениця:</i> має уявлення про зовнішню будову тіла людини, про основні внутрішні органи; пояснює, яких правил дотримуватись, щоб бути здоровим; класифікує корисні і шкідливі для здоров'я людини навички;</p>	<p>Розвиток пам'яті на основі відтворення правил здорового способу життя. Розширення уявлень про зовнішню і внутрішню будову людини. Розвиток мислення в процесі встановлення причинно-наслідкових зв'язків у існуванні людини як частини живої природи. Розвиток усного мовлення в процесі відповіді на запитання та складання запитань, за допомогою вчителя.</p>
---	--	--	---

<p>Емоційне здоров'я людини.</p>	<p>при фізичних навантаженнях.</p>	<p>за малюнками називає/показує органи руху, пояснює основи правильної осанки; може пояснити за допомогою вчителя що</p>	
----------------------------------	------------------------------------	--	--

	<p>Формулювання висновків за допомогою вчителя</p> <p>стосовно навичок і звичок для збереження власного здоров'я.</p>	<p>таке емоції та емоціональ не здоров'я людини; розуміє значення чистого повітря для дихання; має уявлення про значення фізичної активності для здоров'я; знає та дотримується правил особистої гігієни; за допомогою вчителя робить елементарні висновки в процесі виконання практичних завдань і досліджень; дотримується правил здорового</p>	<p>Формування та розвиток основних природничих компетентностей.</p> <p>Формування елементарної дослідницької компетенції.</p> <p>Збагачення активного словника новими поняттями.</p> <p>Розвиток самостійності при виконанні практичної роботи.</p>
--	---	---	---

		способу життя; вміє співпрацювати в групі.	
--	--	--	--

РОЗДІЛ 7. ВЧИМОСЯ ЗБЕРІГАТИ ПРИРОДУ

<p>Людина і природне середовище</p> <p>Ставлення людини до природи. Людина – частина природи. Вплив діяльності людини на довкілля.</p> <p>Забруднення повітря, води, ґрунтів. Поняття екологія. Взаємодія з природою задля її збереження.</p> <p>Охорона природи. Заповідники. Червона книга України. Природні скарби України.</p> <p>Правила поведінки в природі. Природа у творчості поетів, письменників, художників. Виробиз природного матеріалу.</p>	<p>Обговорення з вчителем необхідності вивчення взаємозв'язків між людиною і природою.</p> <p>Набуття знань в процесі ознайомлення із природними об'єктами. Розв'язування простих ситуативних завдань екологічної тематики, наприклад, як можна зменшити забруднення довкілля.</p> <p>Дослідження власної поведінки щодо правильної взаємодії з природою.</p> <p>Практичні завдання: вивчення віршів, створення малюнків природничого змісту.</p> <p>Засвоєння правил поведінки у природі.</p> <p>Віртуальна екскурсія по заповідникам</p>	<p><i>Учень/учениця:</i></p> <p>знає, розуміє та може пояснити за допомогою вчителя основні закономірності живої та неживої природи, має уявлення про природне середовище і про те, що людина є невід'ємною частиною природи; розуміє і за допомогою вчителя пояснює, який вплив має діяльність людини на природне середовище; за допомогою вчителя наводить приклади</p>	<p>Формування дбайливого ставлення до природи, формування основ екологічної свідомості. Розширення уявлень про екологію.</p> <p>Розвиток мислення в процесі встановлення причинно-наслідкових зв'язків у існуванні людини як частини живої природи. Розвиток усного мовлення в процесі відповіді на запитання та складання запитань, за допомогою вчителя.</p> <p>Формування та розвиток основних природничих компетентностей.</p> <p>Формування елементарної дослідницької компетенції.</p> <p>Збагачення активного</p>
---	--	---	--

	України.	взаємозв'язкі в людини с природою; відповіда є на прості, чітко сформульовані запитання стосовно забруднен ня довкілля; засвоює правила	СЛОВНИКА НОВИМИ
--	----------	---	-----------------

		<p>поведінки в природі; виконує прості практичні завдання (вірш, малюнок природничого змісту); знає і дотримується правил безпеки життєдіяльності під час перебування на природі; ділиться враженнями про екскурсії в природу і віртуальні екскурсії; за допомогою вчителя розв'язує прості ситуативні завдання екологічного напрямку.</p>	<p>поняттями. Розвиток самостійності при виконанні практичних завдань.</p>
--	--	--	--

«Технології (обслуговуюча праця)»

Метою навчального предмету «Технології (обслуговуюча праця)» є підготовка здобувачів освіти з порушеннями інтелектуального розвитку до самостійного життя; формування соціального досвіду та поведінки; підвищення самостійності; зниження залежності від оточуючих тощо.

Мета предмету «Технології» реалізується в таких завданнях:

підвищення рівня мотивації до навчання, вдосконалення трудових вмінь та навичок, закріплення корисних звичок (підготовка робочого місця, використання робочого одягу, самоконтролю тощо);

навчання різним методам роботи з папером, тканиною, природним матеріалом тощо; розвиток когнітивних навичок;

розвиток художнього смаку, творчих здібностей; формування трудової культури;

розвиток комунікативних навичок;

розвиток самозарадності в побуті, формування системного та критичного мислення, навичок безпечного та оощадливого використання технологій та матеріалів тощо.

Ціннісні орієнтири, на яких ґрунтується модельна початкова програма, визначені Державним стандартом, а

саме:

визнання пріоритету інтересів здобувачів освіти, досвіду, власного вибору, прагнень, ставлення у визначенні

мети та організації освітнього процесу, підтримка пізнавального інтересу та наполегливості;

створення умов для забезпечення гармонійного фізичного та психічного розвитку, добробуту здобувача освіти;

становлення вільної особистості здобувача освіти, підтримка його самостійності, підприємливості та ініціативності, розвиток критичного мислення та впевненості в собі;

створення освітнього середовища, в якому забезпечено атмосферу довіри, без будь-яких форм дискримінації учасників освітнього процесу;

утвердження людської гідності, чесності, милосердя, доброти, справедливості, співпереживання, взаємоповаги і взаємодопомоги, поваги до прав і свобод людини, здатності до конструктивної взаємодії здобувачів освіти між собою та з дорослими;

формування у здобувачів освіти активної громадянської позиції, патріотизму, поваги до культурних цінностей українського народу, його історико-культурного надбання і традицій, державної мови; відповідального ставлення до довкілля.

Модельна навчальна програма «Технології (обслуговуюча праця)» передбачає формування наскрізних в усіх ключових компетентностях умінь, а саме:

1) читати схеми, графічні зображення та інструкції з розумінням, що передбачає здатність до емоційного, інтелектуального, естетичного сприймання й усвідомлення прочитаного, розуміння інформації, записаної (переданої) у різний спосіб або відтвореної технічними пристроями, що охоплює, зокрема, уміння виявляти приховану й очевидну інформацію, висловлювати припущення, доводити надійність аргументів, підкріплюючи власні висновки фактами та цитатами з тексту, висловлювати ідеї, пов'язані з розумінням тексту після його аналізу і добору контраргументів;

2) висловлювати власну думку в усній і письмовій формі, тобто словесно передавати власні думки, почуття, переконання, зважаючи на мету та учасників проєкту, обираючи для цього відповідні мовленнєві стратегії;

3) критично і системно мислити, що виявляється у визначенні характерних ознак об'єктів конструювання, винахідницьких ідей, їх взаємозв'язків, умінні аналізувати та оцінювати доказовість і вагомість аргументів у судженнях про об'єкт проєктування, зважати на протилежні думки та контраргументи, розрізняти факти, їх інтерпретації, розпізнавати спроби маніпулювання даними, використовуючи різноманітні ресурси і способи оцінювання якості доказів, надійності джерел і достовірності інформації;

4) логічно обґрунтовувати позицію на рівні, що передбачає здатність висловлювати послідовні, несуперечливі, обґрунтовані міркування у вигляді суджень і висновків, що є виявом власного ставлення до

результату проектно-технологічної діяльності, технологічних процесів тощо;

5) у процесі проектування виробу діяти творчо, що передбачає креативне мислення, продукування нових ідей, добросовісне використання чужих ідей та їх доопрацювання, застосування власних знань для створення нових об'єктів технологічної діяльності, ідей, уміння випробовувати нові ідеї;

6) виявляти ініціативу, що передбачає активний пошук і пропонування рішень для розв'язання технічних, конструкторських або побутових проблем, активну участь у різних видах проектної та технічної діяльності, їх ініціювання, прагнення до лідерства, уміння брати на себе відповідальність за результат у роботі над проектом;

7) конструктивно керувати емоціями, що передбачає здатність розпізнавати власні емоції та емоційний стан інших, сприймати емоції без осуду, адекватно реагувати на конфліктні ситуації, розуміти, як емоції можуть допомагати і заважати в діяльності, налаштовувати себе на пошук внутрішньої рівноваги, конструктивну комунікацію, зосередження уваги, продуктивну діяльність;

8) оцінювати ризики, що передбачає вміння розрізняти прийнятні й неприйнятні ризики, зважаючи на істотні фактори;

9) приймати рішення, що передбачає здатність обирати способи розв'язання проблем на основі розуміння причин та обставин, які призводять до їх виникнення, досягнення поставлених цілей з прогнозуванням та урахуванням можливих ризиків та наслідків;

10) розв'язувати проблеми, що передбачає вміння аналізувати проблемні ситуації, формулювати проблеми як техніко-технологічні протиріччя, висувати гіпотези, практично їх перевіряти та обґрунтовувати, здобувати потрібні дані з надійних джерел, презентувати та аргументувати рішення;

11) співпрацювати з іншими, що передбачає вміння обґрунтовувати переваги взаємодії під час спільної проектно-технологічної діяльності, планувати власну та групову роботу, підтримувати учасників групи, допомагати іншим і заохочувати їх до досягнення спільної мети.

Структура модельної навчальної програми предмета технології складається з трьох основних частин: вступної (пояснювальної записки для вчителя), основної, прикінцевої.

Основну частину програми подано у вигляді таблиці, яка охоплює такі складники:

- 1) пропонуваній зміст навчального предмета;
- 2) види навчальної діяльності;
- 3) очікувані результати навчання;
- 4) спрямованість корекційно-розвиткової роботи.

Розроблена модельна навчальна програма складається з семи основних розділів:

1. Гігієна та здоров'я.
2. Догляд за одягом та взуттям.
3. Технологія благоустрою й озеленення приміщень і територій.
4. Технологія ручної обробки матеріалів.
5. Технологія машинної обробки матеріалів.
6. Технологія благоустрою житлових приміщень та догляду за ними.
7. Раціональне ведення домашнього господарства

Наявність **варіативної** частини програми створює сприятливі умови для здійснення практичної діяльності здобувачів освіти відповідно до їх нахилів, бажань, навчально-матеріальної бази, регіональних традицій тощо. Зміст запропонованих програмою варіативних модулів передбачає можливість органічного поєднання зі змістом розділу «Технологія ручної обробки матеріалів» інваріантної частини програми.

При вивченні навчального матеріалу розділів (модулів) здобувачі освіти отримують основні техніко-технологічні відомості з обраного виду праці та початкові вміння з технології виробництва виробів, які можуть закріплювати самостійно у позаурочні години. У процесі навчання здобувачів освіти знайомлять з історією розвитку художнього промислу, використанням його в побуті, формують естетичні смаки, розвивають творчі здібності. Також школярі мають можливість удосконалювати та розширювати одержані знання та практичні уміння з матеріалознавства, технології оздоблення швейних виробів, моделювання готових виробів, технології догляду за житлом, приміщенням та гігієна людини.

Наведені у програмі виробни є орієнтовними. Вони розраховані на здобувачів освіти з достатніми навчальними можливостями. Учитель може замінити їх іншими, більш легкими для виконання. Для слабкого контингенту дітей пропонується індивідуальний підбір об'єктів роботи.

Очікувані результати навчання.

У результаті вивчення предмету «Технології (обслуговуюча праця)» здобувачі освіти мають опанувати безпечні методи роботи з інструментами, електричними приладами; здобути технічні знання та навички в галузі обробки текстильних матеріалів, виготовлення та художнього оздоблення виробів; навчитися вести домашнє господарство; ознайомитися з основними професіями харчової та легкої промисловості. У процесі виконання програми «Технології (обслуговуюча праця)» має розвиватися технічне та художнє мислення, творчі здібності особистості, формуватися екологічний світогляд, навички спілкування тощо.

Досягнення здобувачами освіти очікуваних результатів навчання відбувається у послідовності, яку вчитель визначає спільно з учнівським колективом з огляду на запланований продукт. Добір навчального матеріалу та його вивчення слід здійснювати у роботі зі здобувачами освіти диференційовано – з урахуванням їх індивідуальних особливостей і здібностей.

Враховуючи потреби школярів із порушеннями інтелектуального розвитку, його сім'ї та суспільства, досягнення педагогічної науки, навчальний матеріал програми обраний з урахуванням наступних положень:

поширеність досліджуваних технологій у сфері виробництва, сервісу та домогосподарства та відображення сучасних науково-технічних досягнень;

здатність засвоїти матеріал;

включення школярів у різноманітні заходи, які мають практичну спрямованість;

можливість когнітивного, інтелектуального, творчого, духовного та морального, естетичного та фізичного розвитку здобувачів освіти з порушеннями інтелектуального розвитку.

Кожен розділ програми включає в себе основну теоретичну інформацію, практичну роботу та рекомендовані праці.

Основними формами та методами навчання за програмою «Технології (обслуговуюча праця)» є бесіди, практичні роботи, проекти, сюжетно-рольові та дидактичні ігри. При навчанні за даною модельною навчальною програмою потрібно спиратися на наочні приклади, використовувати технологічні картки, приділяти увагу повторенню. Широкий спектр діяльності та матеріалів для роботи дозволяє розкрити індивідуальні здібності здобувачів освіти.

Зміст модельної навчальної програми «Технології (обслуговуюча праця)» забезпечує формування технічного світогляду, закріплення на практиці знань про технологічну діяльність, спираючись на закони та закономірності розвитку природи, суспільства, виробництва і людини, створює сприятливі умови для професійного самовизначення здобувачів освіти, обґрунтованого вибору професії з урахуванням власних здібностей, фізичних можливостей, уподобань і інтересів, сприяє розвитку технічної творчості та конструкторських здібностей, становленню морально-вольових якостей, культури праці.

Дана модельна навчальна програма:

- передбачає досягнення очікуваних результатів навчального предмету;
- визначає зміст і види навчальної діяльності здобувачів освіти;
- ґрунтується на визначених Державним стандартом ціннісних орієнтирах;
- охоплює формування ключових компетентностей;
- формує пізнавальну діяльність особи в цілому;
- підвищує рівень соціальної компетентності;
- розширює уявлення про професії;
- сприяє розвитку естетично-ціннісного ставлення до традицій українського народу в декоративно-ужитковому мистецтві;
- передбачає вироблення навичок раціонального використання та безпечного застосування традиційних та сучасних технологій обробки матеріалів;
- розвиває навички екологічної культури;
- передбачає отримання трудових навичок, які допоможуть надалі успішно адаптуватися в суспільстві.

У програмі визначено вимоги до конкретних очікуваних результатів навчання; коротко вказано відповідний зміст кожного навчального розділу. Причому зміст указаний таким чином, що кожний учитель/вчителька, які обрали цей варіант програми, легко зможе адаптувати її під особливості своєї роботи.

5 КЛАС

ОСНОВНА ЧАСТИНА

Пропонований зміст навчального предмета	Види навчальної діяльності	Очікувані результати навчання	Спрямованість корекційно-розвиткової роботи
I семестр			
<p>Вступ</p> <p>Узагальнення знань, отриманих здобувачами освіти у початковій школі. Значення праці в житті людини. Праця розумова, фізична, художня. Професії батьків, необхідність та важливість різних професій. Бесіда про підготовку здобувачів освіти до праці і професії робітників. Професії, що</p>	<p>Ознайомлення з видами праці та визначення результатів їхньої праці.</p> <p>Ознайомлення з особливостям шкільної майстерні, інструментами, матеріалами, обладнанням та</p>	<p>Учень/учениця:</p> <p>має уявлення про розподіл праці в суспільстві, необхідність різних професій, про технологію, як процес, про знаряддя праці;</p> <p>називає професії людей та визначає види праці, види</p>	<p><i>Пізнавальний розвиток:</i></p> <p>узагальнення, порівняння різноманітних професій; збагачення уявлень про види технологічної діяльності у побуті, про</p>

<p>вивчаються в школі. Найпростіші професії обслуговуючої праці.</p> <p>Поняття про технологію.</p> <p>Основні види технологічної діяльності</p> <p>у побуті: приготування їжі, прання, прибирання, виготовлення одягу, в'язання, вишивання, ремонт квартири</p>	<p>правилами поведження</p> <p>в ній. Визначення</p> <p>обов'язків чергов</p> <p>ого.</p> <p>Вивчення пон</p> <p>яття</p> <p>«технологія» та</p> <p>основних в</p> <p>идів технологічної</p>	<p>знарядь праці, обов'язки чергового у класі;</p> <p>дотримується пр</p> <p>авил внутрішнього розпорядку в</p> <p>майстерні та правил</p> <p>безпечної праці.</p>	<p>різноманітність знарядь праці.</p> <p><i>Мовленнєвий розвиток:</i></p> <p>використання назв професій та знарядь праці у розгорнутому мовленні учня.</p>
--	--	---	--

<p>тощо. Знаряддя праці: ножиці, голка, спиці, гачок, молоток, ганчірка, швабра, пилка тощо.</p> <p>Шкільна майстерня, її</p> <p>призначення й устаткування. Правила безпеки праці та організації робочого місця в майстерні. Обов'язки чергових.</p> <p>Ознайомлення зі змістом роботи у 5 класі. Демонстрація виробів, виготовлених учнями попередніх років навчання.</p>	<p>діяльності у побуті. Визначення в идів знарядь праці діяльності у побуті.</p>		<p><i>Вольови</i> <i>й</i> <i>існий</i> <i>розвито</i> <i>к: засвоєння й</i> <i>виконан</i> <i>ня</i> <i>в</i> <i>имог</i> <i>щодо</i> <i>порядку</i> <i>на робочому</i> <i>місці,</i> <i>викон</i> <i>ання</i> <i>правил</i> <i>майстер</i> <i>ні.</i></p>
---	--	--	---

Розділ. Гігієна та здоров'я

<p>Тема. Особиста гігієна</p> <p>Правила здорового способу життя. Ознайомлення з поняттями «гігієна тіла», «гігієна</p>	<p>Визначення пр авил здорового спо собу життя. Вивчення норм та</p>	<p>Учень/учени ця: має уявлення про здоровий спосіб життя та поняття «гігієна»;</p>	<p><i>Пізнава</i> <i>льний</i> <i>розвито</i> <i>к:</i> <i>збагач</i> <i>ення</i> <i>уявленн</i> <i>я про гігієну,</i> <i>про</i></p>
--	--	---	---

<p>одягу», «гігієна житла», «гігієна навколишнього світу», «гігієна харчування». Норми та правила особистої гігієни. Спеціальні позначки в місцях загального користування. Їх зміст та призначення.</p>	<p>правил особистої гігієни.</p>	<p>розрізняє поняття «гігієна тіла», «гігієна одягу», «гігієна житла», «гігієна навколишнього світу», «гігієна харчування»; знає вигляд та значення спеціальних громадських місцях щодо збереження здоров'я.</p>	<p>гігієну в домашніх умовах та місцях загально користування. <i>Мовленнєвий розвиток:</i> використання понять «гігієна» розгорнуто мовленнєвою здобу</p>
---	----------------------------------	--	---

			<p>освіти. <i>Вольови</i> <i>й</i> <i>і</i> <i>особистісн</i> <i>ий</i> <i>розвиток:</i> засвоєння <i>й</i> виконання вимогщодо особистої гігієни, формування організованості, самостій ності <i>у</i> догляді за собою.</p>
--	--	--	--

<p>Тема. Догляд за руками</p> <p>Предмети та засоби особистої гігієни. Технологія миття рук. Засоби для санітарної та гігієнічної обробки шкіри рук. Догляд за шкірою рук. Догляд за нігтями: інструменти, технологія зрізання.</p> <p><i>Практичні роботи:</i> миття рук, зрізання нігтів.</p>	<p>Визначення предметів та засобів особистої гігієни. Добір засобів для санітарної та гігієнічної обробки рук. Оволодіння прийомами миття рук. Оволодіння прийомами зрізання нігтів.</p>	<p>Учень/учениця:</p> <p>має уявлення про предмети та засоби особистої гігієни; знає властивості косметичних та санітарних засобів для догляду за шкірою рук, призначення інструментів для догляду за нігтями; дотримується правил санітарно-гігієнічних вимог; вміє мити руки, зрізати нігті, доглядати за шкірою рук.</p>	<p><i>Пізнавальний розвиток:</i></p> <p>узагальнення знань про гігієну, порівняння засобів для догляду за руками</p> <p><i>Мовленнєвий розвиток:</i></p> <p>використання по «гігієна у розг орнутому мовленні учня.</p> <p><i>Сенсомоторний розвиток:</i></p> <p>корекція та розвиток координації</p>
--	--	--	---

<p>одягу. Властивості господарчого мила.</p>	<p>Добір засо</p>	<p>вміє прати руками предмети</p>	<p>основі аналізу об'єктів</p>
<p>Технологія ручного прання.</p>	<p>ручного пра</p>	<p>особистого користува</p>	<p>догляду</p>
<p>Пристосування для чищення верхнього</p>	<p>чищення верхн</p>	<p>ння, чистити верхній одяг.</p>	<p>щодо визначе</p>
<p>одягу. Зберігання одягу.</p>	<p>ного</p>	<p>ння, чистити верхній одяг.</p>	<p>зас обів догляду.</p>
<p><i>Практичні роботи:</i> ручне</p>	<p>одягу. Оволоді</p>	<p>ння, чистити верхній одяг.</p>	<p><i>Мовленн євий</i></p>
<p>прання одягу (шкарпеток, серветок</p>	<p>ного прання. Оволоді</p>	<p>ння, чистити верхній одяг.</p>	<p><i>розвито к:</i> ум</p>
<p>тощо), чищення верхнього одягу.</p>	<p>ння технологією чище верхнього одягу.</p>	<p>ння, чистити верхній одяг.</p>	<p>іння давати словесний звіт про виконану роботу</p>

			<p>за питаннями вчителя. <i>Сенсомоторний розвиток:</i> корекція та розвиток координації рухів та дрібної моторики. <i>Вольови</i> <i>й і</i> <i>особистісн</i> <i>ий розвиток:</i> засвоєння й виконання вимог щодо догляду за одягом.</p>
--	--	--	---

<p>Тема. Догляд за взуттям</p> <p>Види взуття за призначенням. Спеціальне взуття, його властивості. Правила догляду та зберігання взуття. Щоденний догляд за взуттям. Технологія миття та чищення взуття. Пристосування та засоби для чищення верхнього одягу.</p> <p><i>Практичні роботи:</i> миття взуття, чищення взуття.</p>	<p>Ознайомлення з видами взуття за призначенням.</p> <p>Визначення властивостей взуття та засобів догляду за ним.</p> <p>Вивчення правил догляду та зберігання взуття. Добір засобів для миття та чищення взуття. Оволодіння технологією миття взуття. Оволодіння технологією чищення</p>	<p>Учень/учениця:</p> <p>має уявлення про види взуття за призначенням; вміє добирати взуття відповідно до виду роботи;</p> <p>знає різновиди засобів догляду за взуттям та вміє ними користуватися;</p> <p>вміє мити брудне взуття, чистити взуття.</p>	<p><i>Пізнавальний розвиток:</i></p> <p>узагальнення знань про взуття, про засоби захисту та пристосування для чищення взуття, розвиток мислення на основі аналізу об'єктів догляду щодо визначення засобів догляду.</p> <p><i>Мовленнєвий</i></p>
---	---	--	--

	взуття.		<p><i>розвиток:</i> уміння давати словесний звіт про виконану роботу за питаннями вчителя. <i>Сенсомоторний</i> <i>розвиток:</i> корекція та розвиток координації рухів та дрібної моторики. <i>Вольови</i> й і <i>особистісн</i> ий <i>розвиток:</i> засвоєння й виконання вимог щодо догляду за взуттям.</p>
Розділ. Технологія благоустрою й озеленення приміщень і територій			

<p>Тема. Робота на пришкольній території</p> <p>Влаштування пришкольньої ділянки та орієнтування на ній. Територія ділянки закладу освіти та роботи на ній у різні сезони. Особливості прибирання території відповідно сезонів та погодних умов. Вибір одягу та взуття для робіт на</p>	<p>Визначення</p> <p>виду покриття доріжки, оцінювання ступеню забруднення території та добір відповідного інвентарю.</p> <p>Розподілення роботи на ділянці.</p> <p>Відпрацювання безпечних прийомів</p>	<p>Учень/учениця:</p> <p>має уявлення про види тротуарного покриття та особливості прибирання території у різні пори року;</p> <p>розрізняє види відходів (природні, неприродні), види інвентарю, види робочого одягу;</p>	<p><i>Піз</i></p> <p><i>навальний</i></p> <p><i>розвиток</i></p> <p>:</p> <p>узагальнення, порівняння різноманітних професій; збагачення уявлень про види технологічної діяльності у побуті,</p>
--	---	---	--

<p>пришкільній ділянці. Інве прибирання території в залежності від виду покриття ділянки. Відходи природи та лю утилізація відходів. Комплекс робіт по прибиранню території. <i>Практичні роботи:</i> сортування відходів, прибирання території пришкільної ділянки.</p>	<p>роботи: з мітлою, віником, сов ком. Визначення та добір одягу для роб пришкільній терит орії. Ознайомлення з прийомами сортування відходів.</p>	<p>знає як користуватися інструментам и та приладдям для прибирання пришкільної ділянки, як сортувати сміття, щ компостну яму. вміє прибирати тротуарне покриття та сортувати природні та неприродні відходи.</p>	<p>Про різноманітність знарядь праці. <i>Мовленнєвий</i> <i>розвиток:</i> використання назв професій та знарядь праці у розгорнутому мовленні уч. <i>Вольовий</i> і <i>особистісний</i> <i>розвиток:</i> засвоєння й Виконання вимог щодо чистоти і порядку на пришкільній території, Розвиток екологічної культури.</p>
--	--	---	--

Розділ. Технологія ручної обробки матеріалів

<p>Тема: Робота з природним</p>	<p>Ознайомлення з</p>	<p>Учень/учени</p>	<p><i>Пізнавальний</i></p>
--	-----------------------	---------------------------	----------------------------

<p>матеріалом. Теоретична основа</p> <p>Поширені рослинні форми своєї місцевості (листя різних дерев, квіти, жолуді, шишки, каштани)</p> <p><i>Екскурсія. «Природні матеріали в районі школи»</i></p>	<p>формами рослинності своєї місцевості.</p> <p>Вивчення, порівняння видів природних матеріалів, які використовуються</p>	<p>ця: має уявлення про рослини, дерева найбільш поширені в місцевих умовах;</p> <p>характеризує види природних матеріалів, які використовуються</p>	<p><i>розвиток:</i></p> <p>Збагачення уявлення про природні матеріали, аналіз, порівняння різних видів сухого</p>
--	---	--	---

<p>Правила збору природного матеріалу. Правила засушування природного матеріалу.</p> <p><i>Практична робота.</i> Збір листя, квітів, каштанів, жолудів, шишок. Засушування. Організація робочого місця для роботи з природними матеріалами. Інструменти і пристосування для роботи з рослинними матеріалами (ножиці, ніж, шило). Правила безпечної роботи з інструментами. Безпечні прийоми різання природних матеріалів ножицями. Раціональні способи з'єднання природних матеріалів (клеєм, пластиліном, зв'язування нитками, з'єднання паличками).</p> <p><i>Практична робота.</i> Вправи на різання ножицями, різання ножем, проколювання шилом, з'єднання елементів різними способами.</p>	<p>виготовлення виробів. Дотримання правил безпечної поведінки під час проведення екскурсії.</p> <p>Добір природного матеріалу для різних видів практичної роботи.</p> <p>Підготовка до практичної роботи, організація робочого місця, вибір інструментів та матеріалу для роботи.</p> <p>Дотримання правил безпечної роботи з інструментами та матеріалами для з'єднання природних матеріалів.</p>	<p>уроках; дотримується правил поведінки під час екскурсії: вміє добирати і готувати матеріал до роботи; володіє безпечними прийомами різання природних матеріалів ножицями; виконує різання ножицями, розрізання ножем, проколювання шилом, з'єднання елементів різними способами; організує робоче місце дотримується правил безпечної праці, санітарно-гігієнічних вимог під час практичної роботи.</p>	<p>природного матеріалу, розвиток уваги під час екскурсії.</p> <p><i>Мовленнєвий розвиток:</i> збагачення словника назвами рослинних матеріалів, назвами трудових операцій, супроводжуючого мовлення, використання назв природного матеріалу, композицій у розгорнутому мовленні.</p> <p><i>Сенсомоторний розвиток:</i> розвиток зорово-моторної координації, розвиток просторового орієнтування на площині аркуша паперу та воб'ємних виробках, дрібної</p>
---	---	--	--

			<p>моторики руки у процесі різання, тактильного сприймання на основі формування дій обстеження природн ого матеріалу.</p>
<p>Тема: Технологія виготовлення аплікації з природного матеріалу Поєднання простих форм у більш складні композиції і конструкції. Вибір кольорової осно площинної композиції. <i>Практична робота.</i> Виготовлення аплікацій із засушеного листя і квітів (ко</p>	<p>Виконання композицій і природного матеріалу. Виготовлення аплікацій із засушеного листя, створення композицій за вибором учня.</p>	<p>Учень/учени ця: має уявлення про поєднання простих форм у більш складні композиції і конструкції; обирає кольорову основу для площинної композиції; виготовляє ап засушеного</p>	<p><i>Пізнава</i> <i>льний</i> <i>розвито</i> <i>к:</i> <i>збагачен</i> <i>ня</i> <i>уяв</i> <i>лень</i> <i>про</i> <i>прир</i> <i>одні</i> <i>матеріал</i> <i>и та їх</i> <i>властив</i> <i>ості,</i> <i>розв</i> <i>иток</i> <i>я на</i> <i>основі</i> <i>аналізу</i> <i>об'є</i> <i>ктів</i> <i>виготов</i></p>

<p>кольоровому тлі, орнаменти, килимки,</p> <p>«Вази з квітами», 2-3 за вибором учителя або учнів).</p>		<p>листя і квітів;</p> <p>вміє створювати об'ємні вироби із жолудів, шишок, каштанів;</p> <p>організує робоче місце; дотримується правил безпечної праці, санітарно-гігієнічних вимог.</p>	<p>лення</p> <p>щодо визначення матеріалу, частин, деталей, розвитку к спостережливості на основі відбору природного матеріалу для виготовлення виробу. <i>Мовленнєвий розвиток:</i></p>
---	--	---	--

			<p>використан ня назв природного матеріалу в мовленні, розвитку міння давати словесний звіт про виконану роботу за запитаннями вчителя. <i>Сенсомоторний розвиток:</i> розвиток зорово-моторної координації , розвиток просторового орієнтування на площині аркуша паперу та в об'ємних виробках, дрібною моторики руки у процесі різання,</p>
--	--	--	--

			<p>тактильного сприймання на основі формування дій обстеження природного матеріалу.</p>
<p>Тема. виготовлення</p>	<p>Технологія</p>	<p>Ознайомлення з</p>	<p>Учень/учениця: <i>Пізнавальний</i></p>

<p>ляльки-мотанки з природного матеріалу</p> <p>Обрядова лялька - символ культурної спадщини українського народу. Ляльки-мотанки: види, матеріали, технологія виготовлення.</p> <p><i>Практична робота.</i> В'язання снопиків з трави або соломи.</p> <p>Виготовлення ляльки-мотанки з трави або соломи. Оформлення ляльки.</p>	<p>поняттям «обрядоволялька».</p> <p>Вивчення технології виконання ляльки з соломи.</p> <p>Повторення правил безпечної роботи.</p> <p>Оволодіння прийомами роботи в'язання ляльки-мотанки з соломи.</p> <p>Оздоблення готового виробу.</p>	<p>має уявлення про обрядову ляльку та її різновид ляльку-мотанку;</p> <p>виконує вправи на в'язання снопиків з трави або соломи; виготовляє ляльку-мотанку з трави або соломи.</p>	<p><i>розвиток:</i></p> <p>збагачення уявлення про природні матеріали, обрядову ляльку, розширення знань про аплікацію, аналіз, порівняння різних видів сухого природного матеріалу, розвиток уваги під час екскурсії.</p> <p><i>Мовленнєвий розвиток:</i> на основі збагачення словника назвами рослинних матеріалів, назвами трудових операцій, супроводжуючого мовлення,</p>
---	--	--	---

використання

назв

природного

матеріалу,

композиційу

розгорнутому

мовленні.

*Сенсомо
торний*

			<p><i>розвиток:</i></p> <p>розвито к зорово- моторної координації, розвиток просторового орієнтування на площині аркуша паперу та в об'ємних виробах, дрібної моторики руки у процесі різання, мотання, тактильного сприймання на основі формування дій обстеження природного матеріалу. <i>Особистісний розвиток:</i></p> <p>формування охайності,</p>
--	--	--	---

			працелюбності, самостійності, спостережливості, відповідальності за якість виконаної
--	--	--	--

			роботи, наполегливості у досягненні мети.
Підсумкове заняття Виготовлення виробу з використанням вивчених технік роботи з природним матеріалом за вибором і смаком здобувачів освіти. <i>Самостійна робота.</i>			
Варіативний модуль (декоративно-ужиткове мистецтво)			
Тема. Технологія виготовлення мозаїки з яєчної шкаралупи Мозаїка як вид декоративно-прикладного мистецтва. Короткі історичні відомості про виникнення та розвиток мозаїки у світі та Україні. Матеріали, які використовуються для виготовлення мозаїки. <i>Практична робота.</i> Малювання мозаїчних малюнків, орнаментів тощо. Яєчна шкаралупа як матеріал для творчих робіт. Види шкаралупи. Організація робочого місця та санітарно-гігієнічні вимоги при роботі з природним матеріалом – яєчною	Ознайомлення з відомостями про виникнення мозаїки. Вивчення в ідів матеріалів та інструментів для виготовлення мозаїки. Малювання мозаїчних малюнків. Заготовка шкаралупи. Створення ескізу мозаїки. Виготовлення мозаїки. Дотримання правил безпечної	Учень/учениця: має уявлення про мозаїку як вид декоративно-прикладного мистецтва; визначає матеріали, які використовуються для виготовлення мозаїки; малює мозаїчні малюнки, орнаменти тощо; має уявлення про яєчну шкаралупу як матеріал для творчих робіт; розрізняє	<i>Пізнавальний розвиток:</i> збагачення уявлень про природні матеріали, розширення уявлень про властивості природного матеріалу та способи з'єднання окремих частин, аналіз, порівняння різних видів природного матеріалу,

	роботи.	види шкаралуп; заготовляє ячну шкаралупу; виготовляє	розвиток мислення на основі аналізу об'єктів виготовлення щодо
--	---------	---	---

<p>шкаралупою.</p> <p><i>Практична робота.</i> Заготовка яєчної шкаралупи (миття, очищення від плівок, складання у тару для зберігання). Виготовлення мозаїки з яєчної шкаралупи на картонній основі (качечка, курча тощо). Створення ескізу. Приклеювання шкаралупи всередині контуру малюнка. Просушування виробу. Остаточне оформлення та оздоблення виробу.</p>		<p>мозаїку з яєчної шкаралупи на картонній основі;</p> <p>організовує робоче місце;</p> <p>дотримується</p> <p>я</p> <p>П равила безпечної праці, санітарно-гігієнічних вимог.</p>	<p>визначення матеріалу та частин, деталей, розвиток спостережливості на основі відбору природного матеріалу для виготовлення виробу.</p> <p><i>Мовленнєвий розвиток:</i></p> <p>використання назв природного матеріалу у мовленні, розвиток уміння давати словесний звіт про виконану роботу за запитаннями вчителя</p> <p><i>Сенсомоторний розвиток:</i></p> <p>розвиток просторового орієнтування на основі визначення місця розташування предметів на зразку,</p>
---	--	--	---

			розвиток дрібної моторики. <i>Особистісний розвиток:</i> виховання любові до природи, працелюбності.
<p>Тема: Технологія виготовлення декоративних аплікацій із круп та насіння</p> <p>Види круп, насіння, плодів бобових культур та зберігання.</p> <p><i>Лабораторна робота.</i></p> <p>Розпізнавання круп та визначення їх властивостей.</p> <p>Види аплікацій: предметна, декоративна,</p>	<p>Вивчення природних матеріалів рослинного походження.</p> <p>Ознайомлення з методами збору рослинного матеріалу та правил збереження.</p> <p>Вивчення видів круп, насіння, плодів бобових культур, їх</p>	<p>Учень/учениця:</p> <p>має уявлення про природні матеріали рослинного походження, про види круп, насіння, плодів бобових культур та зберігання;</p> <p>розпізнає крупу та визначає їх властивості;</p> <p>добирає сировину рослинного</p>	<p><i>Пізнавальний розвиток:</i> розвиток просторового орієнтування на основі визначення місця розташування предметів на зразку.</p> <p><i>Мовленнєвий розвиток:</i> використання слів у</p>

<p>сюжетна. Правила перенесення малюнка на тло.</p> <p>Планування роботи на основі показу та обговорення у колективній</p> <p>бесіді. Необхідні інструменти, матеріали та приладдя для виконання круп'яних аплікацій. Організація робочого місця та санітарно-гігієнічні вимоги при роботі з природнім</p>	<p>особливості та властивості. Планування роботи на основі</p> <p>по</p> <p>обговорення у</p> <p>колективній бесіді. Визначення необхідних</p> <p>інструментів, матеріалів та приладь</p>	<p>походження для роботи;</p> <p>розрізняє види аплікацій; планує роботу на основі</p> <p>показу та</p> <p>колективній бесіді; визначає необх ідні інструменти,м атеріали та</p> <p>приладдя для виконання</p>	<p>словесному описі діяльності. <i>Сенсомо торний</i> <i>розвито</i> к: розв иток дрібної мо</p> <p>основі р</p> <p>матеріал ами та</p> <p>інструм ентами. <i>Особис тісний</i></p>
--	---	---	---

<p>матеріалом - крупою. <i>Практичні роботи.</i> Виготовлення предметної аплікації на картонній основі з манної крупи (бичок, козеня, курча, сова тощо). Виготовлення аплікації-орнаменту із різних видів круп: гречка, рис, квасоля, насіння соняшника та гарбузове, пшоно (за задумом учня або зразком) на картонній основі.</p>	<p>для роботи. Виготовлення предметної аплікації.</p>	<p>круп'яних аплікацій; організовує робоче місце; виготовляє аплікацію-орнамент із різних видів круп на картонній основі; дотримується правил безпечної праці, санітарно-гігієнічних вимог.</p>	<p><i>розвиток:</i> виховання любові до природи, працелюбності, відповідальності, наполегливості у досягненні мети.</p>
--	---	--	---

II семестр
Розділ. Технологія благоустрою й озеленення приміщень і територій

<p>Тема. Догляд за кімнатними рослинами</p> <p>Культурні і дикорослі квіткові рослини: види, різниця між ними.</p> <p>Різноманітність квіткових культур.</p> <p>Квіткові рослини найбільш поширені в</p>	<p>Вивчення видів рослин, квіткових культур</p> <p>найбільш поширених у місцевих умовах.</p> <p>Дотримання правил поведінки під</p>	<p>Учень/учениця: має уявлення про культурні і дикорослі квіткові рослини, різноманітність квіткових культур, квіткові рослини найбільш поширені</p>	<p><i>Пізнавальний розвиток:</i></p> <p>розвиток мислення на основі аналізу та порівняння квіткових рослин за кольором,</p>
--	---	---	---

<p>місцевих умовах. Рослини вирощують у квітниках та в кімнатних умовах.</p> <p><i>Експеримент.</i> Ознайомлення з квітковими рослинами у парку, у квітниках.</p> <p>Кімнатні рослини як окраса</p>	<p>екскурсії.</p> <p>Вивчення призначення та прийомів користування інструментами та пристосуваннями.</p> <p>Дотримання правил</p>	<p>в місцевих умовах, рослини, що вирощують у квітниках та в кімнатних умовах;</p> <p>дотримується правил поведінки під час екскурсії;</p> <p>має уявлення про кімнатні рослини;</p>	<p>розміром, формою листя.</p> <p><i>Мовленнєвий розвиток:</i></p> <p>використання назв квітково-декоративних рослин у розгорнутому</p>
---	---	--	---

<p>приміщення, куточок живої природи.</p> <p>Форма, колір і місце етикеток з назвами кімнатних рослин.</p> <p><i>Практична робота.</i></p> <p>Виготовлення етикеток з назвами рослин, їх наклеювання.</p> <p>Інструменти і пристосування для догляду за кімнатними рослинами. Призначення та прийоми користування інструментами та пристосуваннями.</p> <p>Правила безпечної роботи з інструментами. Правила догляду за кімнатними рослинами.</p> <p><i>Практична робота.</i> Догляд за кімнатними квітами. Протирання вазонів і підвазонників, розпушування ґрунту, поливання, обприскування. Заміна або декорування підвазонників.</p>	<p>безпечної роботи з інструментами.</p> <p>Вивчення та дотримання правил догляду за кімнатними рослинами.</p> <p>Протирання вазонів для квітів, розпушування ґрунту, поливання та обприскування кімнатних рослин.</p>	<p>ВИГОТОВЛЯЄ</p> <p>етикетки. характеризує інструменти і пристосування для догляду за кімнатними рослинами; протирає вазони і підвазонники;</p> <p>здійснює розпушування ґрунту, поливання, обприскування кімнатних рослин;</p> <p>організовує робоче місце;</p> <p>дотримується правил безпечної праці, санітарно-гігієнічних вимог.</p>	<p>мовленн</p> <p>і,</p> <p>використан</p> <p>ня назв кімнатних рослин, трудових операцій у словесному описі власної діяльності.</p> <p><i>Сенсомоторний розвиток:</i></p> <p>розвиток зорово-моторної координації, дрібної моторики руки під час догляду за кімнатними квітами.</p> <p><i>Особистий розвиток</i></p> <p>:</p> <p>форм ування організованості,</p>
--	--	--	--

			<p>самостійно ті у навчально- практичній діяльності. <i>Розвито</i> к <i>саморегуляц</i> <i>ії</i>: виконання завдання за зразком і простою інструкц ією, в певній</p>
--	--	--	--

			послідо вності дій.
Розділ. Технологія благоустрою житлових приміщень та догляду за ними			
<p>Тема. Види приміщень за їх призначенням</p> <p>Приміщення в закладі освіти, їх призначення та устаткування. Приміщення в житловому будинку, їх призначення та устаткування. Приміщення в місцях загального користування, їх призначення. Спеціальні позначення приміщень у загального користування.</p> <p><i>Практична робота:</i></p>	<p>Вивчення в идів приміщень та призначення.</p> <p>Вивчення устаткування житлових, осе інших видів приміщень. Складання о пису житлової кімн ати.</p> <p>Виконання аплік ації «житлова кімна та».</p> <p>Дотримання пр авил безпечної</p>	<p>Учень/учени ця:</p> <p>має уявлення про види приміщень у закладі освіти, їх пр устаткування, про види, призначення та устаткування пр житловому будинку;</p> <p>розрізняє види приміщень за їх призначенням;</p> <p>знає зовнішній вигляд та призначення</p>	<p><i>Пізнава льний</i></p> <p><i>розвито к: розв иток я на основі аналізу та порівняння видів приміщень.</i></p> <p><i>Мовленн євий розвито к: викорис тання назв нь пояснен ня їх признач ення у розгорн</i></p>

<p>«Житлова кімната»</p>	<p>аплікація роботи.</p>	<p>спеціальних позначок в місцях загального користування;</p> <p>описує інтер'єр житлової кімнати;</p> <p>виконує аплікацію «житлова кімната»;</p> <p>дотримується правил безпечної роботи.</p>	<p>утому і, мовлення, використання назв устаткування приміщення словесного описі власної житлової кімнати.</p> <p><i>Сенсомоторний розвиток:</i> розвиток зорово-моторної</p>
--------------------------	--------------------------	---	---

			<p>координації , дрібної моторики руки під час виконання аплікації. Ос обистісн ий розвиток : форм ування організова ності, самостійнос ті у навчально- практичній діяльнос ті.</p>
<p>Тема. приміщень Поняття «сухе» та «вологе» прибирання. Види підлоги. Засоби та інвентар для прибирання</p>	<p>Вивчення в идів підлоги. Вивче ння видів інв способів</p>	<p>Учень/учени ця: має уявлення про види підлоги та інвентар для її прибирання;</p>	<p><i>Пізнава</i> <i>льний</i> <i>розвито</i> к: розширення знань про будівлю та приміще ння.</p>

<p>підлоги. Догляд за інвентарем та його маркування. Робочий одяг для прибирання приміщення. Правила безпеки при прибиранні підлоги. <i>Практична робота:</i> прибирання підлоги у приміщенні закладу освіти.</p>	<p>його маркування, засобів для прибирання. Добір робочого одягу прибирання приміщення. Візуальне оцінювання ступеню забруднення підлоги. Відпрацювання безпечних прийомів роботи: з віником,</p>	<p>розрізняє види робочого одягу; знає як користуватися інструментами та приладдям для прибирання підлоги; характеризує інструменти пристосування для прибирання; виконує сухе та вологе прибирання підлоги.</p>	<p><i>Мовленнєвий розвиток:</i> розвиток зв'язного мовлення на основі формування вмінь описувати об'єкти діяльності. <i>Сенсомоторний розвиток:</i> розвиток просторової уявлень, розвиток загальної та дрібної мот...</p>
--	--	---	---

	<p>совком, шваброю, ганчіркою. Оволодіння прийомами сухого та вологого прибирання підлоги.</p>		<p>процесі виконання трудових операцій ручним способом. Особистий розвиток: формування охайності, розвиток емоційно-естетичного сприймання.</p>
--	--	--	---

Розділ. Технологія ручної обробки матеріалів

<p>Тема. Елементи графічної грамоти</p> <p>Ознайомлення з призначенням інструментів і матеріалів графічних робіт: олівець, папір, гумка,</p>	<p>Вивчення призначення та використання інструментів для графічних робіт, обіт,</p>	<p>Учень/учениця:</p> <p>характеризує види ліній, інструменти та призначення;</p>	<p><i>Пізнавальний</i></p> <p>розвиток збагачення уявлення про графічні роботи, про креслення</p>
---	---	--	---

<p>лінійка, шаблони, трафарети.</p> <p>Крапка та лінія. Лінії різним характером і формою. Довільне зображення ліній за характером (добрі, злі, колючі, збентежені) та формою (лінія-пружина, лінія-в'юн, лінія-змійка, лінія-сонечко).</p> <p><i>Практична робота.</i> Вправи на виконання різних ліній від руки та за допомогою лінійки.</p>	<p>ознайомлення з видами матеріалів та приладдя.</p> <p>Ознайомлення з графічними термінами, правилами графічної грамотності.</p> <p>Виконання вправ на графічне зображення за допомогою інструментів та</p>	<p>виконує вправи на побудову ліній від руки з допомогою лінійки;</p> <p>обводить на папері шаблони та трафарети; дотримується правил внутрішнього розпорядку в майстерні та правил безпечної праці.</p>	<p>та шаблони, розвиток уваги.</p> <p><i>Мовлення</i></p> <p><i>свободний</i></p> <p><i>розвиток</i></p> <p><i>на основі збагачення словника назвами матеріалів та інструментів для графічних робіт, назвами ліній.</i></p> <p><i>Сенсомоторний</i></p>
---	--	---	---

<p>Шаблон і його призначення (розмітка і контроль). Поняття розмічання про виробів за допомогою шаблонів. Правила економного використання паперу. <i>Практична робота.</i> Обведення на папері різних шаблонів і трафаретів для орнаментальних композицій.</p>	<p>руки. Вивчення поняття шаблону та його використання в графічних роботах. Виконання графічних робіт з використанням шаблонів та трафаретів. Дотримання правил безпечної роботи.</p>		<p><i>розвито</i> к: розвито зор ово- моторно і координації, розвито простор ового орієнтув ання на площині арк ушу паперу, дрі бної моторик и руки у процесі кресле ння. <i>Особис тісний</i> <i>розвито</i> к: формува ння охайнос ті, наполег ливості тощо.</p>
---	--	--	--

<p>Тема. Робота з папером і картоном. Теоретична основа</p> <p>Папір. Виробництво паперу.</p> <p>Види паперу (обгортковий, газетний, для письма, для малювання, калька, копіювальний, креповий, кольоровий).</p> <p>Призначення паперу. Зовнішні ознаки паперу.</p> <p>Прийоми різання паперу ножицями.</p>	<p>Вивчення видів паперу, призначення та використання паперової продукції.</p> <p>Ознайомлення з властивостями паперу, можливостями використання.</p> <p>Порівняння</p>	<p>Учень/учениця:</p> <p>має уявлення про види і властивості паперу;</p> <p>визначає інструменти роботи з папером; дотримується правил економічного розмічання паперу та картону та правил безпечної роботи</p>	<p><i>Пізнавальний розвиток:</i></p> <p>збагачення уявлення про папір, картон, розширення знань про аплікацію, розвиток уваги, порівняння властивостей паперу різних видів, аналіз</p>
--	---	--	--

<p>Симетричне вирізування. Правила техніки безпеки при роботі з ножицями. Організація робочого місця для роботи з папером і ножицями.</p> <p><i>Лабораторна робота.</i> Властивості паперу. Порівняння властивостей паперу різних видів на намокання, розривання, згинання, розрізання, зминання, проколювання, склеювання.</p> <p><i>Практична робота.</i> Вправи на різання ножицями. Вирізування із паперу деталей симетричної форми.</p>	<p>властивостей паперу різних видів. Виконання вправ на різання ножицями. Вирізування із паперу деталей симетричної форми. Дотримання правил безпечної роботи.</p>	<p>ножицями; виконує вправи на різання ножицями, вирізування деталей симетричної форми.</p>	<p>зразків аплікацій.</p> <p><i>Мовленнєвий розвиток:</i> на основі збагачення словника назвами видів паперу, назвами трудових операцій, супроводжуючого мовленн я.</p> <p><i>Сенс оomotorний розвиток:</i> розвиток зорово-моторної координації, розвиток просторового орієнтування на площині аркушу паперу, дрібної моторики руки у</p>
--	--	---	--

процесі різання.

*Особистісний
розвиток:*

ф
ормува
ння

охайно
сті,

наполег
ливості тощо.

<p>Тема. Технологія виготовлення паперу</p> <p>Аплікація як один із видів виробів з паперу. Виконання аплікації для виготовлення листівки, картин, різних подарунків.</p> <p>Клей. Правила нанесення клею. Санітарно-гігієнічні вимоги при роботі з клеєм.</p> <p><i>Практична робота.</i> Вправи на нанесення клею.</p> <p>Техніка виконання «рваної» аплікації та її послідовність: вибір сюжету, візерунку, тла; переведення картини на тло; добір паперу та інших матеріалів; розривання паперу на необхідні клаптики; наклеювання дрібних клаптиків усередині контуру; кінцеве оформлення роботи.</p> <p><i>Практична робота.</i> Вправи на розривання паперу на клаптики різної величини. Виготовлення аплікацій з клаптиків паперу «Дерево», «Фрукти у вазі», «Море» тощо.</p>	<p>Виконання аплікацій з використанням різних видів паперу.</p> <p>Оволодіння технологічних та безпечних прийомів роботи з клеєм.</p> <p>Вивчення техніки «рваної» аплікації. Виконання вправ на розривання паперу.</p> <p>Виготовлення аплікацій з клаптиків на задану тему. Володіння прийомами організації робочого місця.</p>	<p>Учень/учениця:</p> <p>має уявлення про аплікацію, про послідовність виконання «рваної» аплікації;</p> <p>володіє технологією нанесення клею на папір; виконує вправи на розривання паперу; організовує робоче місце;</p> <p>дотримується правил безпечної праці, санітарно-гігієнічних вимог.</p>	<p>Пізнавальний розвиток:</p> <p>збагачення уявлення про папір, картон, розширення знань про аплікацію, розвитку ваги, порівняння властивостей паперу різних видів, аналіз зразків аплікацій</p> <p><i>Мовленнєвий розвиток:</i></p> <p>на основі збагачення словника назвами видів паперу, назвами трудових операцій, супроводжуючого мовлення.</p> <p><i>Сенс</i></p>
--	--	--	--

омоторний

розвиток:

розвиток

зорово-

моторної

координації,

розвиток

простор

ового

орієнтув

ання

на

			<p>площині арк уша паперу, дрібної моторики руки у процесі розривання паперу. <i>Ос</i> <i>обистісн</i> <i>ий</i> <i>розвиток</i> : фор мування охайності, працелюб ності, відповідаль ності за якість виконаної роботи, наполег ливості у досягне нні мети.</p>
--	--	--	--

<p>Тема. Знайомство з швейною майстернею</p> <p>Призначення та обладнання майстерні, робочого місця. Правила поведінки та безпечної праці у майстерні. Організація робочого місця.</p>	<p>Вивчення призначення швейної майстерні.</p> <p>Ознайомлення з обладнанням швейної майстерні та його призначенням.</p> <p>Дотримання правил безпечної роботи.</p>	<p>Учень/учениця:</p> <p>має уявлення про призначення швейної майстерні;</p> <p>знає назви та призначення обладнання майстерні та робочого місця;</p> <p>обізнаний з правилами поведінки та безпечної праці у майстерні.</p>	<p><i>Пізнавальний розвиток:</i></p> <p>формування в учнів уявлень про швейну майстерню, її призначення та обладнання.</p> <p><i>Мовленнєвий розвиток:</i></p> <p>збагачення словника</p>
---	---	--	---

			<p>назвами обладнання швейної майстерні, використання його назв у розгорнутому мовленні.</p> <p><i>Ос обистісн ий розвиток</i> :</p> <p>формува ння діяльності учнів на основі дотримання вимог органі зації праці.</p>
--	--	--	---

<p>Тема. Робота з текстильними матеріалами. Технологія виконання ручних швів</p> <p>Інструменти і пристосування для швацьких робіт. Будова та призначення інструментів. Робочий інструмент-голка, ножиці; вимірювальний інструмент-сантиметрова стрічка, лінійка, косинець; приладдя - наперсток, шпильки.</p> <p>Будова та призначення голки. Правила безпечної роботи з голкою. Нитки для</p>	<p>Вивчення видів та назв інструментів та пристосувань для швейних робіт.</p> <p>Вивчення будови голки та правил безпечної роботи з голкою.</p> <p>Оволодіння навичками затягування нитки у вушко голки, зав'язування вузлика.</p> <p>Оволодіння технологічними</p>	<p>Учень/учениця:</p> <p>має уявлення про будову та призначення голки;</p> <p>характеризує призначення інструментів для швацьких робіт;</p> <p>визначає нитки для шиття, вишивання, в'язання, їх колір та товщина;</p> <p>виконує вправи на затягування нитки у вушко голки, на зав'язування вузлика на кінці нитки, на</p>	<p><i>Пізнавальний розвиток:</i></p> <p>розширення уявлень про текстильні матеріали, інструменти та пристосування для робіт з ними, аналіз, порівняння властивостей тканин, збагачення уявлень щодо різноманітності ручних стібків.</p> <p><i>Мовленнєвий</i></p>
---	---	---	---

<p>шиття, вишивання, в'язання. Їх колір та товщина.</p> <p><i>Практична робота.</i> Вправи на затягування нитки у вушко голки. Вправи на зав'язування вузлика на кінці нитки. Вправи у виконанні рядка прямого стібка (шов «вперед голку») на смужці паперу. Виготовлення вишитої закладки з картону.</p> <p>Короткі відомості про текстильні волокна. Тканина у житті людини. Призначення тканини. Будова тканини (основа, піткання, пруг). Тканина гладко фарбована, з малюнком. Лицьовий і виворітний боки тканини. Властивості тканини.</p> <p><i>Лабораторна робота.</i> Визначення властивостей тканини (намочування, зминання, різання, визначення товщини (тонка, товста), визначення кольору, лицьового й виворітного боку)</p> <p>З'єднання тканини різними способами.</p> <p><i>Практична робота.</i> Вправи на зшивання (швом «вперед голку»),</p>	<p>прийомами виконання прямого стібка.</p> <p>Виготовлення вишитої закладки з картону.</p> <p>Вивчення відомостей про тканину, її види та властивості.</p> <p>Розпізнавання лицьового та виворітного боку тканини.</p> <p>Визначення властивостей тканини органолептичним методом.</p> <p>Виконання вправ на з'єднання тканини різними способами.</p> <p>Дотримання правил безпечної роботи.</p>	<p>виконання прямого стібка; організовує робоче місце; дотримується правил безпечної праці, санітарно-гігієнічних вимог.</p> <p>має уявлення про текстильні волокна, значення тканини у житті людини, призначення тканини, будову тканини; визначає властивості тканини.</p> <p>визначає способи з'єднання тканини; виконує зшивання (швом «вперед голку»), склеювання, наклеювання тканини.</p>	<p><i>розвито</i> к:</p> <p>збагачення словника назвами ручних швів, використання їх назв у розгорнутому мовленні, використання назв технологічних етапів, інструментів, трудових операцій у словесному описі власної діяльності.</p> <p><i>Сенсомоторний розвиток:</i> корекція та розвиток координації рухів рук та дрібної моторики</p>
--	--	--	--

			<p>на основі швацьких робіт. <i>Особисті сний розвиток:</i> ф ормува ння охайно сті, наполег ливості, ак уратност і, терпели вості,</p>
--	--	--	---

<p>склеювання тканини, наклеювання.</p> <p>Правила закріплення нитки на початку та в кінці шиття.</p> <p><i>Практична робота.</i> Вправи на закріплення нитки. Виконання зразка прямих стібків по точках, розмічених учителем, по прямих лініях (вітрильник, вантажна машина, будинок тощо) і зігнутих (гриб, квітка, метелик тощо). Наклеювання зразків на картон.</p>			<p>ретельності та вміння організації праці на основі виконання практичних завдань.</p>
<p>Тема: Технологія виконання швейних виробів ручним способом</p> <p>Серветка. Види серветок.</p> <p>Матеріали для виготовлення серветок.</p> <p>Призначення серветок. Техніка</p>	<p>Вивчення поняття про види серветок, призначення в побуті. Вивчення матеріалів для виготовлення</p>	<p>Учень/учениця:</p> <p>має уявлення про види серветок;</p> <p>характеризує матеріали для виготовлення серветок;</p>	<p><i>Пізнавальний</i></p> <p>розвиток: розширення уявлень про серветку, як текстильний виріб, збагачення уяв</p>

<p>виготовлення серветок. Техніка виконання шва «вперед голку» . <i>Практична робота.</i> Вправи на виконання шва «вперед голку». Вправи на закріплення нитки на початку та в кінці роботи.</p> <p>Виготовлення серветки квадратної форми з однотонної тканини. Обробка зрізів серветки</p>	<p>серветок.</p> <p>Виконання шва "вперед голку".</p> <p>Виготовлення серветки квадратної форми.</p> <p>Вивчення пр авил прання та прасування виробів з тканини. Організація робо чого</p>	<p>знає призначення серветок; виконує шов «вперед голку»;</p> <p>вміє виготовляти серветку квадратної форми однотонної тканини, прати та прасувати готовий виріб;</p> <p>організовує робоче місце; дотримується пр авил</p>	<p>лень щодо різноманітності ручних стібків. <i>Мовленн євий розвито к:</i></p> <p>збагачен ня слов ника назвами ручних швів, викорис тання їх назв у розгорн утому мовленн і,</p>
---	--	--	--

<p>бахромою із витягнутих ниток. Виконання рядків стібків швами «вперед голку» по протягнутих нитках серветки. Електрична праска. Первинні відомості про будову електропраски. Правила безпечної роботи з електропраскою. Вмикання і вимикання праски. Установка терморегулятора. Прання та прасування готового виробу.</p>	<p>місця. Дотримання правил безпечної роботи з голкою та електричною праскою. Прасування готового виробу.</p>	<p>безпечної праці, санітарно-гігієнічних вимог.</p>	<p>використання назв технологічних етапів, інструментів, трудових операцій у словесному описі власної діяльності. <i>Сенсомоторний розвиток:</i> корекція та розвиток координації рухів рук та дрібно моторики на основі шиття. <i>Особистий розвиток:</i> ф ормування</p>
---	---	--	--

			<p>охайно сті, напо легливості, акуратност і, терпеливос ті, ретельності та вмінь організації праці на основі виконання практич них завдань.</p>
<p>Тема: Ремонт одягу Гудзики. Призначення гудзиків.</p>	<p>Вивчення призначе ння гудзиків, їх вид</p>	<p>Учень/учени ця: має уявл</p>	<p><i>Пізнава</i> <i>льний</i> <i>розвито</i> <i>к: розширення</i></p>

<p>Види гудзиків за розміром, сировиною, кольором, формою. Пришивання гудзиків до одягу (вид дрібного ремонту одягу). Способи пришивання гудзиків з двома, з чотирма отворами, з вушком. Правила пришивання гудзиків. Правила безпечної роботи під час роботи з голкою, ножицями.</p> <p><i>Практична робота.</i> Вправи на підбір ниток і гудзиків до тканини, підбір гудзика до розміру до петлі. Пришивання гудзиків до тканини 4-5 стібками із закріпленням в кінці шиття.</p> <p>Ремонт одягу шляхом пришивання гудзиків (шкільний одяг, дитячий одяг, ляльковий одяг)</p> <p><i>Екскурсія</i> до ательє з пошиття та ремонту одягу.</p>	<p>способи пришивання, Ознайомлення з пришиванням гудзиків в залежності від кількості отворів та гудзиків з вушком, Визначення розміру петлі, відмірювання нитки, заправлення нитки в голку, зав'язування вузлика. Виконання ремонту одягу шляхом пришивання гудзиків, Організація робочого місця, дотримання правил безпечної праці, санітарно-гігієнічних вимог.</p>	<p>призначення гудзиків, видигудзиків; орієнтується у способах пришивання гудзиків з двома, з чотирма отворами з вушком; виконує підбір ниток і гудзиків до тканини, підбіргудзика до розміру петлі, відмірювання довжини нитки, заправлення нитки в голку, зав'язування вузлика; пришиває гудзика до тканини; ремонтує одяг шляхом пришивання гудзиків; організовує робоче місце; дотримується правил безпечної праці, санітарно-</p>	<p>уявлень про гудзики. <i>Мовленнєвий розвиток:</i> збагачення словникового запасу на основі назв трудових операцій та об'єктів виготовлення. <i>Сенсомоторний розвиток:</i> корекція та розвиток координації рухів рук та дрібної моторики на основі шиття. <i>Особистий розвиток:</i> розвиток естетичного смаку, охайності, самостійності на</p>
---	--	--	--

		гігієнічних вимог.	основі ремонту одягу.
Підсумкове заняття Виготовлення виробу з використанням вивчених технік роботи з папером або текстильними матеріалами за вибором і смаком			

учнів. <i>Самостійна робота</i>				
Варіативний модуль (декоративно-ужиткове мистецтво)				
<p>Тема. Технологія виготовлення аплікації з різаних ниток</p> <p>Вироби виготовлені в техніці аплікації з різаних ниток. Підготовка ниток до роботи (нарізання, зберігання кожного кольору окремо). Інструменти, матеріали та приладдя для роботи. Правила безпечної праці з інструментами, санітарно-гігієнічні вимоги та організація робочого місця.</p> <p><i>Практична робота.</i> Нарізання в'язальних ниток ножицями довжиною 0,5 см. Складання заготовок для зберігання.</p> <p>Техніка виконання аплікації з різаних в'язальних ниток. Вміння орієнтуватися в завданні за зразком. Складання плану роботи.</p> <p><i>Практична робота.</i> Виготовлення сюжетної чи предметної аплікації (по можливості та бажанню учня) з ниток на картонній основі.</p>	<p>Ознайомлення з різновидом текстильної аплікації.</p> <p>Повторення правил безпечної роботи з інструментами.</p> <p>Добір матеріалів для роботи.</p> <p>Складання плану послідовності виготовлення аплікації.</p> <p>Оволодіння технологією виконання аплікації з різаних ниток.</p> <p>Остаточне оформлення роботи.</p>	<p>Учень/учениця:</p> <p>визначає вироби виготовлені в техніці аплікації з різаних ниток;</p> <p>здійснює підготовку ниток до роботи;</p> <p>характеризує інструменти, матеріали та приладдя для роботи;</p> <p>нарізає в'язальні нитки ножицями;</p> <p>складання заготовки для зберігання;</p> <p>орієнтується в завданні за зразком;</p> <p>складає план роботи;</p> <p>виготовляє сюжетну чи предметну аплікації з ниток на картонній основі;</p> <p>організовує</p>	<p><i>Пізнавальний розвиток:</i></p> <p>знавальний розвиток:</p> <p>формування уявлень про роботу з текстильними матеріалами, формування мислення на основі розвитку вмінь порівнювати види текстильних матеріалів, розвиток загально трудових умінь, удосконалення пізнавальної активності й самостійності</p>	

		робоче місце; дотримується пр авил безпечної праці, санітарно-	шляхом поступового с короче ння педагог ічної допомо ги. <i>Мовленн</i> <i>євий</i> <i>розвито</i> к: розв иток
--	--	---	---

<p>Вибір малюнка і перенесення його на основу. Вибір кольору ниток за зразком. Виконання аплікації. Остаточне оформлення та оздоблення виробу.</p>		<p>гігієнічних вимог.</p>	<p>зв'язного мовлення на основі формування вмінь описувати зображені об'єкти діяльності</p> <p><i>Сенс</i></p> <p><i>омоторний розвиток:</i></p> <p>розвиток почуття ритму, гармонії через застосування попередньої переробки реальних форм на декоративні, розвиток просторових уявлень, розвиток дрібної моторики в процесі виконання трудових операцій ручним способом.</p>
--	--	---------------------------	--

			<p><i>Ос обистісн ий розвиток : формува ння охайнос ті, розв иток уміння працювати самостійно й у</i></p>
--	--	--	---

			колективі.
<p>Тема. Технологія виготовленням'якої іграшки</p> <p><i>Об'єкти роботи.</i> М'які іграшки нескладної конфігурації.</p> <p><i>Технічні відомості.</i> М'які іграшки об'ємні, плоскі. Відомості про історію розвитку іграшки. Національні традиції виготовлення іграшок. Деталі – основні, додаткові, їх назви, кількість. Назви матеріалів для основних та додаткових деталей (тканина, хутро, шкіра, нитки, гудзики, вата тощо), оздоблень (вишивка, аплікація). Викройка, лекало. Технологічна послідовність виготовлення м'якої іграшки. Види швів, що застосовуються при виготовленні іграшки.</p> <p><i>Практичні роботи:</i> вибір моделі іграшки для виготовлення. Добір матеріалу та інструменту для виготовлення іграшки. Вирізання деталей за викройками. Збільшення, зменшення лекала. З'єднання деталей</p>	<p>Ознайомлення з національними традиціями виготовлення іграшок. Вивчення назв матеріалів для основних та додаткових деталей, оздоблення та наповнювачів м'якої іграшки.</p> <p>Вивчення технологічної послідовності виготовлення виробу.</p> <p>Добір матеріалів та інструментів для роботи.</p> <p>Виготовлення викройки за допомогою лекала.</p> <p>Дотримання правил безпечної роботи.</p> <p>Виготовлення та оздоблення іграшки.</p>	<p>Учень/учениця:</p> <p>розрізняє об'ємні та плоскі м'які іграшки, знає назви деталей, визначає їх кількість; підбирає матеріали та оздоблення, називає їх.</p> <p>знає правила безпечної роботи з інструментами для швацьких робіт;</p> <p>уміє за зразком вирізувати деталі, зшивати за попереднім зметуванням; за допомогою вчителя здійснює оздоблення м'якої іграшки.</p>	<p><i>Пізнавальний розвиток:</i></p> <p>збагачення уявлень про видим'якої іграшки (об'ємні, плоскі) та матеріали для їх виготовлення.</p> <p><i>Сенсомоторний розвиток:</i></p> <p>розвиток зорово-моторної координації, розвиток просторового орієнтування на площині зразка тканини, корекція дрібної моторики на основі роботи з тканиною,</p>

ГОЛКОЮ,
НОЖИЦЯМИ.

*Особистісн
ий розвиток:*
розвиток
загально
трудових
умінь на
основі
аналізу

іграшки за попереднім зметуванням.Оздоблення іграшки.			виготовлен ня іграшки, планування послідовнос ті дій та здійснення порівняння свого виробу із зразком.
---	--	--	--

Розділ. Раціональне ведення домашнього господарства

<p>Тема. харчування. Обладнання кухні</p> <p>Загальні харчування, для життя людини. харчування. підлітків. Правила</p> <p>Відомості про раціональне харчування. Режими харчування кухні. Робоче місце для приготування їжі.</p>	<p>Ознайомлення з загальними відомостями про харчування. Вивчення обладна ння кухні, санітарно- гігієнічних вимог</p> <p>з інв час</p>	<p>Учень/учени ця: характеризує : ення харчування для життя людини, поня раціональне харчува ння, режим харчування підлітків; розпізнає і називає: основні види посуду і кухонного</p>	<p><i>Пізнава льний к:</i> формува ння спос обів планува льних орієнтув альних дій. Формув ання уяв лень про столовий етикет та куль туру</p>
--	--	--	---

<p>безпечної праці та санітарно-гігієнічні вимоги під час приготування їжі.</p> <p>Нагрівальні прилади. Правила користування ними. Основні види посуду і кухонного інвентарю. Поняття про сервірування стола. Розміщення посуду на столі. Культура споживання їжі. Поведінка за столом.</p> <p><i>Практичні роботи.</i></p> <p>Ознайомлення з обладнанням ку</p> <p>хні.</p>	<p>приготування їжі. Вивчення правил сервірування столу.</p> <p>Засвоєння понять «культура споживання їжі».</p> <p>Відпрацювання правил поведінки за столом. Відпрацювання прийомів сервірування</p>	<p>інвентарю; розміщує: правильно посуд на столі (тарілка, ложка, виделка, ніж, склянка, серветка).</p> <p>користується нагрівальними приладами, столовими приборами.</p> <p>дотримується правил безпечної пра</p>	<p>споживання їжі. Формування прийомів безпечної праці. <i>Мовленнєвий розвиток розвинутого розуміння зверненого мовлення. Сенсомоторний розвиток дрібної моторики,</i></p>
--	--	--	---

<p>Ознайомлення з різними видами посуду. Розміщення посуду і приборів на столі.</p>	<p>столу. Дотримання санітарно-гігієнічних вимог та безпеки під час сервірування столу.</p>	<p>санітарно-гігієнічних вимог під час приготування їжі, правил поведінки за столом.</p>	<p>координ ації рухів. <i>Особистий розвиток:</i> розвиток навичок орієнтування у приміщенні та в найближчому оточенні. Розвиток уваги та зосередженості під час безпечного користування нагрітими рідкими приладами.</p>
---	---	--	---

ШВЕЙНА СПРАВА

Пояснювальна записка

Професійно-трудове навчання в спеціальній школі для розумово відсталих дітей спрямоване на забезпечення підготовки учнів до самостійного виконання різних видів робіт в умовах державних і приватних підприємствах та у власному побуті. Передбачає підготовку учнів до подальшого навчання у професійно – технічних навчальних закладах для здобуття професії «кравець», «вишивальниця».

Підготовка школярів до самостійного виконання різних видів робіт з швейної справи відбувається у процесі формування в учнів доступних технічних та технологічних знань з предмета; навчання прийомів праці (технології обробки та з'єднання деталей швейних виробів ручним і машинним способами); виховання у школярів необхідних якостей особистості (відповідальність, сумлінність, бережливість та ін.); розвитку загальнотрудових умінь (орієнтування у способі виконання практичного завдання, планування послідовності дій та здійснення самоконтролю).

Професійно - трудова підготовка розумово відсталих школярів починається з 5-го класу і має чітко виражені етапи – опанування основ професії (5-9 класи) та спеціалізація (удосконалення трудових умінь) (10 клас), які відповідають періодам шкільного навчання.

У 5-9 класах школярі вивчають загальний курс швейної справи, знайомляться з основами технології обробки деталей та їх з'єднання, тобто опановують окремі технологічні операції та виготовлення виробів в цілому, одержують знання про етапи його виготовлення, починаючи від його проектування (побудова креслення) до остаточної обробки. Учні знайомляться з технічними і технологічними властивостями тканин та їх доцільним використанням, одержують інформацію про машини та пристрої, які використовують в швейному виробництві. Достатнє опанування цих знань і практичних умінь дає можливість учням, після закінчення 9 класу працювати на швейному виробництві, а також використовувати одержані знання і практичні вміння у власному побуті: самостійно виготовляти побутові вироби (торбинки, наволочки, рушники, простирадла, шити білизну, одяг), лагодити одяг і білизну, доцільно використовувати різну тканину, нитки, фурнітуру тощо.

Базові знання, які учні отримують за період професійної підготовки у 5-9 класах, дають можливість школярам удосконалювати одержані техніко-технологічні знання та практичні вміння, а також спеціалізуватися з більш вузької спеціальності у 10-класі на базі вузькопрофільного підприємства.

Програма із швейної справи складається з **інваріантної** (стабільної), обов'язкової для вивчення у кожному класі частини та її **варіативної складової**.

В **інваріантній частині** навчальної програми з швейної справи передбачено вивчення основ *машинознавства* (призначення і будова виробничих та побутових швейних машин), *матеріалознавства* (виробництво та властивості тканин рослинного, тваринного та штучного походження), та вивчення технології виготовлення *швейних виробів* за видами робіт: побудова креслення, обробка деталей та пошиття виробів. Кожний вид роботи представлений відповідними темами, розділами, у яких визначено об'єкт виготовлення учнями, техніко – технологічні відомості та практичні роботи. Об'єктами виготовлення є зразки стібків, швів, обробка зрізів чи зазначені вироби, які будуть виготовляти учні (наволочки, господарські сумки, тощо). Технічні або техніко – технологічні відомості містять інформацію про призначення об'єкту праці (стібків, швів, обшивок тощо), виробу: призначення, спосіб виконання, характеристика моделі, фасону, технологію виготовлення, оздоблення, відомості про тканину, а також правила безпечної праці з інструментами, машинами та електричними приладами. Практична робота визначає технологію обробки зрізів та з'єднання деталей виробу, послідовність виконання операцій і завдань, волого-теплову обробку.

З метою удосконалення професійних навичок та загальнотрудових умінь, починаючи з 5-го класу, після вивчення кількох тем програми передбачено спеціальні години на «практичне повторення» навчального матеріалу. Бюджет часу на практичне повторення, залежно від умов, які складаються у школі (матеріальна база, можливості учнів), та рівня опанування учнями попередніх тем, може бути використаний на доопрацювання або більш поглиблене вивчення теми.

Відомості з машинознавства (призначення та будова основних деталей швейної машини, підготовка машин до роботи, визначення та усунення деяких недоліків у роботі швейної машини та ін.) та практичні вміння учні одержують на спеціальних уроках, а закріплення, повторення та удосконалення навиків здійснюється протягом навчального року. Відомості з матеріалознавства подаються на початку кожного навчального року, однак матеріал цього розділу повторюється в процесі вивчення всіх тем з технології виготовлення швейних виробів.

Формування в учнів знань, умінь та навичок усвідомленого дотримання правил безпечної праці має здійснюватися на кожному вступному занятті на початку навчального року, коли учнів знайомлять із загальними правилами безпеки при роботі з голкою, ножицями, праскою та на швейній машині. На наступних заняттях потрібно систематично нагадувати учням правила безпечного виконання кожної операції ручним чи машинним способами.

Змістом програми передбачено опанування учнями технології виготовлення швейного виробу, яка розпочинається із побудови креслення. Всі учні повинні знати мірки для побудови креслення швейних виробів, розмір одягу, уміти виготовляти креслення на однодетальні вироби (серветка, косинка, наволочка, фартушок та ін.). Побудові креслення складних виробів вчитель знайомить всіх учнів, а будують креслення самостійно за інструкційною картою, лише учні з більшими навчальними можливостями. Учні повинні навчитися аналізувати готове креслення – уміти визначити контури деталей на ньому, знати назви ліній,

співвідносити зрізи деталей виробу з контурними лініями креслень, вирізувати викрійку із готового креслення, розкласти деталі викрійки на тканині та викроювати деталі під наглядом учителя.

Навчання учнів моделюванню викрійок (прикладний спосіб) шляхом змінювання форми деталей, вирізу горловини, пройми, перенесення виточок, а також моделювання деталей спідниць, рукавів, коміра пропонується для збагачення уявлень школярів про створення різних фасонів швейних виробів та окремих деталей.

В процесі трудового навчання значну увагу необхідно приділяти розвитку у школярів загальнотрудових умінь: аналізу об'єкта діяльності щодо його призначення, матеріалу, засобів виготовлення (ручна чи машинна обробка), а також визначення форми, розміру, кількості деталей та способів їх з'єднання, оздоблення; плануванню послідовності власної діяльності та здійснення самоконтролю.

Одним із засобів забезпечення ефективності навчальної діяльності учнів на уроках праці є навчання школярів користуватися наочною опорою. У трудовому навчанні такою опорою є малюнки виробів та їх деталей, інструментів, трудових прийомів, а також креслення, ескізи, технологічні та інструкційні карти, натуральні вироби та їх зразки тощо.

Наявність **варіативної** частини програми створює сприятливі умови для здійснення практичної діяльності учнів відповідно до їх нахилів, бажань, навчально – матеріальної бази, регіональних традицій, тощо. Варіативна частина програми розрахована на 40 годин в кожному класі з 5 по 10 клас і може реалізуватися за будь-яким із запропонованих варіантів (модулів). Години, відведені на варіативну частину програми, можуть бути використані для більш поглибленого вивчення окремих розділів інваріантної частини або для ознайомлення та оволодіння технологіями зазначених видів декоративно-ужиткового мистецтва. Зміст запропонованих програмою варіативних модулів передбачає можливість органічного поєднання зі змістом інваріантної частини програми.

При вивченні навчального матеріалу модулів учні отримують основні техніко-технологічні відомості з обраного виду праці та початкові вміння, які можуть закріплювати самостійно у позаурочні години. У процесі навчання учнів знайомлять з історією розвитку художнього промислу, використанням його в побуті, формують естетичні смаки, розвивають творчі здібності. Також школярі мають можливість удосконалювати та розширювати одержані знання та практичні вміння з матеріалознавства, технології оздоблення швейних виробів, моделювання готових виробів, виготовлення яких може передбачати різні техніки виконання (шиття, вишивання, плетіння гачком, в'язання тощо), вдосконалювати навички використання інструментів та матеріалів, що є переважно спільними при засвоєнні навчального матеріалу, передбаченого програмою.

Використання варіативних модулів може здійснюватися у рекомендований програмою спосіб або на вибір вчителя.

Наведені у програмі вироби є орієнтовними. Вони розраховані на учнів з більшими навчальними можливостями. Вчитель може замінити їх іншими, більш легкими для виконання. Для слабкого контингенту дітей пропонується індивідуальний підбір об'єктів роботи.

Розподіл годин у програмі є орієнтовним. Учитель може самостійно змінювати кількість годин, відведених на вивчення тієї чи іншої теми.

Резерв годин може бути використаний вчителем на власний розсуд для організації різноманітних форм навчальної діяльності: екскурсій, практичної діяльності учнів, роботи з додатковими джерелами інформації, корекції та узагальнення знань.

Загальний тематичний план до програми «Швейна справа»

№ п/п	Назви розділів і тем	Кількість годин		
	Інваріантна складова	5 клас	6 клас	7 клас
1.	Вступ	2	2	2
2.	Розділ I. Матеріалознавство	28	8	6
	Інструменти для швейних робіт	6		
	Папір	4		
	Загальні відомості про тканину	6		
	Тканини з волокон рослинного походження	10	8	6
	Тканини з волокон тваринного походження			

	Штучні і синтетичні тканини			
	Неткані матеріали			
	Фурнітура	2		
3.	Розділ II. Машинознавство	18	8	8
	Швейна машина	14	8	8
	Електропраска	4		
4.	Розділ III . Елементи графічної грамоти	6	38	32
	Креслення	4	20	16
	Виготовлення викрійок	2	14	14
	Моделювання		4	2
5.	Розділ IV. Технологія обробки матеріалів	138	148	156
	Тема 4.1. Робота з папером і картоном			
	Технологія різання паперу	18		
	Виготовлення виробів з паперу	22		
	Тема 4.2. Робота з тканиною			
	Технологія виконання ручних швейних робіт	16		
	Технологія виконання машинних швів і обробки зрізів	18	38	56
	Технологія виготовлення серветки	18		
	Технологія виготовлення оздоблювальних деталей			

	Технологія виготовлення рушника		12	
	Технологія виготовлення наволочки		20	
	Технологія виготовлення сумки		18	
	Технологія виготовлення косинки		20	
	Технологія виготовлення фартуха		30	16
	Технологія виготовлення сорочки дитячої			36
	Технологія виготовлення літніх брюк			22
	Технологія виготовлення спідниці			
	Технологія виготовлення блузки без рукавів і коміра			
	Технологія виготовлення сукні			
	Технологія виготовлення побутових виробів	30		16
	Ремонт одягу	16	10	10
6.	Розділ V. Профорієнтація	2		
	Швейна фабрика			
	Професії швейного виробництва	2		
	Трудове законодавство			
7.	Розділ VI. Практичне повторення	14	28	28
	Разом	208	232	232

8.	Варіативні модулі. Технологія декоративно-ужиткового мистецтва	20	40	40
	Технологія виготовлення аплікації	*	*	
	Технологія виготовлення м'якої іграшки	*		
	Технологія виготовлення вишивки	*	*	*
	Технологія вишивання стрічками			
	Технологія вишивання мережкою		*	*
	Технологія вишивання бісером			
	Технологія в'язання спицями			*
	Технологія в'язання крючком		*	*
9	Резерв годин	12	8	8
	Всього годин	240	280	280

* Рекомендовано для вивчення

5-й клас (240год.) (7год./тиж.)

Перший семестр (112год.)

№	К-сть год.	Зміст навчального матеріалу	Навчальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно - розвивальної роботи
1	2	Вступ		
		Знайомство з швейною майстернею. Обладнання майстерні,	Учень: має загальне уявлення про	Формування в учнів уявлень

		робочого місця. Правила поведінки та безпечної праці у майстерні. Організація робочого місця.	призначення швейної майстерні; знає назви та призначення обладнання майстерні та робочого місця; обізнаний з правилами поведінки та безпечної праці у майстерні.	про швейну майстерню, її призначення та обладнання. Формування діяльності учнів на основі дотримання вимог організації праці.
2	1	Професії швейного виробництва. Професія швачки, вишивальниці.	Учень: має загальне уявлення про професії швейного виробництва, використання традиційних народних промислів у побуті та в швейному виробництві.	Формування в учнів уявлень про професії швейного виробництва та використання виробів декоративно – ужиткового мистецтва в житті людини.
3	18	Матеріали, інструменти та приладдя для швейних робіт		
		<p><i>Технічні відомості.</i> Загальні відомості про матеріали (папір, тканина, нитки, гудзики), інструменти та приладдя.</p> <p><u>Папір.</u> Види паперу, використання в побуті. Колір паперу, властивості (мнеться, розмокає у воді, рветься, можна розрізати ножом, ножицями, склеїти, зшити нитками).</p> <p><u>Тканина.</u> Призначення та назва тканини. Тканина гладкофарбована, з малюнком. Лицьовий і виворітний бік тканини. Поздовжня і поперечна нитка у тканині. Ширина тканини. Пруг.</p> <p><u>Нитки.</u> Нитки для шиття, вишивання, плетіння. Колір та товщина.</p> <p><u>Гудзики.</u> Призначення гудзиків, колір, розмір, сировина (дерево, метал, пластмаса, тощо). Способи пришивання гудзиків.</p> <p><u>Інструменти.</u> Будова та призначення інструментів. Робочий інструмент – голка, ножиці; вимірювальний інструмент – сантиметрова стрічка, лінійка, косинець.</p> <p><u>Приладдя.</u> Наперсток, шпильки, кілочок, круглі п'яльці.</p>	<p>Учень: має загальне уявлення про матеріали, інструменти та приладдя для швейних робіт; володіє основною інформацією про папір, тканину, нитки.</p> <p>Учень: визначає лицьовий і виворітний бік тканини, пруг, називає основне призначення тканини.</p> <p>Учень: знає призначення ниток, гудзиків, називає способи пришивання.</p> <p>Учень: знає назви та призначення інструментів, приладдя, уміє користуватися сантиметровою стрічкою, лінійкою, косинцем.</p> <p>Учень: визначає, чітко виражений,</p>	<p>Формування в учнів уявлень про матеріали та їх властивості, про інструменти робочі та вимірювальні.</p> <p>Розвиток мовлення на основі збагачення словника назвами матеріалів та їх властивостей.</p> <p>Розвиток пам'яті на основі поданої інформації про папір, нитки, тканину, гудзики.</p> <p>Розвиток мислення на основі здійснення класифікації матеріалів за формою, розміром, кольором, призначенням.</p>

		<i>Практичні роботи.</i> Визначення властивостей паперу, лицьового і виворітного боку тканини, поздовжньої та поперечної нитки. Класифікація гудзиків за кольором, формою, сировиною та отворами. Робота з вимірювальним інструментом. Вивчення правил безпечної роботи з голкою, ножицями.	лицьовий і виворітний бік тканини, поздовжню і поперечну нитку за пругом, вміє вимірювати довжину та ширину тканини, знає правила безпечної роботи з робочим інструментом.	
4	21	Виготовлення виробів з паперу і картону		
		<p><i>Вироби.</i> Зразки дитячого одягу: сорочки, сукні, блузки, спідниці. Зразки фартушків, серветок. Тематична аплікація.</p> <p><i>Техніко-технологічні відомості.</i> Вироби та їх деталі. Шаблон. Контур деталей. Назви деталей, контурних ліній та зрізів деталей. Способи з'єднання деталей виробу (зшити, склеїти). Оздоблення деталей виробу. Плоскі та об'ємні вироби.</p> <p><i>Практичні роботи.</i> Обведення шаблону деталей виробу. Різання паперу ножицями по прямій лінії, заокругленій, відрізування частини паперу, надрізування. Вирізування деталей по контуру. Оздоблення виробу аплікацією. Малювання виробів дитячого одягу за зразком, шаблоном. Вирізування із паперу зразків швейних виробів. Виготовлення одягу для плоскої паперової ляльки.</p>	<p>Учень: називає за малюнками дитячий одяг, визначає плоскі і об'ємні іграшки.</p> <p>Учень: визначає деталі виробів, знає назви деталей та їх зрізів, способи з'єднання, визначає оздоблення виробів за малюнком.</p> <p>Учень: уміє обводити шаблони деталей, різати папір ножицями, вирізувати деталі за контуром, виготовляти плоскі іграшки, оздоблювати вироби аплікацією.</p>	<p>Збагачення уявлень про види дитячого одягу, оздоблення, іграшок з паперу. Формування вмінь аналізувати вироби за кількістю деталей, способом з'єднання, за формою.</p> <p>Корекція дрібної моторики на основі роботи з олівцем, ножицями.</p> <p>Розвиток уміння користуватись наочною опорою – зразком, шаблоном, малюнками.</p>
5	4	Практичне повторення		
6	10	Варіативний модуль (аплікація*)		
7	12	Відомості про тканину		
		<i>Технічні відомості.</i> Волокна. Види волокон. Рослинні волокна. Бавовник. Прядіння. Виготовлення пряжі із волокон бавовника. Ткацтво. Одержання бавовняної тканини. Полотняне переплетення.	Учні: мають уявлення про ткацькі волокна, знають, що бавовняна	Збагачення уявлення про виготовлення тканини, про властивості тканини

		<p>Властивості бавовняної тканини.</p> <p><i>Практичні роботи.</i> Визначення лицьового і виворітного боку тканини, основи і утку (поперечної і поздовжньої нитки). Виготовлення килимка із паперових стрічок (зразок полотняного переплетення). Висмикування ниток на тканині. Торочки.</p>	<p>тканина виготовляється із бавовника.</p> <p>Учні: мають уявлення про процес виготовлення пряжі із волокон, ткацтво;</p> <p>Учні: знають, що тканина має переплетення ниток, поздовжню та поперечну нитки.</p> <p>Учні: вміють визначати напрямок поздовжньої нитки, впізнавати полотняне переплетення.</p> <p>Учні: знають властивості бавовняних волокон і тканин.</p>	<p>бавовняної.</p> <p>Розвиток мовлення на основі збагачення словника назвами, які характеризують якості тканини.</p> <p>Розвиток уваги.</p>
8	18	Ручні швейні роботи		
		<p><i>Об'єкти роботи.</i> Зразок прямих стібків. Зразок навскісних стібків. Закладки. Зразок обробки зрізів тканини. Зразок стеблових стібків.</p> <p><i>Техніко-технологічні відомості.</i> Підготовка до виконання ручних швейних робіт. Довжина і товщина нитки. Способи закріплення нитки. Прямі стібки, їх призначення, виконання. Довжина стібка. Вимоги до якості прямих стібків. Спосіб виконання навскісних стібків. Вимоги до якості навскісних стібків. Довжина навскісних стібків, призначення. Виконання строчок стеблових стібків, вимоги до якості.</p> <p><i>Практичні роботи.</i> Вимірювання довжини нитки. Зав'язування вузликів. Закріплення нитки петлею, вузликом, стібками. Вправи на закріплення нитки. Строчки прямих стібків на смужці паперу, на тканині. Висмикування ниток на тканині. Виконання зразка прямих</p>	<p>Учень: знає назву стібків, вимоги до якості їх виконання.</p> <p>Учень: уміє відміряти і відрізати нитку, зав'язати петлею, вузликом; виконує прямі, навскісні, стеблові стібки; уміє висмикувати нитки із тканини.</p> <p>Учень: розрізняє ручні стібки за зовнішнім виглядом з лицьового та виворотного боку.</p>	<p>Розвиток зв'язного мовлення на основі формування вмінь описувати зображені об'єкти діяльності.</p> <p>Формування організованості, самостійності у навчально-практичній діяльності та умінь виконувати практичні завдання за даним зразком.</p>

		стібків по точках, розмічених учителем, по прямих лініях, по висмикнутій нитці. З'єднання деталей прямими стібками. Строчки навскісних стібків на смужці паперу, на тканині. Виготовлення закладки. Виконання стеблових стібків.		
9	10	Варіативний модуль (технологія виготовлення вишивки*)		
10	14	Виготовлення виробів з паперу і картону		
		<p><i>Об'єкти роботи:</i> Плоскі і об'ємні іграшки. Ялинкові прикраси (сніжинки, гірлянди та ін.).</p> <p><i>Техніко-технологічні відомості.</i> Вироби та їх деталі. Матеріали. Способи з'єднання деталей. Оздоблення виробів.</p> <p><i>Практичні роботи.</i> Вибір матеріалу для роботи. Різання паперу ножицями по прямій лінії, заокругленій, відрізування частини паперу, надрізування. Вирізування деталей по контуру. Вирізування ялинкових прикрас (сніжинки, гірлянди). Виготовлення плоских і об'ємних іграшок.</p>	<p>Учень: називає за малюнками ялинкові прикраси, визначає плоскі і об'ємні іграшки.</p> <p>Учень: називає матеріали, з яких виготовлені іграшки.</p> <p>Учень: уміє обводити шаблони деталей, різати папір ножицями, вирізувати деталі за контуром, виготовляти плоскі та об'ємні іграшки, вирізувати ялинкові прикраси.</p>	<p>Збагачення уявлень про види плоских та об'ємних іграшок з паперу, ялинкових прикрас.</p> <p>Формування вмінь аналізувати вироби за кількістю деталей, способом з'єднання, за формою.</p> <p>Здійснювати корекцію дрібної моторики на основі роботи з олівцем, ножицями, клеєм.</p> <p>Розвивати уміння користуватись наочною опорою – зразком, шаблоном, малюнками.</p>
11	2	Практичне повторення		
Другий семестр (133год.)				
12	4	Прасувальні роботи		
		<p><i>Технічні відомості.</i> Електрична праска.</p> <p>Будова праски. Правила безпечної роботи праскою. Назви прасувальних робіт. Обладнання робочого місця для прасування.</p>	<p>Учень: знає правила безпечної роботи з праскою.</p> <p>Учень: уміє вмикати і вимикати</p>	<p>Формування особистісних якостей – уважності, спостережливості, дотримання правил безпечної</p>

		<p><i>Практичні роботи.</i> Вправи на вмикання і вимикання праски, установку терморегулятора, прасування. Прасування: випрасувати тканину, розпрасувати, запрасувати, припрасувати.</p>	<p>праску; виконувати прасувальні роботи за їх назвами і показом учителя.</p>	<p>роботи з праскою.</p> <p>Збагачення словникового запасу професійними термінами стосовно прасування.</p>
13	14	<p>Креслення серветки квадратної форми. Виготовлення викрійки. Обробка зрізів</p>		
		<p><i>Вироби.</i> Серветка квадратної форми.</p> <p><i>Техніко-технологічні відомості.</i> Серветки, їх форма, призначення, матеріали. Інструменти для побудови креслення. Сантиметрова стрічка. Назви ліній: суцільно-основні, допоміжні (тонкі) і штрихові. Призначення ліній. Правила оформлення креслень: позначення ліній, точок, розмірів.</p> <p><i>Практична робота.</i> Послідовність виготовлення швейного виробу. Побудова креслення серветки. Виготовлення викрійки. Розміщення викрійки на тканині з урахуванням поздовжньої і поперечної ниток, лицьового і виворітного боку. Закріплення викрійки. Викроювання серветки. Обробка зрізів петельними або навскісними ручними стібками. Оздоблення серветки ручними стібками. Прасування виробу.</p>	<p>Учні: знають призначення серветок, їх форму, назви ліній на кресленні та їх призначення, послідовність виготовлення креслення, серветки.</p> <p>Учні: уміють планувати роботу по виготовленню виробу; будувати креслення серветки, вирізувати викрійку, деталь серветки, обробляти зрізи серветки петельними або навскісними ручними стібками, оздоблювати виріб ручними стібками.</p>	<p>Розвиток просторового орієнтування на площині аркушу паперу на онові побудови креслення серветки квадратної форми.</p> <p>Формування загальнотрудових умінь: аналізувати виріб за формою, розміром, обробкою зрізів; планувати послідовність робіт, здійснювати самоконтроль.</p>
14	14	<p>Відомості з машинознавства. Побутова швейна машина</p>		
		<p><i>Технічні відомості.</i> Побутова швейна машина. Швидкість роботи, види робіт, які виконує. Будова швейної машини. Ручний, ножний і електричний приводи. Правильна посадка за швейною машиною. Правила безпечної роботи. Деталі машини для заправлення верхньої нитки. Шпулька, шпульний ковпачок.</p> <p><i>Практичні роботи.</i> Пуск і зупинка швейної машини. Строчіння цупкого паперу на машині без ниток. Строчіння на папері по прямих, заокруглених, ламаних лініях, по наведеним контурам. Заправлення</p>	<p>Учень: знає правила безпечної роботи за швейною машиною, будову швейної машини, призначення, назву деталей для заправлення верхньої нитки, показує їх на вимогу вчителя;</p> <p>Учень: уміє заправляти верхню і нижню нитки, керуючись малюнком</p>	<p>Формування особистісних якостей – уважності, спостережливості, охайності.</p> <p>Розвиток координації робочих рухів рук і ніг на основі вправлення швейною машиною (пуск, зупинення, строчіння).</p>

		верхньої і нижньої нитки. Строчіння тканини.	та зразком; уміє виконувати пуск та зупинення роботи швейної машини, строчити по наведеним контурам на папері, тканині.	
15	16	Шви з'єднувальні, крайові		
		<p><i>Об'єкти роботи.</i> Зразки швів. Шов зшивний. Шов упідгин із закритим зрізом.</p> <p><i>Вироби.</i> Подушечка для голок. Хусточка (серветка). Торбинка. (за вибором вчителя)</p> <p><i>Техніко-технологічні відомості.</i> Ручні і машинні роботи при пошитті виробів. Строчка, стібок, довжина стібка. Шви з'єднувальні та крайові на виробках. Шов зшивний: застосування, технологія виконання ручним і машинним способом. Шов зшивний розпрасований. Вимоги до якості виконання шва. Шов упідгин із закритим та відкритим зрізом: застосування, вимоги до якості, технологія виконання. Ширина шва.</p> <p><i>Практичні роботи.</i> Виготовлення зразків швів ручним і машинним способом. Виготовлення подушечки для голок, хусточки (серветки), торбинки за готовим кроєм.</p>	<p>Учень: знає назви крайових та з'єднувальних швів, їх застосування (називає шви за зразком, малюнком); розкажує послідовність виконання швів за технологічною картою.</p> <p>Учень: уміє виготовляти зразки крайових та з'єднувальних швів за технологічною картою, за зразком, ручним і машинним способом.</p>	<p>Розвиток мовлення на основі збагачення словника назвами швів, ручних і машинних робіт.</p> <p>Розвиток загально трудових умінь – визначення послідовність виконання практичних завдань, здійснення самоконтролю за технологічною картою.</p>
16	20	Варіативний модуль (м'яка іграшка*)		
17	2	Практичне повторення		
18	25	Виготовлення швейних виробів за готовим кроєм		
		<i>Вироби.</i> Торбинка для насіння, круп, борошна. Прихватки, рукавиці, капці (вироби за вибором учителя).	Учні: знають термінологію ручних і машинних робіт, називають їх ;	Збагачення словника професійною термінологією:

		<p><i>Технічні відомості.</i> Термінологія ручних і машинних робіт: заметування, приметування, зшивання тканин, деталей. Назва деталей, їх форми. Назва виробів. Призначення виробів, матеріали для виробів, їх оздоблення. Планування роботи.</p> <p><i>Практичні роботи:</i> Виготовлення торбинки, прихватки, рукавиць, капців. Виготовлення та пришивання вішалки до прихватки, одягу.</p>	<p>знають призначення виробів, які виготовлені ними, матеріали, з яких виготовлені вироби та їх оздоблення.</p> <p>Учні: уміють за зразком та допомогою вчителя планувати роботу та виготовляти різні вироби (торбинки, прихватки, рукавиці) за інструкційною картою.</p>	<p>назвами виробів та трудових операцій (заметування, приметування, зшивання).</p> <p>Розвиток мовлення шляхом словесного відтворення способу виготовлення виробу після його виконання (відповіді на запитання вчителя, за планом чи інструкційною картою).</p>
19	16	Ремонт одягу		
		<p><i>Об'єкти роботи.</i> Пришивання гудзиків. Ремонт білизни і одягу.</p> <p><i>Техніко-технологічні відомості.</i> Види ремонту швейних виробів: пришивання відірваних гудзиків, вішалки на одязі, накладання латки. Види гудзиків, призначення (для сорочки, сукні, пальто, та ін.), способи пришивання .</p> <p><i>Практичні роботи.</i> Пришивання гудзиків із наскрізними отворами, з вушком, на ніжці. Виготовлення та пришивання вішалки на одязі.</p>	<p>Учні: визначають види ремонту на швейних виробах; називають способи пришивання гудзиків.</p> <p>Учні: уміють пришивати гудзики, вішалки на одязі.</p>	<p>Формування особистісних якостей – бережливості, охайності, спостережливості.</p> <p>Розвиток естетичного смаку на основі добору матеріалів для ремонту, гудзиків.</p>
20	16	Практичне повторення		
21	6	Резерв часу		

ВСТУПНА ЧАСТИНА

Мета модельної навчальної програми з інформатики для 5-6 класів спрямована на формування у здобувачів освіти інформатичної компетентності, реалізацію загальних цілей освітньої галузі.

Метою інформатичної освітньої галузі є розвиток особистості здобувача освіти здатного критично мислити, безпечно й відповідально діяти в інформаційному просторі та суспільстві, використовувати цифрові інструменти та технології для розв'язання освітніх та життєвих проблем, творчого самовираження, забезпечення власного і суспільного добробуту.

Відповідно до окресленої мети головними завданнями модельної навчальної програми з інформатики є:

- розвиток особистості здобувача освіти як грамотного, впевненого та креативного користувача інформаційними технологіями;
- розвиток уміння критично оцінювати та застосовувати інформаційні технології (включаючи нові та незнайомі технології), відповідально, спільно та ефективно вирішуючи проблеми;
- розвиток вміння аналізувати проблеми в цифровому середовищі;
- розвиток відповідального використання інформаційних технологій у повсякденному житті, захисту власного інформаційного простору, дотримання норм соціальної, міжкультурної та міжособистісної взаємодії.
- розвиток умінь презентувати себе, власну творчість, ідеї, створені продукти та інші результати індивідуальної та групової діяльності за допомогою цифрових пристроїв.

У курсі інформатичної освіти відповідно до окресленої мети та сформульованих завдань були визначені такі **змістові лінії**:

5 клас «Основи комп'ютерної грамотності»:

- ✓ Інформація. Дії з інформацією.
- ✓ Комп'ютерні пристрої для здійснення дій із інформацією.
- ✓ Об'єкт. Властивості об'єкта.
- ✓ Комп'ютерні програми. Меню та інструменти.
- ✓ Створення інформаційних моделей. Змінення готових. Їх використання.

- ✓ Лінійні алгоритми.

6 клас «Інформаційна грамотність, вміння працювати з даними»:

- ✓ Використання базового комп'ютерного забезпечення.

Інформація. Дії з інформацією.

- ✓ Комп'ютерні пристрої для здійснення дій із інформацією.
- ✓ Об'єкт. Властивості об'єкта.
- ✓ Комп'ютерні програми. Меню та інструменти.

✓ Створення інформаційних моделей. Змінення готових. Їх використання.

✓ Лінійні алгоритми.

Означені змістові лінії передбачають інтеграцію інформатичної освітньої галузі з іншими освітніми предметами через розв'язування дослідницьких завдань, формування наскрізних умінь учнів мультикультурних уявлень. Це дає можливість працювати над цікавими проєктами зі здобувачами освіти, які потребують використання здобутих на інших предметах знань з одночасним застосуванням компетенцій роботи з інформацією. Колаборація з освітніми галузями значно підвищує ефективність роботи над побудовою інформаційних моделей, опануванням навичок роботи в мережі, розвитком компетенції роботи з текстовими редакторами.

Така побудова змісту інформатичної галузі в 5-6 класах дозволить здобувачам освіти поглиблювати знання з відповідних тем у 7-10 (11) класах, використовуючи спіральний підхід.

Цифрова грамотність сьогодні – це не лише вміння користуватися комп'ютером, це також вміння працювати в команді та взаємодіяти за допомогою інформаційних технологій.

Головні аспекти даної модельної навчальної програми:

- зміст навчальної програми та представлені ресурси відповідають віковим особливостям здобувачів освіти;
- програма розроблена для здобувачів освіти 5-6 класів з урахуванням особливостей їх фізичного та психічного розвитку;
- програма побудована з використанням спіральної методики навчання, а саме: здобувачі освіти повторюють матеріал на різних рівнях, щороку все більше поглиблюючи отримані знання через підвищення рівня сформованості предметних та ключових компетентностей;
- програма сприяє формуванню вміння працювати в команді, розвитку креативності, критичного мислення та комунікації;
- програма відповідає рамкам цифрової компетентності для громадян України 2021, що адаптовані Міністерством цифрової трансформації згідно з рекомендаціями у сфері цифрових компетентностей від європейських та міжнародних інституцій від березня 2021 року (DigComp 2.1: The Digital Competence Framework for Citizens).

Для 5 класу сферою компетентностей є «Основи комп'ютерної грамотності», а для 6 класу сферою компетентностей є «Інформаційна грамотність, вміння працювати з даними» для їх реалізації рекомендовано використання:

➤ комп'ютерних та мобільних пристроїв;

- базового комп'ютерного забезпечення;
- застосунків та прикладного програмного забезпечення;
- інтернету та онлайн застосунків;
- управління цифровою ідентичністю.

Програма розроблена на основі Державного стандарту базової середньої освіти, зокрема:

- охоплює компетентнісний потенціал інформатичної освітньої галузі та побудована на ключових компетентностях, що вказані в додатку 13 Державного стандарту базової середньої освіти.

Основна частина

5 клас

«Основи комп'ютерної грамотності»

Пропонований зміст навчального предмета	Види навчальної діяльності	Очікувані результати навчання	Спрямованість корекційно-розвиткової роботи
Інформація. Дії з інформацією			
<p>Безпека життєдіяльності при роботі з комп'ютером.</p> <p>Навколишній світ та інформація.</p> <p>Види інформації за способом подання.</p> <p>Роль інформації в житті людини.</p> <p>Перетворення інформації з одного виду в інший.</p> <p>Способи</p>	<p>Формулювання правил безпечної поведінки в комп'ютерному класі та дотримання санітарних норм.</p> <p>Визначення інформаційних процесів у власній діяльності.</p> <p>Перетворення одного виду інформації в інший.</p>	<p><i>Пояснює</i> значення інформації для життя людини, наводить приклади із власного досвіду; <i>наводить приклади</i> значення інформації для себе особисто; <i>називає</i> органи чуття, якими людина отримує інформацію із навколишнього середовища; <i>наводить приклади</i> інформації у різних видах: текстовій, графічній, звуковій тощо;</p> <p><i>розрізняє</i> правдиву і неправдиву інформацію,</p>	<p>Формувати організованість, дисциплінованість, самоконтроль у навчальній діяльності.</p> <p>Формувати навички дотримання правил техніки безпеки під час роботи з комп'ютером.</p> <p>Розвивати спостережливість, увагу, пам'ять, просторове</p>

<p>подання носії повідомлень, повідомлень, символи, кодування і декодування.</p>		<p>припущення і фантазію; <i>використовує</i> мережі для отримання інформації та спілкування під контролем</p>	<p>мислення, пізнавальну активність. Збагачувати активний та пасивний словник. Розвивати аналізатори</p>
---	--	---	--

<p>Структуруванн я інформації.</p>		<p>дорослих; <i>розрізняє</i> види інформації за способом подання; <i>уміє</i> перетворювати одну форму подання інформації в іншу: (текстове – у графічне, числове – в текстове тощо); <i>створює</i> папку та документи в ній; <i>оцінює</i> результати своїх навчальних досягнень.</p>	<p>(кінестетични й, слуховий, зоровий). Формувати лексичний запас з інформатики. Формувати вміння перетворюват и одну форму подання інформації в іншу.</p>
--	--	--	--

Комп'ютерні пристрої для здійснення дій із інформацією

<p>Комп'ютерна техніка, як засіб здійснення дій з інформацією. Історія виникнення пристроїв для роботи з інформацією. Джерело інформації. Носії</p>	<p>Опис складових комп'ютера, історію виникнення та їх призначення, характеристик. Введення та виведення інформації з використанням різних пристроїв (клавіатура, миша, мікрофон, сенсорні пристрої, графічний планшет, монітор,</p>	<p><i>Розуміє</i>, що комп'ютер та інші комп'ютерні пристрої це інструменти для виконання дій з інформацією; <i>наводить приклади</i> технічних засобів, що допомагають передавати інформацію, поширювати</p>	<p>Розвивати логічне та евристичне мислення. Формувати в учнів розуміння про основні компоненти та сфери застосування сучасних комп'ютерів та їх можливості.</p>
---	--	---	--

<p>інформації. Пристрої введення та виведення інформації. Маніпулятор «миша». Клавіатура. Клавіатурні тренажери.</p>	<p>принтер, сканер тощо).</p>	<p>інформацію; <i>використовує</i> цифрові пристрої у близькому для себе середовищі; <i>пояснює</i>, чому і як потрібно захищати себе і цифрові пристрої;</p>	<p>Формувати знання та уявлення про комп'ютерні технології та способи їх практичного використання.</p>
--	-------------------------------	---	--

<p>Комбінації клавіш.</p>		<p><i>звертається</i> за допомогою у випадку наявності проблем та збоїв у роботі комп'ютера; <i>розповідає</i> про історію виникнення пристроїв для роботи з інформацією; <i>називає</i> носії інформації; <i>розрізняє</i> технічні засоби для передавання, зберігання інформації; <i>використовує</i> пристрої для передавання інформації; <i>розрізняє і називає</i> функції лівої і правої кнопки миші; <i>запускає</i> клавіатурні програми- тренажери; <i>називає</i> групи клавіш і їх призначення; <i>використовує</i> комбінації клавіш на практиці; <i>оцінює</i> результати своїх</p>	<p>Формувати навички застосування отриманих знань у різних життєвих ситуаціях. Розвивати увагу, пам'ять, просторове мислення</p>
-------------------------------	--	--	---

		навчальних досягнень.	
Об'єкт. Властивості об'єкта			
Створення простих геометричних моделей	Вибір та запуск потрібної програми.	<i>Називає</i> об'єкти навколишнього світу, властивості конкретних	Формувати розуміння про програмні засоби

<p>об'єктів за описом їх властивостей. Зміна значень властивостей об'єкта (колір контуру, колір фону, форма об'єкта). Види об'єктів: текстові, графічні.</p> <p>Інформаційний об'єкт. Властивості об'єкта. Створення моделі об'єкта за заданими властивостями.</p>	<p>Використання інструментів програми-редактора. Створення текстових і графічних об'єктів за заданими властивостями.</p>	<p>об'єктів та значення властивостей; <i>описує</i> об'єкт називаючи його властивості та їх значення; <i>порівнює</i> об'єкти за значеннями властивостей; <i>спостерігає</i> за об'єктами, <i>визначає</i> спільні та відмінні ознаки/властивості; <i>наводить приклади</i> об'єктів, що відповідають заданим властивостям;</p> <p><i>описує</i> текстові і графічні об'єкти; <i>порівнює</i> властивості текстових і графічних об'єктів за спільними і відмінними ознаками; <i>оцінює</i> результати своїх навчальних досягнень.</p>	<p>загального та спеціального призначення.</p> <p>Формувати розуміння правил роботи з комп'ютерним и програмами. Розвивати вміння самостійно знаходити, порівнювати та виділяти основні властивості об'єктів.</p>
<p>Комп'ютерні програми. Меню та інструменти</p>			
<p>Меню комп'ютерної програми.</p>	<p>Використання графічних редакторів.</p>	<p><i>Запускає</i> знайомі програми; <i>завершує</i> роботу з</p>	<p>Формувати усвідомлене використання</p>

<p>Огляд різних прикладів меню.</p> <p>Інструменти комп'ютерних програм.</p>	<p>Створення, редагування та збереження на комп'ютері не складних графічних об'єктів.</p> <p>Редагування створених малюнків.</p>	<p>програмою;</p> <p><i>називає</i> інструменти малювання у графічному редакторі;</p> <p><i>обирає</i> інструмент малювання для досягнення конкретного</p>	<p>інструментів та можливостей комп'ютерних програм.</p> <p>Формувати вміння</p>
--	--	--	--

<p>Графічний редактор. Інструменти графічного редактора та їх налаштування. Створення та редагування нескладних малюнків. Добір кольорової гами малюнка. Збереження малюнків. Текстові редактори. Середовища для читання текстів. Закладки в тексті, цитати тощо.</p>	<p>Опис властивостей та вибіркоче використання текстових редакторів. Опанування панелі інструментів текстового процесора.</p>	<p>результату; створює не складні малюнки зазразком; створює зображення об'єктів що складаються з геометричних фігур та змінює значення властивостей; вміє змінити колір контуру або тла об'єкта обравши за зразком колір іншого об'єкта за допомогою відповідних інструментів графічного редактора; виконує завдання із розфарбування або перефарбування малюнків; пропонує власні кольорові рішення малюнка; пояснює добір кольорів; розрізняє</p>	<p>виділяти головне, орієнтуватися в ситуації, вбачати зв'язки і відносини між об'єктами. Формувати навички використання особистого досвіду.</p>
---	---	--	--

		<p>сучасні пристрої для роботи з інформацією; <i>уміє</i> увімкнути та вимкнути комп'ютер та інші пристрої (за умови їх використання); <i>оцінює</i> результати своїх</p>	
--	--	---	--

		навчальних досягнень.	
Створення інформаційних моделей. Змінення готових. Використання			
<p>Перенесення фрагментів малюнка.</p> <p>Виділення і впорядкування даних за певною ознакою.</p> <p>Прості та складені сюжетні геометричні задачі.</p> <p>Копіювання фрагментів малюнку.</p> <p>Етапи створення інформаційної моделі в різних програмних середовищах.</p> <p>Створення текстових інформаційних моделей, зокрема у табличній формі.</p>	<p>Практичні завдання з роботою із зображеннями.</p> <p>Створення власних зображень за прикладами.</p> <p>Створення зображень на задану тему.</p> <p>Робота з геометричними примітивами.</p> <p>Робота з таблицею.</p> <p>Створення першої електронної таблиці в редакторі: розклад, календар тощо.</p>	<p><i>Об'єднує</i> об'єкти за їх властивостями або значеннями властивостей; <i>створює</i> візуальну відповідь простих та складених геометричних задач; <i>виділяє</i> та <i>переносить</i> фрагменти малюнка; <i>створює</i> графічні відповіді до навчальних завдань; <i>знаходить</i> приклади повторення і послідовності дій у повсякденній діяльності, близькому для себе середовищі; <i>визначає</i> закономірність об'єктів; <i>відтворює</i> послідовність об'єктів із заданою закономірністю; <i>створює</i></p>	<p>Розвивати пізнавальний інтерес до використання інформаційних та комунікаційних технологій.</p> <p>Формувати знання та уявлення про комп'ютерні технології та способи їх практичного використання.</p>

		<p>інформаційні продукти, поєднуючи текст, зображення, звук тощо для представлення ідей та/або результатів діяльності; <i>створює та змінює</i> прості</p>	
--	--	--	--

		<p>зображення; <i>опрацьовує</i> та <i>використовує</i> інформацію з різних джерел; <i>вміє</i> заповнювати таблицю ознак для предметів з однієї групи (класу); <i>оцінює</i> результати своїх навчальних досягнень.</p>	
--	--	---	--

Лінійні алгоритми

<p>Створення малюнків за готовими алгоритмами. Складання власних графічних алгоритмів. Команди і виконавці, алгоритми, способи подання алгоритму. Запис лінійних алгоритмів. Створення зображень за власними алгоритмами. Знаходження</p>	<p>Подання алгоритмів для різних виконавців. Виконання алгоритмів, поданих у формальному вигляді. Створення й програмування лінійних алгоритмів. Знаходження та виправлення помилок у алгоритмах.</p>	<p><i>Визначає</i> послідовність кроків для виконавців; <i>знаходить помилки</i> у алгоритмах; <i>визначає</i> результат виконання лінійного алгоритму побудови простого геометричного зображення; <i>створює</i> малюнок за лінійним алгоритмом; <i>пропонує</i> власні алгоритми створення не складних геометричних зображень;</p>	<p>Формувати в учнів розуміння того, що порядок виконання будь-якої роботи визначається планом, спрямованим на досягнення конкретного результату. Розвивати дрібну моторику (класичні тренажери, розвиваючі ігри).</p>
---	--	--	---

<p>та виправлення помилки у алгоритмах. Логічні висловлювання.</p>		<p><i>визначає</i> алгоритмічні структури; <i>виконує, створює</i> та <i>записує</i> алгоритми; <i>вміє</i> діяти за інструкцією;</p>	
--	--	---	--

		<p><i>впорядковує</i> об'єкти за певними ознаками;</p> <p><i>пояснює</i> наслідки порушення плану, алгоритму послідовності дій у близькому середовищі, готових програмах, іграх; <i>розрізняє</i> істинні та хибні висловлювання;</p> <p><i>оцінює</i> результати своїх навчальних досягнень.</p>	
--	--	---	--

Додаткові теми: онлайн графічні редактори, редагування малюнків за допомогою програмного забезпечення смартфонів.

Модельна навчальна програма інтегрованого курсу «Мистецтво» для 5-6 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей із порушеннями інтелектуального розвитку – це комплексна програма адаптаційного циклу навчання, яка забезпечує наступність між початковою та базовою середньою освітою, гнучкий перехід учнів від молодшого шкільного віку до підліткового, сензитивного для формування цінностей і пошуку життєвих сенсів, розвитку емоційного інтелекту і критичного мислення. Вона відображає засадничі ідеї положення концепції «Нова українська школа» та Державного стандарту базової середньої освіти, в якому наголошено на тому, що мета базової середньої освіти передбачає розвиток природних здібностей, інтересів, обдарувань учнів, формування компетентностей, необхідних для їх соціалізації та громадянської активності, свідомого вибору подальшого життєвого шляху та самореалізації, виховання відповідального, шанобливого ставлення до родини, суспільства, навколишнього природного середовища, національних та культурних цінностей українського народу.

Модельна навчальна програма інтегрованого курсу «Мистецтво» визначає орієнтовну послідовність досягнення очікуваних результатів навчання з мистецької освітньої галузі, зміст та види навчальної діяльності учнів із порушеннями інтелектуального розвитку, що спрямовані на реалізацію очікуваних результатів.

Метою мистецької освітньої галузі є цілісний розвиток успішної особистості учня у процесі освоєння мистецьких надбань людства; усвідомлення власної національної ідентичності в міжкультурній комунікації; формування компетентностей, необхідних для художньо-творчого самовираження; розкриття креативного потенціалу, залучення до культурних процесів в Україні.

Інтегрований курс «Мистецтво» має важливе корекційно-розвиткове значення. Уроки мистецтва сприяють розвитку інтелектуальної, емоційної та рухової сфери; сприяють формуванню особистості дитини з порушеннями інтелектуального розвитку, вихованню у неї позитивних навичок і звичок.

Метою інтегрованого курсу «Мистецтво» є розвиток у здобувачів освіти з порушеннями інтелектуального розвитку естетичного смаку, уміння бачити і розуміти красиве, виховання активного емоційно-естетичного відношення до витворів мистецтва, сприяння моральному і трудовому вихованню.

Для реалізації означеної мети визначено такі **завдання**:

формування у здобувачів освіти елементарних знань про основи реалістичного малюнка, навичок малювання з натури, по пам'яті, за уявленням, декоративного малювання й уміння застосовувати їх у навчальній та суспільно-корисній діяльності;

формування у здобувачів освіти набору предметних умінь, необхідних для вивчення суміжних дисциплін, подальшого навчання, застосування в практичній діяльності і в майбутній професії;

підвищення загального розвитку здобувачів освіти, корекція порушень пізнавальної діяльності, емоційно-вольової сфери й особистих якостей з

урахуванням психофізичних особливостей і потенційних можливостей кожного учня;
розвиток естетичного смаку, вміння бачити і розуміти красиве, розвиток оціночних суджень про витвори образотворчого мистецтва, декоративно-прикладного і народного мистецтва, скульптури, архітектури, дизайну;
розвиток музичної культури як невід'ємної складової духовної культури; розвиток музичного слуху, голосу, музичної пам'яті, образного й асоціативного мислення, творчої уяви;
засвоєння знань про музику, особливості музичної мови, взаємозв'язку з іншими видами мистецтва і життям;
виховання емоційно-ціннісного відношення до музики, стійкого інтересу до музичного мистецтва свого народу й інших народів світу, оволодіння практичними вміннями і навичками в різних видах музично-творчої діяльності: в слуханні музики, співі, слухацької і виконавської культури учнів.

Вивчення інтегрованого курсу «Мистецтво» сприяє вирішенню задачі спеціальних закладів загальної середньої освіти – корекція і розвиток пізнавальної діяльності, особистісних якостей дитини, а також виховання працьовитості, самостійності, терплячості, наполегливості, допитливості, формування умінь планувати свою діяльність, здійснювати контроль і самоконтроль.

Корекційні завдання інтегрованого курсу «Мистецтво» спрямовані на: розвиток основних розумових операцій (порівняння, узагальнення,

орієнтації у просторі, послідовності дій);

розвиток наочно-дійового, наочно-образного і словесно-логічного мислення;

розвиток зорового сприйняття і пізнавання; розвиток моторики пальців;

розвиток просторових уявлень і орієнтації; розвиток мовлення і збагачення словника;

розвиток індивідуально-особистісного відношення здобувачів освіти до музики;

розвиток музичного мислення;

формування уявлень про музику як виду мистецтва, розкриття цілісної музичної картини світу;

формування сприйняття потреби в музичній самоосвіті;

корекцію порушень емоційно-вольової і особистісної сфери.

Принципи, на яких ґрунтується програма:

принцип корекційно-розвиткової спрямованості освітнього процесу, що обумовлює розвиток особистості учня і розширює його «зону найближчого розвитку» з врахуванням особливих освітніх потреб; узгодження цілей, змісту й очікуваних результатів навчання;

принцип наступності, що передбачає взаємозв'язок і безперервність освіти учнів із порушеннями інтелектуального розвитку на всіх етапах навчання;

принцип цілісності змісту освіти, що забезпечує наявність внутрішніх взаємозв'язків між окремими предметними областями і навчальними предметами, що входять до їх складу;

принцип спрямованості на формування діяльності, що забезпечує можливість оволодіння учнями з інтелектуальними порушеннями усіма видами доступної їм предметно-практичної діяльності, способами і прийомами пізнавальної і навчальної діяльності, комунікативною діяльністю і соціально прийнятною поведінкою;

принцип зв'язку навчання з життям, що передбачає перенесення засвоєних знань і умінь, навичок і стосунків, сформованих в умовах навчальної ситуації, у різні життєві ситуації, з метою забезпечення готовності учня до самостійного орієнтування і активної діяльності у реальному світі;

принцип варіативності програмного матеріалу, що передбачає можливість видозміни змісту розділів, їх комбінування, в окремих випадках зміни послідовності у вивченні.

Реалізація модельної навчальної програми інтегрованого курсу «Мистецтво» спирається на наступні методи:

Образотворчий складник

Методи організації і здійснення навчально-пізнавальної діяльності:

практичні, словесні, наочні (за джерелом викладу навчального матеріалу). репродуктивні, пояснювальні, пошукові, дослідницькі, проблемні тощо

(за характером навчально-пізнавальної діяльності);

індуктивні, дедуктивні, аналіз, синтез, порівняння (за логікою викладу і сприйняття навчального матеріалу);

методи контролю за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності: усні перевірки і самоперевірки результативності оволодіння знаннями, уміннями і навичками;

методи стимулювання навчально-пізнавальної діяльності: певні заохочення у формуванні мотивації, почуття відповідальності, зобов'язань, інтересів в оволодінні знаннями, уміннями і навичками.

Музичний складник

метод художнього, морально-естетичного пізнання музики; метод емоційної драматургії;

метод інтонаційно-стильового досягнення музики; метод художнього контексту;

метод створення «композицій»;

метод перспективи і ретроспективи.

Програма побудована на підґрунті компетентнісного, інтегративного, особистісно орієнтованого, діяльнісного та культурологічного підходів, які зумовлюють дидактично доцільне визначення змісту навчання мистецтва і широку палітру методичного інструментарію вчителя.

Компетентнісний потенціал інтегрованого курсу «Мистецтво» відповідає компетентнісному потенціалу мистецької освітньої галузі: усвідомлення своєї національної ідентичності через українське і світове мистецтво; сприйняття культурного різноманіття світу через мистецтво;

усвідомлення взаємозв'язків математики й мистецтва як універсальних мов на прикладах творів різних видів мистецтва; сприймання довкілля й знання з природничих наук як об'єктів для художньо-образної інтерпретації; відкритість до інновацій і передбачення їхнього позитивного результату, ініціативність щодо участі в мистецьких заходах, творенні нових культурних продуктів; прагнення творчої самореалізації, вираження креативності; вибудовування позитивних векторів власної життєвої стратегії; поглиблення власної мотивації творити, інтелектуально розвиватись, зокрема у процесі художнього пізнання; розуміння значущості мистецтва для соціального розвитку; виявлення поваги до прав і свобод людини як загальнолюдських цінностей, зокрема до свободи слова і думки, втілених у мистецтві; розуміння необхідності збереження художнього надбання людства; розуміння важливості естетичних факторів у повсякденному житті та ін.

Для навчання створюються такі умови, які дають можливість кожному учню працювати в доступному йому темпі. Учитель добирає матеріал за об'ємом і диференціює його за ступенем складнощів, виходячи з індивідуальних особливостей розвитку кожної дитини.

У процесі уроку вчитель може використовувати різні види діяльності, які сприятимуть розширенню, повторенню і закріпленню отриманих знань:

ігрову діяльність (сюжетно-рольова, дидактична, театралізована гра);

елементарно трудову діяльність (господарсько-побутова і ручна праця); образотворчу діяльність (ліплення, малювання, аплікація) тощо.

У системі навчання і виховання здобувачів освіти із порушеннями інтелектуального розвитку уроки мистецтва мають велике значення. У комплексі з іншими навчальними предметами вони чинять помітну корекційно-розвиткову дію на дитину. Це здатність сприймати, відчувати, розуміти прекрасне в житті, в мистецтві, прагнення самому створювати прекрасне, бачити красиве в навколишньому.

На уроках мистецтва вчитель повинен прагнути до того, щоб учні/учениці:

Образотворчий складник

емоційно сприймали витвори образотворчого мистецтва (картини, репродукції, художні ілюстрації).

розуміли явища перспективи, розрізняли світлотіні, часткові перекриття (коли один предмет загороджує інший), диференціювали проміжні кольори і відтінки;

розвивали художнє сприйняття і творчу уяву за допомогою природних матеріалів (листя, шишки, жолуді тощо);

мали уявлення про особливості українського народного мистецтва і мистецтва інших народів світу;

розвивали зображувальні здібності.

Музичний складник

емоційно сприймали музику в різних видах музичної діяльності: прослуховуванні, співі, грі на музичних інструментах тощо;

мали первинні уявлення про життєвий зміст музики, розуміли засобимузичної виразності;
мали уявлення про первинні (пісня, танець, марш) і вторинні (опера, балет, симфонія, концерт) жанри музики;
мали уявлення про особливості української музики і музики інших народів світу;
мали елементарні відомості про діяльність композитора, виконавця, слухача;
володіли навичками слухання музики, її елементарного аналізу (роздумували про музику, давали їй оцінку);

опанували навички й уміння індивідуального і колективного виконання музики.

Індивідуальні форми роботи на уроках органічно поєднуються з фронтальними і груповими.

Інтегрований курс «Мистецтво» для 5-6 класу включає теоретичні та переважно практичні заняття. Основна частка навчального часу відводиться на творчу діяльність. Важливо надати учням змогу не тільки для виконання роботи, але й висловити свою думку щодо виконаної роботи, послухати думку однолітків. Передбачаються самостійні роботи і практичні повторення раніше вивченого матеріалу із закріпленням теоретичних і практичних знань. Зміст програми спрямовано на гармонізацію інтелектуального та емоційного розвитку дітей із порушеннями інтелектуального розвитку, формування у них цілісного уявлення про світ, розвиток образного сприйняття через естетичне переживання й освоєння способів творчого самовираження.

Учитель з огляду на матеріально-технічну базу освітнього закладу та рівня підготовленості учнів має право замінювати теми. Час на вивчення тем не регламентується.

Основна частина
5 клас
образотворча
складова

Пропонований зміст інтегрованого курсу	Види навчальної діяльності	Очікувані результати навчання	Спрямованість корекційно-розвиткової роботи
ЗМІСТОВА ЛІНІЯ «ВСТУП»			
<p style="text-align: center;">Навчання композиційної діяльності</p>	<p>Опрацювання правил безпеки при роботі з фарбами, олівець, приладами для образотворчого мистецтва. Розвиток просторових уявлень. Робота над поняттям «перед...», «за...», «біля...», «перед...», «з...», «далеко від...», «посередині», «праворуч від...»,</p>	<p>Учень/учениця знає:</p> <p>правила роботи на уроці малювання; назви предметів для малювання: альбом, фарби, пензель, палітра, олівці, фломастери тощо; необхідність</p>	<p>Формувати вміння зверненої мови; виконувати елементи словесної інструкції учителя. Розвивати мовлення і сприйняття накопиченого словникового запасу.</p>

	<p>«ліворуч від...». Знаходження середины аркуша, верхнього, нижнього, правого і лівого краю аркуша паперу. різноманітними видами побудови композиції декоративного мистецтва (у вертикальному та горизонтальному форм аті). Передавати на аркуші паперу глибини простору: ближче - нижче, далі – вище; використовувати прийом загородження одних предметів</p>	<p>співвідношення розміру малюнка та величини листа паперу; за допомогою фарби, олівця, крейди, фломастера можна залишити слід на папері або на дошці. Учень/учениця уміє: організовувати робоче місце; залишати графічний слід</p>	<p>Формувати зорово-рухову і мовно- рухову координацію. Формувати осмислене диференційован е сприйняття п явищ навколишн ього світу. Розви вати правильне сприйн яття форми, коль ору, величини предметів і їх положення просторі.</p>
--	---	--	--

	<p>іншими, зменшення величини видалених предметів в порівнянні з розташованими поблизу від спостерігача. Малювання по трафарету, шаблону та опорних точках. Малювання прямих, вертикальних, хвилястих і похилих ліній за допомогою пензлів різної товщини. Малювання за опорними точками знайомих предметів: «сходи», «дах будинку», «ялинка»тощо.</p>	<p>на папері, дошці за допомогою пальця, долоні, олівця, пензля фломастера, крейди; дотримуватись правил безпеки на уроці; планувати свою образотворчу діяльність.</p>	<p>Коригувати просторові уявлення.</p>
<p>Сприймання та зображення форм предметів, пропорції, конструкції</p>	<p>Закріплення навичок обстеження предметів з метою їх зображення; використання методу порівняння, визначеній послідовності при малюванні. Закріплення уміння розміщувати малюнок на образотворчій площині з огляду на протяжність аркуша паперу; враховувати необхідність співвідношення форми зображуваного предмета. Вправи на уміння співвідносити форму предмета з еталонними геометричними фігурами (кругом, овалом, квадратом та ін.). Вправи на</p>	<p>Учень/учениця знає: правила роботи з приладдям на уроці; види геометричних фігур; прийоми зображення елементів декору; явища симетрії та асиметрії у природі; співвідношення форми зображуваного предмета з аркушем паперу. Учень/учениця уміє: зображати предмети різних форми;</p>	<p>Формувати пізнавальну, мовну, емоційно-вольову, рухову сфери діяльності. Формувати знання елементарних основ реалістичного малюнка. Формувати художньо-естетичний світогляд. Формувати уміння створювати прості художні образи з натури і за зразком, по пам'яті, за уявою. Розвивати естетичні почуття та розуміння краси</p>

	<p>уміння передавати рух форми (дерево колишеться, прапор розвивається тощо). Робота з косинцем, лінійкою, циркулем, трафаретом. Креслення прямих та косих ліній, кружечків. Вправи на розрізнення предметів за формою, розміром і кольором. Завдання на досягнення ритму у візерунку з повторенням і чергуванням форм та кольорів його елемента. Навчання прийомам зображення елементів декору (листя, квіти бутони); складання візерунка в квадраті з урахуванням центральної симетрії. Робота над елементарним уявленням про явища симетрії і асиметрії в природі. Знайомство з осью симетрією на прикладі будови комах (метелик, бабка, жук).</p>	<p>орієнтуватись у виконанні малюнка за опорними крапками; розрізняти предмети за формою, розміром і кольором; співвідносити форму предмета; аналізувати і визначати форму, колір та розмір предмета.</p>	<p>навколишнього середовища, художнього смаку. Формувати уміння орієнтуватись у завданнях, планувати художні роботи, послідовність виконання малюнка. Формувати уміння контролювати свої дії. Розвивати дрібну моторику пальців рук, зорову пам'ять, увагу, спостережливість, образне мислення, уявлення та уяву.</p>
<p>Сприймання кольору предметів і уміння відобразити його в живописі</p>	<p>Робота над уявленням учнів про колір і фарби: робота над поняттям «основні» кольори – червоний, синій, жовтий і «складені кольори» (кольори, які можна скласти з основних, головних кольорів – зелений, помаранчевий, бузковий, коричневий. Змішування кольорів,</p>	<p>Учень/учениця знає: «основні» кольори та складові «змішаних» кольорів; способи отримання світлих та темних відтінків кольорів; прийоми з</p>	<p>Розвивати пізнавальну діяльність шляхом систематичного і цілеспрямованого виховання і вдосконалення в учнів правильного сприйняття форми, будови, величини,</p>

	<p>створення палітри кольорів від найсвітлішого до найтемнішого. Робота з фарбами, виконання прийомів отримання змішаних кольорів на палітрі. Навчання прийомам просвітлення кольору (розбавлення фарби водою або додаванням білил). Отримання блакитної, рожевої, ясно-зеленої, сірої, ясно-коричневої фарби.</p> <p>Використання отриманих висвітлених фарб у сюжетних малюнках, у декоративному малюванні, в малюванні з натури та за уявою.</p>	<p>використання різноманітних матеріалів, інструментів та засобів, експериментування та робота з нетрадиційними техніками.</p> <p>Учень/учениця уміє: працювати з фарбами, пензлем та палітрою; змішувати та просвітлювати кольори; використовувати висвітлені фарби у практичних роботах; малювати предмети, які можна розмалювати складовими кольорами.</p>	<p>кольору предмета, їх положення у просторі, уміння знаходити в зображуваному об'єкті існуючі ознаки, встановлювати схожість і розбіжність між предметами за кольорами. Формувати уміння створювати композиції, орнаменти та застосовувати їх у різних видах образотворчого мистецтва. Формувати уміння орієнтуватись у завданнях, планувати художні роботи, послідовність виконання малюнка. Формувати уміння контролювати свої дії. Розвивати дрібну моторику пальців рук, зорову пам'ять, увагу, спостережливість, образне мислення, уявлення та уяву.</p>
--	---	--	--

<p>Бесіди 3 образотворчого мистецтва. «Орнаментальна композиція. Створення орнаментальної композиції у колі, квадраті, прямокутнику, смужці», «Абстрактна композиція у контрастному колориті». «Як навчитися малювати ліній олівцями, фломастерами, гуашшю чи аквареллю».</p>	<p>Р озповідь. Пояснення. Демонстрація відео. Дидактичні ігри. Обговорення. Короткі усні відповіді на запитання.</p>	<p>Учень/учениця знає: художні засоби виразності живопису, графіки, декоративно-прикладного мистецтва; зображення предметів та об'єктів, їх форму, забарвлення, розмір.</p> <p>Учень/учениця уміє: посильно виражати власні почуття та естетичні переживання до проявів прекрасного в оточуючій діяльності, предметному світі, творах візуального мистецтва; встановлювати логічні зв'язки між зображеними явищами й об'єктами, усвідомлювати суттєву залежність між ними.</p>	<p>Розвивати комунікативні функції мовлення (розвиток діалогічного мовлення) як з використанням мовленнєвих засобів комунікації, розвиток монологічного мовлення). Розвивати елементи творчої уяви і фантазії; емоційно-образну пам'ять на основі запам'ятовування образів конкретних предметів, явищ, їх властивостей та відношень. Формувати вміння висловлювати свої враження і почуття у спостережуваних явищах та творах мистецтва.</p>
---	---	--	--

ЗМІСТОВА ЛІНІЯ «ДЕКОРАТИВНЕ МАЛЮВАННЯ»

<p>Стародавнє коріння народного мистецтва. Стилізація. Види та структура орнаментів.</p>	<p>Відтворення за зразком орнаментальних композицій у колі, квадраті, прямокутнику, смужці. Розфарбовування трафар</p>	<p>Учень/учениця знає: твори народно-прикладного мистецтва; предмети з різним</p>	<p>Формувати елементарні знання про основи реалістичного малюнка; навичок малювання з</p>
---	--	---	---

	етів		
--	------	--	--

<p>Варіативність декоративно-ужиткового мистецтва.</p>	<p>геометричних фігур, вирізаних із картону (квадрат, трикутник, овал, прямокутник). Малювання геометричного орнаменту (трикутник, дужка, ромб) у прямокутнику. Розфарбовування малюнків за зразком. Візерунок у смужці з рослинних форм. Малювання в колі візерунка з ягід та листячка. Створення елементів композиції декоративно-ужиткового мистецтва.</p>	<p>орнамент та призначенням; види декоративно-прикладного мистецтва. Учень/учениця уміє: розпізнавати предмети з різними орнаментами; відтворювати орнаментальні композиції у смужці; встановлювати зв'язки між видами мистецтва, мистецтвом і життям; працювати з пензлем, олівцем крейдою; користуватись основними художніми матеріалами у процесі створення художньої композиції.</p>	<p>натури, по пам'яті, за уявленням, декоративного малювання і уміння застосовувати їх в навчальній і суспільно-корисній діяльності. Формувати предметні уміння, необхідні для вивчення суміжних дисциплін, подальшого застосування у практичній діяльності. Розвивати уміння виконувати тематичні та декоративні композиції. Розвивати оригінальне образно-асоціативне мислення, просторову уяву та фантазію, відчуття композиції, ритму, кольору; розвивати естетичний смак.</p>
<p>Стародавня українська хата. Предмети побуту українців минулих часів у</p>	<p>Створення ескізу української хати. Малювання видів орнаментів для оздоблення традиційної української</p>	<p>Учень/учениця знає: види орнаментів для оздоблення традиційної</p>	<p>Розвивати організаційні уміння і навички в образотворчо-практичній</p>

<p>Оздоблення житла живописом.</p> <p>сучасному інтер'єрі. українського сучасним</p>	<p>хати. Нетрадиційне малювання «Квітне в садочку червона калина, рідна земля для нас всіх - Україна». Малювання інтер'єру та екстер'єру стародавньої української хати з використанням шаблону геометричних фігур. Малюнок «Дім моєї мрії».</p>	<p>української хати; предмети з різним орнаментом та призначенням; види декоративно-прикладного мистецтва.</p> <p>Учень/учениця</p> <p>уміє: розпізнавати характерні риси різних видів українського народномистецтва; розфарбовувати зображення відповідно дозразка; відтворювати інтер'єр та екстер'єр стародавньої української хати з використанням шаблону геометричних фігур.</p>	<p>діяльності.</p> <p>Розвивати зорово-рухову координацію шляхом використання варіативних і повторюваних дій із застосуванням різноманітних прийомів малювання. Формувати елементарні знання про основи реалістичного малюнка; навичок малювання з натури, по пам'яті, за уявленнями, декоративного малювання й уміння застосовувати їх у навчальній і суспільно-корисній діяльності.</p> <p>Формувати предметні уміння, необхідні для вивчення суміжних дисциплін, подальшого застосування у практичній діяльності.</p>
<p>Петриківський розпис - дивовижність майстрів</p>	<p>Виконання візерунка в елементами петриківського розпису</p>	<p>Учень/учениця знає: інструменти</p>	<p>Розвивати оригінальне образно-асоціативне</p>

<p>народного мистецтва. Декоративні малюнки, розпис предметів побуту українців - від минулого до сьогодення.</p> <p>Унікальна особливість петриківського розпису предметів побуту та елементів інтер'єру.</p>	<p>(зернятко, ягідка, горішок, пірчастий листок). Малювання елементів петриківського розпису у смужці. Ознайомлення з інструментами декоративно-орнаментального народного малярства (пензлі з котячої шерсті, пальці рук, звичайні пензлі, фарби з природних матеріалів). Петриківський розпис елементів побуту (шаблони скрині, ложки, макітри, дощечки). Малювання квітки соняшника та пірчастого листка у квадраті.</p>	<p>декоративн о-орнаментального народного малярства; особливості петриківського розпису предметів побуту та елементів інтер'єру.</p> <p>Учень/учениця уміє: виконувати візерунки з елементами петриківського розпису; застосовувати інструменти декоративно-орнаментального народного малярства за призначенням; розфарбовувати зображення відповідно до зразка.</p>	<p>мислення, просторову уяву та фантазію, відчуття композиції, ритму, кольору; розвивати естетичний смак. Формувати елементарні знання про основи реалістичного малюнка; навички малювання з натури, по пам'яті, за уявленням, декоративного малювання та уміння застосовувати їх у навчальній і суспільно-корисній діяльності. Формувати предметні уміння, необхідні для вивчення суміжних дисциплін, подальшого застосування у практичній діяльності.</p>
<p>Народна іграшка як витвір мистецтва художньо-творчої спадщини різних регіонів України. Декорування</p>	<p>Відпрацьовування елементів розпису у смужці, колі, квадраті. Розпис української народної іграшки за народними мотивами. Розфарбовування за шаблоном</p>	<p>Учень/учениця знає: народні мотиви української народної іграшки; твори народно-</p>	<p>Розвивати оригінальне образно-асоціативне мислення, просторову уяву та фантазію, відчуття композиції,</p>

<p>народної іграшки мотивами українського розпису.</p>	<p>(«Дивовижні баранці», «Коник», «Свищик», «Півник»).</p>	<p>прикладного мистецтва; предмети з різним орнаментом та призначенням; види декоративно-прикладного мистецтва. Учень/учениця уміє: розфарбовувати зображення відповідно до зразка декоративними візерунками українського народного декоративно-ужиткового мистецтва; прикрашати лініями, крапками, кільцями, мазками паперові силуети.</p>	<p>ритму, кольору; розвивати естетичний смак. Формувати елементарні знання про основи реалістичного малюнка; навички малювання з натури, по пам'яті, за уявленням, декоративного малювання й уміння застосовувати їх у навчальній і суспільно-корисній діяльності. Формувати предметні уміння, необхідні для вивчення суміжних дисциплін, подальшого застосування у практичній діяльності.</p>
<p>Українська вишивка –яскравий символ національної культури. Оздоблення української вишиванки як різновид декоративного малювання. Кольорова гама притаманна жіночій</p>	<p>Малювання по шаблону «Вишиванка». Складання візерунка у квадраті з урахуванням центральної симетрії. Малювання візерунка на вишиванці «Вишиваю вишиваночку я для братика Іваночка!». Малювання української сорочки нетрадиційним пальчиковим прийомом.</p>	<p>Учень/учениця знає: назви елементів національного українського вбрання; кольори притаманні жіночій та чоловічій сорочці; поняття центральної</p>	<p>Розвивати оригінальне образно-асоціативне мислення, просторову уяву та фантазію, відчуття композиції, ритму, кольору; розвивати естетичний смак. Формувати вміння</p>

<p>та чоловічий сорочці.</p>		<p>симетрії; різновиди декоративного малювання; Учень/учениця уміє: ритмічно наносити візерунок (крапки) на вишиванку; малювати нетрадиційним пальчиковим прийомом; малювати по обмеженій поверхні.</p>	<p>малювати по обмеженій поверхні, рівномірно розташовуючи різнокольорові крапки. Розвивати словниковий запас назвами елементів національного українського вбрання. Формувати елементарні знання про основи реалістичного малюнка; навичок малювання з натури, по пам'яті, за уявленням, декоративного малювання і вміння застосовувати їх у навчальній і суспільно-корисній діяльності. Формувати предметні вміння, необхідні для вивчення суміжних дисциплін, подальшого застосування у практичній діяльності.</p>
<p>Вишитий як обов'язковий рушник атрибут</p>	<p>Малювання орнаменту рушника у смужці. Створення геометричного та</p>	<p>Учень/учениця знає: декоративну композицію;</p>	<p>Формувати вміння відтворювати рослинні</p>

<p>українського побуту. Сучасне та вишивання вишитого рушника. Традиційне вишивання рушника.</p>	<p>рослинного орнаменту. Тематичні малюнки («Квітчаста хустина», «Хліб на вишитому рушнику», «Весільний рушник», «Український рушничок»). Малюнок «Візерунок на скатертині».</p>	<p>порядок утворення візерунків і орнаментів; основні види декоративних композиційних схем; різновиди атрибутів українського побуту. Учень/учениця уміє: розфарбовувати зображення відповідно до зразка декоративними візерунками українського народного декоративно-житкового мистецтва; прикрашати різними орнаментами рушник усмужці.</p>	<p>елементи; малювати, користуючись штампом; створювати геометричний орнамент. Розвивати оригінальне образно-асоціативне мислення, просторову уяву та фантазію, відчуття композиції, ритму, кольору; розвивати естетичний смак. Формувати елементарні знання про основи реалістичного малюнка; навичок малювання з натури, по пам'яті, за уявленням. Формувати предметні уміння, необхідні для вивчення суміжних дисциплін, подальшого застосування у практичній діяльності.</p>
<p>Писанка – символ українського народу. Фантазійні орнаменти української великодньої писанки. Різноманітні</p>	<p>Розпис української великодньої писанки. Малюнок «Українська писанка – як дитяча пісенька, як бабусина казка, як матусина ласка». Порядок утворення візерунків і</p>	<p>Учень/учениця знає: різноманітні матеріали та інструменти для декоративного розпису (писачок, свічка,</p>	<p>Розвивати оригінальне образно-асоціативне мислення, просторову уяву та фантазію, відчуття композиції,</p>

<p>українські традиції писанкарства.</p>	<p>орнаментів. Ознайомлення з різноманітністю матеріалів та інструментів для декоративного розпису (писачок, свічка, олівець, фарби). Навчання прийомам зображення елементів декору великодньої писанки (писанки, мальованки, крапанки, дряпанки, крашанки). Створення ескізів орнаментів для писанки.</p>	<p>олівець, фарби); порядок утворення візерунків і орнаментів; основні види декоративних композиційних схем. Учень/учениця уміє: обирати способи/засоби творення художніх образів у різних видах і жанрах мистецтва; порядок утворення візерунків і орнаментів; створювати ескізи орнаментів для писанки.</p>	<p>ритму, кольору; розвивати естетичний смак. Формувати елементарні знання про основи реалістичного малюнка; навичок малювання з натури, по пам'яті, за уявленнями, декоративного малювання і уміння застосовувати їх в навчальній і суспільно-корисній діяльності. Формувати предметні уміння, необхідні для вивчення суміжних дисциплін, подальшого застосування у практичній діяльності.</p>
<p>Різнобарвність візерунків гончарного ремесла. Традиційні та нетрадиційні техніки створення орнаменту для гончарних виробів. Специфіка образів в українському</p>	<p>Підбір гармонійно поєднаних кольорів для певного символічного мотиву. Розмальовування елементів візерунка дотримуючись контуру зображення. Створення орнаменту декоративної композиції з геометричних і рослинних елементів. Порядок утворення візерунків і</p>	<p>Учень/учениця знає: орнаменти декоративної композиції з геометричних і рослинних елементів; твори народно-прикладного мистецтва; предмети з різним</p>	<p>Формувати уміння утворювати візерунки й орнаменти з використанням прийомів дотримання певної послідовності в процесі виконання декоративної композиції. Розвивати</p>

<p>декоративно-ужитковому мистецтві. Ритмічні співвідношення елементів орнаменту різних форм.</p>	<p>орнаментів. Навчання прийомам дотримання певної послідовності в процесі виконання декоративної композиції.</p>	<p>орнаментом та призначенням; види декоративно-прикладного мистецтва. Учень/учениця уміє: використовувати елементи українського народного мистецтва в художній творчості; дотримуватись контуру зображення; дотримання певної послідовності в процесі виконання декоративної композиції.</p>	<p>оригінальне образно-асоціативне мислення, просторову уяву та фантазію, відчуття композиції, ритму, кольору; розвивати естетичний смак. Формувати елементарні знання про основи реалістичного малюнка; навичок малювання з натури, по пам'яті, за уявленням, декоративного малювання й уміння застосовувати їх у навчальній і суспільно-корисній діяльності. Формувати предметні уміння, необхідні для вивчення суміжних дисциплін, подальшого застосування у практичній діяльності.</p>
<p>Народна символіка, її зв'язок з національними традиціями. Традиційні</p>	<p>Малювання українських народних символів: «Без верби і калини – нема України», «Квітучий барвінок»,</p>	<p>Учень/учениця знає: значення українських народних символів;</p>	<p>Розвивати оригінальне образно-асоціативне мислення, просторову</p>

<p>СИМВОЛИ В українському мистецтві.</p>	<p>«Лелека», «Запашний хліб», «Український вінок».</p>	<p>зв'язок народної символіки з національними традиціями. Учень/учениця уміє: розфарбовувати зображення відповідно до зразка; передавати у малюнку зміст простих художніх творів за тематикою; вибрати гармонійно поєднані кольори для певного символічного мотиву.</p>	<p>уяву та фантазію, відчуття композиції, ритму, кольору; розвивати естетичний смак. Формувати елементарні знання про основи реалістичного малюнка; навичок малювання з натури, по пам'яті, за уявленнями, декоративного малювання й уміння застосовувати їх у навчальній і суспільно-корисній діяльності. Формувати предметні уміння, необхідні для вивчення суміжних дисциплін, подальшого застосування у практичній діяльності.</p>
<p>Бесіди з образотворчого мистецтва. «Писанкарство. Символіка орнаменту великодньої української писанки». «Петриківський розпис –</p>	<p>Р озповідь. Пояснення. Демонстрація відео. Дидактичні ігри. Обговорення. Короткі усні відповіді</p>	<p>Учень/учениця знає: художні засоби виразності живопису, графіки, декоративно-прикладного мистецтва; зображення предметів та</p>	<p>Розвивати комунікативні функції мовлення (розвиток діалогічного мовлення з використанням мовленнєвих засобів</p>

	на запитання.		
--	---------------	--	--

<p>перлина України». «Українське гончарство. Розпис гончарних виробів за традиціями орнаментального розпису». «Пензлик чарівник. Що олівець?»</p>		<p>об'єктів, їх форму, забарвлення, розмір. Учень/учениця уміє: посилено виражати власні почуття та естетичні переживання до проявів прекрасного в оточуючій діяльності, предметному світі, творах візуального мистецтва; встановлювати логічні зв'язки між зображеними явищами й об'єктами, усвідомлювати суттєву залежність між ними.</p>	<p>комунікації, розвиток монологічного мовлення). Розвивати елементи творчої уяви і фантазії; емоційно-образну пам'ять на основі запам'ятовування образів конкретних предметів, явищ, їх властивостей та відношень. Формувати уміння висловлювати свої враження і почуття в спостережуваних явищах та творах мистецтва.</p>
---	--	--	--

ЗМІСТОВА ЛІНІЯ «МАЛЮВАННЯ З НАТУРИ»

<p>Натюрморт як один із жанрів образотворчого мистецтва. Живопис. Кольорові простори Всесвіту. Передача виразності художнього образу в образотворчому мистецтві. Виразальні можливості різних видів мистецтва.</p>	<p>Малювання чорною та кольоровою гуашшю. Використання прийому просвітлення кольору (розбавлення фарби водою або додаванням білил). Малювання з натури предметів домашнього вжитку (чашка з блюдцем). Малювання з натури розкладної іграшки «Пірамідка». Натюрморт «Здрастуй, осінь золота, урожайна і багата!». Малювання з</p>	<p>Учень/учениця знає: необхідність співвідношення розміру малюнка та величини листа паперу; прийоми просвітлення кольору (розбавлення фарби водою або додаванням білил). прийоми передачі на</p>	<p>Формувати елементарні знання про основи реалістичного малюнка; навичок малювання з натури, по пам'яті, за уявленням, декоративного малювання й уміння застосовувати їх у навчальній і суспільно-</p>
---	--	---	---

	<p>натури подарункової коробки перев'язаної стрічкою. Малювання з натури ялинкової гілки з іграшками. Натюрморт «Весняне натхнення». Малювання гілки яблуні в цвіту. Малювання за зразком ялинкової кульки з використанням шаблону. Натюрморт «Дивовижні дарунки пані Осені». Малювання з натури композиції з осіннього листя у кошику. Розфарбовування малюнків за зразком.</p>	<p>аркуші паперу глибини простору: ближче - нижче, далі – вище; співвідношення форми зображуваного предмета з аркушем паперу.</p> <p>Учень/учениця уміє: малювати овочі та фрукти, споглядаючи їхню форму та колір з натури; працювати з фарбою, палітрою, олівцями; описувати об'єкт спостереження; малювати прості предмети круглої форми та користуватися шаблоном. розпізнавати базові засоби художньої виразності різних видів і жанрів мистецтва; малювати площинні зображення; розфарбовувати зображення відповідно до</p>	<p>корисній діяльності. Розвивати пізнавальну діяльність шляхом систематичного і цілеспрямованого виховання і вдосконалення в учнів правильного сприйняття форми, будови, величини, кольору предмета, їх положення у просторі, уміння знаходити в зображуваному об'єкті існуючі ознаки, встановлювати схожість і розбіжність між предметами за кольорами. Формувати цілісність кольоросприймання; правильність, свідомість й узгодженість графічних й живописних навичок. Формувати цілісний світогляд, враховуючи культурне, мовне, духовне різноманіття сучасного світу.</p>
--	--	--	--

		зразка; раціонально організувати свою образотворчу діяльність; планувати роботу.	Розвивати уміння співвідносити свої дії із запланованими результатами, здійснювати контроль своєї діяльності в процесі досягнення результату, визначати способи дій у рамках пропонованих умов і вимог, коригувати свої дії відповідно до ситуації.
Бесіди з образотворчого мистецтва. «Пейзаж як жанр образотворчого мистецтва». «Вплив світла на колір у пейзажному живописі». «Що таке натюрморт? Натюрморти відомих художників». «Весняні мотиви у картинах видатних художників (порівняння картин із зображенням ранньої та пізньої весни)».	Розповідь. Пояснення. Демонстрація відео. Дидактичні ігри. Обговорення. Короткі усні відповіді на запитання.	Учень/учениця знає: художні засоби виразності живопису, графіки, декоративно-прикладного мистецтва; зображення предметів та об'єктів, їх форм, забарвлення, розмір. Учень/учениця уміє: посильно виражати власні почуття та естетичні переживання до проявів прекрасного в оточуючій діяльності, предметному світі,	Розвивати комунікативні функції мовлення (розвиток діалогічного мовлення) за використання мовленнєвих засобів комунікації, розвиток монологічного мовлення). Розвивати елементи творчої уяви і фантазії; емоційно-образну пам'ять на основі запам'ятовування образів конкретних предметів, явищ, їх властивостей та

		<p>творах візуального мистецтва; встановлювати логічні зв'язки між зображеними явищами й об'єктами, усвідомлювати суттєву залежність між ними.</p>	<p>відношень. Формувати уміння висловлювати свої враження і почуття в спостережуваних явищах та творах мистецтва.</p>
ЗМІСТОВА ЛІНІЯ «ТЕМАТИЧНЕ МАЛЮВАННЯ»			
<p>Настрій природи у творах мистецтва. Художньо-образна характеристика розмаїття кольорової природної гами. Уявлення про цілісність композиції. За розміром, кольором, тоном виявлення головного в композиції. Пейзаж у теплих та холодних кольорах.</p>	<p>Технічні навички роботи з фарбами, олівцями та приладами. Передача плановості простору. Тематичне малювання («Перший дзвоник», «Осіння парасолька», «Вітальна листівка до Дня учителя», «Вітальна листівка до Дня українського козацтва», «Новорічна листівка», «Валентинка для найліпшого друга або подруги», «Вітальна листівка до Міжнародного жіночого дня», «Пейзаж зимового лісу», «Сніг кружляє, на землю лягає...», «Ой, летять, летять сніжинки на будинки, на ялинки», «Перші весняні</p>	<p>Учень/учениця знає: кольори відображення настроїв природи; цілісність композиції; технічні навички роботи з фарбами, олівцями та приладами; способи виявлення головного в композиції за розміром та кольором. Учень/учениця уміє: імпровізувати (експериментувати, поєднувати) художніми засобами для реалізації власної мистецької ідеї; передавати у малюнку зміст простих художніх творів за тематикою;</p>	<p>Розвивати пізнавальну діяльність шляхом систематичного і цілеспрямованого виховання і вдосконалення в учнів правильного сприйняття форми, будови, величини, кольору предмета, їх положення у просторі, уміння знаходити в зображуваному об'єкті існуючі ознаки, встановлювати схожість і розбіжність між предметами за кольорами. Розвивати уміння вільно орієнтуватись на площині аркуша паперу.</p>

	<p>квіти», «Кульбабки», «Ромашки гарно зацвіли над річкою в рясній траві», «Садовий інструмент (лійка, лопата)», «З космосу Земля тендітна,</p>		
--	---	--	--

	<p>невелика і блакитна»).</p> <p>Стилізація форм живої природи в декоративних композиціях.</p>	<p>вибирати гармонійно поєднувані кольори для певного символічного мотиву;</p> <p>адекватно передавати кольори зображуваного предмета, визначати насиченість кольорів, отриманих зі змішаних кольорів і відтінків;</p> <p>раціонально організовувати свою образотворчу діяльність; планувати роботу.</p>	<p>Формувати елементарні знання про основи реалістичного малюнка; навичок малювання з натури, по пам'яті, за уявленням, декоративного малювання і вміння застосовувати їх у навчальній і суспільно-корисній діяльності.</p> <p>Формувати узагальненість, вибірковість, структурність та осмисленість зорово-просторового сприймання на основі визначення й узагальнення головних ознак зображуваних предметів, диференціації їх із несуттєвими.</p>
<p>Світ емоцій і почуттів. Емоційні стани. Особливості емоційних проявів.</p>	<p>Малювання емоцій персонажів за сюжетними картинками. Різноманітні емоційні стани людини (малювання свого настрою). Робота з піктограмою «Розфарбуй емоції».</p>	<p>Учень/учениця знає:</p> <p>види художньо-творчої діяльності для покращення емоційного стану;</p>	<p>Розвивати уявлення дітей про такі емоції як:</p> <p>радість, сум, здивування, страх, образа, заздрість, провина. Формувати</p>

		<p>правильність змішування кольорів для отримання певного відтінку фарби; кольори для зображення емоційного стану.</p> <p>Учень/учениця уміє: добирати потрібні кольори до належного емоційного настрою; контролювати свої емоції; із розумінням ставитися до емоційного світу людини.</p>	<p>уміння адекватно зображати свої почуття та емоційний стан побачених персонажів. Формувати уміння володіти своїми емоціями і почуттями, емоційній саморегуляції. Формувати вміння передавати емоційний стан через малюнок. Формувати вміння передавати різний емоційний стан за допомогою кольорів фарб.</p>
<p>У світі казки чарівної. Емоційно-образна характеристика казкових персонажів, вираження власного ставлення до них. Комікси як вид мистецтва.</p>	<p>Ілюстрація до казки чи іншого літературного твору. Тематичне малювання («Мій улюблений казковий герой», «Малюємо персонажів мультфільмів»).</p> <p>Малювання графічної історії за мотивами мультсеріалу. Малюнок по клітинках супергероїв та видуманих персонажів.</p>	<p>Учень/учениця знає: поняття про теплу і холодну гаму кольорів; емоційно-образну характеристику казкових персонажів; співвідношення форми зображуваного предмета з аркушем паперу.</p> <p>Учень/учениця уміє: передавати враження від побаченого;</p>	<p>Розвивати композиційні навички асоціативно-образного мислення, спостережливості, творчу уяву. Формувати уміння передавати враження від побаченого. Розвивати композиційну грамотність (рівномірне заповнення площі листа). Розвивати зорову пам'ять, фантазію, технічні</p>

		<p>зображати в своїх роботах графічні історії за мотивами;</p> <p>передавати на малюнку чарівний світ природи засобами кольору і техніки.</p>	<p>навички роботи з художніми матеріалами. Розвивати уяву засобами додумування.</p>
<p>Бесіди з образотворчого мистецтва. «Розвиток творчих здібностей в малюванні нетрадиційними техніками та матеріалами». «Різноманітний кольоровий світ. Важлива роль кольорів у нашому житті». «Звідки беруться кольори?»</p>	<p>Р озповідь. Пояснення. Демонстрація відео. Дидактичні ігри. Обговорення. Короткі усні відповіді на запитання.</p>	<p>Учень/учениця знає: художні засоби виразності живопису, графіки, декоративно-прикладного мистецтва; зображення предметів та об'єктів, їх форму, забарвлення, розмір.</p> <p>Учень/учениця уміє: посильно виражати власні почуття та естетичні переживання до проявів прекрасного в оточуючій діяльності, предметному світі, творах візуального мистецтва; встановлювати логічні зв'язки між зображеними явищами й об'єктами,</p>	<p>Розвивати комунікативні функції мовлення (розвиток діалогічного мовлення з використанням мовленнєвих засобів комунікації, розвиток монологічного мовлення). Розвивати елементи творчої уяви і фантазії; емоційно-образну пам'ять на основі запам'ятовування образів конкретних предметів, явищ, їх властивостей та відношень. Формувати вміння висловлювати свої враження і почуття в спостережуваних явищах та творах мистецтва.</p>

		усвідомлювати суттєву залежність між ними.	
--	--	---	--

Музичне мистецтво

5 клас

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Метою загальної музичної освіти в основній загальноосвітній школі для розумово відсталих учнів школі є особистісний розвиток учня і збагачення його емоційно-естетичного досвіду під час сприймання та інтерпретації творів музичного мистецтва і музично-практичної діяльності, а також формування ціннісних орієнтацій, потреби в творчій самореалізації та духовно-естетичному розвитку.

Загальна мета конкретизується в основних і специфічних **корекційно-розвивальних завданнях**, які спрямовані на формування освітніх компетенцій:

- формування культури почуттів, збагачення емоційно-естетичного досвіду, розвиток універсальних якостей особистості (загальнокультурна компетенція);
- розвиток пізнавальної діяльності в процесі опанування вокально-хоровими вміннями та навичками – здатності керуватися набутими музичними знаннями та вміннями у процесі музичної діяльності; розвиток моторно-рухової сфери учнів (предметна компетенція та компетенція особистісного самовдосконалення);
- формування здатності сприймати та інтерпретувати музичні твори, висловлювати особистісне ставлення до них, судження, оцінки (комунікативна компетенція);

•формування уявлень про сутність, види та жанри музичного мистецтва, особливості його інтонаційно-образної мови, розвиток різних функцій мовлення в процесі засвоєння основних музичних понять та відповідної термінології – пізнання навколишнього світу засобами музичного мистецтва (інформаційна та навчально-пізнавальна компетенції);

•розвиток емоційно-естетичного ставлення до творів музики, формування музичних інтересів, потреб, загальних і музичних здібностей, творчого потенціалу особистості (ціннісно-сенсова компетенція);

•виховання основних моральних та комунікативних якостей особистості, формування національної свідомості в процесі розуміння учнями зв'язків музики з іншими видами мистецтва, з природним і культурним середовищем життєдіяльності людини (загальнопредметна та загальнокультурна компетенції).

Програма ґрунтується на принципах:

1) *єдності* національного та загальнолюдського аспектів змісту музичної освіти, що забезпечує орієнтацію навчального матеріалу на цінності української національної музичної культури та світову музичну класику;

2) *взаємодії* компонентів соціального досвіду людини – емоційно-ціннісного ставлення, музичних знань, умінь і компетенцій, творчості, спілкування;

3) *неперервності і наступності* завдань і змісту музичної освіти у початковій та основній школі;

4) *варіативності* – націленості змісту програми на творчість учителя, його професійну компетентність, здатність самостійно застосовувати орієнтовний музичний матеріал і в разі необхідності змінювати його в межах запропонованої структури;

5) *поліхудожності*, що реалізується через встановлення об'єктивно існуючих зв'язків між музикою та іншими видами мистецтв.

Характеристика структури навчальної програми

Програма реалізує домінуючу змістову лінію «Музичне мистецтво» Державного стандарту і включає такі основні змістові блоки:

1) художньо-естетичне сприймання музики українських і зарубіжних композиторів у широкому діапазоні її видів, жанрів і форм (народної і професійної; хорової, симфонічної, вокальної, інструментальної, вокально-інструментальної тощо) та інтерпретація інтонаційно-образного змісту прослуханих творів у процесі колективних обговорень і дискусій;

2) набуття вокально-хорових навичок у процесі виконання пісень (народних і композиторських (класичних і сучасних)); спів із супроводом та без нього;

3) елементи гри на музичних інструментах (ритмічний супровід до пісень тощо);

4) елементи імпровізації (вокальної, інструментальної, ритмічної, пластичної); застосування музики як засобу комунікації та творчого самовираження особистості;

5) практичне засвоєння основних музичних понять та необхідної музичної термінології, усвідомлення особливостей музичної мови, специфіки вираження художньої інформації в музиці;

б) опанування музики у зв'язках із іншими видами мистецтва для розуміння специфіки її образної мови та загальних закономірностей художнього відображення дійсності та внутрішнього світу людини у мистецтві.

Структурними особливостями програми є розподіл змісту на теми розділів і семестрів. Передбачено впровадження монотематичних уроків, присвячених творчості окремого видатного композитора або його відомого твору.

Відповідно до дібраного змісту навчання музики подаються державні вимоги щодо рівня загальноосвітньої підготовки учнів, а саме їхні **навчальні досягнення**, тобто ті знання та уміння, якими вони мають опанувати в результаті засвоєння навчального матеріалу.

Для дітей з помірною розумовою відсталістю зміст навчання добирається індивідуально, навчальні досягнення виокремлено під спеціальним позначенням - *.

Музичне мистецтво має стати відкритою інтонаційно-образною моделлю входження дитини у світ культури не лише завдяки його пізнанню, але й індивідуальному емоційному переживанню. Щоб зняти існуючі бар'єри у спілкуванні учнів з музикою, поряд із оновленням змісту освіти необхідно змінити педагогічні технології з інформативних на діалогічні, спрямовані на підвищення духовно-творчого потенціалу навчально-виховного процесу. Пріоритетною має стати діалогова стратегія педагогічної взаємодії (діалог з митцем, внутрішній діалог), забарвлена позитивними емоційно-естетичними переживаннями, захопленням музичною діяльністю.

Інтерпретація музичних творів передбачає пошук учнями в музиці особистісно значущих смислів, співзвучних власному духовному світові.

Таким чином, організаційно-методична система викладання музичного мистецтва в загальноосвітніх навчальних закладах для розумово відсталих учнів має спрямовуватися на розвиток таких якостей учнів, як самостійність, активність, забезпечувати умови для їх самореалізації та духовно-естетичного розвитку.

Під час опанування музичного мистецтва активізується потенціал внутрішньої предметної інтеграції елементів змісту, а також зв'язки музики з усіма предметами й курсами, які входять до освітньої галузі «Естетична культура» та споріднених гуманітарних освітніх галузей (мова, література, історія, етика тощо).

Перелік творів для сприймання та виконання є орієнтовним. Його можна змінювати, використовуючи варіативний та етнорегіональний матеріал (у межах 30%).

Під час поурочного розподілу тематичного змісту передбачено резервний час, який може використовуватися для проведення узагальнюючих уроків, зокрема, уроків-концертів, тематичної атестації тощо.

Основним видом домашніх завдань з предмета мають бути завдання на слухання та інтерпретацію музики в оточуючому культурному середовищі.

Основні напрями корекційно-розвивальної роботи вчителя, відображені у третій колонці програми, і передбачають пізнавальний, мовленнєвий, сенсомоторний та особистісний розвиток учня у процесі вивчення розділів і тем. У процесі засвоєння навчального матеріалу передбачається максимально можливе формування визначених умінь, враховуючи

особливості та можливості розвитку учнів. Всі напрями корекційно-розвивальної роботи взаємопов'язані та взаємообумовлені.

Базова програма передбачає свободу творчості вчителя й можливості вибору сучасних педагогічних методик. Тому у варіативних авторських концепціях назви навчальних тем, порядок та обсяг їх подання можуть бути іншими (за умови відповідності Державному стандарту). При цьому вчитель може додавати або самостійно добирати інші музичні твори для сприймання, виконання та музикування з урахуванням сучасних напрацювань тощо.

З метою реалізації завдань навчальної програми з музичного мистецтва та їх доповнення щодо посилення практичної спрямованості навчально-виховного процесу доцільно організовувати відвідування музичних театрів, філармоній, концертних залів, літературних та художніх музеїв; вивчення і відтворення елементів народних обрядових свят з урахуванням регіональних особливостей, умов та місцевих традицій.

5 клас

«Музика та інші види мистецтва»

35 год. (1 год. на тиждень), з них 4 год. – резервний час

Зміст навчального матеріалу	Державні вимоги щодо рівня загальноосвітньої підготовки учнів	Спрямованість корекційно-розвивальної роботи та очікувані результати
1.	2.	3.
Тема 1. Музика народів України (16 год.)		
Музика росіян, білорусів, поляків, кримських татар, молдаван, болгар, угорців та інших народів, проживаючих на території України.	<p><i>Учень:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • має уявлення про музику певного народу, що проживає на території України (*без засвоєння термінології); • спостерігає за її інтонаційно-образним розвитком музики (*за допомогою вчителя); • намагається виявляти спільні риси української музики та іншого народу (*за допомогою вчителя); • намагається виразити власне емоційно-естетичне ставлення до музики (*за допомогою вчителя); 	<p>Розвиток сприймання музики на основі слухання різних творів;</p> <p>емоційних реакцій у процесі знайомства з музичними творами різних народів України;</p> <p>фонематичної та музичної пам'яті;</p> <p>стимуляція асоціативного мислення;</p> <p>збагачення словникового запасу на основі з вивчення музичних творів;</p> <p>формування позитивних рис характеру у процесі вивчення навчального матеріалу;</p>
Виконання пісень, які розкривають основні завдання	<ul style="list-style-type: none"> • намагається виразно виконувати пісні (*за підтримки вчителя); 	корекція: співочої постави, співочого

теми.	<ul style="list-style-type: none"> • намагається дотримуватися правил фразування і дихання під час виконання пісні (*за нагадуванням вчителя); • намагається дотримуватися ансамблевого виконання музичних творів (*за нагадуванням вчителя); 	<p>дихання, співвідношень звучання свого голосу з іншими;</p> <p>розвиток фонематичної та музичної пам'яті вивчення музичного матеріалу;</p>
Розвиток вокально-хорових навичок.	<ul style="list-style-type: none"> • намагається виконувати елементарні правила співу (у положенні сидячи, стоячи) та гігієни голосу (*за нагадуванням вчителя); • намагається співати у два голоси (*за підтримки вчителя); • намагається використовувати засвоєні вокально-хорові засоби музичної виразності у процесі виконання творів (*за нагадуванням вчителя); • намагається чітко вимовляти слова у піснях швидкого темпу (*за підтримки вчителя); 	<p>розвиток самоконтролю над використанням правильного ритмічного дихання у процесі відтворення музичного матеріалу;</p> <p>корекція: незначних логопедичних порушень спеціальними дикційно-співочими вправами;</p> <p>артикуляційних порушень та фонематичного слуху;</p> <p>співацьких навичок;</p>
Імпровізація простих мелодичних зворотів та ритмічного супроводу до пісень.	<ul style="list-style-type: none"> • має уявлення про імпровізацію (*без засвоєння термінології); • намагається імпровізувати прості мелодичні звороти, ритмічний супровід до пісень (*за підтримки вчителя); • використовує засвоєні вокально-хорові засоби музичної виразності у процесі виконання творів (*за нагадуванням вчителя); 	<p>розвиток: уваги в процесі відтворення ритмічних малюнків; темпоритмічного відчуття;</p> <p>ритмічного слуху;</p> <p>дрібної моторики кисті рук та різних груп великих м'язів;</p> <p>загальної моторики і рухових недоліків;</p> <p>творчої активності;</p>

		<p>стимулювання захопленості та зацікавленості в процесі імпровізації;</p> <p>виховання невимушеності;</p>
<p>Засвоєння основних понять і термінів: <i>багатоголосся</i>.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • має уявлення про музичні терміни і поняття (*без засвоєння термінології); • намагається користуватися музичною термінологією (у межах програмового матеріалу) (*за допомогою вчителя). 	<p>узагальнення і</p> <p>усвідомлення суттєвих ознак певного поняття;</p> <p>збагачення словникового запасу на основі вивчення музичних термінів.</p>

Орієнтовний матеріал для сприймання:

Білоруська народна пісня, «Перепілонька»;
К.М'ясков, «Білоруський танець»;
народні танці «Молдовеняска»; «Лезгінка»;
болгарська народна пісня «Посадив я полин»;
З.Кодай, «Чардаш»;
Й.Брамс, Угорський танець №2;
молдавська народна пісня «Жайворонок»;
німецька народна музика;
польська народна музика;
єврейська народна музика;
кримсько-татарська народна музика;
пісні й танці різних народів та національних меншин України (за вибором).

Орієнтовний матеріал для виконання:

Російська народна пісня, «Во поле беріза стояла», «Вниз по матушке по Волге»; «Со вьюном я хожу»;
білоруська народна пісня, «Бульба», «Савка і Гришка»;
Г.Гусейнлі, «Курчатка»;
польська народна пісня «Жайворонок»;
«Рідній вчительці», В.Таловиря;
«День народження у мами», О.Янушкевич;
«Перестук», А.Житкевич;
 «Із чого складається світ?», «Справжній друг», Б.Савельєв;
 «Сонячні краплини», С.Соснин;
 «Золоте весілля», Р.Паулс;
 «Мамина пісня», О.Злотник;
 «Молитва», «Це моя Україна», М.Ведмедеря;
 «Зернятко», Є.Карпенко;
 «Сопілочко з бузини», А.Житкевич;
 «Чого вчать у школі», В.Шаїнський;
 «Найкраще місце на землі», М.Катричко.

Вчитель може додавати або самостійно добирати інші музичні твори для сприймання, виконання та музикування з урахуванням сучасних напрацювань тощо.

Тема 2. Музика народів світу (19 год.)

<p>Музика Прибалтики, Кавказу, Середньої Азії, країн Європи та світу.</p>	<p><i>Учень:</i></p> <ul style="list-style-type: none">• має уявлення про музику інших народів світу (*без засвоєння термінології);• спостерігає за інтонаційно-образним розвитком музики;• намагається виразити власне емоційно-естетичне ставлення до споріднених образів (*за допомогою вчителя);	<p>Розвиток сприймання музики на основі слухання різних творів;</p> <p>емоційних реакцій у процесі знайомства з музичними творами різних народів України;</p> <p>фонематичної та музичної пам'яті;</p> <p>стимуляція асоціативного мислення;</p> <p>збагачення словникового запасу на основі з вивчення музичних творів;</p> <p>формування позитивних рис характеру у процесі вивчення навчального матеріалу;</p>
<p>Характеристика засобів виразності музики.</p>	<ul style="list-style-type: none">• спостерігає за інтонаційно-образним розвитком музики;• намагається розрізнити і визначити основні засоби музичної виразності, музичні жанри (*за допомогою вчителя);• намагається виразити власне емоційно-естетичне ставлення до музичних образів (*за допомогою вчителя);	<p>розвиток музичної пам'яті;</p> <p>інтересу до вивчення засобів музичної виразності;</p> <p>стимуляція асоціативного мислення;</p> <p>уточнення назв засобів музичної виразності;</p>

<p>Виконання пісень, які розкривають основні завдання теми.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • намагається виразно виконувати пісні (*за підтримки вчителя); • намагається дотримуватися правил фразування і дихання під час виконання музики (*за нагадуванням вчителя); • намагається дотримуватися ансамблевого виконання музичних творів (*за нагадуванням вчителя); 	<p>корекція: співочої постави, співочого дихання, співвідношень звучання свого голосу з іншими;</p> <p>розвиток фонематичної та музичної пам'яті вивчення музичного матеріалу;</p>
<p>Розвиток вокально-хорових навичок.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • намагається виконувати елементарні правила співу (у положенні сидячи, стоячи) та гігієни голосу (*за нагадуванням вчителя); • намагається співати у два голоси (*за підтримки вчителя); • намагається використовувати засвоєні вокально-хорові засоби музичної виразності у процесі виконання творів (*за нагадуванням вчителя); • намагається чітко вимовляти слова у піснях швидкого темпу (*за підтримки вчителя); 	<p>розвиток самоконтролю над використанням правильного ритмічного дихання у процесі відтворення музичного матеріалу;</p> <p>корекція: незначних логопедичних порушень спеціальними дикційно-співочими вправами;</p> <p>артикуляційних порушень та фонематичного слуху;</p> <p>співацьких навичок;</p>
<p>Імпровізація простих мелодичних зворотів та ритмічного супроводу до пісень.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • має уявлення про імпровізацію (*без засвоєння термінології); • намагається імпровізувати прості мелодичні звороти, ритмічний супровід до пісень (*за підтримки вчителя); • використовує засвоєні вокально-хорові засоби музичної виразності у процесі 	<p>розвиток: уваги в процесі відтворення ритмічних малюнків; темпоритмічного відчуття;</p> <p>ритмічного слуху;</p> <p>дрібної моторики кисті рук та різних груп великих м'язів;</p> <p>загальної моторики і рухових недоліків;</p>

	виконання творів (*за нагадуванням вчителя);	творчої активності; стимулювання захопленості та зацікавленості в процесі імпровізації; виховання невимушеності;
Інтерпретація змісту прослуханих та виконаних музичних творів.	<ul style="list-style-type: none"> • намагається зрозуміти і роз'яснити зміст твору (*за допомогою вчителя); • намагається розпізнавати основні засоби музичної виразності твору (*за допомогою вчителя); • намагається виразити власне емоційно-естетичне ставлення до музичних та літературних образів (*за допомогою вчителя); 	розвиток: уміння за суттєвими ознаками визначати жанр твору, засоби його музичної виразності; процесу мовлення на основі висловлення власної думки щодо прослуханого або виконаного твору;
Засвоєння основних понять і термінів: <i>мелодія, ритм, темп, динамічні відтінки.</i>	<ul style="list-style-type: none"> • має уявлення про музичні терміни і поняття (*без засвоєння термінології); • намагається користуватися музичною термінологією (у межах програмового матеріалу) (*за допомогою вчителя). 	узагальнення і усвідомлення суттєвих ознак певного поняття; збагачення словникового запасу на основі вивчення музичних термінів.
<i><u>Орієнтовний матеріал для сприймання:</u></i>		
<p>А.Хачатурян, Балет «Гаяне» (гопак); азербайджанська народна пісня «Курчатка»; грузинський народний танець «Лезгинка»; Д.Гершвін, «Колискова» з опери «Поргі та Бесс»; М.Глінка, «Венеціанська ніч»; В.А.Моцарт, Варіації на тему французької пісні; Рондо в турецькому стилі;</p>		

С.Рахманінов, «Італійська полька»;
Д.Кабалевський, Варіації на японську народну тему;
Ф.Шопен, Мазурка ля мінор;
Я.Сібеліус, «Фінляндія»;
Д.Кабалевський, Празький концерт;
К.М'ясков, «Литовський танець», «Туркменський танець»;
латиська народна пісня «Вій, вітерець»;
литовська народна пісня «Добрий мірошник»;
естонський народний танець «Тульяк»;
А.Штогаренко, «Вірменські ескізи»;
Й.С.Бах, Прелюдії до мажор, до мінор (з I т. «Добре темперованого клавіру»); Й.Гайдн, Симфонії «Сюрприз», «Годинник»
(фрагменти);
М.Глінка, «Іспанська увертюра» № 1;
Ж.Бізе, «Хабанера» з опери «Кармен»;
П.Чайковський, «Неаполітанська пісенька», «Неаполітанський танець»;
Й.С.Бах-Ш.Гуно, «Аве Марія»;
М.Сільванський, Варіації на тему української народної пісні «А вже весна»; Л.Ревуцький, «Веснянка»;
пісні й танці різних народів світу (за вибором).

Орієнтовний матеріал для виконання:

Українські народні пісні, «Пташок викликаю»; «Щебетала пташечка»; «Подoliaночка»; «Через наше село», Ф.Колесса;
«Вийди, вийди Іванку»; «Соловєчку, сватку, сватку»; «Уже недалечко червоне яєчко»;
«Веселкова пісня», М.Ясакова, О.Янушкевич;

«Мама», Ю.Чичков;
«Писанки», Ю.Шевченко;
«В долонях рідної землі», В.Раковський;
«На зеленому горбочку», Б.Фільц;
«Літо золоте», О.Янушкевич.

Вчитель може додавати або самостійно добирати інші музичні твори для сприймання, виконання та музикування з урахуванням сучасних напрацювань тощо.

ВСТУПНА ЧАСТИНА

Метою освітньої галузі фізичної культури є гармонійний фізичний розвиток особистості здобувачів освіти, підвищення функціональних можливостей організму, вдосконалення життєво необхідних рухових умінь та навичок, розширення рухового досвіду через формування їх стійкої мотивації до занять фізичною культурою і спортом.

Компетентнісний потенціал освітньої галузі фізичної культури зазначений у Державному стандарті базової середньої освіти та розкривається через можливість формування усіх ключових компетентностей через розвиток умінь і ставлень та опанування базових знань.

Кількість навчальних і корекційних годин та вимоги до обов'язкових результатів навчання здобувачів освіти з освітньої галузі фізичної культури зазначені в Державному стандарті та передбачають, що здобувач освіти в процесі навчання:

- формує власну психічну та соціально-психологічну сфери особистості засобами фізичного виховання;
- систематично займається фізичною культурою, володіє технікою фізичних вправ;
- усвідомлює значення фізичної/рухової активності для підтримання стану здоров'я та задоволення у процесі фізичного виховання.

Фізична культура є складовою освітнього процесу здобувачів освіти з інтелектуальними порушеннями. Вона вирішує освітні, виховні, корекційно-розвиваючі та лікувально-оздоровчі завдання. Фізичне виховання розглядається та реалізується комплексно, знаходиться у тісному зв'язку з розумовим, моральним, естетичним,

трудова навчання і займає провідне місце у формуванні та розвитку ключових компетентностей здобувачів освіти, що сприяє їх підготовці до самостійного життя, продуктивної праці, вихованню позитивних якостей особистості та соціалізації в цілому.

Основна мета вивчення даного предмета полягає у всебічному розвитку особистості здобувачів освіти з інтелектуальними порушеннями в процесі залучення їх до фізичної культури, формування ключових компетентностей та базових знань (рухова активність, здоровий спосіб життя, безпека під час занять фізичними вправами, техніко-тактична підготовка, формування особистості засобами фізичного виховання).

Відповідно до вимог *Державного стандарту* базової середньої освіти запропонована модельна програма з фізичної культури (5-6 класи) має наступні завдання:

- *корекція порушень фізичного розвитку;*

- формування доступних рухових умінь та навичок;
- розвиток сприйняття власного тіла, відчуття його положення в просторі, загальної координації рухів;
- формування вміння діяти за інструкцією дорослого;
- розвиток спритності, гнучкості, балансування, вміння утримувати рівновагу;
- розвиток дрібної моторики, скоординованості рухів руки та моторики мовленнєвого апарату;
- формування прагнення брати участь у спільних з іншими дітьми спортивних та рухливих іграх з правилами;
- формування функцій елементарного самоконтролю та саморегуляції при виконанні фізичних вправ. залучення до самостійних занять фізичними вправами та занять улюбленим видом спорту у вільний час;

Програма передбачає корекцію психофізичного розвитку, а саме:

- збагачення чуттєвого досвіду;
- формування та розвиток прагнення до позитивного емоційно-настрою та мотивації;
- формування та вдосконалення фізичної та психічної готовості до рухової активності;
- формування навичок спілкування;
- формування адекватної оцінки власних фізичних можливостей;
- формування вміння володіння своїм тілом. Приклади корекційних вправ додаток 5

Заплановані результати освоєння навчального предмета (особистісні та предметні)

У структурі запланованих результатів чільне місце належить *особистісним результатам*, оскільки вони забезпечують оволодіння комплексом соціальних (життєвих) компетенцій, необхідні для досягнення основної мети сучасного освіти – введення здобувачів освіти з інтелектуальними порушеннями у соціум, оволодіння ними соціокультурним досвідом.

Особистісні результати освоєння програми освіти включають індивідуально-особистісні якості та соціальні (життєві) компетенції здобувачів освіти, соціально значущі ціннісні установки:

- усвідомлення себе як особистість, як учень/учениця, як громадянин/громадянка;
- виховання шанобливого ставлення до інших;

- сформованість відповідних уявлень про власні можливості, про

необхідне життєзабезпечення;

- опанування навичками адаптації до сучасної дійсності;*
- опанування комунікативними навичками, що використовуються у житті;*
- опанування навичками комунікації та прийнятими нормами соціальної взаємодії;*
- здатність до осмислення соціального оточення, свого місця в ньому, прийняття відповідних віку цінностей та соціальних ролей;*
- прийняття та освоєння соціальної ролі учня/учениці, прояв соціально значущих мотивів навчальної діяльності;*
- сформованість навичок співпраці з дорослими та однолітками у різних соціальних ситуаціях;*
- виховання естетичних норм та потреб, цінностей та почуттів, прояв доброзичливості, чуйності та взаємодопомоги, прояв співпереживання до почуттів інших людей;*
- сформованість усвідомлення та потреби до здорового способу життя;*
- прояв готовності до самостійного життя.*

Предметні результати засвоєння програми характеризують засвоєні здобувачами освіти знання та вміння, відповідні для фізичної культури. Предметні результати здобувачів освіти з порушеннями інтелектуального розвитку не є основним критерієм при прийнятті рішення про переведення їх в наступний клас, але розглядаються як одна із складових при оцінці підсумкових досягнень. Предметні результати оцінюються за вміннями застосувати отримані знання у житті, рівнем пізнавальної активності; ставлення до застосування набутих вмінь та навичок і особистісним розвитком кожного учня за критеріями фізичної компетентності. (Додаток 1).

Впроваджують поточне, тематичне та підсумкове оцінювання досягнень здобувачів освіти з порушеннями інтелектуального розвитку.

При оцінюванні навчальних досягнень з фізичної культури здобувачів освіти з порушеннями інтелектуального розвитку (легкого та помірного ступенів) потрібно дотримуватися індивідуального та диференційованого підходу, особистісного контролю та регулювання фізичного та психоемоційного навантаження, дотримання індивідуальних

медичних протипоказань (листок здоров'я – додаток 2). Важливим є забезпечення медико-педагогічного контролю: як спостереження за виконанням рухових дій, так і спостереження та відповідне регулювання фізичного навантаження учнів/учениць відповідно до їх індивідуальних можливостей, що набуває особливого значення при роботі із здобувачами освіти, що входять до

спеціальної медичної групи. Характеристика навчання здобувачів освіти з порушеннями легкого та помірного ступеня наведена в додатках 3 та 4.

Характеристика структури та змісту модельної програми з фізичної культури (5-6 класи) та особливості його реалізації

Відповідно до окреслених завдань, у курсі фізичної культури (5-6 класи) у змісті програми виокремлено дві складові: **інваріантний модуль** (Теоретико-методичні знання та загальна фізична підготовка) та **варіативні модулі** (Гімнастика, легка атлетика, баскетбол, футбол, бадмінтон, рухливі ігри, волейбол, настільний теніс та степ-аеробіка).

Кожен із перерахованих розділів включає деякі теоретичні відомості та матеріал для практичної підготовки здобувачів освіти.

Структура модельної програми з фізичної культури в 5-6 класах розрахована 3 години на тиждень.

Курс фізичної культури в 5 класі передбачає гармонійний фізичний розвиток особистості здобувачів освіти; формування ціннісних орієнтацій щодо використання фізичних вправ, як одного з головних чинників здорового способу життя; освоєння знань, розуміння сутності руху, формування позитивного ставлення до рухової активності, свідомого ставлення до тренувальних і оздоровчих ефектів вправ – значення рухової активності, які обумовлюють прагнення і здатність займатися різними варіативними модулями та видами рухової активності протягом життя, формування практичних навичок для самостійних занять фізичними вправами та проведення активного відпочинку; забезпечення індивідуального вибору рухової активності, формування запасу рухових вмінь та навичок, необхідних у повсякденному житті, формування стійкої мотивації до занять фізичною культурою і елементами фізкультурно-спортивної діяльності; забезпечення протягом навчального року наскрізного розвитку фізичних якостей здобувачів освіти, забезпечення для кожного оптимального фізичного розвитку, підвищення функціональних можливостей організму; розвиток комунікативних компетентностей та соціалізація здобувачів освіти у процесі фізичного виховання, формування адекватної позитивної самооцінки; застосування гендерного підходу у виборі елементів виду фізкультурно-спортивної діяльності чи рухової активності; забезпечення безпеки під час занять фізичною культурою; ігрова спрямованість та забезпечення високої рухової активності уроку.

У шостому класі продовжується і поглиблюється опрацювання здобувачами освіти програмних напрямів для 5 класу. Ця частина курсу спрямована більшою мірою на отримання теоретичних знань і практичних навичок, які

обумовлюють прагнення і здатність займатися різними видами рухової активності та спорту протягом життя; формування здорового способу життя; формування адекватної позитивної самооцінки; формування

організаційних здібностей, дисциплінованості та співпраці в рамках групи, класу, команди; широке використання інтегрованого підходу до засвоєння знань, розуміння сутності руху, формування позитивного ставлення до рухової активності, свідомого ставлення здобувачів освіти до тренувальних і оздоровчих ефектів вправ – значення рухової активності. Наступність у навчанні фізичної культури зберігається також у вимогах програми до очікуваних результатів навчання.

Навчальний матеріал структурований таким чином, щоб зберегти наступність і послідовність вивчення тем від 5 до 6 класу, врахувати інтегровані, міжпредметні (із предметами соціальної та здоров'язберезувальної галузі) та міжгалузеві зв'язки (з громадянською та історичною, природничою, мовно-літературною та іншими освітніми галузями).

ОСНОВНА ЧАСТИНА

Інваріантний модуль: «Теоретико-методичні знання та загальна фізична підготовка»5

КЛАС

Пропонований зміст навчального предмета	Види навчальної діяльності учнів/учениць	Очікувані результати навчання	Спрямованість корекційно-розвиткової роботи
<i>Теоретико-методичні знання</i>			
<p>Рухова активність – основи фізичного здоров'я – здоровий спосіб життя – здорова нація. Інструктаж з техніки безпеки на уроці, під час занять обраними варіативними модулями.</p> <p>Наслідки не дотримання техніки безпеки. Дії у разі настання нещасного випадку.</p> <p>Основи здорового способу життя. Вплив на організм загартування.</p>	<p><i>Практичне виконання:</i></p> <p>поєднання теоретичних знань з практичними діями, практична перевірка визначень, тверджень, переконань тощо.</p> <p><i>Фронтальний:</i></p> <p>одночасне виконання однакової, спільної для всіх роботи; інформаційні повідомлення; проблемний, пояснювально-ілюстративний виклад матеріалу; виконання</p>	<p><i>Учень/учениця:</i></p> <p><i>виявляє</i> інтерес до занять фізичною культурою (під контролем учителя/учительки); <i>має</i> елементарне уявлення про фізичну культуру та значення фізичних вправ в житті (при підказці чи за нагадування м учителя/учительки/);</p>	<p>Розвиток інтересу та звички до занять фізичною культурою. Удосконалення координації рухів, орієнтування в просторі, концентрації уваги. Формування вміння оперувати не тільки конкретним</p>

<p>Види та способи загартування.</p> <p>Емоційні стани під час фізичної активності.</p> <p>Виконання вправ для розвитку</p>	<p>репродуктивних та творчих завдань. Цікаві практичні, інформаційні, історичні факти.</p> <p><i>Групова та парна робота:</i></p>	<p><i>має</i> уявлення про основні фізичні якості та їх розвиток (за підказкою чи за вказівкою</p>	<p>й образами, а окремими елементарними поняттями.</p>
---	---	--	--

<p>фізичних якостей – основа твого успіху.</p> <p>Підбираємо потрібні вправи для розвитку різних фізичних якостей. Правила змагань з обраних видів спорту/варіативних модулів Права, обов'язки, соціальні ролі учасників рухової (спортивно-ігрової) діяльності. Характерні особливості співпраці учасників у процесі рухової (спортивно-ігрової) діяльності. Значення взаємодопомоги і співпраці між учасниками рухової (спортивно-ігрової) діяльності.</p> <p>Техніка фізичних вправ – основа ефективного фізичного розвитку та самореалізації у руховій (спортивно-ігровій) діяльності.</p> <p>Використання правил у практичній ігровій та змагальній діяльності.</p> <p>Вчимося відчувати власне тіло, емоції, відчуття здоров'я</p>	<p>розв'язування конкретних навчальних завдань; група розв'язує окреме завдання (однакове або диференційоване); виконання в групах завдання учителя/вчительки;</p> <p><i>Індивідуальна робота:</i> самостійне виконання завдань; виконання спеціально підібраних завдань, у відповідності з підготовкою і навчальними можливостями; <i>Квест-технологія:</i> об'єднання декількох завдань, практичного і теоретичного спрямування у гру (ланцюг інтелектуальних і практичних завдань).</p> <p><i>Інтегровані завдання:</i> Поєднання теоретичних знань із</p>	<p>учителя/вчительки);</p> <p><i>здійснює</i> підготовку до уроку фізичного виховання (за допомогою чи за вказівкою учителя/вчительки);</p> <p><i>має</i> уявлення про правильну поставу, її значення для здоров'я дитини, профілактику порушень постави (за допомогою учителя/вчительки); <i>орієнтується</i> в спортивному залі (за допомогою чи за вказівкою учителя/вчительки);</p> <p><i>сприймає</i> звернене</p>	<p>Збагачення та конкретизація словникового запасу.</p> <p>Профілактика порушень та корекція функцій опорно-рухового апарату.</p> <p>Корекція фізичної напруги.</p> <p>Розвиток рухових якостей (витривалості, гнучкості, сили)</p> <p>Корекція психоемоційного стану.</p> <p>Корекція розслаблення м'язів рук, швидкості перемикання, образного мислення</p> <p>Розвиток уявлень про</p>
--	---	---	---

та	близькими за змістом темами природничих, математичних, історичних, мовних предметів.	мовлення учителя/учительки; <i>дотримується</i> правил безпечної поведінки під час фізкультурно-	
----	--	--	--

<p>задоволення після фізичної активності.</p> <p>Цікаві факти та інформаційні повідомлення, публікації, видання, фільми, інтернет ресурси, присвячені спорту.</p> <p>Самоконтроль під час занять та виконання фізичних вправ.</p> <p>Вплив різних фізичних навантажень на організм людини. Дотриманням правильного положення тіла.</p> <p>Основи самоконтролю емоцій, настрою та їх зв'язок зі станом здоров'я та успішністю спортивно-ігрової діяльності.</p>		<p>оздоровчої діяльності, обґрунтовує важливість дотримання правил безпеки під час виконання фізичних вправ пояснює наслідки недотримання правил безпеки (при підказці учителя/вчительки); <i>розуміє</i>, як фізкультурно-оздоровча діяльність впливає на спосіб життя та здоров'я людини (за допомогою учителя/вчительки); <i>знає</i>, що таке вольові якості які формуються у процесі виконання фізичних вправ (при підказці чи за нагадуванням учителя/вчительки);</p>	<p>оточуюче середовище, власне тіло.</p> <p>Розвиток навичок діалогічного мовлення.</p> <p>Корекція самоконтролю та саморегуляції</p>
--	--	---	---

		<i>підтримує</i> учасн иків команди, до	
--	--	--	--

		<p>виконувати завдання під час рухової діяльності (за нагадуванням учителя/вчительки);</p> <p><i>дотримується</i> етичних норм у процесі виконання фізичних вправ, спортивно-ігрової та змагальної діяльності (припідказці чи за нагадуванням учителя/вчительки);</p> <p><i>відповідає</i> (усно, жестово) на короткі запитання за темою уроку (за допомогою учителя/вчительки);</p> <p><i>виконує</i> різні соціальні ролі під час взаємодії у процесі рухової (спортивно-ігрової) діяльності (за підказкою</p>	
--	--	--	--

учителя/учи
тельки).

*Загальна
фізична*

підготовка

<p><i>Стройові вправи:</i> перешикуння з колони по одному в колону по два в русі з поворотом наліво, із колони по два в колону по одному</p> <p>розведенням та змиканням, розмикання від середини вправо, вліво на витягнуті руки</p> <p>приставними кроками; рух вперед з кроку на місці; ходьба «змійкою»</p> <p><i>Додаткові вправи:</i> вправи для формування постави та запобігання плоскостопості, профілактики порушень постави, профілактики (корекції) статичної плоскостопості (наслідуючи учителя/вчительку).</p> <p><i>Музично-ритмічні та танцювальні вправи:</i> танцювальні</p>	<p><i>Практичне виконання:</i> виконання вправ різних видів рухової активності; виконання вправ за завданням</p> <p>учителя/вчительки; виконання рухових дій під час рухливих та спортивних ігор.</p> <p><i>Фронтальний:</i> одночасне виконання однакових, спільних для всіх рухових дій; проблемний, інформаційний, пояснювально-ілюстративний виклад матеріалу; виконання репродуктивних та творчих завдань. <i>Групова та парна робота:</i> виконання пошукових рухових завдань; група розв'язує окреме завдання (однакове або</p>	<p><i>Учень/учениця:</i> <i>Виконує</i> вправи для організації взаємодії на уроці (шикування, способи пересування, тощо) (за вказівкою учителя/вчительки); виконує вправи для формування постави та запобігання плоскостопості (за наслідуюнням учителя/вчительки); володіє технікою фізичних вправ, що використовують для профілактики (корекції) порушень постави застосовує фізичні вправи для</p>	<p>Розвиток практичного мислення.</p> <p>Профілактика порушень та корекція опорно-рухового апарату. Корекція психоемоційного стану.</p> <p>Корекція фізичної напруги.</p> <p>Розвиток рухових якостей (витривалості, гнучкості, сили).</p> <p>Розвиток узгодженості рухових дій.</p>
--	--	---	--

<p>кроки, елементи танцювальних видів спорту, комбінації різних танцювальних рухів без музичного супроводу та з музичним</p>	<p>диференційоване) ; виконання в групах завдання учителя/учительк и. <i>Індивідуальна робота:</i></p>	<p>профілактики (корекції) статичної плоскостопо сті. (наслідуючи учителя/учи тельку);</p>	<p>Розвиток координації рухів. Закріплення навички узгодження фаз</p>
--	--	---	---

<p>супроводом, виконання танцювальних флешмобів, фан-ап зарядок тощо (наслідуючи учителя/вчительку).</p> <p><i>Загальнорозвивальні вправи:</i> загальнорозвиваючі вправи на місці, в русі, з предметами і без (наслідуючи учителя/вчительку); <i>вправи для розвитку швидкості:</i> розвиток швидкості в циклічних локомоціях: рухливі ігри та естафети; спортивні ігри за спрощеними правилами і на менших, ніж стандартних майданчиках; імітація рухів руками або ногами і бігу з максимально або варіативною частотою та з різних вихідних положень; швидкісний біг (біг 30м, 40м, човниковий біг 3х9м; швидкісно-силові вправи: стрибки з ноги на ногу; стрибки через предмети (м'ячі), встановлені на різній відстані; стрибки (ліворуч – праворуч) через</p>	<p>виконання спеціально підібраних завдань, у відповідності з підготовкою і навчальними можливостями; диференційовані індивідуальні завдання; навчально-пізнавальна діяльність учнів/учениць у процесі виконання специфічних завдань; закріплення; повторення.</p> <p><i>Квест-технологія:</i> об'єднання декількох завдань, практичного і теоретичного спрямування у гру (ланцюг інтелектуальних і практичних завдань).</p> <p><i>Інтегровані завдання:</i> Поєднання практичних навичок і теоретичних знань з фізичної культури із близькими за змістом темами природничих, математичних, історичних, мовних предметів.</p>	<p><i>виконує</i> під керівництвом учителя/вчительки, фізичні вправи спрямовані на розвиток фізичних якостей;</p> <p><i>використовує</i> на практиці просторові та динамічні особливості фізичних вправ, які сприяють розвитку окремих фізичних якостей (швидкості, сили, витривалості, гнучкості, спритності) (за наслідуванням чи за показом учителя/вчительки); <i>формує</i> вольові якості у процесі виконання фізичних вправ, виконує довготривалі фізичні вправи, долає страх</p>	<p>дихання з руховими актами.</p> <p>Розвиток слухо-зорово-вібраційного сприймання.</p> <p>Розвиток к узагальненості мислення.</p> <p>Розвиток просторово-часових уявлень.</p> <p>Розвиток координації рухів.</p> <p>Розвиток узгодженості та чіткості виконання рухових дій.</p> <p>Розвиток рухових якостей (гнучкості, спритності, сили).</p> <p>Розвиток навичок діалогічного мовлення.</p> <p>Корекція самоконтролю та</p>
--	---	--	---

		під час виконання певних фізичних вправ за	
--	--	---	--

<p>гімнастичну лаву з опорою на руки з просуванням вперед; вистрибування з напівприсіду та присіду; стрибки на скакалці та ін.; <i>вправи на розвиток сили:</i> згинання і розгинання рук в упорі лежачи; підтягування у висі лежачи, присідання, піднімання тулуба з положення лежачи (за підказкою чи допомогою учителя/вчительки); <i>швидкісно-силові якості:</i> біг у змінному темпі в різних напрямках, зі швидкістю; естафети та спортивні ігри; різні види легкоатлетичних стрибків (у довжину та висоту, із місця та з розбігу, багатоскоки); стрибки зі скакалкою, стрибки в «глибину» з наступним вистрибуванням угору; загально-підготовчі вправи для розвитку гнучкості (згинання, розгинання, нахили, повороти, тощо); <i>вправи на розслаблення м'язів:</i></p>		<p>підтримки учителя/вчительки; <i>бере участь у рухливих та спортивних іграх, виконує фізичні вправи (зокрема ідеомоторні, завдання для активізації уваги, підтримання її стійкості) (за допомогою учителя/вчительки); володіє технікою фізичних вправ (за наслідуванням чи показом учителя/вчительки); виконує рухові дії в рухливих/спортивних іграх та естафетах, змагальній діяльності. (за допомогою учителя/вчительки);</i></p>	<p>саморегуляції. Координація рухів і ритм рухів, зміцнення стопи, орієнтування у просторі. Узгодженість рухів, розвиток сили розгиначів ніг. Симуляція дихальної та серцевої систем, засвоєння темпу. Швидкість реакції, спритність, орієнтування в просторі, частота і точність рухів у часі, стійкість вестибулярного апарату. Корекція рухової пам'яті, уваги,</p>
---	--	--	--

		<p><i>регулює</i> свій психоемоційний стан у процесі рухової діяльності (під контролем</p>	
--	--	--	--

<p>активні вправи; пасивні вправи; допоміжні вправи з урахуванням рухомості в тих чи інших суглобах; вправи з максимальною рухомістю, згинання-розгинанням, відведенням, приведенням, обертанням; (наслідуючи учителя/вчительки);</p> <p><i>витривалості:</i></p> <p>вправи для загальної витривалості; рівномірний біг початку підготовчої частини; вправи з простою технікою виконання та активним функціонуванням більшості скелетних м'язів; колове тренування з безперервним методом виконання вправ помірної інтенсивності; спеціальні дихальні вправи; використання у вправах безперервного методу (рівномірний, висхідний або низхідний варіант; елементи та комбінації вправ різних варіативних модулів програми,</p>		<p>учителя/вчительки);</p> <p><i>усвідомлює</i></p> <p>важливість здорового способу життя і активно займається руховою активністю, виконує фізичні вправи на уроці та у поза навчальний час (при підказці чи нагадування учителя/вчительки);</p> <p><i>дотримується</i> правил безпечної поведінки під час фізкультурно-оздоровчої діяльності (за нагадуванням учителя/вчительки)</p>	<p>узгодженість рухів</p> <p>Розвиток дрібної моторики кисті рук. Координація рухів кисті, концентрація уваги, диференціювання зусиль у часі і просторі.</p> <p>Диференціація тактильних відчуттів, зіставлення зусилля і простору, здатність зору розрізняти відстань, швидкісно-силові якості.</p>
--	--	---	--

<p>адаптовані для розвитку витривалості; <i>спритності</i> використовувати вправи, які містять елементи новизни; вправи з різних в.п., асиметричні рухи; дзеркальне виконання вправ; метання правою, лівою руками; вправи з різним м'язовим напруженням (напр. стрибки у довжину з місця); ускладнення вправ додатковими рухами; зміна швидкості й темпу руху; зміна способів виконання вправ; рухливі та спортивні ігри; біг з перешкодами; вправи на рівновагу в русі та у статичному положенні, під час бігу; стрибки; метання; загальнорозвиваючі вправи з предметами; гімнастичні та акробатичні вправи; човниковий біг 3x9 м; стрибок угору; стрибок в довжину з місця; стійки в різних положеннях на</p>			
---	--	--	--

<p>одній нозі, вправи на динамічну рівновагу; вправи на точність влучання у горизонтальну та вертикальну ціль із заданої відстані тощо.</p> <p>Вправи варіативних модулів спрямованих на комплексний або ізольований розвиток фізичних якостей.</p> <p>Рухливі, народні, спортивні ігри та естафети.</p>			
--	--	--	--

Програми корекційно – розвиткової роботи

Лікувальна фізкультура

(5 клас)

Пояснювальна записка

Лікувальна фізкультура (ЛФК) призначена для оптимізації реалізації найважливіших корекційно-розвивальних завдань навчальної програми «Фізична культура» визначеною групою учнів у певний час. Завдання лікувальної фізкультури визначаються нагальними потребами учнів середнього та старшого шкільного віку: для різних учнів будуть розбіжними домінуючі корекційно-розвивальні завдання в один і той самий період навчання. Тому важливо відповідально підійти до вибору та реалізації напрямів, підбору засобів та методів лікувальної фізкультури.

Основною **метою** предмету «Лікувальна фізкультура» є: гармонізація психофізичного розвитку учнів, корекція його порушень і створення передумов соціальної адаптації школярів.

Мета реалізується вирішенням наступних взаємопов'язаних **завдань**:

1. Основних:

1.1. Розвиток координаційних здібностей.

1.2. Корекція психоемоційного стану та психофізичного напруження.

1.3. Розвиток правильного локомоторного стереотипу та корекція основних видів локомоції дитини (ходьби, бігу).

2. Супутніх:

2.1. Профілактика та корекція порушень серцево-судинної системи:

- корекція стану після гострого захворювання;
- корекція захворювань органів серцево-судинної системи.

2.2. Профілактика та корекція порушень органів дихання:

- формування навички правильного дихання в спокої та під час виконання фізичних вправ;
- корекція стану після гострого респіраторного захворювання;
- корекція захворювань органів дихання.

2.3. Профілактика послаблення зору та корекція розладів зору.

2.4. Профілактика та корекція порушень нервової системи.

2.5. Профілактика та корекція порушень опорно-рухового апарату:

- формування правильної постави та її корекція;
- корекція сколіозу, кіфозу;
- корекція плоскостопості;
- корекція стану після травм опорно-рухового апарату.

2.6. Профілактика та корекція захворювань видільної системи.

2.7. Профілактика та корекція порушень імунної системи:

- корекція стану після гострого соматичного захворювання;
- корекція порушень імунної системи.

2.8. Профілактика та корекція захворювань органів травлення.

2.9. Профілактика та корекція порушень обміну речовин і захворювань залоз внутрішньої секреції:

- корекція наслідків цукрового діабету;
- профілактика та корекція ожиріння.

Зміст завдань розроблено з урахуванням особливостей психофізичного розвитку дітей з легкою та з помірною розумовою відсталістю та розповсюдженої нозології захворювань дітей зазначеної категорії. Під час реалізації представлених завдань обов'язково здійснюються й інші, а саме: оздоровчі, освітні, розвивальні, корекційні, виховні. Але акцент – саме на визначених завданнях. У зв'язку з тим, що кожен учень має свою динаміку та потенційні можливості розвитку, втілення завдань корекційно-розвиткової програми залежить від відповідності комплексу використаних засобів адаптивного фізичного виховання та дотримання гігієнічних принципів при організації навчального процесу індивідуальним особливостям психофізичного розвитку школярів.

Засоби лікувальної фізкультури є фізичні вправи (основний засіб), гігієнічні та природні чинники:

- фізичні вправи: гімнастичні, спортивно-прикладні (легкоатлетичні) вправи та ігри;
- гігієнічні чинники: дотримання гігієни тіла, рухової активності та відпочинку тощо;
- природні чинники: сонячне опромінення в процесі ЛФК та сонячні ванни як чинник загартування; аерація під час занять та повітряні ванни як чинник загартування; загальні та часткові обтирання.

Природні та гігієнічні чинники застосовуються як самостійно, так і з метою оптимізації впливу фізичних вправ на організм учня. Важливість забезпечення оптимальних санітарно-гігієнічних умов проведення занять з ЛФК пов'язана з чутливістю дитячого організму до впливу чинників довкілля. Підвищення вологості, вмісту бактерій та температури повітря; збільшення вмісту органічних речовин і погіршення іонного складу повітря приміщення, зміна рівня освітлення сприяють погіршенню психоемоційного стану школярів, їх самопочуття та як фізичної, так і інтелектуальної працездатності. З метою оптимізації корекційно-розвивального впливу засобів ЛФК використовуються рекомендовані лікарем тренажери та тренажерні пристрої адаптивної фізичної культури.

Специфіка предмету зумовлена особливостями психофізичного розвитку дітей, викликаними враженням центральної нервової системи, різними ступенями інтелектуальної недостатності (як легкої, так і помірної). Процес навчання ускладнюється наявністю крім основних, інших вад: порушення опорно-рухового апарату, зниження зору, порушення мови та мовлення, наявність психопатоподібних станів тощо. Такі поєднання ведуть до ще більш вираженої своєрідності психофізичного розвитку учнів.

У представленій програмі рекомендації для дітей з помірною розумовою відсталістю виділені зірочкою (*). Психофізіологічні можливості дітей з помірною розумовою відсталістю суттєво обмежені, але при забезпеченні належних педагогічних умов позитивна динаміка корекційно-розвивального впливу може бути досягнута. Під педагогічними умовами мається на увазі наявність позитивного для учня оточення, науково-обґрунтованих програм,

відповідного методичного та кадрового забезпечення спеціальної загальноосвітньої школи, адекватних методів та прийомів корекційно-спрямованого навчально-виховного процесу.

Лікувальна фізкультура проводиться інструктором з ЛФК (інструктором з фізкультури, вчителем з фізичної культури) згідно з відповідною корекційно-розвитковою програмою та типовим навчальним планом із урахуванням індивідуальних особливостей психофізичного розвитку дитини під лікарсько-педагогічним контролем.

Типовим навчальним планом¹ передбачено проведення двох занять з ЛФК на тиждень (можливий вибір між ЛФК чи ритмікою) (5-7 класи)²; одного заняття з ЛФК на тиждень(8-10 класи)³. Однак, для досягнення терапевтичного ефекту виконання корекційно-розвивальних вправ доцільним є проведення лікувальної фізкультури не менше трьох разів на тиждень (це можливо, наприклад, при проведенні ще одного заняття за рахунок секційних або гурткових).

Корекційно-розвиткові заняття з лікувальної фізкультури відвідують усі школярі (основної, підготовчої і спеціальної медичної груп), за винятком учнів, звільнених лікарем за станом здоров'я. Такі заняття можуть проводитися групами та індивідуально за спеціально розробленими індивідуальними комплексами вправ з урахуванням форм і ступеня важкості захворювання дітей, відповідно до рекомендацій лікаря.

Корекційно-розвивальна спрямованість навчально-виховного процесу визначається наявністю індивідуальних психофізичних порушень дітей. Особливого значення індивідуальний і диференційований підхід набуває при роботі з підготовчою та спеціальною групами. Реалізація особистісно-орієнтованого підходу особливо важлива в роботі з учнями спеціальної медичної групи. При цьому необхідним є дотримання індивідуальних медико-педагогічних протипоказань і рекомендацій розробки комплексів корекційно-розвивальних вправ, враховуючи можливість індивідуального контролю та регулювання навантаження. В процесі проведення корекційно-розвивальної роботи педагог повинен орієнтуватись на стан здоров'я кожного учня, беручи до уваги висновки медичних оглядів.

Структура програми включає три взаємопов'язані складові навчального процесу:

- зміст навчального матеріалу;
- ймовірні очікувані результати розвитку учнів;
- спрямованість корекційно-розвивальної роботи.

¹Лист Міністерства освіти і науки України від 09.06.2016 № 1/9-296 «Про структуру 2016/2017 навчального року та навчальні плани загальноосвітніх навчальних закладів»

² Наказ Міністерства освіти і науки України від 22.04.2014 № 504 «Про затвердження Типових навчальних планів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів II ступеня для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку»

³ Наказ Міністерства освіти і науки України від 09.04.2015 № 416 «Про внесення змін до Наказу Міністерства освіти і науки України від 26.08.2008 р. № 778»

Програма складається з двох частин.

У **першу частину програми** включено зміст навчального матеріалу, щоскладається з наступних *розділів*: «Гімнастичні вправи», «Легкоатлетичні вправи», «Ігри». З метою розвитку мотивації учнів до занять лікувальною фізкультурою, полегшенню формування фізкультурно-оздоровчих понять на початку кожного розділу подано «Теоретичні відомості». Відомості, одержані учнями в початковій школі, розвиваються та вдосконалюються в наступних класах.

У **другій частині програми** викладено додатки. До додатків увійшли орієнтовні корекційно-розвивальні вправи та приклади комплексів фізичних вправ і рухливих ігор, які потребують роз'яснення чи детального опису.

Орієнтовна сітка розподілу навчальних годин

Розділи програмного матеріалу	5-й клас
<i>Гімнастичні вправи</i>	24
<i>Легкоатлетичні вправи</i>	20
<i>Ігри</i>	26
<i>Всього годин</i>	70

У змісті програми надається новий навчальний матеріал. Повторення, закріплення, вдосконалення та ускладнення рухових навичок – не тільки протягом навчального року, а й у наступних класах. Важливо, щоб усі вправи, що використовуються на занятті з ЛФК, знаходились у стадії сформованої навички (III чи IV-ий етапи формування рухової навички): були попередньо розучені на уроках фізичної культури (учні основної і підготовчої груп – згідно навчальної програми відповідного класу; учні, що відносяться до спеціальної медичної групи – згідно навчальної програми для спеціальної медичної групи відповідного класу).

Програма не встановлює чітко визначеної кількості годин для вивчення тих чи інших розділів, але під час планування потрібно переважну частину часу приділяти засвоєнню пріоритетного матеріалу та його повторенню. Підкреслимо, вчитель має вносити корективи до розподілу годин та змісту занять з огляду на індивідуальні психофізичні особливості учнів. При цьому важливо забезпечити медико-педагогічне спостереження: як контроль виконання рухових дій, так і контроль і оперативне регулювання фізичного навантаження всіх підлітків згідно їх індивідуальним можливостям, що набуває особливого значення при роботі з учнями підготовчої і спеціальної медичних груп.

До фізкультурного обладнання, що використовується в процесі занять з ЛФК, висувуються педагогічні, естетичні та гігієнічні вимоги. Підбір обладнання визначається відповідністю програмним завданням. Розмір і вага реманенту повинні відповідати віковим, гендерним і індивідуальним особливостям школярів, його кількість визначається з розрахунку активної участі всіх дітей у процесі заняття, що, в комплексі з іншими заходами, сприяє безпеці використання фізкультурного обладнання.

На заняттях з ЛФК спілкування відбувається як словесною, так і жестовою мовою, а також, використовуючи піктограми. Для всебічності мовленнєвого розвитку широко використовуються картки (таблички) з відповідним словом, мультимедійні засоби. У контексті ідеї соціалізації дітей з легкою та з помірною розумовою відсталістю особлива роль надається розвитку як вербальної, так і невербальної їх комунікації. Головне при цьому – задіяти всі існуючі можливості для спілкування.

З метою підвищення ефективності навчально-виховного процесу змістом програми передбачено час на проведення коригуючих і розвивальних рухливих ігор, що включають елементи попередньо розучених загальнорозвиваючих, коригуючих і спортивно-прикладних вправ. Це сприяє зменшенню рівня навантаження, стомлюваності учнів; підвищенню рівня сприйняття ними навчального матеріалу, інтелектуальної та фізичної працездатності школярів під час заняття з ЛФК. Для корекції психоемоційного стану учнів важливим є застосування дихальної, кистьової та пальчикової гімнастики, елементів масажу / самомасажу, музикотерапії та кольоротерапії (наприклад, при використанні фітбол-гімнастики).

Для поліпшення сприйняття навчального матеріалу широко застосовуються наочні засоби (плакати, таблички з текстом, піктограми, фотографії, малюнки, предметні засоби, кіно - чи відеоматеріали; світлосигналізація тощо), які сприяють розкриттю сутності понять. Відповідно до можливостей дітей з різними ступенями інтелектуальної недостатності (легкої і помірної) визначаються методи навчання. Комбінування визначених методів і способів навчання, а також забезпечення міжпредметних зв'язків створює необхідні умови, що сприяють підвищенню ефективності занять з лікувальної фізкультури, як ланки системи навчальної роботи.

Програму з лікувальної фізкультури для спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для розумово відсталих дітей розроблено з урахуванням психофізичних і вікових особливостей школярів, сучасних наукових даних і практичного досвіду вчителів із фізичної культури, інструкторів лікувальної фізичної культури.

ПЕРША ЧАСТИНА
ЛІКУВАЛЬНА ФІЗКУЛЬТУРА

5-ий клас

(70 год на рік; 2 год на тиждень)

Орієнт. розподіл год.	Зміст навчального матеріалу	Ймовірні очікувані результати розвитку учнів	Спрямованість корекційно-розвивальної роботи
24	ГІМНАСТИЧНІ ВПРАВИ		
	<p><i>Теоретичні відомості.</i> Лікувальна фізкультура як складова здорового способу життя..</p> <p>*Здоров'я.</p> <p>*Необхідність піклування про власне здоров'я.</p>	<p><i>Учень/учениця:</i></p> <p><i>має</i> уявлення про ЛФК як складова здорового способу життя (за підказкою вчителя);</p> <p><i>здійснює</i> підготовку до заняття з ЛФК (за допомогою чи під контролем учителя);</p> <p><i>дотримується</i> основних правил поведінки, гігієни та техніки безпеки на занятті з ЛФК; вимог до спортивної форми та взуття (за допомогою чи за вказівкою вчителя);</p> <p>*<i>сприймає</i> звернене мовлення вчителя (за допомогою вчителя);</p> <p>*<i>має</i> елементарне уявлення про правила поведінки та гігієни учнів під час проведення заняття з ЛФК; здоров'я; необхідність піклування про власне здоров'я (за допомогою вчителя).</p>	<p>Розвиток активності та стійкості довільної уваги.</p> <p>Розвиток вміння оперувати не тільки конкретними образами, а й окремими елементарними уявленнями.</p> <p>Розвиток слухо-зоро-вібраційного сприймання.</p> <p>Розвиток пізнавальної активності.</p> <p>Розвиток інтересу та звички до занять фізичними вправами.</p>

<u>Розвиток координаційних здібностей</u>		
<p><i>Вправи для розвитку координаційних здібностей</i></p> <p>Торкання пучками пальців інших пальців або заданих учителем частин тіла послідовно (без зорового контролю).</p> <p>Вправи зі зміною положення рук і ніг на гімнастичній лаві (з в.п. стоячи).</p> <p>Вис лежачи позаду.</p> <p>Пересування в висі праворуч, ліворуч.</p> <p>*Вис. *Вис зігнувши ноги.</p> <p>*Послідовне торкання пучкою інших пальців або заданих учителем частин свого тіла.</p>	<p><i>Уміє</i> торкатись (без зорового контролю) пучками пальців інших пальців або заданих учителем частин тіла послідовно (за допомогою чи при підказці вчителя);</p> <p><i>виконує</i> вправи зі зміною положення рук і ніг на гімнастичній лаві (за допомогою вчителя);</p> <p><i>виконує</i> вис лежачи позаду; пересування в висі праворуч, ліворуч (за допомогою чи наслідуючи вчителя);</p> <p><i>вміє</i> узгоджувати дихання з виконанням вправ (за допомогою чи наслідуючи вчителя);</p> <p><i>дотримується</i> послідовності виконання вправ (при підказці чи за нагадуванням учителя).</p> <p><i>*виконує</i> вис; вис зігнувши ноги; послідовне торкання пучкою інших пальців або заданих учителем частин свого тіла (за допомогою чи наслідуючи вчителя);</p> <p><i>*вміє</i> узгоджувати дихання з виконанням вправи (за допомогою вчителя).</p>	<p>Розвиток просторової уяви.</p> <p>Розвиток кінетичних та кінестетичних відчуттів різної модальності та вміння їх диференціювати.</p> <p>Тренування вестибулярного апарату.</p> <p>Розвиток координації рухів.</p> <p>Розвиток узгодженості рухових дій, здатності до одночасних рухів.</p> <p>Розвиток здатності зберігати рівновагу в статичних положеннях і в русі.</p> <p>Формування навички правильної постави.</p> <p>Розвиток просторово-часової орієнтації, точності відтворення просторових, часових і силових параметрів рухів.</p>
<p><i>Ритмопластичні вправи</i></p> <p>Елементи кроку польки (крок польки). Біг гопака правою та лівою вперед.</p>	<p><i>Сприймає</i> використані під час заняття з ЛФК наочні посібники (кіно -, відеозапис, світлосигналізацію, плакати, таблички тощо)</p>	<p>Розвиток пізнавальних інтересів.</p> <p>Розвиток зорового сприйняття та тактильно-</p>

<p>Зміна положення та виконання елементів гімнастичних та спортивно-прикладних вправ з предметами (різнокольоровими гімнастичними стрічками, іграшками, м'ячами тощо) та без них під музично-ритмічний супровід (з використанням п'єс з яскраво вираженим ритмічним малюнком і темпом).</p> <p>Елементи української хореографії (з використанням мультимедійних засобів).</p> <p>*Крок з притопом – під музично-ритмічний супровід (з використанням п'єс з яскраво вираженим ритмічним малюнком і темпом).</p>	<p>(за допомогою вчителя);</p> <p><i>розрізняє</i> початок та кінець музичного твору (за підказкою вчителя);</p> <p><i>виконує</i> елементи загальнорозвиваючих та спортивно-прикладних вправ з предметами та без них (наслідуючи чи за показом учителя);</p> <p><i>виконує</i> елементи української хореографії; елементи кроку польки(крок польки); біг гопака правою та лівою вперед (наслідуючи чи за показом вчителя);</p> <p><i>змінює</i> ритм і темп рухів відповідно музично-ритмічному супроводу (наслідуючи чи за показом учителя);</p> <p><i>емоційно</i> реагує на танцювальні ситуації (за вказівкою чи під контролем учителя);</p> <p><i>вміє</i> порівнювати та аналізувати рухи інших учнів (за допомогою вчителя);</p> <p><i>вміє</i> узгоджувати свої дії в парі, в групі (за допомогою чи при підказці вчителя).</p> <p><i>вміє</i> узгоджувати дихання з виконанням вправи (за допомогою чи наслідуючи вчителя);</p> <p>*<i>сприймає</i> використане наочне приладдя (кіно-, відеозапис, фотографії, плакати, таблички тощо) (за допомогою вчителя);</p> <p>*<i>використовує</i> засвоєний словник в межах</p>	<p>вібраційної чутливості.</p> <p>Розвиток здатності до здійснення аналізу виконання своїх рухів і рухів інших учнів.</p> <p>Розвиток уявлень про навколишнє середовище та власне тіло.</p> <p>Корекція негативних емоцій.</p> <p>Розвиток координації рухів.</p> <p>Розвиток узгодженості рухових дій, здатності до одночасних рухів.</p> <p>Розвиток здатності зберігати рівновагу в статичних положеннях і в русі.</p> <p>Розвиток просторово-часової орієнтації, точності відтворення просторових, часових і силових параметрів рухів.</p> <p>Тренування вестибулярного апарату.</p> <p>Закріплення навички правильної постави.</p> <p>Корекція порушень опорно-рухового апарату.</p> <p>Розвиток навички узгодження фаз дихання з руховими актами.</p> <p>Розвиток узгодженості мікро- та макромоторики.</p> <p>Розвиток правильного локомоторного стереотипу та вдосконалення навички</p>
--	---	---

		<p>зрозумілого мовленнєвого матеріалу, застосовуючи доступну форму (усне, жестове) мовлення (за допомогою вчителя);</p> <p><i>*вміє узгоджувати дихання з виконанням вправи (за допомогою вчителя);</i></p> <p><i>*виконує крок з притопом – під музично-ритмічний супровід (за допомогою вчителя).</i></p>	<p>ходьби (бігу).</p> <p>Розвиток емоційної сфери.</p> <p>Розвиток діалогічного мовлення.</p> <p>Виховання здатності до співпраці в групі (в парі), навичок культури спілкування.</p>
	<p><i>Вправи з використанням гімнастичних предметів і приладів</i></p> <p>Котіння набивного м'яча двома руками з місця.</p> <p><i>*Стрибки навколо обруча.</i></p> <p><i>*Котіння обруча навколо себе.</i></p>	<p><i>Називає</i> використані предмети та їх основні ознаки (за допомогою чи при підказці вчителя);</p> <p><i>сприймає</i> текст (слова) на табличках (за підказки вчителя);</p> <p><i>виконує</i> котіння набивного м'яча двома руками з місця (за допомогою чи за показом вчителя);</p> <p><i>вміє узгоджувати свої дії з діями інших учнів (за допомогою чи при підказці вчителя).</i></p> <p><i>*вміє узгоджувати дихання з виконанням вправи (за допомогою чи наслідуючи вчителя);</i></p> <p><i>*розрізняє предмети, використані на уроці (за допомогою вчителя);</i></p> <p><i>*виконує</i> стрибки навколо обруча; котіння обруча навколо себе (за допомогою</p>	<p>Розвиток стійкості довільної уваги.</p> <p>Розвиток пізнавальних інтересів.</p> <p>Розвиток просторового орієнтування.</p> <p>Розвиток предметності та вибірковості сприйняття.</p> <p>Розвиток тактильного відчуття.</p> <p>Розвиток предметних дій по наслідуванню при спонуканні та організації їх з боку вчителя.</p> <p>Розвиток координації рухів.</p> <p>Розвиток цілеспрямованості рухів рук, здатності до взаємодії обома руками.</p> <p>Розвиток здатності до одночасних рухів.</p> <p>Розвиток просторово-часової орієнтації, точності відтворення просторових, часових і</p>

		вчителя).	силових параметрів рухів. Виховання навичок спілкування та роботи в групі (колективі).
<p>Кистьова та пальчикова гімнастика</p> <p>Виверти долонями з переплетеними пальцями назовні.</p> <p>Торкання нігтьовою фалангою великого пальця по чергово всіх інших (з надавлюванням).</p> <p>Мудра «Землі»; мудра «Сходи небесного храму» (див. дод. №3).</p> <p>*Відведення та приведення пальців на двох руках одночасно (з зоровим контролем).</p>	<p><i>Відповідає</i> на короткі запитання в межах знайомого мовленнєвого матеріалу (за допомогою чи при підказці вчителя);</p> <p><i>виконує</i> виверти долонями з переплетеними пальцями назовні; торкання нігтьовою фалангою великого пальця по чергово всіх інших (з надавлюванням) (за допомогою чи наслідуючи вчителя);</p> <p><i>виконує</i> мудри (за допомогою вчителя);</p> <p><i>вміє</i> узгоджувати дихання з виконанням вправ (при підказці чи за нагадуванням учителя);</p> <p><i>*виконує</i> відведення та приведення пальців на двох руках одночасно (з зоровим контролем) (за допомогою вчителя);</p> <p><i>*вміє</i> узгоджувати дихання з виконанням вправи (за допомогою вчителя).</p>	<p>Розвиток мисленнєвих операцій на основі послідовного виконання рухових дій.</p> <p>Розвиток координації рухових дій:</p> <p>Розвиток узгодженості мікро- та макромоторики.</p> <p>Розвиток просторово-часової орієнтації, точності відтворення просторових, часових і силових параметрів рухів.</p> <p>Розвиток кінестетичного контролю при засвоєнні рухових навичок.</p> <p>Розвиток дрібної моторики рук.</p> <p>Збагачення та конкретизація запасу жестових знаків і піктограм.</p> <p>Формування позитивного психоемоційного стану.</p> <p>Виховання наполегливості, здатності до вольового зусилля, дисциплінованості</p>	
<p>Імітаційні вправи</p> <p>Імітація гуски, кози (цапа).</p>	<p><i>Сприймає</i> використані під час заняття з ЛФК наочні посібники (кіно-, відеозапис, фотографії, плакати, таблички тощо) (за</p>	<p>Розвиток цілеспрямованої уваги.</p> <p>Розвиток елементарних уявлень про</p>	

<p>Імітація рухів лісоруба, косаря.</p> <p>*Імітація рухів змії, дерева під вітром.</p>	<p>вказівкою вчителя);</p> <p><i>називає</i> суттєві ознаки зображених тварин і предмети, просторові характеристики рухових дій (за допомогою чи при підказці вчителя);</p> <p><i>вміє</i> порівнювати та аналізувати свої рухи та рухи інших учнів (за допомогою чи при підказці вчителя);</p> <p><i>виявляє</i> адекватну емоційну реакцію при виконанні імітаційних вправ (за нагадуванням чи під контролем учителя);</p> <p><i>використовує</i> здобуті рухові навички (ходьбу, стрибки, повзання тощо) для імітації гуски, кози (цапа); рухів лісоруба, косаря (за допомогою чи наслідуючи вчителя);</p> <p><i>*сприймає</i> використане наочне приладдя (кіно-, відеозапис, фотографії, плакати, таблички тощо) (за допомогою вчителя);</p> <p><i>*розрізняє</i> зображення знайомих тварин і предмети, просторові характеристики рухової дії (за допомогою вчителя);</p> <p><i>*використовує</i> засвоєний словник в межах зрозумілого мовленнєвого матеріалу, застосовуючи доступну форму (усне, жестове) мовлення (за допомогою вчителя);</p> <p><i>*відповідає</i> (усно, жестово) на короткі запитання за темою уроку (за допомогою</p>	<p>навколишнє середовище та власне тіло.</p> <p>Розвиток мисленнєвих операцій (аналіз, синтез, класифікація, порівняння тощо).</p> <p>Розвиток здатності до сприймання та довільної імітації образу знайомого предмета (тварини), його аналізу та співставлення.</p> <p>Розвиток образної пам'яті.</p> <p>Розвиток координації рухів:</p> <p>Розвиток просторово-часової орієнтації, точності відтворення просторових, часових і силових параметрів рухів.</p> <p>Розвиток узгодженості рухових дій.</p> <p>Розвиток здатності зберігати рівновагу в статичних положеннях і в русі.</p> <p>Закріплення навички правильної постави.</p> <p>Корекція порушень опорно-рухового апарату.</p> <p>Розвиток рухових навичок (ходьба, біг, стрибки, повзання тощо).</p> <p>Естетичний розвиток.</p> <p>Корекція психоемоційного стану.</p> <p>Розвиток адекватних емоційних реакцій.</p> <p>Розвиток вміння співвідносити слово з</p>	
---	--	---	--

	<p>вчителя);</p> <p><i>*здійснює</i> імітацію рухів змії, дерева під вітром (за допомогою учителя).</p>	<p>реальним предметом, дією, істотою.</p> <p>Розвиток вербальних і невербальних засобів спілкування.</p> <p>Виховання колективізму, доброзичливості.</p>
<u>Корекція психоемоційного стану та психофізичного напруження</u>		
<p><i>Дихальні вправи</i></p> <p>Ха-дихання стоячи (див. дод. №3).</p> <p>Динамічні дихальні вправи.</p> <p><i>*Підготовче дихання</i> (див. дод. №3)..</p> <p><i>*Динамічні дихальні вправи.</i></p>	<p><i>Сприймає</i> звернене мовлення вчителя (за підказкою чи за вказівкою вчителя);</p> <p><i>відповідає</i> на поставлені запитання в межах знайомого мовленнєвого матеріалу (за підказкою чи за вказівкою вчителя);</p> <p><i>здійснює</i> ха-дихання стоячи (за допомогою чи наслідуючи вчителя);</p> <p><i>виконує</i> динамічні дихальні вправи (наслідуючи чи за показом учителя);</p> <p>вміє змінювати тип дихання за завданням учителя (наслідуючи чи за показом).</p> <p><i>*виконує</i> динамічні дихальні вправи (за допомогою чи наслідуючи учителя);</p> <p><i>*виконує</i> підготовче дихання (за допомогою вчителя).</p>	<p>Активізація розумової діяльності.</p> <p>Розвиток продуктивного мислення.</p> <p>Розвиток мимовільної та довільної пам'яті.</p> <p>Розвиток просторового орієнтування.</p> <p>Корекція психоемоційного стану.</p> <p>Корекція психофізичного напруження.</p> <p>Розвиток навички носового дихання в спокої та під час виконання фізичних вправ.</p> <p>Збагачення активного та пасивного словникового запасу.</p> <p>Виховання дисциплінованості, старанності</p>
<p><i>Вправи на розтягування</i></p> <p>Симетричні та асиметричні махи ногами (вперед, назад, вбік) у в.п. сидючи, лежачи,</p>	<p><i>Називає</i> основні частини тіла, задіяні при виконанні вправи (при підказці вчителя);</p>	<p>Розвиток цілеспрямованої уваги.</p> <p>Розвиток основних просторових уявлень.</p>

<p>стоячи біля опори.</p> <p>*Згинання та розгинання стоп (одночасно та по чергово) у в.п. сидячи та у в.п. лежачи на спині.</p>	<p><i>виконує симетричні та асиметричні махи ногами (вперед, назад, вбік) у в.п. сидячи, лежачи, стоячи біля опори (наслідуючи чи за показом вчителя);</i></p> <p><i>вміє узгоджувати дихання з виконанням вправи (наслідуючи чи за нагадуванням учителя).</i></p> <p><i>*виконує згинання та розгинання стоп (одночасно та по чергово) у в.п. сидячи та лежачи на спині (за допомогою учителя).</i></p>	<p>Розвиток просторового орієнтування.</p> <p>Розвиток кінестетичних відчуттів (напрямку руху, його швидкості та тривалості, ступеню зусилля при його виконанні).</p> <p>Корекція психофізичного напруження.</p> <p>Закріплення навички правильної постави.</p> <p>Корекція порушень опорно-рухового апарату.</p> <p>Розвиток координації рухів.</p> <p>Формування навички правильного дихання під час виконання вправи.</p> <p>Формування навички користування інструкціями педагога при виконанні завдання.</p>
<p>Вправи на розслаблення</p> <p>Напруження та наступне розслаблення м'язів тулуба (у в.п. сидячи та лежачи).</p> <p>*Струси ніг: одночасно та по чергово (у в.п – сидячи).</p>	<p><i>Називає основні частини тіла, задіяні при виконанні вправи; основні просторово-часові та якісні ознаки рухової дії (за допомогою чи при підказці вчителя);</i></p> <p><i>виконує напруження та наступне розслаблення м'язів тулуба (у в.п. сидячи та лежачи) (наслідуючи чи за показом учителя);</i></p> <p><i>вміє узгоджувати дихання з виконанням вправ (за допомогою чи наслідуючи вчителя);</i></p>	<p>Розвиток слухо-зоро-вібраційного сприймання.</p> <p>Розвиток просторової уяви.</p> <p>Розвиток просторового орієнтування.</p> <p>Розвиток цілеспрямованої уваги.</p> <p>Корекція психофізичного напруження.</p> <p>Розвиток позитивного психоемоційного стану.</p> <p>Розвиток здатності до сприймання та</p>

		<p><i>дотримується</i> послідовності виконання вправ (при підказці чи за нагадуванням учителя).</p> <p><i>*виконує</i> струси ніг: одночасно та почергово (у в.п – сидячи) (за допомогою вчителя).</p>	розуміння зверненого мовлення.
	<p><i>Ритмопластичні вправи</i></p> <p>Елементи кроку польки (крок польки). Біг гопака правою та лівою вперед.</p> <p>Зміна положення та виконання елементів гімнастичних та спортивно-прикладних вправ з предметами (різнокольоровими гімнастичними стрічками, іграшками, м'ячами тощо) та без них під музично-ритмічний супровід (з використанням п'єс з яскраво вираженим ритмічним малюнком і темпом).</p> <p>Елементи української хореографії (з використанням мультимедійних засобів).</p> <p><i>*Крок з притопом – під музично-ритмічний супровід (з використанням п'єс з яскраво вираженим ритмічним малюнком і темпом).</i></p>	<p><i>Сприймає</i> використані під час заняття з ЛФК наочні посібники (кіно -, відеозапис, світлосигналізацію, плакати, таблички тощо) (за допомогою вчителя);</p> <p><i>розрізняє</i> початок та кінець музичного твору (за підказкою вчителя);</p> <p><i>виконує</i> елементи загальнорозвиваючих та спортивно-прикладних вправ з предметами та без них (наслідуючи чи за показом учителя);</p> <p><i>виконує</i> елементи української хореографії; елементи кроку польки (крок польки); біг гопака правою та лівою вперед (наслідуючи чи за показом вчителя);</p> <p><i>змінює</i> ритм і темп рухів відповідно музично-ритмічному супроводу (наслідуючи чи за показом учителя);</p> <p><i>емоційно</i> реагує на танцювальні ситуації (за вказівкою чи під контролем учителя);</p> <p><i>вміє</i> порівнювати та аналізувати рухи інших</p>	<p>Розвиток пізнавальних інтересів.</p> <p>Розвиток зорового сприйняття та тактильно-вібраційної чутливості.</p> <p>Розвиток здатності до здійснення аналізу виконання своїх рухів і рухів інших учнів.</p> <p>Розвиток уявлень про навколишнє середовище та власне тіло.</p> <p>Корекція негативних емоцій.</p> <p>Розвиток координації рухів.</p> <p>Розвиток узгодженості рухових дій, здатності до одночасних рухів.</p> <p>Розвиток здатності зберігати рівновагу в статичних положеннях і в русі.</p> <p>Розвиток просторово-часової орієнтації, точності відтворення просторових, часових і силових параметрів рухів.</p> <p>Тренування вестибулярного апарату.</p>

	<p>учнів (за допомогою вчителя);</p> <p><i>вміє</i> узгоджувати свої дії в парі, в групі (за допомогою чи при підказці вчителя).</p> <p><i>вміє</i> узгоджувати дихання з виконанням вправи (за допомогою чи наслідуючи вчителя);</p> <p><i>*сприймає</i> використане наочне приладдя (кіно-, відеозапис, фотографії, плакати, таблички тощо) (за допомогою вчителя);</p> <p><i>*використовує</i> засвоєний словник в межах зрозумілого мовленнєвого матеріалу, застосовуючи доступну форму (усне, жестове) мовлення (за допомогою вчителя);</p> <p><i>*вміє</i> узгоджувати дихання з виконанням вправи (за допомогою вчителя);</p> <p><i>*виконує</i> крок з притопом – під музично-ритмічний супровід (за допомогою вчителя).</p>	<p>Закріплення навички правильної постави.</p> <p>Корекція порушень опорно-рухового апарату.</p> <p>Розвиток навички узгодження фаз дихання з руховими актами.</p> <p>Розвиток узгодженості мікро- та макромоторики.</p> <p>Розвиток правильного локомоторного стереотипу та вдосконалення навички ходьби (бігу).</p> <p>Розвиток емоційної сфери.</p> <p>Розвиток діалогічного мовлення.</p> <p>Виховання здатності до співпраці в групі (в парі), навичок культури спілкування.</p>	
	<p><i>Кистьова та пальчикова гімнастика</i></p> <p>Виверти долонями з переплетеними пальцями назовні.</p> <p>Торкання нігтьовою фалангою великого пальця почергово всіх інших (з надавлюванням).</p> <p>Мудра «Землі»; мудра «Сходи небесного храму» (див. дод. №3).</p> <p><i>*Відведення та приведення пальців на двох</i></p>	<p><i>Відповідає</i> на короткі запитання в межах знайомого мовленнєвого матеріалу (за допомогою чи при підказці вчителя);</p> <p><i>виконує</i> виверти долонями з переплетеними пальцями назовні; торкання нігтьовою фалангою великого пальця почергово всіх інших (з надавлюванням) (за допомогою чи наслідуючи вчителя);</p>	<p>Розвиток мисленнєвих операцій на основі послідовного виконання рухових дій.</p> <p>Розвиток координації рухових дій:</p> <p>Розвиток узгодженості мікро- та макромоторики.</p> <p>Розвиток просторово-часової орієнтації, точності відтворення просторових, часових і</p>

<p>руках одночасно (з зоровим контролем).</p>	<p><i>виконує</i> мудри (за допомогою вчителя);</p> <p><i>вміє</i> узгоджувати дихання з виконанням вправ (при підказці чи за нагадуванням учителя);</p> <p><i>*виконує</i> відведення та приведення пальців на двох руках одночасно (з зоровим контролем) (за допомогою вчителя);</p> <p><i>*вміє</i> узгоджувати дихання з виконанням вправи (за допомогою вчителя).</p>	<p>силових параметрів рухів.</p> <p>Розвиток кінестетичного контролю при засвоєнні рухових навичок.</p> <p>Розвиток дрібної моторики рук.</p> <p>Збагачення та конкретизація запасу жестових знаків і піктограм.</p> <p>Формування позитивного психоемоційного стану.</p> <p>Виховання наполегливості, здатності до вольового зусилля, дисциплінованості</p>
<p>Імітаційні вправи</p> <p>Імітація гуски, кози (цапа).</p> <p>Імітація окремих емоційних станів (почуття страху, радості, гніву тощо).</p> <p>Імітація рухів лісоруба, косаря; дій вчителя та учня.</p> <p>*Імітація рухів змії, дерева під вітром.</p>	<p><i>Сприймає</i> використані під час заняття з ЛФК наочні посібники (кіно-, відеозапис, фотографії, плакати, таблички тощо) (за вказівкою вчителя);</p> <p><i>називає</i> суттєві ознаки зображених тварин і предмети, просторові характеристики рухових дій (за допомогою чи при підказці вчителя);</p> <p><i>вміє</i> порівнювати та аналізувати свої рухи та рухи інших учнів (за допомогою чи при підказці вчителя);</p> <p><i>виявляє</i> адекватну емоційну реакцію при виконанні імітаційних вправ (за нагадуванням чи під контролем учителя);</p> <p><i>використовує</i> здобуті рухові навички (ходьбу, стрибки, повзання тощо) для імітації гуска, кози (цапа); рухів лісоруба,</p>	<p>Розвиток цілеспрямованої уваги.</p> <p>Розвиток елементарних уявлень про навколишнє середовище та власне тіло.</p> <p>Розвиток мисленнєвих операцій (аналіз, синтез, класифікація, порівняння тощо).</p> <p>Розвиток здатності до сприймання та довільної імітації образу знайомого предмета (тварини), його аналізу та співставлення.</p> <p>Розвиток образної пам'яті.</p> <p>Розвиток координації рухів:</p> <p>Розвиток просторово-часової орієнтації, точності відтворення просторових, часових і силових параметрів рухів.</p> <p>Розвиток уміння орієнтуватись в просторі на</p>

		<p>косаря, дій вчителя та учня (за допомогою чи наслідуючи вчителя);</p> <p><i>здійснює</i> імітацію окремих емоційних станів (почуття страху, радості, гніву тощо) (за допомогою учителя);</p> <p><i>*сприймає</i> використане наочне приладдя (кіно-, відеозапис, фотографії, плакати, таблички тощо) (за допомогою вчителя);</p> <p><i>*розрізняє</i> зображення знайомих тварин і предмети, просторові характеристики рухової дії (за допомогою вчителя);</p> <p><i>*використовує</i> засвоєний словник в межах зрозумілого мовленнєвого матеріалу, застосовуючи доступну форму (усне, жестове) мовлення (за допомогою вчителя);</p> <p><i>*відповідає</i> (усно, жестово) на короткі запитання за темою уроку (за допомогою вчителя);</p> <p><i>*здійснює</i> імітацію рухів змії, дерева під вітром (за допомогою учителя).</p>	<p>основи зорової та кінестетичної чутливості.</p> <p>Розвиток узгодженості рухових дій.</p> <p>Розвиток здатності зберігати рівновагу в статичних положеннях і в русі.</p> <p>Закріплення навички правильної постави.</p> <p>Корекція порушень опорно-рухового апарату.</p> <p>Розвиток рухових навичок (ходьба, біг, стрибки, повзання тощо).</p> <p>Естетичний розвиток.</p> <p>Корекція психоемоційного стану.</p> <p>Розвиток адекватних емоційних реакцій.</p> <p>Розвиток вміння співвідносити слово з реальним предметом, дією, істотою.</p> <p>Розвиток вербальних і невербальних засобів спілкування.</p> <p>Виховання колективізму, доброзичливості.</p>
<p><u>Розвиток правильного локомоторного стереотипу та корекція основних видів локомоції дитини (ходьби, бігу)</u></p>			
	<p><i>Стройові вправи</i></p> <p>Ходьба з лівої ноги за командою вчителя. Стройовий крок. Перешиккування із колони по одному в колону по три (чотири) способом послідовних поворотів ліворуч. Повороти в русі.</p>	<p><i>Відповідає</i> на короткі запитання в межах знайомого мовленнєвого матеріалу (за допомогою чи при підказці вчителя);</p> <p><i>виконує</i> команди вчителя (під контролем</p>	<p>Розвиток стійкості уваги.</p> <p>Розвиток узагальненості уявлень.</p> <p>Розвиток уміння орієнтуватись в просторі на</p>

<p>Виконання команд: <i>«Стройовим кроком – руш!»</i></p> <p>*Розмикання та змикання приставним кроком.</p> <p>*Виконання команд: <i>«Бігом руш!»</i></p>	<p>учителя);</p> <p><i>використовує</i> спортивну термінологію (за допомогою вчителя);</p> <p><i>називає</i> основні просторові, часові та динамічні ознаки рухової дії (за підказкою вчителя);</p> <p><i>знає</i> своє місце в строю (під контролем учителя);</p> <p><i>сприймає</i> та <i>виконує</i> команди вчителя: <i>«Стройовим кроком – руш!»</i> (за допомогою вчителя);</p> <p><i>виконує</i> ходьбу з лівої ноги за командою вчителя; стройовий крок; перешикування із колони по одному в колону по три (чотири) способом послідовних поворотів ліворуч; повороти в русі (наслідуючи чи за показом учителя);</p> <p><i>вміє</i> узгоджувати свої дії з діями інших учнів (за допомогою чи при підказці вчителя);</p> <p><i>вміє</i> узгоджувати дихання з виконанням вправ (за нагадуванням учителя).</p> <p>*<i>сприймає</i> та <i>виконує</i> команди вчителя: <i>«Бігом руш!»</i> (за допомогою вчителя);</p> <p>*<i>виконує</i> розмикання та змикання приставним кроком (за допомогою чи наслідуючи вчителя).</p>	<p>основи зорової та кінестетичної чутливості.</p> <p>Розвиток координації рухів.</p> <p>Розвиток узгодженості рухових дій.</p> <p>Розвиток рухової пам'яті.</p> <p>Закріплення навички правильної постави.</p> <p>Корекція порушень опорно-рухового апарату.</p> <p>Розвиток правильного локомоторного стереотипу та вдосконалення навички ходьби (бігу).</p> <p>Розвиток навички узгодження фаз дихання з руховими актами.</p> <p>Корекція зовнішнього прояву емоцій.</p> <p>Розвиток усвідомленого розуміння змісту зверненого мовлення.</p> <p>Виховання дисциплінованості, організованості, вміння співпрацювати в колективі.</p>
---	---	--

<p><i>Ритмопластичні вправи</i></p> <p>Елементи кроку польки (крок польки). Біг гопака правою та лівою вперед.</p> <p>Зміна положення та виконання елементів гімнастичних та спортивно-прикладних вправ з предметами (різнокольоровими гімнастичними стрічками, іграшками, м'ячами тощо) та без них під музично-ритмічний супровід (з використанням п'єс з яскраво вираженим ритмічним малюнком і темпом).</p> <p>Елементи української хореографії (з використанням мультимедійних засобів).</p> <p>*Крок з притопом – під музично-ритмічний супровід (з використанням п'єс з яскраво вираженим ритмічним малюнком і темпом).</p>	<p><i>Сприймає</i> використані під час заняття з ЛФК наочні посібники (кіно -, відеозапис, світлосигналізацію, плакати, таблички тощо) (за допомогою вчителя);</p> <p><i>розрізняє</i> початок та кінець музичного твору (за підказкою вчителя);</p> <p><i>виконує</i> елементи загальнорозвиваючих та спортивно-прикладних вправ з предметами та без них (наслідуючи чи за показом учителя);</p> <p><i>виконує</i> елементи української хореографії; елементи кроку польки (крок польки); біг гопака правою та лівою вперед (наслідуючи чи за показом вчителя);</p> <p><i>змінює</i> ритм і темп рухів відповідно музично-ритмічному супроводу (наслідуючи чи за показом учителя);</p> <p><i>емоційно</i> реагує на танцювальні ситуації (за вказівкою чи під контролем учителя);</p> <p><i>вміє</i> порівнювати та аналізувати рухи інших учнів (за допомогою вчителя);</p> <p><i>вміє</i> узгоджувати свої дії в парі, в групі (за допомогою чи при підказці вчителя).</p> <p><i>вміє</i> узгоджувати дихання з виконанням вправи (за допомогою чи наслідуючи вчителя);</p>	<p>Розвиток пізнавальних інтересів.</p> <p>Розвиток зорового сприйняття та тактильно-вібраційної чутливості.</p> <p>Розвиток здатності до здійснення аналізу виконання своїх рухів і рухів інших учнів.</p> <p>Розвиток уявлень про навколишнє середовище та власне тіло.</p> <p>Корекція негативних емоцій.</p> <p>Розвиток координації рухів.</p> <p>Розвиток узгодженості рухових дій, здатності до одночасних рухів.</p> <p>Розвиток здатності зберігати рівновагу в статичних положеннях і в русі.</p> <p>Розвиток просторово-часової орієнтації, точності відтворення просторових, часових і силових параметрів рухів.</p> <p>Тренування вестибулярного апарату.</p> <p>Закріплення навички правильної постави.</p> <p>Корекція порушень опорно-рухового апарату.</p> <p>Розвиток навички узгодження фаз дихання з руховими актами.</p> <p>Розвиток узгодженості мікро- та</p>
--	--	--

		<p><i>*сприймає</i> використане наочне приладдя (кіно-, відеозапис, фотографії, плакати, таблички тощо) (за допомогою вчителя);</p> <p><i>*використовує</i> засвоєний словник в межах зрозумілого мовленнєвого матеріалу, застосовуючи доступну форму (усне, жестове) мовлення (за допомогою вчителя);</p> <p><i>*старається</i> узгоджувати дихання з виконанням вправи (за допомогою вчителя);</p> <p><i>*виконує</i> крок з притопом – під музично-ритмічний супровід (за допомогою вчителя).</p>	<p>макромоторики.</p> <p>Розвиток правильного локомоторного стереотипу та вдосконалення навички ходьби (бігу).</p> <p>Розвиток емоційної сфери.</p> <p>Розвиток діалогічного мовлення.</p> <p>Виховання здатності до співпраці в групі (в парі), навичок культури спілкування.</p>
	<p><i>Вправи з використанням гімнастичних предметів і приладів</i></p> <p>Ходьба та біг з набивним м'ячем за орієнтирами.</p> <p>*Стрибки навколо обруча.</p> <p>*Ходьба навколо обруча.</p>	<p><i>Називає</i> використані предмети та їх основні ознаки (за допомогою чи при підказці вчителя);</p> <p><i>сприймає</i> текст (слова) на табличках (за підказки вчителя);</p> <p><i>виконує</i> ходьбу та біг з набивним м'ячем за орієнтирами (за допомогою чи за показом вчителя);</p> <p><i>вміє</i> узгоджувати свої дії з діями інших учнів (за допомогою чи при підказці вчителя).</p> <p><i>*старається</i> узгоджувати дихання з виконанням вправи (за допомогою чи</p>	<p>Розвиток стійкості довільної уваги.</p> <p>Розвиток пізнавальних інтересів.</p> <p>Розвиток просторового орієнтування.</p> <p>Розвиток предметності та вибіркості сприйняття.</p> <p>Розвиток тактильного відчуття.</p> <p>Розвиток предметних дій по наслідуванню при спонуканні та організації їх з боку вчителя.</p> <p>Розвиток координації рухів.</p> <p>Розвиток цілеспрямованості рухів рук, здатності до взаємодії обома руками.</p> <p>Розвиток здатності до одночасних рухів.</p>

		<p>наслідуючи вчителя);</p> <p><i>*розрізняє предмети, використані на уроці (за допомогою вчителя);</i></p> <p><i>*виконує стрибки, ходьбу навколо обруча (за допомогою вчителя).</i></p>	<p>Розвиток просторово-часової орієнтації, точності відтворення просторових, часових і силових параметрів рухів.</p> <p>Розвиток правильного локомоторного стереотипу та вдосконалення навички ходьби (бігу).</p> <p>Виховання навичок спілкування та роботи в групі (колективі).</p>
	<p>Імітаційні вправи</p> <p>Імітація гуски (гусака), кози (цапа).</p> <p>Імітація рухів лісоруба, косаря; дій вчителя та учня.</p> <p><i>*Імітація рухів лісоруба.</i></p>	<p><i>Сприймає</i> використані під час заняття з ЛФК наочні посібники (кіно-, відеозапис, фотографії, плакати, таблички тощо) (за вказівкою вчителя);</p> <p><i>називає</i> суттєві ознаки зображених тварин і предмети, просторові характеристики рухових дій (за допомогою чи при підказці вчителя);</p> <p><i>вміє</i> порівнювати та аналізувати свої рухи та рухи інших учнів (за допомогою чи при підказці вчителя);</p> <p><i>виявляє</i> адекватну емоційну реакцію при виконанні імітаційних вправ (за нагадуванням чи під контролем учителя);</p> <p><i>використовує</i> здобуті рухові навички (ходьбу, стрибки, повзання тощо) для імітації гуски (гусака), кози (цапа); рухів лісоруба, косаря, дій вчителя та учня (за допомогою чи наслідуючи вчителя);</p>	<p>Розвиток цілеспрямованої уваги.</p> <p>Розвиток елементарних уявлень про навколишнє середовище та власне тіло.</p> <p>Розвиток мисленневих операцій (аналіз, синтез, класифікація, порівняння тощо).</p> <p>Розвиток здатності до сприймання та довільної імітації образу знайомого предмета (тварини), його аналізу та співставлення.</p> <p>Розвиток образної пам'яті.</p> <p>Розвиток координації рухів:</p> <p>Розвиток просторово-часової орієнтації, точності відтворення просторових, часових і силових параметрів рухів.</p> <p>Розвиток уміння орієнтуватись в просторі на основі зорової та кінестетичної чутливості.</p>

		<p><i>*сприймає</i> використане наочне приладдя (кіно-, відеозапис, фотографії, плакати, таблички тощо) (за допомогою вчителя);</p> <p><i>*розрізняє</i> зображення знайомих тварин і предмети, просторові характеристики рухової дії (за допомогою вчителя);</p> <p><i>*використовує</i> засвоєний словник в межах зрозумілого мовленнєвого матеріалу, застосовуючи доступну форму (усне, жестове) мовлення (за допомогою вчителя);</p> <p><i>*відповідає</i> (усно, жестово) на короткі запитання за темою уроку (за допомогою вчителя);</p> <p><i>*здійснює</i> імітацію рухів лісоруба (за допомогою учителя).</p>	<p>Розвиток узгодженості рухових дій.</p> <p>Розвиток здатності зберігати рівновагу в статичних положеннях і в русі.</p> <p>Розвиток рухових навичок (ходьба, біг, стрибки, повзання тощо).</p> <p>Розвиток правильного локомоторного стереотипу та вдосконалення навички ходьби (бігу).</p> <p>Естетичний розвиток.</p> <p>Корекція психоемоційного стану.</p> <p>Закріплення навички правильної постави.</p> <p>Корекція порушень опорно-рухового апарату.</p> <p>Розвиток адекватних емоційних реакцій.</p> <p>Розвиток вміння співвідносити слово з реальним предметом, дією, істотою.</p> <p>Розвиток вербальних і невербальних засобів спілкування.</p> <p>Виховання колективізму, доброзичливості.</p>
20	ЛЕГКОАТЛЕТИЧНІ ВПРАВИ		
	<p><i>Теоретичні відомості.</i></p> <p>Вплив фізичних вправ на здоров'я людини. Оздоровче значення легкоатлетичних вправ.</p>	<p><i>Учень/учениця:</i></p> <p><i>має уявлення</i> про вплив фізичних вправ на здоров'я людини; оздоровче значення легкоатлетичних вправ (за допомогою чи за</p>	<p>Розвиток цілеспрямованої уваги.</p> <p>Розвиток пізнавальної активності. Розвиток елементарних уявлень про навколишнє</p>

	<p>*Значення легкоатлетичних вправ для попередження порушень постави.</p>	<p>підказкою вчителя);</p> <p><i>дотримується</i> правил підготовки до заняття з ЛФК та техніки безпеки під час занять легкоатлетичними вправами (за допомогою чи за вказівкою вчителя);</p> <p><i>використовує</i> засвоєний словник в межах зрозумілого мовленнєвого матеріалу (за допомогою вчителя). *<i>має елементарне уявлення</i> про значення легкоатлетичних вправ для попередження порушень постави (за допомогою вчителя);</p> <p>*<i>дотримується</i> правил підготовки до заняття з ЛФК та техніки безпеки під час занять легкою атлетикою (за допомогою чи за вказівкою вчителя);</p> <p>*<i>використовує</i> засвоєний словник в межах зрозумілого мовленнєвого матеріалу, застосовуючи доступну форму (усне, жестове) мовлення (за допомогою вчителя).</p>	<p>середовище та власне тіло.</p> <p>Розвиток мисленнєвих операцій (аналіз, синтез, класифікація, порівняння тощо).</p> <p>Розвиток інтересу до занять легкоатлетичними вправами.</p> <p>Виховання звички до здоров'язбереження, піклування про власне здоров'я.</p>
	<p><i>Ходьба</i>: по колу, в колоні, в шерензі, парами, обмеженою площиною, з переступанням через предмет, по предмету; зі зміною напрямку; зі зміною темпу; імітаційна ходьба.</p> <p><i>Біг</i>: повільний; швидкий; у чергуванні з ходьбою; зі зміною темпу; зі зміною напрямку; підтюпцем; навздогін.</p> <p><i>Стрибки</i>: на місці на обох ногах; на обох ногах з переміщенням (уперед, назад,</p>	<p><i>Виконує</i> ходьбу: по колу, в колоні, в шерензі, парами; зі зміною напрямку; зі зміною темпу (наслідуючи чи за показом учителя);</p> <p><i>виконує</i> ходьбу обмеженою площиною, з переступанням через предмет, по предмету, імітаційну ходьбу (за допомогою чи за показом учителя);</p> <p><i>виконує</i> біг: повільний; швидкий; у чергуванні з ходьбою; зі зміною темпу; зі зміною напрямку; підтюпцем; навздогін</p>	<p>Розвиток цілеспрямованості та стійкості уваги.</p> <p>Розвиток обсягу та точності оперативної та довготривалої пам'яті.</p> <p>Розвиток кінетичних і кінестетичних відчуттів.</p> <p>Розвиток просторової уяви.</p> <p>Розвиток здатності до оцінки та регуляції просторово-часових і динамічних рухових</p>

<p>праворуч, ліворуч); через перешкоду (лінію, мотузку, обруч); у глибину із м'яким приземленням (h=40 см).</p> <p><i>Метання:</i> метання великого м'яча в горизонтальну ціль та його ловіння (обома руками); підкидання та ловіння великого м'яча (обома руками); кидання малого м'яча об землю та його ловіння (обома руками).</p> <p><i>Лазіння:</i> по гімнастичній лаві в упорі на колінах і рачки, захоплюючи руками краї лави (вперед); перелізання з опорою на груди; підлізання та перелізання через предмет (h=40 см) (наприклад, перелізання довільним способом через гімнастичну лаву); обмеженою площиною; довільне влізання на гімнастичну стінку та злізання з неї (до визначеної висоти).</p> <p><i>Повзання:</i> по гімнастичному мату (довільне); по гімнастичному мату, оминаючи перешкоди; обмеженою площиною.</p>	<p>(наслідуючи чи за показом учителя);</p> <p><i>виконуєстрибки:</i> на місці на обох ногах; на обох ногах з переміщенням вперед, назад, праворуч, ліворуч; через перешкоду (через лінію, мотузку, обруч); в глибину з висоти до 40 см із м'яким приземленням. (за допомогою чи за показом учителя);</p> <p><i>здійснюєметання:</i> метання великого м'яча в горизонтальну ціль та його ловіння (обома руками); підкидання та ловіння великого м'яча (обома руками); кидання м'яча об землю та його ловіння (обома руками) (за допомогою чи за показом учителя);</p> <p><i>виконуєлазіння:</i> по гімнастичній лаві в упорі на колінах і рачки, захоплюючи руками краї лави (вперед); перелізання з опорою на груди; підлізання та перелізання через предмет (h=40 см) (наприклад, перелізання довільним способом через гімнастичну лаву); обмеженою площиною; довільне влізання на гімнастичну стінку та злізання з неї (до визначеної висоти) (за допомогою чи за показом учителя);</p> <p><i>виконуєповзання:</i> по гімнастичному мату довільне; по гімнастичному мату, оминаючи перешкоди; обмеженою площиною (за допомогою чи наслідуючи вчителя);</p> <p><i>уміє</i> співпрацювати в парі та групі (за допомогою вчителя);</p> <p><i>уміє</i> узгоджувати дихання з виконанням</p>	<p>параметрів.</p> <p>Корекція психоемоційного стану.</p> <p>Розвиток узгодженості рухових дій.</p> <p>Розвиток координації рухів.</p> <p>Закріплення навички правильної постави.</p> <p>Формування та розвиток формул рухів.</p> <p>Розвиток правильного локомоторного стереотипу та вдосконалення навички ходьби (бігу).</p> <p>Закріплення навички узгодження фаз дихання з руховими актами.</p> <p>Розвиток здатності до виконання вправ за інструкцією вчителя.</p> <p>Розвиток зв'язного мовлення.</p> <p>Розвиток комунікативних навичок.</p> <p>Виховання навичок адекватної поведінки, дисциплінованості, наполегливості.</p>	
---	---	--	--

	<p><i>*Ходьба:</i> підлогою в одному напрямку, в шерензі, в колоні, імітаційна ходьба.</p> <p><i>*Біг:</i> повільний, швидкий, у чергуванні з ходьбою.</p> <p><i>*Стрибки:</i> на місці на двох ногах; на двох ногах з переміщенням (уперед, назад, праворуч, ліворуч).</p> <p><i>*Метання:</i> котіння малого м'яча; великого м'яча у горизонтальну ціль (обома руками).</p> <p><i>*Лазіння:</i> підлізання під предмет (h=40 см).</p> <p><i>*Повзання:</i> по гімнастичному мату (довільне).</p>	<p>вправи (за допомогою чи наслідуючи вчителя);</p> <p><i>*виконуєходьбу</i> підлогою в одному напрямку, в шерензі, в колоні; імітаційну ходьбу (за допомогою чи наслідуючи вчителя);</p> <p><i>*виконуєбіг</i> повільний, швидкий, у чергуванні з ходьбою (за допомогою чи наслідуючи вчителя);</p> <p><i>*виконуєстрибки</i> на місці на двох ногах; на двох ногах з переміщенням (вперед, назад, праворуч, ліворуч) (за допомогою чи наслідуючи вчителя);</p> <p><i>*виконуєметання</i> великого м'яча в горизонтальну ціль (обома руками); котіння малого м'яча (за допомогою чи наслідуючи вчителя);</p> <p><i>*виконуєлазіння</i> підлізання під предмет (h=40 см) (за допомогою чи наслідуючи вчителя);</p> <p><i>*виконуєповзання</i> по гімнастичному мату (довільне) (за допомогою чи наслідуючи вчителя);</p> <p><i>*намагається</i> співпрацювати в парі та групі (за допомогою вчителя);</p> <p><i>*намагається</i> узгоджувати дихання з фазами рухів (за допомогою вчителя).</p>	
--	--	---	--

26	ІГРИ		
	<p><i>Теоретичні відомості.</i> Правила поведінки та гігієни при проведенні рухливих ігор на занятті з ЛФК. Правила безпеки при виконанні рухових дій. Зміст розучених ігор.</p> <p>*Правила поведінки та гігієни при проведенні рухливих ігор на занятті з ЛФК.</p> <p>*Правила безпеки при виконанні рухових дій.</p> <p>*Зміст розучених ігор.</p>	<p><i>Учень/учениця:</i></p> <p><i>має</i> уявлення про правила поведінки та гігієни при проведенні рухливих ігор на занятті з ЛФК; правила безпеки при виконанні рухових дій; зміст розучених ігор(за допомогою чи за підказкою вчителя);</p> <p><i>дотримується</i> правил поведінки, гігієни та техніки безпеки (за допомогою чи за вказівкою вчителя);</p> <p><i>використовує</i> засвоєний словник в межах зрозумілого мовленнєвого матеріалу, застосовуючи його в процесі заняття з ЛФК (відповідно до індивідуальних психофізичних можливостей) (за допомогою чи за підказкою вчителя);</p> <p>*<i>має</i> елементарне уявлення про правила поведінки та гігієни при проведенні рухливих ігор на занятті з ЛФК; правила безпеки при виконанні вправ; зміст розучених ігор (за допомогою вчителя);</p> <p>*<i>використовує</i> засвоєний словник в межах зрозумілого мовленнєвого матеріалу, застосовуючи доступну форму (усне, жестове) мовлення (за допомогою вчителя).</p>	<p>Розвиток цілеспрямованої уваги.</p> <p>Розвиток пізнавальних інтересів.</p> <p>Розвиток елементарних уявлень про навколишнє середовище та власне тіло.</p> <p>Розвиток мисленнєвих операцій (аналіз, синтез, класифікація, порівняння тощо).</p> <p>Розвиток розуміння абстракції в ігровій діяльності.</p> <p>Розвиток здатності до сприймання та довільної імітації образу знайомого предмета (тварини), його аналізу та співставлення.</p>
	<p>Для розвитку координаційних здібностей: «Кулька», «М'яч котиться», «Потяг»,</p>	<p><i>Емоційно</i> реагує на процес і результат рухливої гри (під контролем учителя);</p>	<p>Розвиток просторової уяви.</p> <p>Розвиток просторового орієнтування.</p>

	<p>«Котики», «Хвостик кішечки» тощо.</p> <p>Для корекції психоемоційного стану та психофізичного напруження:</p> <p>«Котики», «Хвостик кішечки» тощо.</p> <p>Для розвитку правильного локомоторного стереотипу та корекції основних видів локомоції дитини (ходьби, бігу): «Потяг», «М'яч котиться» тощо.</p>	<p>виконує ходьбу, біг, стрибки, лазіння та повзання в ігрових ситуаціях (з допомогою чи за показом учителя);</p> <p>вміє грати в 8-9 рухливих ігор (за допомогою чи за показом учителя);</p> <p>вміє узгоджувати свої дії з діями інших гравців (з допомогою вчителя);</p> <p>*вміє грати в 4-5 рухливі гри (за допомогою учителя);</p> <p>*намагається співпрацювати в парі та групі (за допомогою вчителя).</p>	<p>Розвиток організаційного компоненту мислення (усвідомлення завдання, організація виконання завдання тощо).</p> <p>Розвиток координації рухів.</p> <p>Розвиток узгодженості рухових дій.</p> <p>Розвиток тактильно-вібраційного, зорового та кінестетичного контролю власних дій.</p> <p>Розвиток правильного локомоторного стереотипу та вдосконалення рухових навичок (ходьби, бігу, стрибків тощо).</p> <p>Естетичний розвиток.</p> <p>Закріплення навички правильної постави.</p> <p>Корекція порушень опорно-рухового апарату.</p> <p>Корекція психоемоційного стану та психофізичного напруження.</p> <p>Розвиток рефлексивної емоційності.</p> <p>Формування позитивного психоемоційного стану.</p> <p>Розвиток здатності до виконання вправ за інструкцією вчителя.</p> <p>Збагачення та конкретизація активного та пасивного словника.</p> <p>Виховання доброзичливості, гуманності,</p>
--	---	--	---

			колективізму та культури спілкування.
--	--	--	---------------------------------------

Ритміка

(5 клас)

Пояснювальна записка

Враховуючи потреби суспільства на сучасному етапі, досвід окремих спеціальних шкіл для розумово відсталих дітей програма розвитку дітей розроблена відповідно до реалізації завдань нової освітньої політики держави.

Заняття з ритміки в 5-10 класах спеціальної загальноосвітньої школи для розумово відсталих дітей набувають вагомого виховного та корекційного значення у подоланні недоліків психофізичного розвитку та підготовки до соціалізації в суспільстві.

Навчання дітей з порушеннями інтелекту засобами музично-ритмічної діяльності, є корекційно-освітньої програмою, що адаптовано для навчання дітей з порушеннями інтелекту з урахуванням особливостей їх психофізичного розвитку та індивідуальних можливостей.

При розробці програми з ритміки враховувалися сучасні тенденції навчання, виховання, з'ясовано, ключові освітні завдання, розкрито зміст педагогічної роботи та визначено орієнтовні результати освітньої роботи з розумово відсталими дітьми.

Програма враховує специфічні особливості моторно-рухового, емоційного, сенсорного, розумового, мовленнєвого, естетичного і соціально-особистісного розвитку дітей з інтелектуальною недостатністю, провідні мотиви та потреби дітей, характер провідної діяльності, тип та мотиви спілкування, соціальну ситуацію розвитку дітей.

Викладання ритміки в спеціальному закладі обумовлено необхідністю здійснення корекції недоліків психічного і фізичного розвитку дітей з розумовою відсталістю засобами музично-ритмічної діяльності.

Ритміка є складовою частиною музично-естетичного виховання. Заняття з ритміки сприяють гармонійному розвитку дітей, їхньому музичному слуху та музичної пам'яті, виразності рухів, формуванню правильної постави; ознайомленню дітей з музикою, танцями, піснями, навчанню через рух виражати характер музичного твору.

Головна мета корекційно-розвиткової програми «Ритміка» в школі для дітей з розумовою відсталістю: розвинути інтерес до музично-ритмічної діяльності; навчити адекватно сприймати засоби музичної виразності (особливо ритм, темп, динаміку), ритмічно рухатися у відповідності із загальним характером музики та художніми образами музичного твору.

Відповідно до мети, програмою передбачені такі завдання: основні, корекційні, оздоровчі, освітні й виховні.

Основні завдання:

- формування рухових вмінь та навичок;
- формування пізнавальної активності;
- розвиток координації рухів, спритності, сили, витривалості;
- розвиток відчуття ритму;
- розвиток зорового аналізатора, слухового сприймання;
- удосконалення вмінь виконувати ритмічні образи в процесі сприймання та відтворення ритмічних малюнків;
- розвиток емоційної та словесно-логічної пам'яті, довільної уваги, образної уяви, фантазії.
- сприяння подальшій соціалізації учнів, підвищення їхньої самостійності та автономності, становлення моральних орієнтирів у діяльності й поведінці, виховання позитивних якостей.

Корекційні й оздоровчі завдання:

- корекція правильної постави, ходи, грації, рухів;
- корекція порушень загальної та дрібної моторики;
- корекційний розвиток моторних функцій і дихання;
- корекційний розвиток особистості розумово відсталого дитини .
- сприяння збереженню і зміцненню здоров'я учнів;

Освітні:

- формування пізнавальних умінь (аналізувати, порівнювати, узагальнювати; спостерігати, запам'ятовувати, осмислювати матеріал),
- формування пізнавального інтересу до музичного та хореографічного мистецтва, виховання потреби музичних творів і хореографічних вистав та їх інтерпретації;
- розвиток відчуття ритму та здатності відчувати у музиці, рухах і мові ритмічну виразність;
- формування краси та виразності рухів, емоційності;
- розвиток фізичних якостей – сили, легкості рухів, спритності тощо;
- виховання гуманістичних загальнолюдських цінностей;
- розвиток уміння сприймати музичні образи і можливості ритмічно, виразно рухатися, створюючи певний образ;
- заохочення до активної художньо-естетичної діяльності, стимулювання проявів імпровізації;
- ознайомлення з елементами культури (історичними звичаями, традиціями України та народів світу).

Виховні завдання:

- виховання основних моральних якостей особистості, працелюбності, наполегливості у подоланні перешкод, охайності, вміння працювати самостійно і в колективі, вміння дотримуватися правил під час виконання ритмічних рухів, ігор і вправ;
- виховання колективізму;
- розвиток культури спілкування;
- залучення дитини засобами мистецтва до національної та світової культур.

Програму побудовано за лінійно-концентричним принципом із дотриманням дидактичних вимог доступності, послідовності, доцільності, достатності, системності, наступності у навчанні від простого до складного (зокрема, подання нового матеріалу базується на вже відомому та в тісному зв'язку з ним).

Ритмика є складовою частиною музично-естетичного виховання розумово відсталих дітей. Викладання ритміки в спеціальному освітньому закладі обумовлено необхідністю здійснення корекції недоліків психічного та фізичного розвитку розумово відсталих дітей засобами музично-ритмічної діяльності.

Специфічні засоби впливу на учнів, властиві ритміці, сприяють загальному розвитку розумово відсталих учнів, виправленню недоліків їх фізичного розвитку, загальної та мовленнєвої моторики, емоційно-вольової сфери, вихованню позитивних якостей особистості (дружелюбності, дисциплінованості, колективізму), естетичному вихованню.

Змістом роботи на уроках ритміки є музично-ритмічна діяльність дітей. Вони вчать слухати музику, виконувати різноманітні рухи під музику, співати, танцювати, грати на найпростіших музичних інструментах. В процесі виконання спеціальних вправ під музику (ходьба ланцюжком або в колоні у відповідності з заданими напрямками, перешиковування з утворенням кіл, квадратів, «зірочок», «каруселей», руху до певної мети і між предметами) здійснюється розвиток уявлення учнів про простір і вміння орієнтуватися в ньому. Вправи з предметами розвивають спритність, швидкість реакції, точність рухів.

Вправи з дитячими музичними інструментами застосовуються для розвитку у дітей рухливості пальців, вміння відчувати напругу і розслаблення м'язів, дотримуватися ритмічності та координації рухів рук. Цей вид діяльності є важливим у зв'язку з тим, що у розумово відсталих дітей часто спостерігається порушення рухових функцій і м'язової сили пальців рук. Скутість або

млявість, відсутність диференціювання і точності рухів заважають оволодінню навичками письма і трудовими прийомами. В той же час зайняття ритмікою викликає жвавий емоційний інтерес у дітей, розширює їх знання, розвиває слухове сприйняття.

Рухи під музику не лише позитивно впливають на фізичний розвиток, але й створюють сприятливу основу для вдосконалення таких психічних функцій, як мислення, пам'ять, увага, сприйняття. Характерна організуюча ознака музики, її ритмічна структура, динамічна забарвленість, темпові зміни вимагають постійної концентрації уваги, сприяють запам'ятовуванню умов виконання вправ, викликають швидку реакцію на зміну музичних фраз.

Завдання на самостійний вибір рухів, що відповідають характеру мелодії, розвивають у дитини активність і уяву, координацію та виразність рухів. Вправи на духовій гармоніці, виконання під музику віршів, підспівок, інсценування пісень, музичних казок сприяють розвитку дихального апарату і мовної моторики.

Безсумнівно, заняття ритмікою ефективні для виховання позитивних якостей особистості. А, виконуючи вправи на просторове орієнтування (шикування, перешиковування), розучуючи парні танці, рухаючись в хороводі, діти набувають навички організованих дій, дисциплінованості, вчаться ввічливо поводитися один з одним.

В основу змісту і структурування програми покладено концепцію, згідно якої дозрівання окремих вищих психічних функцій, психічний розвиток у цілому – в нормі та при патології, має поетапний характер. Кожний етап психічного розвитку дитини завершується формуванням певних психічних новоутворень, які стають основою психічного розвитку наступного етапу. Основні закономірності психічного розвитку (наступність, перехід кількісних змін у якісні, закріплення змін у процесі розвитку через досвід) є спільними як для типового розвитку, так і для дизонтогенезу. Однак загальним для усіх випадків є те, що зміни, які виникають, впливають на весь подальший розвиток дитини. У будь-якому випадку дитина буде навчатися в умовах, що забезпечать ранню корекцію її психофізичного розвитку. Для того, щоб корекційний розвиток і навчання проходили успішно, необхідна співпраця та взаєморозуміння між педагогами спеціального шкільного навчального закладу.

СТРУКТУРА ПРОГРАМИ

Програма з ритміки для кожної вікової групи систематизована і складається з п'яти розділів:

- «Вправи на орієнтування в просторі»;
- «Ритміко-гімнастичні вправи»;
- «Ритмічні вправи з дитячими музичними інструментами»;
- «Ігри під музику»;
- «Танцювальні вправи, народні танці».

У кожному розділі в систематизованому вигляді викладені вправи та визначено їх обсяг, а також зазначені знання і вміння, якими повинні оволодіти учні, займаючись певним видом музично-ритмічної діяльності.

На кожному уроці здійснюється робота з усіх п'яти розділів програми, викладеній у послідовності. Проте в залежності від завдань уроку, учитель може відводити на кожен розділ різну кількість часу, маючи на увазі, що розпочинати та закінчувати урок слід із використання вправ на зняття напруження, розслаблення, заспокоєння.

1. Вправи на орієнтування в просторі

Засоби розвивально-корекційного впливу:

Ходьба - спрямована на розвиток основних рухів дитини, формування вміння правильно тримати корпус, дотримуватися ритму ходьби, вдосконалення узгоджених рухів рук і ніг, формування слухо-рухової та зорово-рухової координації. У процесі ходьби розвивається цілеспрямованість у діяльності дитини.

Біг - сприяє вдосконаленню основних рухів, дозволяє оволодіти навичками узгодженого управління всіма діями корпусу, формує легкість і витонченість при швидкому переміщенні дитини. Спільний біг в групі дітей закріплює навички колективних дій, сприяє появі емоційного відгуку на них і розвитку передумов комунікативної діяльності.

Стрибки - спрямовані на розвиток основних рухів дитини, тренування внутрішніх органів і систем дитячого організму. Стрибки слід вводити поступово і дуже обережно, оскільки вони створюють велике навантаження на незміцнілий організм дитини (фізіологами доведено, що для безпечного виконання стрибків дитиною необхідна наявність у неї розвиненого черевного пресу і S-подібного вигину хребта). Дітей починають вчити стрибків зі сплигування з підтримкою дорослого. Стрибки готують тіло малюка до виконання завдань на рівновагу. Для вдосконалення навичок у стрибках дитина повинна проявити волю якості – зосередитися і зібратися з силами. Крім того, в процесі виконання стрибків у дітей починають закладатися основи саморегуляції та самоорганізації своєї діяльності.

Кочення, кидання, ловіння - загальновідомо, що в онтогенезі рухів хапання розвивається раніше прямостояння. Розвиток руки стимулює формування інших рухових функцій організму, активізуючи всю психічну діяльність дитини. У процесі метання, рух виконується як однією рукою, так і обома. При цьому стимулюється виділення провідної руки і формується узгодженість спільних дій обох рук. Все це має особливе значення для корекції відхилень у психомоторній сфері дітей з розумовою відсталістю.

Повзання, лазіння - спрямовані на розвиток і вдосконалення рухових навичок, зміцнення м'язів спини, черевного преса, хребта. Ці рухи, у свою чергу, впливають на формування координованої взаємодії в рухах рук і ніг, на зміцнення внутрішніх органів і систем. Даний напрямок роботи є одним з найважливіших, оскільки здійснює вагомий корекційний вплив на фізичний і психічний розвиток дитини.

Вправи для розвитку рівноваги - створюють сприятливі умови для координованої роботи центральної нервової системи, а також всього нервово-м'язового апарату. У ході тренування постійно формуються і уточнюються різні форми зв'язків між нервовими центрами м'язових груп, і чим краща тренуваність людини, тим досконалішими стають ці зв'язки. Використовуючи активну рухову діяльність як форму тренування, ми можемо прискорити і вдосконалити процес розвитку координації рухів. Однак слід пам'ятати, це має бути не хаотичний набір рухів, а правильно і чітко організований педагогічний процес, в якому фізичні вправи виконуються з певними навантаженням і дозуванням відповідно до віку дитини.

Корекційно-розвиваючі вправи –розвивають гнучкість і рухливість в суглобах; активізують функціонування вестибулярного апарату. Фізичні вправи забезпечують активну діяльність внутрішніх органів і систем, укріплюють м'язову систему в цілому.

Рухливі ігри закріплюють сформовані вміння і навички, стимулюють рухливість, активність дітей, розвивають здатність до співпраці з дорослими і дітьми. Рухливі ігри створюють умови для формування у дітей уміння орієнтуватися в просторі, узгоджувати свої рухи з рухами інших дітей у грі. Діти вчаться знаходити своє місце в колоні, в колі, діяти за сигналом, швидко переміщатися по залу або на ігровому майданчику. Спільні дії дітей створюють умови для загальних радісних переживань, активної спільної діяльності.

У процесі рухливих ігор створюються умови для розвитку психічних процесів і особистісних якостей вихованців, у дітей формуються вміння адекватно діяти в колективі однолітків.

2. Ритміко-гімнастичні вправи складають основний зміст другого розділу, що сприяють виробленню необхідних музично-рухових навичок. Здатність слухового сприйняття музики і передачі її в русі дуже важливо виховувати у розумово відсталих дітей, їх слуховий досвід не достатньо багатий музичними враженнями і вимагає чуйного педагогічного впливу з боку дорослих.

Музика, як джерело краси, формує почуття прекрасного. Саме тому в ритмічному навчанні необхідно використовувати емоційно-яскраві, музично-рухові мініатюри: вправи, пісні, танці, ігри, здатні зацікавити і всебічно розвинути дитину через взаємозв'язок музики і руху. Для цього в програмі пропонуються твори різноманітні за характером: радісні і сумні, живі, бадьорі і спокійні.

Ґрунтуючись на великому педагогічному досвіді в роботі з дітьми, можна сказати, що найбільш трудомістким є процес розвитку дитячої рухової пам'яті, координації рухів, орієнтації у просторі. Враховуючи це, в програму включені деякі методичні прийоми, що дозволяють швидко навчити дитину правильно запам'ятовувати послідовність простих вправ.

В розділ ритміко-гімнастичних вправ входять завдання на вироблення координаційних рухів.

Основна мета цих вправ — навчити розумово відсталих дітей узгоджувати рухи рук з рухами ніг, тулуба, голови.

3. Ритмічні вправи з дитячими музичними інструментами.

Вправи з дитячими музичними інструментами корисні для розвитку відчуття ритму, слухової уваги, підвищують швидкість реакції, розвивають здібність диференціювання на слух, дають широкі можливості для активного, творчого розвитку учнів 5-10 класів.

Використовуються такі музичні інструменти – барабани, бубни, а також будь-які інші інструменти, що звучать, - брязкальця, дудки, дзвіночки, ложки, хлопавки, металофони, гра на яких сприяє розвитку координації, виробленню точності й ритмічності рухів рук.

В початковій школі діти ознайомлюються з кожним інструментом окремо і його можливостями, вчать використовувати інструмент за призначенням. Потім вони вчать спільно починати і закінчувати звучання, передавати динамічні відтінки, чергувати тривалості звучання і пауз, чергувати темп. Ці вправи багаторазово повторюються, їх складність поступово підвищується, навички поводження з інструментом і відчуття ритму поступово розвиваються.

Відповідно до ступеня оволодіння інструментами стає можливим їх комбіноване використання, створення ансамблів і оркестрів. Гра в оркестрі вимагає від дітей певних вмінь. Діти, граючи на одній групі інструментів, виконують просту мелодію, яка складається з 2-3-х звуків, що увесь час повторюються. Діти, які грають на іншій групі інструментів, виконують нескладний ритм.

Слід використовувати вправи, під час яких діти повторюють на інструменті ритмічний малюнок, відтворений учителем чи однокласниками, самі створюють ритмічні малюнки. Спільне прослуховування і передача ритму підвищує увагу учнів і почуття відповідальності перед товаришем за свою участь у спільному виконанні.

Вправи з дитячими музичними інструментами краще виконувати після ритміко-гімнастичних вправ, щоб дати можливість учням відпочити від фізичного навантаження.

У вправах з інструментами, що звучать, діти активно залучаються до мистецтва, вчать виражати себе в ньому, брати участь у спільному виконанні творів.

4. *Ігри під музику* - провідний вид діяльності, який забезпечує всебічний розвиток дитини є одним з дієвих засобів навчання і виховання. Тому повинні використовуватися і дидактичні ігри, сюжетно-рольові, рухливі, хороводні тощо. Найбільш важливі для дитини рольові ігри. В них дитина відтворює в доступній для себе формі відносини, які складаються у світі дорослих. Саме гра є тим механізмом, який переводить зовнішні вимоги соціокультурного середовища у власні потреби дитини.

Роль гри та іграшки в корекційному навчанні дітей з особливими потребами виключно вагома.

Під час проведення ігор під музику перед учителем стоїть завдання навчити учнів створювати музично-руховий образ. Причому вчитель повинен сказати назву, яка визначала б характер руху, наприклад: «зайчик» (підстрибування), «конячка» (прямий галоп), «кішечка» (м'який крок), «м'ячик» (підстрибування і біг) тощо. Пояснюючи завдання, вчитель не повинен підказувати дітям вид руху (треба говорити: будете рухатися, а не бігати, стрибати, крокувати), діти повинні самостійно виконувати вправи на відображення персонажів казок, віршів, пісень («птаха», «вовка», «зайчика» та ін.) за допомогою пальцевих оформлень (пальчиковий метод) та вправ-етюдів образів цих персонажів у русі («Зайчики барабанять», «Вовк рухає вухами»), використовувати музично-рухові навички для розвитку ігрового сюжету, створення музично-пластичного образу персонажів казок, пісень, передавати музичний образ рухами українського танцювального фольклору. Кожен раз проводити повторення і закріплення раніше пройдених ігор: «Маленькі витівники», «Совушка», «Що пропало», «Стрибунці-горобчики».

5. Танцювальні вправи, народні танці.

Навчання розумово відсталих дітей танцю передуює робота, спрямована на прищеплювання навичок чіткого та виразного виконання окремих рухів і елементів танцю. До кожної вправи підбирається така мелодія, в якій відображено особливості руху. Наприклад, освоєння хорового кроку пов'язано зі спокійною мелодією, а тупаючого — з пустотливим танцювальним. Відчуті образ допомагають вправи з предметами. Ходьба з прапорцями в руці змушує ходити бадьоріше, ширше. Яскрава хустинка допомагає танцювати весело і вільно, плавно і легко.

Завдання цього розділу повинні носити не тільки розвиваючий, але й пізнавальний характер. Розучуючи танці, учні знайомляться з їх назвами (полька, гопак, хоровод, кадриль, вальс), а також з основними рухами цих танців (притопи, галоп, крок польки, мінливий крок, присядка тощо).

Виконання танців різних народів залучає дітей до народної культури, вмінню знаходити в рухах характерні особливості танців різних національностей.

Найбільш доступними для дітей є природні рухи, до яких відносяться і так звані основні: ходьба, біг, стрибки, підскок. Дуже важливо навчати дитину спочатку невимушено, вільно, красиво, виразно рухатися під музику, виконуючи музично-ритмічні завдання на основі природних рухів, і вже потім виконувати найпростіші танцювальні елементи і нескладні танці.

Для опанування дітьми основ метроритму (у розмірах $2/4$ і $3/4$) використовуються образні поняття «земля», «поле», «небо». Включаються вправи на вивчення простих тривалостей: чверть, восьма, половинна. Для підвищення інтересу дітей до цих завдань рекомендується використовувати такі атрибути: палички, кубики, бубни, стрічки, дзвіночки тощо.

У кожному розділі в систематизованому вигляді викладено вправи і визначено їх обсяг, а також зазначено знання і вміння, якими повинні оволодіти учні, займаючись музично-ритмічною діяльністю.

Ритміка в поєднанні з музикою (базовою основою є класичні зразки музичних творів), стає саме тим необхідним елементом, який зможе допомогти повноцінному розвитку дітей.

Програма «Ритміка» розрахована на 33 години на рік – 1 година на тиждень.

(5 КЛАС)

Вправи на орієнтування у просторі.

Загальнорозвиваючі та коригуючі вправи:

Дихальні вправи. Дихання в положенні лежачи. Грудне і черевне дихання.

Основні положення та рухи. Повторення і закріплення основних рухів, даних у попередніх класах, ускладнюючи їх узгодженням з рухом рук з різних вихідних положень. Виконання в різному темпі

Вправи для зміцнення постави. Стоячи біля вертикальної площини у положенні правильної постави, присідання на носках з прямою спиною. Ходьба з правильною поставою з вантажем на голові.

Ритмічні вправи. Виконання найпростіших рухів в ритмі зі словами. Сприйняття зміни темпу, музики.

Прикладні вправи.

Шикування, перешикування.

Розмикання на витягнуті руки в сторони. Поворот кругом з показом напрямку вчителем. Виконання команд: «Шикуйсь!», «Струнко!», «Вільно!».

Ходьба і біг. Ходьба в різному темпі (швидко, повільно). Ходьба і біг у повільному темпі із збереженням інтервалу. Біг на швидкість з високого старту на 30 метрів за командою вчителя.

Стрибки. Стрибки в глибину. Стрибки в довжину з 2-3 кроків. Стрибок у висоту «зігнувши ноги» з 2-3 кроків. Стрибок у довжину поштовхом однієї ноги з приземленням на 2 через «рів».

Кочення, кидання, ловіння. Кидати та ловити предмет (іграшку), передача предметів, перенесення вантажу. Виконання основних рухів з правильним утриманням малого м'яча, перекладання його з рук у руки. Кидати м'яч догори та ловити його після відскоку. Кидати великий м'яч один одному із-за голови. Удари м'яча об підлогу правою та лівою рукою. Кидати малий м'яч у вертикальну ціль. Кидати малий м'яч на дальність. Підкидання і ловіння палиці в горизонтальному положенні. Почергові перехоплення вертикальної палиці. Перенесення гімнастичної лавки (2 людини), спортивного мата (4 людини), спортивного коня - (до 6 осіб). Перенесення різних предметів різними способами: на руках, волоком, катанням, штовханням тощо.

Лазіння, підлізання, перелізання. Лазіння по гімнастичній лавці вгору, вниз, убік раніше вивченими способами. Підлізання під перешкоду з предметом. Перелізання через перешкоду висотою до 1 метра. Вис на рейці гімнастичної стінки на руках до 1 - 2 сек.

Рівновага. Ходьба по гімнастичній лаві з переступанням через предмет висотою 10-15 см. Розходження удвох на гімнастичній лавці. Ходьба по гімнастичній лаві з опусканням на одне коліно.

Музично-ритмічні вправи. Вчити дітей узгоджувати з музикою наступні рухи: ходити легко, ритмічно, передавати ігрові образи різного характеру. Виконувати нескладні танці, самостійно використовуючи елементи знайомих рухів, виразно передавати характерні елементи музично-ігрових образів. В танцювальних рухах робити крок всією ступнею на місці і при кружлянні, приставний крок з присіданням, піднімати і опускати руки, вперед і вбік, рухатися в парах, відходити спиною від своєї пари. Вчити дітей ритмічно рухатися відповідно до різнохарактерної музики, динаміки (голосніше, помірно, тихо, голосніше, тихіше); переходити від помірного до швидкого або повільного темпу, відзначати найпростіший ритмічний малюнок в хлопках, змінювати рух у відповідності до музичних фраз. Вміти виконувати рухи різного характеру з предметами і без них: пружинити на ногах, будувати самостійно рівне коло, дотримуючись відстані між парами, звужувати і розширювати коло, розходитися з пар в різні сторони.

Ритміко-гімнастичні вправи.

Загальнорозвиваючі вправи. Нахили, випрямлення і повороти голови, кругові рухи плечима («паровозики»). Рухи рук у різних напрямках без предметів і з предметами (прапорці, брязкальця, стрічки). Нахили і повороти тулуба вправо, вліво (класти та піднімати предмети перед собою і збоку). Присідання з опорою і без опори, з предметами (обруч, палиця, прапорці, м'яч). Згинання і розгинання ноги в підйомі, відведення стопи назовні і приведення її всередину, кругові рухи стопою, виставляння ноги на носок вперед, вставання на носочки. Вправи на вироблення постави.

Вправи на координацію рухів. Перехресне піднімання та опускання рук (права рука вгору, ліва вниз). Одночасні рухи правої руки вгору, лівої в сторону; правої руки — вперед- вліво — вгору. Виставлення лівої ноги вперед, правої руки перед собою; правої ноги — у бік, лівої руки — в сторону і т. Д. Вивчення позицій рук: зміна позицій рук окремо кожної і обома одночасно; проводити рух руки головою, поглядом.

Відстукування, прохлопування, протопування простих ритмічних малюнків.

Вправа на розслаблення м'язів. Піднявши руки і злегка нахилившись вперед, за сигналом учителя або акценту в музиці опустити руки вниз; швидким, безперервним рухом передпліччя вільно потрясти кистями (імітація обтрушування води з пальців); піднявши плечі якомога вище, дати їм вільно опуститися в положення. Вільний круговий рух рук. Перенесення ваги тіла з п'яток на носки і назад, з однієї ноги на іншу (маятник).

Ритмічні вправи з дитячими музичними інструментами.

В дітей цього віку вже багатий музичний досвід гри на різних інструментах. Діти достатньо відчують ритмічну пульсацію твору, сильні та слабкі долі, розрізняють розміри в яких звучить твір. На данному етапі з дітьми необхідно:

- розвивати слухове сприйняття, вміння слухати музику.
- розвивати первинні співочі вміння та прояви ритмічності в елементарних рухах під музику.
- вчити уважно слухати веселі, бадьорі і спокійні мелодії; підспівувати, звуконаслідувати повторення в кінці пісень.
- вчити дітей виконувати прості танцювальні рухи під спів дорослого і під музику (притопувати ногою, переступати з ноги на ногу, плескати в долоні, помахувати однією рукою)

- вчити розрізняти високі та низькі звуки, голосне та тихе звучання.

Закріплювати основи музичної грамоти (вводити поняття «мелодія» та «аккомпанімент», «тутті», «соло», «унісон», особливості гри на інструментах, продовжувати розвивати відчуття метро-ритму, види слуху (мелодичний, ритмічний, гармонічний, ладовий, звуко – висотний), разом з дітьми створювати та використовувати підручні засоби як музичний інструментарій (маракаси з фісташок, скляний посуд, ключі), навчати дітей опановувати засоби музичної виразності (темп, ритм, регістр, артикуляція, динаміка), визначати характер твору.

Спонукаючи до свідомого слухання музики, музичних інструментів, які використовуються під час занять, розширювати обсяг естетичних емоцій виконавця, вільно розрізняти на слух музичні інструменти (ложки, ксилофон, металофон, трищітка, дзвіночки, фортепіано, барабан, кастаньєти).

Створювати музичні привітання, коротенькі мелодії певного змісту, характеру, ритмічні імпровізації на різних інструментах, вчитися працювати в колективі, прислухатися до інших дітей, їх виконання (при грі на інструментах).

Репертуар з гри на дитячих музичних інструментах: «Пасакалія» Г. Гендель, «Дід Мороз» Р. Шуман, «Ранок», «Танок Анітри», «В печері гіоського короля» з оркестрової сюїти Е. Гріга «Пер Гюнт», «Сміливий вершник» Р. Шуман (гра на ложках, клацання язиком, пальцями), «Місячне сяйво» К. Дебюссі, «Полька – Янка» біл. нар. мелодія, «Турецьке рондо» В. Моцарт, «Вальс» А. Абелян, «Вальс» Ф. Шопен (на вибір), «Шарманка» Д. Шостакович, «Хлопець з гармонікою» Г. Свірідов, «Музична табакерка» А. Лядов (гра на скляному та металевому посуді), «Котику сіренький» укр. нар. пісня, «Сонько – дрімко» укр. нар. пісня в обр. А. Мігай, «Господарочка» О. Журлива (шумові інструменти, імітація звуків), «Син старого дуба» Г. Чічінадзе (шумові інструменти, імітація звуків).

Виконання нескладних ритмічних малюнків на бубні та барабані двома паличками одночасно і по черзі в різних варіаціях.

Ігри під музику.

Виконання ритмічних рухів у відповідності до різноманітних характеру музики, динаміки (голосно, тихо), регістрів (високий, низький). Зміна напрямку та виду ходьби, бігу, підскоків, танцювальних рухів у відповідності до змін в музиці (легкий танцювальний біг змінюється стрімким, спортивним; легкі, грайливі підстрибування — важкими, комічними тощо). Виконання

імітаційних вправ та ігор, побудованих на конкретних наслідувальних образах добре знайомих дітям (звички звірів, птахів, рух транспорту, діяльність людини), у відповідності до емоційних і динамічних характеристик музики. Передача притопами, ударами та іншими рухами різких акцентів у музиці.

Мовленнєві ігри. «Полювання» А. Костецький (оплески, тупання, стукотіння), «Сорока – білобока» Н. Забіла (рухи тілом), «Бруднуля» Г. Бойко (рухи тілом, мімічний етюд).

Рухливі та музичні ігри. «Галя по садочку ходила» (хороводна гра) музика та слова народні, «Про жабку і комара» (музично-рухлива гра) муз. А. Філіпенка, сл. невідомого автора, «Ми на луг ходили» (музично-рухлива гра) муз. А. Філіпенка, сл. Т. Волгіної, «Ми кривого танцю йдемо» укр. нар. пісня, «Що на нашій вулиці» укр. нар. пісня.

Рухливі ігри та ігрові вправи.

Ігри з ходьбою та бігом: «Знайди собі пару»; «У ведмедя у бору»; «Мак»; «Кольорові автомобілі»; «Про Катрусю і цапка»; «Пташки і кіт»; «Іменний пиріг»; «Пастух і стадо»; «Качечка»; «Прапорці»; «Метелики»; «Нумо в коло!».

Ігри з повзанням і лазінням: «Не дзвони»; «Діти і вовк»; «Переліт птахів»; «Кошенята і цуценята»; «Кролики».

Ігри з киданням та ловінням предметів: «Лови, кидай, падати не давай!»; «М'яч через сітку (мотузок)»; «Збий булаву»; «Школа м'яча»; «Кеглі».

Ігри зі стрибками: «Зайці і вовк»; «Лисиця у курнику»; «Заєнька сірий умивається»; «Жабки і журавлі»; «Горобчики»; «Не замочи ніг»; «Подзвони в брязкальця»; «Дідусь і зайченята».

Ігри на орієнтування у просторі: «Знайди, де заховано»; «Знайди і промовчи»; «Хто вийшов?»; «Відгадай по голосу»; «У лісочку на горбочку». «Заборонений рух», «Впізнай на дотик», «Бджілки», «Лови, кидай, впасти не давай», «Побудова в коло», «Кидки м'яча один одному», «Хто швидше», «Ми веселі хлопці».

Танцювальні вправи, народні танці.

Танцювальні вправи. Знайомство з танцювальними рухами. Бадьорий, спокійний, мандрівний крок. Легкий біг, на полупальцях. Підстрибування на двох ногах. Прямий галоп. Махові рухи рук. Елементи російського танцю: простий хороводний крок, крок на всій ступні, взявшись убоки двома руками (для дівчаток — рух з хустинкою); притопи однією ногою і по черзі, виставляння ноги з носка на п'ятку. Рух парами: біг, ходьба, кружляння на місці. Хороводи в колі, танці з притопами, кружлянням, ударами. Вчити дітей танців, які складаються з цих елементів.

Орієнтовний репертуар: «Ранок», «Танок Анітри», «В печері гірського короля», «Пісня Сольвейг» з оркестрової сюїти Е. Гріга «Пер Гюнт», «Сміливий вершник» Р. Шуман, «Місячне сяйво» К. Дебюссі, «Серенада», «Аве Марія» Ф. Шуберт (голос, фортепіано), «Народний танець» М. Скорик, «Веснянка» В. Уманець, «Гопак» укр. нар. танець, «Козачок» В. Кирейка, «Полька – Янка» біл. нар. мелодія, «Турецьке рондо» В. Моцарт, «Менует» Й. Бах, «Менует» Л. Боккеріні, «Неаполітанська пісенька» П. Чайковський, «Вальс» С. Майкапар, «Маленький вальс» Н. Леві, «Вальс» Ф. Шопен (на вибір 2 твори), музичні твори з фортепіанної сюїти «Картинки з виставки» (на вибір) М. Мусоргський, «Колискова» зі збірки «Дитячі пісні» А. Лядов, «Ой ходить сон» укр. нар. пісня в обр. Л. Ревуцького, «Котику сіренький» укр. нар. пісня, «Сонько – дрімко» укр. нар. пісня в обр. А. Мігай, «Колискова» Й. Брамс, «Ой, на горі». Стукалка. Українська народна мелодія. Танець з султанчиками. Танець з притопами. Гопак. «До нас гості прийшли», муз. А. Александрова, сл. М. Івенсена; «Новорічний хоровод», муз. Р. Струве, сл. Н. Соловйової; «Хоровод дружби», амер. нар. мелодія обр. Р. Френкель-Борисової.

Виховувати активність у сприйнятті музики. Вчити дітей розрізняти знайомі танці та їх мелодії за ритмічним малюнком. Вміти розрізняти мелодії і супровід пісні. Вчити розрізняти види хорів (дитячий, жіночий, чоловічий). Знайомити з масовими піснями В. Дунаєвського, Д. Кабалевського та ін.

З метою емоційного сприйняття знайомити з творами П. Чайковського, В. Моцарта та ін.

Музичні твори для слухання. «Море», «Білка» - муз. Н. Римського-Корсакова, «Веселий селянин» - муз. Р. Шумана, «Пісня жайворонка», «Камаринская» - муз. П. Чайковського, «Вальс», «Пташиний будинок» - муз. Д. Кабалевського. «Відлітаємо на лузі» - муз. Ст. Вітліна, сл. П. Когановою, «Колискова» - муз. В. Моцарта, «Музична табакерка» - муз. Л. Лядова, «Спортивний марш» - муз. Н. Дунаєвського, сл. С. Лебедева-Кумача.

Ритмічні вправи та ігри під музику. «Святковий танок» - муз. М. Красьова, «Дружні трійки» - муз. Г. Штрауса, «Парний танок» - карельська народна мелодія, «Хоровод-веснянка» - українська народна мелодія, «Хто швидше?» - муз. Л. Шварца, «Дізнайся по голосу» - муз. Ст Ребікова, «Куточки» - муз. Т. Попатенко.

Календарно-тематичний план

5 клас, 1 година на тиждень (34 години)

№	Зміст навчального матеріалу	Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів
І чверть – 9 годин		
1.	Вступний урок Поняття про ритм.	Знати ,що таке ритм. Передавати оплесками нескладний ритмічний малюнок. Відчувати в музиці, в рухах і в мові ритмічну виразність.
2.	Ходьба під музику з зупинкою, по центру залу.Збереження дистанції.Реагування на зміни темпу Ритмічне ходіння із зупинкою. Орієнтуватися в напрямку рухів вперед,	Ритмічно ходити із зупинками, дотримуючись дистанції відносно один одного.

	назад, напруво, наліво. Реагувати на зміни музики. «Марш з прапорцями» (з промовлянням тексту) С.Школьник	
3.	Ходьба вперед, назад, на п'ятах, на носках Розвивати вміння ходити на носках, високо підіймаючи коліна, на зовнішній стороні стопи, на п'ятках, роблячи приставні кроки уперед, у бік. «Марш», муз. Ф.Надененко.	Розвиток координації рухів, рівноваги. Деталізація правильного виконання вправ під музику.
4.	Поскоки з просуванням вперед і назад Кроки польки вперед і назад. Основні кроки місцевих народних танців. «Полька», муз. В.Локтева, «Полька», муз. С.Заславський.	Корекція правильної постави та рухів під час виконання різних танців. Уточнення рухів, що належать до певного виду танців.
5.	Ходьба по периметру залу. Вміння планувати діагональні лінії кута в кут Рух по лінії танцю і діагональ класу: кроки з витягнутого носка, перекати стоп, високо підіймаючи коліна, хід обличчям і спиною, біг з підскоками, галоп обличчям і спиною. «Гопак» укр. нар. мелодія, обр. Н.Метлова, «Полька», муз. Б.Сметани	Корекція просторової орієнтації. Розвиток танцювальних здібностей.
6.	Ритміко-гімнастичні вправи. Самостійне складання ритмічних малюнків	
7.	Ходьба зі згинанням коліна. Танцювальні вправи	

8.	Гімнастичні вправи з предметами: м'яч, скакалка, гімнастична палка	
9.	Вправи на координацію рухів	
II чверть – 7 годин		
1.	Крок кадрилі. Вправа в передачі основного ритму на музичнім інструменті:	
2.	Побудова з колони по одному в колону по чотири:	
3.	Рух з предметами:	
4.	Вправи на координацію рухів:	
5.	Виконання різних ритмів на бубні, сопілці, ложках:	
6.	Повторення музичної гри «Раз, два, три – на носочки»:	
7.	Танцювальні моменти до свята Нового року:	
III чверть – 10 годин		
1.	Ігри з м'ячем :	
2.	Ритмічні рухи з предметами:	
3.	Елементи українського танцю:	

4.	Інценування пісень:	
5.	Елементи танців – боковий галоп, сильні по скоки:	
6.	Вправи на координацію рухів:	
7.	Елементи українського танцю:	
8.	Розучування гри з м'ячем :	
9.	Повторення танцю «Веселий хоровод»:	
10.	Підсумковий урок:	

IV чверть – 8 годин

1.	Вправи на координацію рухів:	
2.	Танець «Гопак»:	
3.	Ритміко-гімнастичні вправи з м'ячем і стрічкою:	
4.	Прохлопування ритму пісень:	
5.	Рухливі ігри:	
6.	Гра на дитячих музичних інструментах:	
7.	Вправи та ігри зі скакалкою:	
8.	Підсумковий урок:	

Основні вимоги до вмінь учнів.

Особисті результати.

Сформованість самооцінки, включаючи усвідомлення своїх можливостей, здатності адекватно судити про причини свого успіху/неуспіху; вміння бачити свої достоїнства і недоліки, поважати себе і вірити в успіх, проявити себе в період навчання, як яскраву індивідуальність, створити неповторний сценічний образ. Розкриваючись сценічно, володіючи природним артистизмом, дитина може мобільно керувати своїми емоціями, перетворювати, що сприяє розвитку душі, духовної сутності людини.

Метапредметні результати:

• регулятивні:

- проявляти пізнавальну ініціативу у навчальному співробітництві;
- втілення музичних образів при вивченні і виконанні танцювальних рухів;

• пізнавальні:

- правильно і швидко знаходити потрібний темп ходьби, бігу у відповідності з характером музики;
- розраховуватися на першій, другій, третій для подальшого побудови в три колони, шереди;
- дотримуватися правильної дистанції в колоні по три і концентричних колах;
- самостійно виконувати необхідні зміни напрямку і темпу рухів, керуючись музикою;
- передавати в ігрових і танцювальних рухах різні нюанси музики: пісенність, граціозність, енергійність, ніжність, грайливість тощо;
- розрізняти основні характерні рухи деяких танців;

- повторювати будь-який ритм, заданий вчителем;
- задавати самим ритм однокласникам і перевіряти правильність його виконання (ударами або притопами).
- **комунікативні:**
 - враховувати різні думки і інтереси і обґрунтовувати власну позицію;
 - враховувати різні думки і прагнути до координації різних позицій;
 - участь в музично-концертному житті класу, школи, міста тощо.

Розвиток мовлення

5 клас

Розвиваючи основні види мовленнєвої діяльності в середніх і старших класах спеціального загальноосвітнього навчального закладу розв'язуються й специфічні завдання, спрямовані на корекцію відхилень у розвитку. Такими є: порушення процесів пізнавальної діяльності (сприймання, уяви, пам'яті, уваги, мовлення й мислення), недорозвиток емоційно-вольової сфери, недостатня розвиненість артикуляційної моторики, порушення моторики та координації рухів та ін.

Саме тому спеціальним завданням програми визначено формування та корекцію зв'язного мовлення, що має відбуватися в тісному зв'язку з розвитком пізнавальної діяльності дітей, зокрема, сенсорики, предметно-дієвого, наочно-образного, словесно-логічного, абстрактного мислення, спостережливості, уваги тощо. Відтак зміст корекційно-розвивальної програми, з метою посилення її компенсаторно-корекційних та розвивальних функцій, має комунікативно-практичну спрямованість: містить фактичний матеріал, опанування якого має забезпечити формування комунікативних умінь, конкретизацію у слові чуттєвого і практичного досвіду учнів, розвиток основних пізнавальних процесів на предметно-практичній і вербальній основі.

У програмі представлено зміст корекційно-розвивального навчання з розвитку мовлення для дітей з помірною розумовою відсталістю, що навчаються та виховуються у спеціальних загальноосвітніх навчальних закладах.

Програма кожного класу має розділи: «Мовленнєвий розвиток», «Знання про мову. Мовні вміння».

Протягом усього періоду навчання ведеться робота щодо розуміння та побудови учнями поширених нескладних, типових для української мови, синтаксичних конструкцій; навичок їх розпізнавання та побудови. Формування свідомого ставлення до побудови висловлювань поєднується з цілеспрямованим розвитком чуття мови через постійне тренування у сприйманні та розумінні мовлення і говорінні на всіх уроках як мовного, так і немовного циклів.

Розширення словника дітей доцільно здійснювати на предметно-практичній основі у процесі живого спілкування, навчання, ситуація та умови якого є вирішальними для добору словесного матеріалу. Робота з лексикою має індивідуальний характер і зорієнтована на збагачення словника кожної дитини, оскільки, залежно від індивідуальних мовленнєвих можливостей, рівня підготовки дитини лексичний запас на початкових етапах навчання може суттєво різнитися.

Для розвитку мовлення вихідними є практичні мовленнєві навички, що формуються, та необхідні для цього знання про мову. Вони формуються на природничому матеріалі, близької, цікавої і доступної тематики дітям (розд. «Орієнтовна тематика мовленнєвого матеріалу»). Зміст навчального матеріалу є наскрізним для всіх мовленнєвих тем. Учитель самостійно вирішує, які саме навички відпрацьовувати на тому чи іншому матеріалі, як часто і в якому обсязі необхідно приділяти увагу їх формуванню, зважаючи на контингент учнів класу та їх індивідуальні особливості і потреби. Вчитель самостійно розподіляє та регулює кількість годин між темами з розвитку мовлення, враховуючи індивідуальні можливості дітей даного класу, труднощі у засвоєнні матеріалу, необхідність приділяти більше годин для сприймання та засвоєння певного матеріалу. Заняття з розвитку мовлення плануються з урахуванням необхідності багаторазового повторення матеріалу з поступовим включенням нових елементів до попередньо засвоєних вмінь. В залежності від індивідуальних можливостей учнів темп проходження матеріалу уповільнюється або прискорюється, що може бути передбачено стосовно конкретного учня або підгрупи учнів. Тематику мовленнєвого матеріалу для уроків вчитель визначає сам, враховуючи сезонні зміни в природі, особливості учнів даного класу, та (головне) доступність та послідовність мовленнєвого матеріалу. На його основі дітям буде легше сприймати та засвоювати новий матеріал з розвитку мовлення. Запропоновані теми з природознавства можна корегувати, вносити зміни в тематику природознавчої теми, відповідно бажання вчителя та його методичної та наочної готовності. Визначені програмою теми є близькими до соціального і практичного досвіду розумово відсталих дітей, забезпечують їх соціалізацію й інтеграцію у природне оточення.

Корекційно-розвивальну програму з розвитку мовлення розроблено з урахуванням Державного стандарту загальної освіти для дітей з особливими освітніми потребами та чинних навчальних програм. При створенні програми використано літературні джерела.*

Орієнтовна тематика мовленнєвого матеріалу:

1. Людина.

- Власні ім'я та прізвище.
- Органи чуттів людини.
- Частина тіла. Призначення рук, ніг людини.
- Зовнішній вигляд людини: правила охайності.
- Здоров'я людини: правила гігієни. Розпорядок дня школяра, корисне харчування.
- Предмети побуту, які нас оточують. Користування ними.

2. Природа.

- Поняття про добу: день, ніч.
- Поняття про живу та неживу природу. Що належить до природи?
- Овочі. Фрукти. Ягоди.
- Охорона природи.

3. Погода.

- Пори року. Уявлення про погоду. Вітер, хмари, опади. Погода взимку, влітку.
- Осінь. Сезонні зміни у природі. Овочі, фрукти. Похолодання, випадання дощів.ю зміна забарвлення листя, листопад.
- Зима. Сезонні зміни у природі. Холодне повітря, мороз, снігопад, лід, сніжинка.
- Весна. Сезонні зміни у природі. Потепління, танення снігу, цвітіння, приліт птахів.
- Літо. Сезонні зміни у природі. Ягоди, фрукти, овочі. Відпочинок влітку.

4. Жива природа.

- Тварини свійські. Зовнішній вигляд.
- Тварини дикі. Зовнішній вигляд.
- Риби. Зовнішній вигляд.
- Птахи. Зовнішній вигляд.
- Охорона тварин.

5. Наша країна – Україна.

6. Родина.

7. Школа.

8. Друзі, дружба.

9. Події з власного життя, життя класу, школи.

10. Місто (село).

11. Канікули.

12. Свята (народні обрядові).

13. Ігри, розваги.

Теми за вибором учителя.

5 клас

(1година на тиждень)

№ п/п	К-сть Год	Зміст навчального матеріалу	Очікувані результати розвитку (мінімальні досягнення/ максимальні досягнення)	Спрямованість корекційно-розвивальної роботи
1.		<p><u>Повторення матеріалу вивченого в початкових класах.</u></p> <p>Розвиток навичок мовленнєвої діяльності (слухання-розуміння, говоріння, читання). Читання і розвиток усного мовлення. Накопичення активного словникового запасу.</p> <p>Слухання-розуміння мовлення вчителя, однокласників.</p> <p>Закінчення розпочатого речення (з допомогою вчителя).</p> <p>Відповіді на запитання до прослуханого, прочитаного.</p> <p>Складання за запитаннями вчителя речень з 2-4 слів до розглянутого малюнка, прослуханої казки. Виділення на слух з живого мовлення окремих слів, в словах – окремих звуків.</p> <p>Поділ речень з 2-4 слів на слова.</p>	<p>-слухає-розуміє мовлення вчителя, однокласників;</p> <p>-закінчує розпочате речення (з допомогою);</p> <p>-складає за запитаннями вчителя речень з 2-4 слів до розглянутого малюнка, прослуханої казки;</p> <p>-виділяє на слух з живого мовлення окремих слів, в словах-окремих звуків;</p> <p>-ділить речення – 2-4 слів на слова;</p> <p>-правильно чує та вимовляє звуки;</p> <p>-співвідносить звук і букву; визначає місце звука і букви у слові; визначає перший звук у словах;</p> <p>-знаходить задану букву серед інших букв чи знаків; впізнає букви, накладені одна на одну; виділяє з ряду</p>	<p>Розвиток слухового сприймання та слухової уваги.</p> <p>Формування усвідомленого розуміння сказаного вчителем, його запитань, порад, вказівок.</p> <p>Розвиток вміння висловлювати свої прохання, працювати відповідно до інструкцій вчителя.</p> <p>Формування уявлень про структуру речення, умінь будувати речення на основі різних опор.</p>

	<p>Розвиток фонематичного слуху і правильної вимови звуків.</p> <p>Співвідношення звуку і букви, визначення місця звуку і букви у слові; фіксація буквою початкового звуку у словах.</p> <p>Формування зорових еталонів букв: знаходження заданої букви серед інших букв чи знаків; впізнавання букв, накладених одна на одну; виділення з ряду правильно написаної букви з опорою на зразок; доповнення відсутнього елемента букви; називання та порівняння графічно схожих букв.</p> <p>Запам'ятовування цілісних образів слів, які складаються з вивчених букв (мама, сон, сом, папа, липа, молоко...), співвідношення слів з предметами, які вони називають.</p> <p>Утворення та читання відкритих та закритих двох- та трьохбуквених складів, які є словом (сом).</p> <p>Утворення та читання слів з вивчених складових структур. Співвідношення слів з предметами, малюнками. Вибіркове читання слів.</p> <p>Доповнення складу до слова, підстановка в слово пропущеної букви.</p> <p>Читання речень з 2-3 слів разом з вчителем, хором, самостійно.</p> <p>Доповнення в реченні відсутнього слова з ряду попередньо прочитаних (з опорою на малюнок).</p> <p>Написання вивчених букв та слів з ними.</p>	<p>правильно написаних букв з опорою на зразок; доповнює відсутній елемент букви; називає та порівнює графічно схожі букви;</p> <p>-запам'ятовує цілісний образ слів, які складаються з вивчених букв; співвідносить слова з предметами, які вони називають;</p> <p>-утворює та читає склади; читає таблиці складів;</p> <p>-утворює та читає слова з вивчених складових структур; співвідносить слова з предметами, малюнками; вибірково читає слова;</p> <p>-доповнює склад до слова; підставляє в слово пропущену букву;</p> <p>-читає речення з 2-3 слів разом з вчителем, хором, самостійно;</p> <p>-доповнює речення словами, які відсутні, з ряду попередньо прочитаних;</p> <p>-пише вивчені букви;</p>	<p>Розвиток усного мовлення.</p> <p>Виховання культури усного мовлення.</p> <p>Збагачення та накопичення словника на основі розширення знань та уявлень про довкілля.</p> <p>Розвиток фонематичного сприймання, правильної й чіткої звуковимови.</p> <p>Розвиток слухового і зорового сприймання.</p> <p>Розвиток мовленнєвого слуху.</p> <p>Розвиток звукобуквеного аналізу.</p> <p>Подальший розвиток сигніфікативної функції мовлення (функції позначення).</p> <p>Стимуляція мовленнєвої активності.</p> <p>Розвиток оперативної пам'яті.</p> <p>Формування вміння граматично правильно будувати речення (фрази) за зразком, даним учителем).</p> <p>Формування читацьких умінь.</p> <p>Розвиток усного зв'язного</p>
--	---	---	---

				<p>мовлення.</p> <p>Регулювання інтонаційної виразності усного мовлення, темпу і сили голосу.</p> <p>Розвиток фонематичного слуху.</p> <p>Формувати вміння друкувати букви та слова за зразком, під диктовку.</p> <p>Удосконалення навичок читання і письма.</p> <p>Збагачення словникового запасу.</p>
2.	<p><u>Мовленнєвий розвиток.</u></p> <p>Слухання-розуміння усного мовлення.</p> <p>Сприймання на слух зверненого мовлення, простого мовного матеріалу, що складається з кількох звуків, складів, слів, словосполучень.</p> <p>Сприймання на слух запитань, прохань, пояснень, вказівок, завдань та інструкцій вчителя, що стосуються виконання навчальних дій чи ігрових завдань.</p> <p>Сприймання на слух, розуміння змісту невеликих нескладних текстів, що належать до художнього й розмовного стилів (казка, розповідь, вірш, загадка, скоромовка).</p> <p>Відповіді на запитання вчителя; відповіді на запитання за змістом прослуханого.</p> <p>Відповіді на запитання педагога щодо змісту предметних та</p>	<p>– намагається уважно слухати та розуміти зміст сприйнятого;</p> <p>– намагається слухати, розуміти і виконувати навчальні та ігрові дії відповідно до прослуханої інструкції, продуктивно використовує допомогу;</p> <p>–намагається уважно слухати і розуміти зміст прослуханого;</p> <p>–повторює за вчителем короткі забавлянки, віршики;</p> <p>–розуміє запитання вчителя, відповідає на нього (повторює зразок відповіді);</p> <p>–з допомогою вчителя висловлює враження від побаченого (почутого);</p> <p>– з допомогою вчителя відповідає на за-питання „що це?“, „хто це?“, „що робить?“ щодо змісту</p>	<p>Розвиток цілеспрямованої та до-вільної уваги.</p> <p>Формування усвідомленого розуміння фактичного змісту прослуханого.</p> <p>Розвиток емоційного ставлення до почутого та побаченого (до вчинків людей, фактичних подій).</p> <p>Збагачення словникового запасу учнів.</p> <p>Формування навичок користування інструкціями вчителя при виконанні завдань.</p> <p>Активізація засвоєння</p>	

	сюжетних малюнків. Добір малюнків до предметів, ініційованих дій.	предметних і сюжетних малюнків;	семантичної (сміслової) сторони слова. Формування уміння знаходити предмети за словесним описом.
3.	<p>Говоріння.</p> <p>Регулювання дихання, сили голосу, темпу мовлення в процесі усного мовлення.</p> <p><i>Диалогічне мовлення.</i> Розуміння реплік співрозмовника. Відповіді на запитання.</p> <p>Найпростіші формули мовленнєвого етикету (вітання, прощання, прохання).</p> <p><i>Монологічне мовлення.</i> Повторення зразка простого зв'язного висловлювання, запропонованого вчителем.</p> <p>Побудова зв'язного висловлювання (з опорою на питання, слова та словосполучення, ілюстрації) на основі прослуханого тексту, випадку з життя.</p>	<p>вживає імена, вміє звертатися по імені та по-батькові;</p> <p>вживає (під контролем учителя) найпростіші форми мовленнєвого етикету (вітання, прощання, прохання);</p> <p>вживає найпростіші форми звертання до дітей і дорослих;</p> <p>– з допомогою та запитаннями вчителя пояснює власні дії (з опорою на слова чи слово-сполучення, малюнки);</p>	<p>Розвиток мовленнєвого дихання.</p> <p>Формування вміння довільно володіти та доцільно користуватися артикуляційним та дихальним апаратом.</p> <p>Формування чіткості та виразності усного мовлення.</p> <p>Розвиток культури спілкування.</p> <p>Формування невербальних засобів спілкування (міміка, природні жести).</p> <p>Розвиток емоційного ставлення до побаченого, почутого.</p>
4.	<p>Читання.</p> <p>Правильна вимова звуків.</p> <p>Читання по складах слів, простих речень.</p> <p>Розпізнавання складів у слові, слів у реченні та речень у тексті за певними візуальними характеристиками.</p> <p>Читання повільно та в нормальному темпі.</p> <p>Читання тихо, голосно, з нормальною силою голосу.</p>	<p>– повторює за вчителем звуки;</p> <p>- робить спроби читати слова з допомогою вчителя, після відповідної підготовки (звукобуквеного аналізу, роботи з розрізною азбукою тощо);</p> <p>–добирає малюнки до прочитаних слів (з допомогою вчителя);</p> <p>- робить спроби читати повільно слова після відповідної підготовки);</p>	<p>Розвиток навичок правильного читання по складах.</p> <p>Розвиток мовленнєвого дихання; подолання артикуляційних труднощів при читанні слів.</p> <p>Формування та розвиток навичок упізнавання найуживаніших слів.</p>

		Запам'ятовування прочитаного. Основні правила поводження з книжкою.		Розвиток орієнтування в прочитаному реченні. Збагачення словникового запасу.
5.		Письмо. Позначення звуків буквами. Букви голосні та приголосні. Їх написання та розрізнення. Складова структура слова. Слово. Місце звука (букви) у слові. Списування.	– аналізує слова за звуковим складом (з допомогою вчителя); – з допомогою вчителя розрізняє голосні та приголосні букви; – пише вивчені букви; робить спроби списувати з допомогою вчителя після звукобуквеного аналізу, з проговорюванням); – списує по складах з проговорюванням прочитані та проаналізовані двоскладові слова з вивченими буквами.	Формування навичок звукобуквеного аналізу. Корекція звуковимови. Розвиток полісенсорного сприймання. Розвиток аналітико-синтетичної діяльності. Конкретизація уявлень про предмет, слово і його значення. Розвиток слухового сприймання. Формування охайності при письмі.
6.		<u>Знання про мову. Мовні вміння.</u> Звуки і букви. Склад. Наголос. Місце звука в слові. Визначення наявності певного звука в даному слові. Виділення окремих звуків слова: перший (голосний), останній (приголосний). Удосконалення вимови голосних і приголосних звуків. Розрізнення твердих і м'яких, дзвінких і глухих приголосних. Спостереження за роботою артикуляційних органів під час	– з допомогою вчителя виділяє на слух голосний звук (на початку слова), приголосний – в кінці слова; повторює за вчителем слово, виділяючи голосом вказаний звук; – з допомогою вчителя розпізнає та повторює слова, які починаються на заданий звук; – з допомогою вчителя розрізняє на слух голосні та приголосні звуки, тверді та м'які, дзвінкі та глухі приголосні і повторює за вчителем їх артикулювання	Розвиток мовленнєвого слуху (уважно слухати, чути, ідентифікувати, розрізняти й повторювати вивчені звуки). Формування усвідомленого зорового образу кожної вивченої букви. Формування навичок звукобуквеного аналізу.

	<p>вимовляння різних звуків.</p> <p>Практичне розрізнення голосних і приголосних букв.</p> <p>Злиття звуків для утворення обернених і прямих відкритих складів. Промовляння складів.</p> <p>Проговорювання слова з акцентуванням наголошеного складу.</p> <p>Читання та письмо (на дошці і в зошитах) засвоєних складових структур. Навчання основного прийому читання прямого складу з орієнтацією на букву, що позначає голосний звук.</p>	<p>(залежно від мовленнєвих можливостей учня);</p> <p>–впізнає і розрізняє букви, які позначають голосні і приголосні звуки;</p> <p>– розрізняє голосні та приголосні букви, називає їх(залежно від мовленнєвих можливостей);</p> <p>– з допомогою вчителя зливає звуки для утворення обернених і прямих відкритих складів;</p> <p>– наслідує проговорювання слова (по складах) за вчителем так, щоб було чітко чути наголошений склад;</p>	<p>Розвиток уміння розрізняти звуки, схожі за звучанням.</p> <p>Розвиток уміння розрізняти слова, близькі за звуковим складом.</p> <p>Розвиток аналітико-синтетичної діяльності.</p> <p>Розвиток оперативної пам'яті шляхом запам'ятовування та відтворення звуків ізольовано, у складах і словах.</p> <p>Збагачення й уточнення словникового запасу.</p> <p>Розвиток усного мовлення.</p>
7.	<p>Слово. Практичне ознайомлення зі словом.</p> <p>Проговорювання складів та слів з двох-чотирьох звуків.</p> <p>Поділ на склади двоскладових слів. Практичне розрізнення складу, слова.</p> <p>Звукобуквений аналіз складу, слова.</p> <p>Розрізнення слів, що різняться одним звуком.</p> <p>Побудова звукової схеми слів.</p> <p>Наголос у слові.</p> <p>Проговорювання, розуміння лексичного значення слів та їх застосування.</p>	<p>–виділяє слово з мовленнєвого потоку, називає його, повторюючи за вчителем;</p> <p>–проговорює за вчителем склади (прямі та обернені) і слова;</p> <p>- зливає звуки в склади, читає їх;</p> <p>–разом з учителем, плескаючи в долоні, поділяє слова на склади;</p> <p>– практично розрізняє та називає склад, слово (за допомогою вчителя);</p> <p>– разом з учителем здійснює звукобуквений аналіз складу, простого за звуковою будовою слова;</p> <p>– з допомогою вчителя розрізняє слова, що різняться</p>	<p>Формування уявлень про слово як самостійну смислову одиницю.</p> <p>Формування вміння довільно володіти та доцільно користуватися артикуляційним та дихальним апаратом.</p> <p>Корекція та удосконалення звуковимови; подолання артикуляційних труднощів при вимовлянні звуків.</p> <p>Розвиток процесів аналізу і синтезу.</p>

		<p>Вимова слів з апострофом, з подвоєнням приголосних, зі сполученням <i>дж, дз</i>, з йотованими голосними.</p>	<p>одним звуком;</p> <p>– разом з учителем будує звукову схему одно-, двоскладового слова, використовуючи умовні позначення звуків;</p> <p>–наслідує проговорювання слова (по складах) за вчителем так, щоб було чітко чути наголошений склад;</p> <p>– співвідносить знайомі слова з предметами, діями, ознаками предметів, які ці слова позначають;</p> <p>–за питаннями педагога називає предмети, явища, дії, людей (у межах знайомого мовленнєвого матеріалу);</p> <p>– з допомогою вчителя пояснює значення слів (з опорою на малюнок тощо);</p> <p>– наслідує правильну вимову слів з апострофом, з подвоєнням приголосних, зі сполученням <i>дж, дз</i>, з йотованими голосними, повторюючи за вчителем;</p>	<p>Формування навичок звуко-буквеного аналізу.</p> <p>Розвиток довільної уваги, оперативної пам'яті.</p> <p>Розвиток зв'язного мовлення.</p> <p>Дотримання нормального темпу мовлення та регулювання сили голосу.</p> <p>Збагачення та конкретизація словника.</p> <p>Розвиток просторової орієнтації.</p>
8.		<p>Речення.</p> <p>Практичне ознайомлення з реченням. Виділення речення з мовленнєвого потоку, визначення меж речення в усному мовленні.</p> <p>Читання простих словосполучень, речень. Зв'язок слів у словосполученні та реченні.</p> <p>Формальні ознаки речення.</p> <p>Кількість і послідовність слів у словосполученнях і реченнях.</p>	<p>– з допомогою вчителя виділяє речення з мовленнєвого потоку, визначає його межі, повторює його;</p> <p>–з допомогою вчителя добирає малюнки до словосполучень і речень;</p> <p>– знає формальні ознаки речення: велика буква на початку речення, крапка у кінці речення;</p> <p>– разом з учителем складає речення з двох-трьох слів за предметними та сюжетними малюнками;</p> <p>–наслідуючи вчителя, вимовляє речення, різні за</p>	<p>Формування та розвиток слухової уваги та слухової пам'яті.</p> <p>Розвиток довільної уваги, оперативної пам'яті.</p> <p>Розвиток зв'язного мовлення.</p> <p>Корекція та удосконалення звуковимови.</p> <p>Розвиток і конкретизація</p>

	<p>Поділ речення та словосполучення на слова.</p> <p>Складання речень із двох-трьох слів за предметними та сюжетними малюнками.</p> <p>Інтонування речень, у кінці яких стоять різні розділові знаки.</p> <p>Практичне засвоєння розділових знаків: крапка, кома.</p> <p>Графічна модель речення (з 1-2 слів).</p>	<p>метою висловлювання та інтонацією: розповідні, питальні, спонукальні, окличні (без уживання термінів), з орієнтацією на відповідні розділові знаки;</p> <p>– разом з учителем складає графічні схеми простих речень (з 1-2 слів).</p>	<p>уявлень.</p> <p>Збагачення і конкретизація уявлень про предмети і явища довкілля.</p> <p>Дотримання нормального темпу мовлення та регулювання сили голосу.</p> <p>Формування інтонаційної виразності мовлення.</p> <p>Формування навичок самоконтролю при виконанні завдання.</p>
9.	<p>Текст.</p> <p>Усні й письмові висловлювання, текст.</p> <p>Читання коротких (до трьох речень) текстів. Розуміння змісту тексту.</p> <p>Відтворення змісту тексту.</p>	<p>– під керівництвом учителя робить спроби читати букварні тексти (слова) з вивченими буквами після відповідної підготовки (звуко-буквеного аналізу, роботи з розрізною азбукою тощо);</p> <p>– читає короткі (до трьох речень) тексти, які містять прості речення, на тему, близьку дітям;</p> <p>– відповідаючи на запитання вчителя, відтворює зміст прочитаного з допомогою наочності, опорних слів;</p>	<p>Розвиток мовленнєвого дихання.</p> <p>Розвиток усного зв'язного мовлення.</p> <p>Дотримання нормального темпу мовлення та регулювання сили голосу.</p> <p>Формування усвідомленого розуміння змісту прочитаного.</p> <p>Розвиток емоційного ставлення до прочитаного (до вчинків людей, описаних подій тощо).</p> <p>Стимулювання мовленнєвої активності.</p>

10.		Повторення та закріплення вивченого матеріалу за рік.		
-----	--	---	--	--

Пояснювальна записка

Соціальні трансформації сьогодення диктують необхідність вирішення проблеми адаптації молодого покоління до сучасного середовища. У спеціальному навчальному закладі для розумово відсталих дітей це завдання розглядається в системі корекційних занять з соціально-побутового орієнтування. Метою навчального предмета «Соціально-побутове орієнтування» і є підготовка дітей з вадами інтелектуального розвитку до самостійного життя, організації власного побуту, шляхом формування у них відповідних знань та практичних умінь, а також навичок життєвої та соціальної компетентності: виконання норм і правил культурної поведінки в суспільстві, родині, вирішення життєво необхідних побутових завдань, а саме догляд за житлом та одягом, харчування, лікування. Формування навичок соціальної компетентності здійснюється при знайомстві учнів з умовами користування транспортом, засобами зв'язку, оволодінням елементами правової культури. Моделювання особистісних компетентностей закладені в формуванні здорового способу життя, організації та проведенні змістовного дозвілля. Саме компетентнісний підхід до вивчення предмета «Соціально-побутове орієнтування» може забезпечити підготовку школярів до свідомого і самостійного вирішення різноманітних життєвих проблем.

Даний предмет вивчається в спеціальній школі, починаючи з п'ятого класу. В кожному класі зміст матеріалу програми представлений за розділами: «Догляд за житлом», «Засоби зв'язку», «Культура харчування», «Медична допомога», «Родина. Родинні стосунки» та ін. . У кожному розділі визначені теми, зміст матеріалу, практичні роботи, екскурсії, а також вимоги до знань і умінь учнів.

Основними методами навчання є розповідь, бесіда практичні вправи, екскурсії. На заняттях необхідно використовувати різноманітні наочні засоби та моделювання життєвих ситуації.

В більшості розділів соціально-побутового орієнтування передбачено виконання *практичних робіт*. Кожен учень повинен оволодіти основними способами догляду за одягом, приготування їжі, навчитися складати ділові папери, надавати першу медичну допомогу, прибирати житло тощо. Успішність виконання практичних завдань, як переконливо доведено наявними дослідженнями з методики навчання розумово відсталих школярів, залежить від того наскільки учні розуміють мету діяльності, зміст та засоби одержання результату. Тому, щоб навчити учнів усвідомлено виконувати практичне завдання, необхідно формувати у них уміння орієнтуватися в трудовій діяльності, планувати її, здійснювати в процесі роботи самоконтроль, застосовувати набуті теоретичні знання на практиці.

Орієнтування в завданні передбачає навчання учнів здійснювати аналіз об'єкта роботи. Планування послідовності виконання практичного завдання, на початку навчання, здійснюється вчителем, потім план учні складають в колективній бесіді. Наступним етапом є складання плану з частковою допомогою вчителя і, нарешті, самостійне планування послідовності та способу виконання практичного завдання. Значна увага приділяється додержанню учнями, в процесі практичної діяльності, санітарно-гігієнічних норм та правил безпеки праці.

Моделювання реальної ситуації (сюжетно-рольову гру) рекомендується проводити на етапі закріплення пройденого матеріалу. Відображаючи в грі конкретні життєві ситуації, учні використовують засвоєні ними знання і уміння. Вчитель організує гру і керує нею згідно плану. При цьому педагог не повинен давати прямих вказівок, як діяти ,в тій або іншій ситуації, а прагне ставити дітей перед необхідністю самостійно вибирати правильне рішення. При підготовці до проведення сюжетно-рольової гри, вчитель визначає текст, репліки і частину реквізиту. Моделювання реальної ситуації вимагає розділення ролей між

учасниками, які вступають у відносини між собою, що знаходить віддзеркалення в діях і репліках. Моделі, які пропонуються учням, відрізняються не тільки за змістом, але й ступенем складності. Це може бути: а) ситуація за участю двох дітей які виконують 1-2 прості дії, майже без реплік; б) ситуація, в якій беруть участь декілька школярів, які виконують дії і говорять репліки; в) ситуація з вибором рішення, де задіяні кілька учнів, які висловлюють репліки і виконують різноманітні дії. Моделювання реальної ситуації доцільно здійснювати під час вивчення таких розділів: «Культура поведінки», «Торгівля», «Медична допомога», «Установи та організації».

Проведення *екскурсій* з соціально-побутового орієнтування має бути чітко сплановане, визначені маршрут та транспортні засоби. Корисно під час екскурсії організувати спілкування з працівниками даного підприємства. Наприкінці екскурсії доцільно провести бесіду, під час якої вчитель з'ясовує, що учні зрозуміли та запам'ятали з побаченого. Екскурсія планується при вивченні таких розділів, як «Засоби зв'язку», «Торгівля», «Транспорт», «Установи та організації». Екскурсія може передувати вивченню нової теми (вступна екскурсія), в процесі такої екскурсії учні спостерігають, знайомляться з предметом наступного вивчення. Під час *поточної* екскурсії вивчений матеріал конкретизується та закріплюється. *Підсумкова* екскурсія передбачає завершення роботи над темою.

В ході екскурсії учні спілкуються зі *знайомими* людьми (під час відвідування різних служб школи, організації режимних моментів). Спілкування з *незнайомими* людьми може відбуватися як у приміщенні школи (наприклад зустрічі з робітниками виробництва), так і поза межами навчального закладу (установах та організаціях). Вступаючи в ділове спілкування з оточуючими, учні закріплюють знання, що одержали на заняттях з соціально-побутового орієнтування і розширюють свій соціальний досвід. Навчаючи учнів спілкуванню, вчитель пояснює, як правильно почати розмову, будувати запитання, розвивати діалог, одержувати відомості для виконання практичного завдання, переходити з позиції запитуючого на позицію слухаючого, враховувати одержану інформацію.

На уроках соціально-побутового орієнтування потрібно використовувати знання учнів з математики, рідної мови, географії, основ здоров'я, та ін., одержаних ними під час вивчення відповідних навчальних предметів.

Значну увагу на уроках соціально-побутового орієнтування слід приділяти розвитку усного мовлення, практичному застосуванню знань та навичок, набутих на уроках рідної мови. На всіх етапах заняття необхідно слідкувати за повнотою усних відповідей учнів, послідовністю викладу, умінням дітей правильно будувати фразу, речення, обґрунтувати висновок. Під час вивчення матеріалу з розділу «Працевлаштування», доцільно здійснити закріплення навичок складання ділових паперів, з урахуванням різних життєвих ситуацій, спираючись на знання і вміння, що одержані учнями на уроках рідної мови.

Деякий матеріал з соціально-побутового орієнтування учням доцільно записувати у спеціальний зошит короткі відомості, правила, рецепти, корисні поради. робити зарисовки, вклейки (готових невеликих) текстів, тощо.

Вивчення кожного розділу соціально-побутового орієнтування завершується *оцінюванням навчальних досягнень* учнів. Наприклад, у 5 класі вивчення розділу «Догляд за одягом» (6 год.) закінчується виконанням практичної роботи, в ході якої учні обґрунтовують свої дії. Щодо оцінювання навчальних досягнень, то воно може здійснюватись у різний спосіб: тести-завдання, програмовий контроль, кінцевий результат практичної діяльності, фрагменти сюжетно-рольової гри як підсумок комунікативних здібностей учнів, та ін.

Соціально-побутове орієнтування учнів повинно мати своє логічне продовження в системі *позакласної роботи*. Оскільки, лише комплексна, спільна діяльність вчителя й вихователя дозволить досягти бажаних результатів. При цьому програма з соціально-побутового орієнтування має слугувати орієнтиром для вихователя при доборі матеріалу, визначенні його тематики, обсягу й послідовності вивчення. Однак вихователь у своїй діяльності не повинен використовувати форми й методи навчання застосовані вчителем. Вихователь має здійснювати закріплення одержаних учнями знань і вмінь у процесі практичної роботи,

формувати на їх основі міцні навички. Так, при опрацюванні матеріалу розділу «Догляд за житлом» вчитель навчає дітей правилам прибирання квартири, а вихователь, організовуючи діяльність учнів із самообслуговування, повторює з ними ці правила, слідкує за процесом прибирання.

Зв'язок вчителя з вихователем здійснюється також при спільному проведенні окремих екскурсій і деяких підсумкових практичних занять, які можна об'єднати з позакласними заходами, що дозволить закріпити засвоєне на практиці й одночасно перевірити, що і як сприйняли учні на заняттях. Така взаємодія навчальної та позакласної роботи сприятиме удосконаленню знань і навичок учнів, успішному застосуванню їх у побуті.

Розподіл часу на проходження програмового матеріалу і порядок вивчення тем наведений орієнтовно. Зміст деяких тем та кількість годин, відведених на них, можуть змінюватись залежно від місцевих умов. При тематичному плануванні доцільно враховуватися період року й потреби школи.

При доборі матеріалів з розділу «Установи й організації» бажано передбачити ознайомлення дітей не лише з об'єктами найближчого оточення, але й з об'єктами, що знаходяться на території, де будуть проживати учні після закінчення школи.

Практичні та теоретичні заняття з соціально-побутового орієнтування необхідно проводити у спеціально обладнаному приміщенні у вигляді блоку, що включає три кімнати. Це класна кімната для теоретичних занять: стіл вчителя, дошка, технічні засоби навчання, столи для проведення практичних занять. Особлива увага приділяється кімнаті, що має кухонне обладнання. Тут установлюються електричні та газові плити, мийниця для миття посуду, шафи для зберігання електроприладів, кухонного устаткування, миючих засобів, холодильник, робочі столи. Кімната-вітальня, інтер'єр якої має бути зразком смаку і відповідати сучасним естетичним вимогам. До устаткування входить також аптечка, з необхідними медичними засобами та інвентар для прибирання приміщення, збирання сміття, харчових відходів.

Для ефективного проведення уроків з соціально-побутового орієнтування потрібно мати достатню кількість обладнання та матеріалів, що забезпечить виконання практичних робіт усіма учнями з урахуванням правил безпеки і санітарно-гігієнічних норм.

Програма складена з урахуванням вікових та психофізичних особливостей розвитку учнів спеціального навчального закладу і базується на принципах систематичності, послідовності, логічного викладення матеріалу з прогнозованим результатом.

Орієнтовний розподіл годин за розділами програми

Назви розділів	Кількість годин					
	5 кл.	6 кл.	7 кл.	8 кл.	9 кл.	10кл.
Вступне заняття	1	-	-	-	-	-
Особиста гігієна	4	4	2	2	2	2
Догляд за одягом і взуттям	6	8	12	6	6	6
Культура харчування	12	16	14	14	14	14
Культура поведінки	4	4	4	4	4	4
Догляд за житлом	2	10	8	4	6	6
Транспорт	2	6	6	4	4	2
Торівля	4	4	2	4	6	4
Родина. Родинні стосунки.	-	2	4	6	6	6
Засоби зв'язку	-	8	4	4	4	4
Медична допомога	-	4	6	6	4	4
Установи, організації, підприємства.	-	4	4	4	4	2
Бюджет родини	-	-	4	12	10	8
Працевлаштування	-	-	-	-	-	8
Всього	35	70	70	70	70	70

Програма підготовлена, доопрацьована та доповнена на основі існуючої програми з соціально-побутового орієнтування для учнів 5-10 класів спеціального загальноосвітнього закладу для розумово відсталих дітей.

Соціально – побутове орієнтування

Програма

№ п\п	К-сть го д	Зміст навчального матеріалу	Навчальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно-розвивальної роботи та очікувані результати
1	1	Вступне заняття Приміщення для соціально побутового орієнтування, правила поведінки в ньому. Дотримання правил безпеки і санітарно-гігієнічних вимог під час навчання.	П'ятий клас – 35 год Учень: має уявлення про обладнання приміщення для уроків соціально-побутового орієнтування, зміст навчання та правила безпеки	
2	4	Особиста гігієна Правила особистої гігієни (розши-	Учень <i>має уявлення:</i> - про правила особистої гігієни для	Уточнення та розширення уявлень про збереження та зміцнення здо-

		<p>рення знань). Послідовність виконання ранкового і вечірнього туалету. Догляд за волоссям (миття, зачіска). Миття голови (переодичність). Добір мила, шампуні залежно від стану волосся. Причісування волосся. Добір зачіски. Засоби боротьби з лупою.. Гігієна зору. Гігієна читання. Гігієна зору під час користування телевізором. Освітлення приміщенн. Охорона зору при читанні й перегляді телевізійних передач.-</p>	<p>збереження і зміцнення здоров'я людини; - про догляд за волоссям, очима. <i>Знає:</i> - послідовність виконання ранкового, вечірнього туалету; періодичність і правила миття голови; засоби боротьби з лупою й випадінням волосся <i>Уміє:</i> виконувати ранковий і вечірній туалет; причисувати волосся й вибирати зачіску; добирати мило і шампунь. .</p>	<p>ров'я шляхом засвоєння правил особистої гігієни; формування наочно-дійового мислення шляхом встановлення послідовності дій при виконанні ранкового та вечірнього туалету; розвиток наочно-логічного мислення на основі підбору миючих засобів для волосся відповідно їх властивостей; уточнення та збагачення словникового запасу назвою засобів особистої гігієни.</p>
3	6	<p>Догляд за одягом та взуттям</p> <p>Види одягу и головних уборів, їх Призначення (повсякденний, святковий, спортивний). Добирати одяг за сезоном. Повсякденний догляд за одягом (попередження забруднення, чищення). Сушіння мокрого одягу Види взуття, їх призначення, догляд за взуттям (сушіння, чищення, креми, готування сезонного взуття до зберігання). Добирання кремів для взуття. Чистити замшеве,</p>	<p>Учень: знає види одягу, головних уборів та взуття. Учень <i>має уявлення:</i> про те , що одяг потрібно утримувати в чистоті. <i>Знає:</i> правила догляду за одягом і взуттям. <i>Уміє:</i> добирати одяг, головні убори і взуття по сезону; розрізняти одяг і взуття</p>	<p>Розширення обсягу пам'яті шляхом засвоєння видів одягу, головних уборів та взуття; розвиток операцій мислення на основі класифікації різноманітних предметів одягу за їх призначенням; розвиток аналітичного мислення на підставі визначення способів догляду за одягом та взуттям; розвиток уваги в процесі обстеження предметів одягу формування загальнонаучних умінь (планування, самоконтролю)</p>

4	12	<p>валяне та текстильне взуття, сушити мокре взуття</p> <p>Культура харчування Продукти харчування (хліб, м'ясо, овочі, фрукти). Різноманітність продуктів харчування, їх значення для здоров'я людини. Біологічна цінність основних продуктів харчування. Вітаміни в основних продуктах харчування.</p> <p>Приготування їжі. Сніданок. Приготування простих і комбінованих бутербродів, відварювання яєць, приготування яєчні, салату, вінегрету, заварювання чаю.</p> <p>Кухонні речі та прибори, посуд. Правила користування і догляду за ними. Хімічні засоби догляду за посудом.</p>	<p>залежно від їх призначення (повсякденний, святковий, спортивний);сушити мокрий одяг; чистити верхній і легкий одяг, готувати його до зберігання; добирати крем і чистити шкіряне взуття; чистити замшеве, валяне текстильне взуття; сушити мокре взуття, готувати його до зберігання.</p> <p><i>Учень має уявлення:</i> про значення продуктів харчування для здоров'я людини, про вітаміни, що містяться в основних продуктах харчування.</p> <p><i>Знає:</i> види бутербродів; різні меню сніданку; правила сервірування столу до сніданку, призначення кухонних речей і посуду; санітарно-гігієнічні вимоги до процесу приготування їжі, безпечне використання хімічних засобів догляду за посудом.</p> <p><i>Уміє:</i> різати ножом продукти для бутербродів, відварювати яйця, смажити яєчню, нарізати варені овочі накривати на стіл з урахуванням конкретного меню, мити і чистити</p>	<p>при визначенні послідовності та виконанні чистки одягу. Уточнення та збагачення словника лексиною, що позначає назву одягу, головних уборів та взуття.</p> <p>.</p> <p>Збагачення та уточнення уявлень про кухонні речі та їх призначення. . Удосконалення рухової сфери шляхом відпрацювання точності, злагодженості, координованості рухів. Формування діяльності на основі визначення послідовності приготування страв до сніданку. Розвиток вмінь орієнтуватися у часі на приготування страв (відварювання яєць, нарізання салату).</p> <p>виховання естетичних смаків на основі сервірування столу та оформлення блюд.</p>
---	----	--	--	--

		Сервірування столу до сніданку з урахуванням різного меню.	кухонні речі та посуд; користуватися друкованими інструкціями до різних побутових хімічних засобів.	
5	4	<p>Культура поведінки Осанка. Постава при ходьбі, у положенні сидячи і стоячи.</p> <p>Форми звертання до старших і однолітків при зустрічі та розставанні.</p> <p>Поведінка в школі, класі, бібліотеці, їдальні.</p> <p>Розмова зі старшими й однолітками (форма звертання, прохання, запитання до старших і однолітків)</p>	<p>Учень <i>знає</i>: вимоги до осанки людини, постави при ходьбі, у положенні сидячи і стоячи; правила поведінки при зустрічі та розставанні; форми звертання з проханням, запитанням.</p> <p><i>Учень</i>: - намагається слідкувати за своєю поставою, ходюю, і жестикуляцією; - додержується правильної постави у положенні сидячи і стоячи; ввічливо та тактовно поводити себе під час розмови зі старшими та однолітками.</p>	<p>Корекція рухової сфери під час відпрацювання вправ вироблення правильної осанки, постави при ходьбі.</p> <p>уточнення активного словника висловлюваннями, які використовуються при спілкуванні : зустрічі, розставанні, звертанні з проханням та запитанням; розвиток уваги під час розмови зі знайомими і незнайомими людьми, виховання моральних якостей (доброзичливості, ввічливості, тактовності) під час звертання до старших, дівчини, жінки.</p>
6	2	<p>Догляд за житлом Види житлових приміщень у місті й селі. Варіанти квартир. Житловий будинок і підсобні приміщення. Інтернат та його приміщення. Види опалення. Поштова адреса.</p>	<p>Учень <i>знає</i>: види житлових приміщень у місті й селі та їх відмінність; поштову адресу свого будинку та школи-інтернату, види опалення.</p> <p><i>Уміє</i>:</p>	<p>Розширення уявлень про житлові приміщення, їх відмінність стосовно розташування та умов проживання; розвиток пам'яті на основі пригадування та запису домашньої адреси; виховання</p>

7	2	<p>Транспорт Види транспорту (розширення та уточнення знань). Поїзд, електричка, автобус, тролейбус, метро, літак, велосипед та ін. Проїзд до школи-інтернату(маршрут). Транспорт у місті, селі, селищі.</p> <p>Поведінка у транспорті. .Правила дорожнього руху. Оплата проїзду.</p>	<p>писати адресу на поштових листівках</p> <p>Учень <i>знає</i>: - види транспорту, найбільш раціональний маршрут проїзду до школи інтернату; варіанти проїзду до школи різними видами транспорту, кількість часу, витраченого на дорогу, пересадки, пішохідний маршрут; правила пересування на велосипеді.</p> <p>Уміє: - дотримуватися правил поведінки в громадському транспорті (правила посадки, купівлі квитка, поведінки в салоні й при виході) .</p>	<p>самостійності при написанні адреси на поштових листівках.</p> <p>Розширення та уточнення уявлень про різні види транспорту та його призначення; розвиток мислення шляхом встановлення причинних залежностей під час вибору маршруту та видів пересування; розвиток уміння орієнтуватися у часі на основі визначення маршруту(пішохідного, велосипедного, громадським транспортом); - збагачення активного словникового запасу назвами транспортних засобів.</p>
8	4	<p>Торгівля Види торгівлі.Магазини, їх назви, призначення, відділи, асортимент товарів. Кіоски. Ринок (відкритий, закритий), розташування продукції. Універмаги. Спеціалізовані магазини. Супермаркети та ін. Місце розташування. Обслуговуючий персонал (продавці, касири, консультанти та ін.) Порядок купівлі товарів у різних магазинах (на місцевому матеріа-</p>	<p>Учень <i>знає</i>: - види торгівлі (магазини, ринки); - основні види магазинів, їх призначення, назви; - асортимент товарів у магазинах, на ринках; - назви працівників торгівлі;</p>	<p>Розвиток мислення на основі засвоєння інформації про різні види підприємств торгівлі та їх призначення; Розвиток мовлення на основі засвоєння нових слів-термінів стосовно видів торгівлі.</p>

		<p>лі).</p> <p>Екскурсії Екскурсії до магазинів, крамниць, на ринок.</p>		
1	4	<p>Особиста гігієна Загартування організму (зарядка, обтирання, сезонний одяг, фізкультурні заняття). Догляд за руками (догляд за нігтями і шкірою рук). Косметичні засоби для догляду за руками (креми, ласьйони). Добір косметичних засобів (спосіб застосування, термін виготовлення) Догляд за ногами (догляд за нігтями і шкірою ніг). Косметичні засоби для догляду за ногами. Добір косметичних засобів (спосіб застосування, термін виготовлення)</p>	<p>Шостий клас – 70 год.</p> <p><i>Учень знає:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - правила загартовування організму, обтирання, дотримання особистої гігієни під час фізкультурних занять; - наявність косметичних засобів; - правила догляду за руками, ногами. <p><i>Уміє:</i> - добирати косметичні засоби для догляду за шкірою рук і ніг; - визначати спосіб застосування косметичних засобів за анотацією на упаковці; - перевіряти термін використання косметичних засобів; - мити руки, ноги, стригти нігті; - читати анотації на косметичних засобах.</p>	<p>Формування уявлення про санітарно-гігієнічну культуру людини шляхом засвоєння правил загартовування організму; формування причинно-наслідкових зв'язків в процесі визначення та підбору косметичних засобів уходу за шкірою відповідно їх властивостей та способу використання; розвиток естетичних смаків на прикладі дотримання правил особистої гігієни. Розвиток умінь орієнтування в письмових характеристиках до косметичних засобів.</p>
2	8	<p>Догляд за одягом</p>		

3	16	<p>Дрібний ремонт одягу(пришивання гудзиків, вішалок, петель і гачків, зашивання розпоротого шва). Ручні швейні голки, Розміри голок. Нитки для шиття. Підбір голок, ниток залежно від виду ремонту. Правила безпечної праці з голкою, ножицями (повторення)</p> <p>Прання виробів з кольорових бавовняних і шовкових тканин. Миючі засоби. Підбір миючих засобів з урахуванням якості тканини.</p> <p>Електрична праска. Правила безпечної праці з електропраскою. Прасування виробів (фартухів, косинок,серветок та ін.) з бавовняних і шовкових тканин .</p> <p>Культура харчування та технологія приготування кулінарних страв</p> <p>Режим харчування. Гігієна приготування їжі. Зберігання</p>	<p>Учень <i>знає</i>: правила прання виробів з бавовняних і шовкових тканин, санітарно-гігієнічні вимоги і правила безпеки при роботі з колючими і ріжучими інструментами, електронагрівальними приладами і побутовими хімічними засобами.</p> <p>Уміє: - добирати гудзики і гачки, нитки до одягу за кольором, фактурою, призначенням; - пришивати гудзики, гачки, кнопки, зашивати одяг по розпоротому шву; - добирати миючі засоби для прання виробів з бавовняних і шовкових тканин; - прати вироби з кольорових бавовняних і шовкових тканин; прасувати ці вироби; - знаходити інструкцію на упаковках миючих засобів. - дотримуватися безпечної праці з голкою, ножицями</p> <p>Учень <i>має уявлення</i>:</p>	<p>Формування діяльності на основі виконання завдання за інструкцією та технологічною картою (аналізу, планування, здійснення самоконтролю); розвиток аналітичного сприймання в процесі обстеження та визначення виду ремонту одягу; розвиток орієнтування в способі виконання практичного завдання; виховання охайності, естетичного смаку.</p> <p>Розвиток уваги та пам'яті на основі</p>
---	----	---	--	---

4	2	<p>продуктів харчування і готової їжі.</p> <p>Приготування страв із крупи, макаронних виробів, картоплі та інших овочів, молока й молочних продуктів.</p> <p>Сервірування стола до вечері.</p> <p>Родина</p> <p>Склад сім'ї учнів: імена, по-батькові, вік, місце роботи членів сім'ї. Родина: мати, батько, брат, бабуся.</p> <p>Особисті стосунки в родині.</p> <p>Походження та значення своїх імен.</p>	<p>про режим харчування,</p> <p><i>Знає:</i> способи первинної і теплової обробки макаронних виробів, круп, молока і молочних продуктів, овочів; різні меню вечері; зберігання продуктів при наявності холодильника і без нього.</p> <p><i>Уміє:</i> за інструкційною картою: відварювати макаронні вироби; варити кашу; відварювати картоплю і готувати пюре; готувати запіканки з овочів і сиру; оформляти готові страви; сервірувати стол до вечері з урахуванням різних меню.</p> <p><i>Учень має уявлення:</i> про поняття « сім'я », про склад сім'ї, а також про розподіл господарчо- побутових обов'язків між членами сім'ї.</p> <p><i>Знає:</i> склад своєї сім'ї, імена, по-батькові, близьких родичів; місце роботи й посаду батьків; обов'язки дітей у сім'ї</p>	<p>запам'ятовування послідовності приготування страв за рецептом та інструкцією вчителя;</p> <p>формування діяльності на основі визначення послідовності.</p> <p>приготування страв;</p> <p>розвиток відчуття та сприймання на основі визначення готовності страв;</p> <p>формування причинно-наслідкових операцій мислення при визначенні енергетичної та біологічної користі страв в процесі складання відповідного меню;</p> <p>виховання ощадливого відношення до продуктів харчування</p> <p>Формування уяви про стосунки в родині на основі засвоєння ролі членів сім'ї у родині;</p> <p>розвиток пізнавального інтересу на основі актуалізації знань про себе, свою сім'ю, походження та значення своїх імен;</p> <p>виховання усвідомленого відношення до членів сім'ї, байливого ставлення до старших, відповідального ставлення до виконання своїх</p>
---	---	--	--	--

5	4	<p>Культура поведінки</p> <p>Поведінка в кіно, театрі, клубі, залах музею, бібліотеці та інших установах.</p> <p>Поведінка за столом. Користування столовими приборами серветкою, уміння сидіти за столом та красиво вживати їжу.</p>	<p><i>Учень знає:</i> правила поведінки у видовищних і культурно-освітніх установах; правила поведінки за столом.</p> <p><i>Уміє:</i> дотримуватися правил поводити себе у театрі, клубі, залах музею, читальному залі, бібліотеці тощо; правильно сидіти за столом, користуватися столовими приборами, серветками</p>	<p>обов'язків у родині.</p> <p>Розширення уяви про місця видовищних та культурно-освітніх установ; збагачення та розширення активного словника словами привітання, звернення під час спілкування в місцях громадського користування; формування та відпрацювання навичок користування столовими приборами,</p>
6	10	<p>Догляд за житлом</p> <p>Гігієнічні вимоги до житлового приміщення і заходи їх забезпечення. Основні правила організації робочого місця школяра.</p> <p>Щоденне прибирання квартири (сухе й вологе). Пилосос.</p> <p>Догляд за підлогою залежно від покриття (лак, мастика, олійна фарба, лінолеум). Засоби догляду за підлогою.</p> <p>Догляд за кімнатними рослинами.</p>	<p><i>Учень знає:</i> гігієнічні вимоги до житлового приміщення;; правила і послідовність проведення сухого й вологого прибирання; користування пилососом; санітарно-гігієнічні вимоги і правила безпеки при роботі з побутовими електроприладами; назви кімнатних рослин, їх розташування у помешканні, періодичність поливу, підкормки.</p> <p><i>Уміє:</i> виконувати сухе й вологе прибирання</p>	<p>Розвиток аналітичного сприймання, шляхом обстеження і визначення ступеня забруднення житла та способів його прибирання; формування причинно-наслідкових зв'язків в процесі визначення та засвоєння послідовності етапів прибирання (сухого й вологого); формування елементів самостійності під час виконання подібних або аналогічних вправ з</p>

7	6	<p>.</p> <p>Транспорт Основні транспортні засоби. Користування міським транспортом. Оплата проїзду на всіх видах міського транспорту (разовий, проїзний квитки).Компостування</p> <p>Найбільш раціональні маршрути пересування в різні точки міста, селища, в найближчі населені пункти.</p> <p>.</p>	<p>приміщення; чистити килими, книжкові полиці, батареї; доглядати за підлогою залежно від покриття; використовувати побутові хімічні засоби; доглядати за квітами.</p> <p>Учень <i>знає</i>: основні наявні в місті, селі транспортні засоби; види міського транспорту; порядок придбання квитків і талонів та компостування талонів (в метро,маршрутному таксі).</p> <p>Уміє: вибирати найбільш раціональні маршрути при пересуванні по місту; купувати квитки, талони та компостувати їх.</p>	<p>прибирання житла; розвиток наочно-дійового мислення при виборі засобів догляду за підлогою.</p> <p>Розвиток пам'яті шляхом закріплення видів та відповідних назв міського транспорту; формування уявлень про способи користування міським громадським транспортом; формування просторової орієнтації на основі визначення населених пунктів міста, установлення їх відстані, розробки раціонального маршруту; виховання навичок культурної поведінки у громадському транспорті (оплачувати проїзд, поступатися місцем).</p>
8	4	<p>Торгівля</p> <p>Продовольчі та спеціалізовані магазини. Види товарів, їх можлива вартість. Придбання товарів. Ціни. Види упаковок. Розфасовка щодо виду товарів, виміри (грами,</p>	<p>Учень <i>знає</i>: основні види продовольчих магазинів, їх відділи; види спеціалізованих магазинів; види й можливу вартість різних товарів; порядок їх придбання;</p>	<p>Розширення уявлень про види спеціалізованих магазинів та їх призначення; розвиток пам'яті шляхом закріплення знань про</p>

		<p>кілограми, літри, тощо)</p> <p>Екскурсія в спеціалізовані магазини.</p>	<p>види розфасовки, упаковки, виміри..</p> <p><i>Уміє:</i> добирати продукти до вечері з урахуванням різних меню; звертатися до продавця, касира; визначати кількість.</p>	<p>види продовольчих магазинів, їх відділів та асортименту товарів в них; розвиток пам'яті на основі запам'ятовування вартості продуктів під час їх придбання; розвиток усного мовлення на прикладі спілкування з працівниками магазину під час вибору товарів та їх оплаті.</p>
9	8	<p>Засоби зв'язку Основні засоби зв'язку(пошта, телеграф, телефон, мобільний зв'язок).</p> <p>Види поштових відправлень(листи, бандеролі, посилки, грошові перекази, телеграми).</p> <p>Види листів (закриті, відкриті, прості, рекомендовані), порядок відправлення листів різних видів. Вартість пересилки. Написання адреси на конверті.</p> <p>Телеграф. Види телеграфних послуг. Тарифи. Заповнення телеграфних бланків. Складання тексту телеграм.</p>	<p><i>Учень знає:</i> основні види зв'язку, види поштових відправлень; поштових та телеграфних послуг; функції мобільного зв'язку.</p> <p><i>Має уявлення:</i> про призначення основних засобів зв'язку; про порядок відправлення листів, посилок, бандеролей, грошових переказів, телеграм.</p> <p><i>Уміє:</i> знаходити за довідником індекс підприємства зв'язку; написати адресу на конверті; складати різні тексти телеграм; заповнювати телеграфні бланки (за зразком)</p>	<p>Розширення обсягу пам'яті на основі відтворення видів зв'язку та їх призначення; формування мислених операцій на основі підрахунку вартості поштових та телеграфних послуг; уточнення та розширення уявлень про способи здійснення зв'язку (листування, телефон, SMS, грошові перекази, посилки); розвиток письмового мовлення шляхом уміння складати ділові папери під час заповнення бланків, написання адреси, тексту телеграм.</p>
10	4	<p>Медична допомога</p>		

11	4	<p>Медичні установи: поліклініки, аптеки, диспансери, лікарні та їх призначення. Працівники медичних установ (лікарі, медичні сестри, молодший медичний персонал, реєстратори, працівники аптеки).</p> <p>Види медичної допомоги: «швидка допомога», обслуговування дома, амбулаторний прийом, госпіталізація. Виклик «швидкої допомоги» й лікаря додому.</p> <p>Екскурсія до поліклініки..</p> <p>Установи й організації</p> <p>Дитячі ясла, дитсад, школа. Центри дитячої творчості, клуби. Їх призначення.</p> <p>Професійні навчально-виховні заклади, групи.</p> <p>Екскурсія</p>	<p><i>Учень має уявлення:</i> про призначення поліклініки, аптеки, диспансеру, лікарні; про запис до лікаря; про придбання ліків; виклик «швидкої допомоги», - виклик лікаря додому; відмінність медичного обслуговування вдома від амбулаторного прийому і амбулаторного лікування від стаціонарного; лікування у санаторії і профілакторії</p> <p><i>Знає:</i> види медичної допомоги; функції основних лікарів-спеціалістів.</p> <p><i>Уміє:</i> записуватися на прийом до лікаря ; викликати лікаря додому; купувати ліки в аптеці.</p> <p><i>Учень знає:</i> види дитячих та учбових установ і їх призначення; адресу місцевого Центру дитячої творчості; гуртки і секції, що існують в ЦДТ; де можна продовжити навчання після закінчення шкіл; як звертатися до працівника клубу, ігротеки та ін.; правильно поводити себе під час гри, перегляду фільму чи журналу в читальному залі;</p>	<p>Розширення, уточнення та конкретизація уявлень про призначення медичних закладів; розвиток наочно-логічного мислення при встановленні відмінності амбулаторного та стаціонарного обслуговування, медичної допомоги вдома; розвиток усного мовлення під час звертання по допомогу лікаря, «швидкої допомоги», придбання необхідних ліків; збагачення лексики учнів термінами що означають назву медичних установ, спеціальності лікарів; виховання уважного та дбайливого ставлення до свого здоров'я та своїх близьких.</p> <p>Розширення та уточнення понять про види дитячих та учбових установ, робітничих спеціальностей, які можна одержати в ПНВЗ; розширення уявлень про види та форми активного дозвілля, розвиток просторової орієнтації шляхом встановлення адреси місцевого Центру дитячої творчості</p>
----	---	--	---	--

		<p>Експерсія в центр дитячої творчості, клуб.</p>	<p>дотримуватися правил поведінки.</p>	<p>та визначення шляху, яким можна до нього дістатися; засвоєння навичок культури поведінки та спілкування в громадських місцях і школі; розвиток усного мовлення під час спілкування з працівниками установ для відпочинку та присутніми.</p>
1	2	<p>Особиста гігієна</p> <p>Особиста гігієна підлітка . Раціональне харчування для забезпечення здоров'я .</p>	<p>Сьомий клас – 70 год.</p> <p><i>Учень має уявлення:</i> про значення правильного режиму життя й раціонального харчування для здоров'я підлітка. <i>Знає:</i> правила особистої гігієни підлітка (дівчини і юнака); раціональне харчування</p>	<p>Розширення уявлень про особисту гігієну людини на підставі засвоєння правильного режиму життя та навичок особистої гігієни дівчини та юнака; збагачення словникового запасу термінами, що позначають здоровий образ життя (режим,гігієна).</p>
2	12	<p>Догляд за одягом</p> <p>Ремонт розірваних місць одягу, штопання.</p> <p>Прання бавовняної білизни вручну і за допомогою пральної машини.</p> <p>Прасування білизни, брюк, спор-</p>	<p><i>Учень знає:</i> особливості прання кольорової та білої білизни; правила користування миючими засобами; правила користування пральною машиною; санітарно-гігієнічні вимоги і правила безпеки при ремонті одягу, пранні</p>	<p>Розвиток мисленевих операцій на підставі визначення та групування речей за видами текстилю та кольору, добирання миючих засобів відносно їх якості; розвиток аналітичного сприймання на основі</p>

3	14	<p>тивного одягу.</p> <p>Чищення одягу. Види послуг. Правила користування ними.</p> <p>Прання дрібних предметів з білої бавовняної тканини вручну і за допомогою пральної машини. Екскурсія до прального комбінату.</p> <p>Культура харчування та технологія приготування кулінарних страв</p> <p>Приготування їжі. Обід. Закуски, перші і другі страви з овочів, рибних і м'ясних продуктів. Треті страви. Мікрохвильова піч. Будова та призначення, правила безпеки. Способи обробки овочевих, рибних продуктів. Рецепти у кулінарних посібниках</p> <p>Сервірування стола до обіду.</p>	<p>вручну і за допомогою пральної машини; послідовність прасування одягу з різних тканин, постільної білизни, рушників, скатертин тощо; призначення і види підприємств з хімічного чищення одягу, види послуг, що ними надаються.</p> <p><i>Уміє:</i> доглядати за одягом, оцінювати його загальний вигляд, визначати ступінь забруднення і ушкодженості; ремонтувати розірвані місця), прати білизну..</p> <p><i>Учень знає:</i> способи оброблення овочевих, м'ясних, рибних продуктів; визначає послідовність приготування страв; призначення мікрохвильової печі; саніратно-гігієнічні вимоги та правила безпеки; правила користування столовими приборами.</p> <p><i>Уміє:</i> готувати обід (закуски, перші й другі страви з овочів, рибних і м'ясних продуктів, консервованих продуктів і</p>	<p>обстеження та визначення забруднення одягу та його пошкодження; формування самостійної практичної діяльності з прасування білизни та предметів одягу шляхом визначення послідовності прання вручну; розвиток мовлення на основі збагачення словникового запасу назвами одягу та прикметниками, що позначають його якісну характеристику;</p> <p>Становлення практичної діяльності в процесі приготування їжі. Формування умінь самостійно визначати послідовність дій на основі приготування страв; формування організаційних умінь практичної діяльності: підготовка робочого місця, добір кухонних приладів та пристосуван. розвиток наочно-дійового мислення під час добирання</p>
---	----	--	--	--

4	4	<p>Сім'я Склад сім'ї. Родинні стосунки Допомога батькам у догляді за молодшими дітьми: одягання, роздягання, проведення різних ігор, прибирання іграшок, прогулянки тощо.</p> <p>Організація ігор, прогулянок.</p>	<p>напівфабрикатів, готувати треті страви) за кулінарними рецептами.</p> <p>Учень: називає можливий склад сім'ї; знає види допомоги батькам (називає їх); визначає послідовність одягання та роздягання дітей; знає різні ігри для організації дозвілля дітей.</p>	<p>столових приборів для сервірування стола. розвиток мовлення шляхом засвоєння лексики, що позначає назву страв, кухонних приладів, операції, що відображають етапи приготування різних страв.;</p> <p>Розширення уявлень дітей про значення ігрової діяльності для особистого розвитку дитини.; формування організаційних здібностей в процесі навчання навчання організації дозвілля дітей. формування особистісних якостей (поваги, уваги, шанобливості, терпіння) під час надання допомоги вихователям та батькам; виховання дбайливого ставлення до молодших дітей під час проведення з ними дозвілля.</p>
5	4	<p>Культура поведінки</p> <p>Правила поведінки в гостях. Подарунки. Види подарунків, їх вибір та вручення. Одержання подарунків</p> <p>Культура поведінки в кафе, ресторані.</p>	<p>Учень <i>знає</i>: правила поведінки при привітанні й прощанні, правила поведінки в гостях, громадському місці; вручення та одержання подарунків.</p> <p><i>Уміє</i>: культурно поводити себе в гостях</p>	<p>Розширення та збагачення уявлень про культуру спілкування у товаристві друзів і знайомих; формування почуття поваги до однолітків та старших на основі вибору для них відповідних</p>

6	10	<p>Догляд за житлом.</p> <p>Регулярне й сезонне прибирання житлового приміщення.</p> <p>Готування квартири до зими і літа. Санітарне оброблення помешкання в разі необхідності.</p> <p>Догляд за меблями залежно від його покриття(м'яка оббивка, поліровка, лак та ін.)</p> <p>Прибирання приміщення, чищення м'яких меблів, миття дзеркал, вікон, утеплення вікон. Правила топлення печей. Миючі засоби,</p>	<p>(виявляти увагу одноліткам та старшим,запрошувати на танок, підтримувати бесіду); вибирати подарунки; виготовляти прості сувеніри; вручати та одержувати подарунки; правильно поводити себе в кафе (користуватися гардеробною, робити замовлення).</p> <p><i>Учень знає:</i></p> <p>послідовність проведення регулярного і сезонного прибирання житлового приміщення; способи й періодичність догляду за вікнами; види миючих засобів, що використовуються при прибиранні і митті вікон; способи утеплення вікон; правила догляду за меблями залежно від їх покриття.</p> <p><i>Уміє:</i></p> <p>прибирати житлові приміщення; чистити меблі; мити дзеркала і скло; утеплювати вікна.</p>	<p>подарунків, виготовлення сувенірів;</p> <p>виховання правил культурної поведінки на прикладі вміння вручати і одержувати подарунки; розвиток усного мовлення під час засвоєння мовного етикету при зустрічі та розставанні, під час бесіди за столом.</p> <p>Розвиток абстрактно-логічного мислення на основі визначення періодичності та способу прибирання квартири відповідно сезону;</p> <p>формування організаційних навичок практичної діяльності; розвиток наочно-образного мислення в процесі вибору заходів і способів догляду за меблями; формування наочно-дійового мислення на основі вибору миючих засобів та пристосувань для прибирання оселі; збагачення активного словника лексиною, що позначає назву житлових приміщень, меблів та їх характеристики.</p>
7	6			

		<p>Транспорт</p> <p>Приміський залізничний транспорт. Приміський вокзал. Розклад руху поїздів. Напрямки.</p> <p>Порядок придбання квитків та посадка на приміські поїзди.</p> <p>Екскурсія</p> <p>Екскурсія на приміський залізничний вокзал.</p>	<p><i>Учень знає:</i></p> <p>призначення приміських вокзалів; порядок придбання квитків; правила посадки на приміські поїзди.</p> <p><i>Уміє:</i></p> <p>орієнтуватися у розкладі руху приміських поїздів; визначати напрямок руху поїзда; купувати квитки у приміських залізничних касах.</p>	<p>Розвиток наочно-образної пам'яті на основі розширення та запам'ятовування інформації про залізничний транспорт та служби, що його забезпечують; формування умінь орієнтуватися у розкладі руху та напрямку руху поїздів на приміському залізничному вокзалі; розширення та збагачення словникового запасу лексику, що застосовується при користуванні залізничним транспортом: вокзал, каса, білет, розклад руху, напрямок руху;</p>
8	2	<p>Торгівля</p> <p>Універмаги і спеціалізовані промтоварні магазини. Їх відділи. Призначення магазинів. Вартість деяких товарів. Порядок придбання товарів. Касовий чек. Види упаковки. Анотація, характеристика (якість, спосіб експлуатації, розмір тощо)</p> <p>Екскурсія</p> <p>Екскурсія до промтоварного магазину</p>	<p><i>Учень має уявлення:</i></p> <p>про призначення промтоварних магазинів; про порядок придбання товарів, види упаковок, касовий чек на покупку; про анотацію на товар.</p> <p><i>Знає:</i></p> <p>асортимент деяких відділів промтоварних магазинів; вартість окремих товарів.</p> <p><i>Уміє:</i></p> <p>купувати деякі товари у магазині; підраховувати вартість купленого; правильно поводити себе в магазині;</p>	<p>Розвиток обсягу пам'яті шляхом запам'ятовування інформації про види промтоварних магазинів та їх відділів; розвиток уявлень на основі визначення асортименту товарів окремих відділів промтоварного магазину; формування абстрактно-логічного мислення в процесі вибору необхідного товару у відповідному відділі, з'ясування його вартості та</p>
9	4			

		<p>Засоби зв'язку Види бандеролей (прості, цінні, рекомендовані). Порядок відправлення бандеролей.. Упакування. Заповнення бланків за зразком..</p> <p>Екскурсія на пошту. Заповнення бланків на відправлення бандеролей.</p>	<p><i>Учень знає:</i> перелік предметів, які пересилаються бандероллю; максимальна вага й вартість предметів, що пересилаються; види і способи упаковки бандеролей.</p> <p><i>Уміє:</i> заповнювати бланки на відправлення бандеролей за зразком; скласти опис предметів, що посилаються; упаковувати бандеролі за зразком.</p>	<p>порядку придбання.</p> <p>Розширення та уточнення понять про види зв'язку; розвиток пам'яті на основі складання переліку та запам'ятовування предметів, що пересилаються бандероллю; формування наочно-дійового мислення шляхом визначення порядку відправлення бандеролей (складання опису, упаковки, підпис адреси, заповнювання бланків); розвиток наочно-образного мислення при визначенні ваги, відстані пересилки і вартості бандеролі та їх взаємозв'язок.</p>
10	6	<p>Медична допомога</p> <p>Домашня аптечка. Зміст домашньої аптечки: перев'язувальні матеріали, дезинфікуючі засоби, ліки знеболюючі, термометр. Інформація про ліки на упаковці (призначення, спосіб застосування, термін придатності). Самолікування та його шкідливість. Лікарські рослини. Практичні роботи, екскурсія</p>	<p><i>Учень має уявлення:</i> про шкідливість самолікування, про домашню аптечку та її наповнюваність.</p> <p><i>Знає:</i> склад домашньої аптечки (перев'язувальні та дезинфікуючі засоби, ртутний і електронний термометр, гірчичники); правила застосування і призначення медичних засобів, що входять до складу домашньої аптечки; місцеві лікарські</p>	<p>Формування наочно-образного мислення на основі підбору ліків та лікарських трав до складу домашньої аптечки; формування діяльності на основі встановлення етапів та послідовності приготування відварів настоїв, постановки гірчичників; виховання таких рис як</p>

11	4	<p>Приготування відварів й настоїв із лікарських рослин, екскурсія до аптеки.</p> <p>Промислові підприємства та підприємства сільського господарства</p> <p>Промислові підприємства, сільськогосподарські об'єкти. Форми виробництва. Види продукції. Назви робітничих спеціальностей. Зарплата. Пенсії та умови її призначення.. Стаж роботи.</p> <p>Екскурсії Екскурсії на промислові підприємства, на окремі сільськогосподарські об'єкти.</p>	<p>рослини. <i>Уміє:</i> користуватися ртутним і електронним термометром, готувати відвари і настої з лікарських рослин, знаходити на упаковках відомості про спосіб застосування, призначення, термін використання ліків. ..</p> <p><i>Учень знає:</i> нові форми виробництва сільськогосподарської продукції; назви цехів і відділів, що є на підприємствах; види продукції, що випускається ними; назви; оплату праці: назви робітничих спеціальностей. <i>Уміє:</i> звертатися із запитаннями за темою екскурсії до працівників підприємств. <i>Учень має уявлення:</i> про порядок і умови одержання зарплати; види пенсії: за віком, за інвалідності, втрати годувальника; про стаж роботи.</p>	<p>відповідальність, усвідомленість, поміркованість при використанні лікувальних засобів та дбайливого ставлення до свого організму – збагачення лексики термінами, що позначають назву ліків та медичних пристосувань.</p> <p>Розширення обсягу пам'яті шляхом засвоєння інформації про види промислових підприємств та сільськогосподарських об'єктів; формування наочно-образного мислення шляхом встановлення специфіки виробництва, продукції, що випускається;; формування вмінь орієнтуватися в місцевості з метою визначення місцезнаходження об'єктів; розвиток усного мовлення при</p>
----	---	---	---	--

12	4	<p>Бюджет сім'ї</p> <p>Бюджет сім'ї. Джерела прибутку. Заробітна плата членів сім'ї. Прожитковий мінімум. Матеріальні потреби членів родини. Доручення на одержання зарплати. Бажання, потреби, можливості.</p> <p>Практичні роботи</p> <p>Вправи з визначення прибутку сім'ї. Складання доручення на одержання зарплати.</p>	<p><i>Учень знає:</i></p> <p>складові частини бюджету сім'ї; заробітки членів сім'ї. має уявлення про прожитковий мінімум, потреби, бажання.</p> <p><i>Уміє:</i></p> <p>підраховувати бюджет сім'ї; складати доручення на одержання зарплати за зразком.</p>	<p>спілкуванні з працівниками виробництва, збагачення лексики спеціальними термінами: назви цехів, відділів, професій.</p> <p>Формування уявлень про джерела прибутку сім'ї та її прожитковий мінімум; розвиток наочно-логічного мислення під час виконання вправ з підрахунку бюджету сім'ї: заробітна плата, пенсія, стипендія; розвиток мовлення та письма при складанні заяв і доручень на одержання зарплати; виховання уміння співвідносити бажання і потреби зі своїми можливостями.</p>
1	2	<p>Особиста гігієна</p> <p>Догляд за шкірою обличчя. Косметичні засоби (лосьйони, креми, тощо) їх характеристика. Правила користування залежно від характеристики на упаковках. Застосування косметичних засобів залежно від мети, стану шкіри, пори року.</p>	<p>Восьмий клас – 70 год.</p> <p><i>Учень знає:</i></p> <p>правила догляду за шкірою обличчя; види косметичних засобів для догляду за шкірою обличчя і правила користування ними.</p> <p><i>Уміє:</i></p> <p>добирати косметичні засоби залежно від мети, стану шкіри, пори року; правильно користуватися</p>	<p>Розширення обсягу пам'яті на основі відтворення і збагачення інформації</p>

2	6	<p>Догляд за одягом</p> <p>Прання одягу із шерстяних і синтетичних тканин у домашніх умовах.</p> <p>Прасування блузок, сорочок, су – конь.</p> <p>Пральний комбінат. Підготовка речей до здавання для прання.</p> <p>Правила користування (мітка, заповнення бланків, оплата). Види послуг. Пральня самообслуговування.</p> <p>. Екскурсія до пральні.</p>	<p>косметичними засобами; читати рекомендації на упаковках, визначат призначення, спосіб користування, термін придатності.</p> <p>Учень <i>знає</i>: правила прання і сушіння виробів із шерстяних і синтетичних тканин; правила і послідовність прасування виробів, користування пральною, види послуг; підготовку речей до здавання у пральню; пришивання міток, користування пральною самообслуговування.</p> <p><i>Уміє</i>: прати і сушити вироби з шерстяних і синтетичних тканин; прасувати сорочки, блузки, сукні; заповнювати бланки для здавання білизни в пральню.</p>	<p>ції про косметичні засоби догляду за шкірою; розвиток аналітичного сприймання при встановленні стану шкіри та її властивостей; формування наочно-дійового мислення під час визначення та підбору косметичних засобів залежно від особливостей шкіри та способу застосування; уточнення та збагачення активного словника назвами косметичних та парфумерних засобів; виховання дбайливого ставлення до особистої зовнішності.</p> <p>Формування стійких понять про окремі види тканин (шерстяні, синтетичні); формування трозвиток рухових навичок прання виробів з шерстяних та синтетичних тканин; становлення практичної діяльності шляхом засвоєння послідовності етапів здійснення ручного прання шерстяних та синтетичних виробів; формування наочно-логічного мислення шляхом визначення властивостей тканин і, на цій підставі, здійснення правильного</p>
3	14			

4	6	<p>Культура харчування</p> <p>Приготування виробів з тіста (млинці, печиво, вареник).</p> <p>Консервування овочів, фруктів і ягід (квашення соління, пастеризування.). Приготування варення.</p> <p>Складання меню сніданку, обіду, вечері, на день, на тиждень.</p> <p>Практичні роботи</p> <p>Приготування млинців, печива та інших виробів з тіста. Консервування овочів, фруктів, ягід.Вправи у складанні меню.</p> <p>Сім'я. Догляд за немовлям.</p> <p>Догляд за немовлям (годування із соски і ложечки, купання, одягання пеленання, прибирання постелі, правила утримання дитячого посуду, іграшок).</p>	<p><i>Учень має уявлення:</i> про вироби з тіста.</p> <p><i>Знає:</i> способи й послідовність приготування виробів з тіста, консервація овочів фруктів і ягід (квашення, соління, пастеризування).</p> <p><i>Уміє:</i> готувати вироби з тіста за рецептами; оформляти ці вироби; консервувати овочі, фрукти, ягоди за рецептами; варити варення; складати меню сніданку, обіду й вечері, враховуючи наявність продуктів і правила раціонального харчування; користуватися посібниками з кулінарії.</p> <p><i>Учень знає:</i> правила й періодичність годування дитини із соски, і ложечки, купання дитини; послідовність одягання і пеленання немовля; санітарно-гігієнічні вимоги до утримання дитячої постелі, посуду, іграшок.</p> <p><i>Уміє:</i></p>	<p>прасування; розширення та уточнення уявлень про правила користування пральною</p> <p>Формування наочно-дійового мислення під час визначення та засвоєння послідовності етапів приготування виробів з тіста, консервування; удосконалення рухових навичок на основіобробки фруктів та овочів, що готуються для консервування; формування вмінь орієнтуватися у часі з метою визначення тривалості приготування окремих блюд; виховання свідомого засвоєння необхідності додержуватися санітарно-гігієнічних правил під час приготування їжі.</p> <p>Уточнення й розширення уявлень дітей про сім'ю; формування та удосконалення навичок догляду за немовлям;формування діяльності шляхом визначення та засвоєння</p>
---	---	--	--	--

	5	<p>Практичні роботи</p> <p>Вправи у купанні, одяганні, пеленанні ляльки; миття дитячого посуду, іграшок.</p>	<p>купати, одягати, пеленати ляльку; годувати ляльку з ложечки чи з соски.</p>	<p>послідовності одягання, пеленання немовляти; розвиток у школярів відчуття часу на основі визначення періодичності годування немовля; виховання у учнів бажання турбуватися про молодших членів сім'ї.</p>
	4	<p>Культура поведінки</p> <p>Культура спілкування юнака й дівчини при знайомстві, у громадських місцях, вдома</p> <p>Зовнішній вигляд молодих людей. Косметичні засоби. Прикраси, зачіска, одяг (добирати враховуючи вік, характер майбутнього заходу.</p>	<p><i>Учень знає:</i></p> <p>правила поведінки юнака і дівчини при знайомстві, у громадських місцях вдома; вимоги до зовнішнього вигляду молодих людей.</p> <p><i>Уміє:</i></p> <p>ввічливо поводити себе при знайомстві, у громадських місцях (в кіно, на танцях і т.і.), вдома; додержуватись правил особистої гігієни, добирати косметичні засоби, прикраси, зачіску, одяг відповідно виду майбутнього заходу (збори, відвідання театру, танці, турпоход тощо)..</p>	<p>Формування вміння дбайливо ставитись до себе, до своєї зовнішності, розвивати естетичний смак; виховання навичок культурного спілкування на прикладі доброзичливого та ввічливого ставлення до однолітків; корекція морально-етичних норм; розвиток усного мовлення на основі розширення інформації про мовний етикет, розширення та збагачення лексики словами подяки, вітання, вибачення.</p>
	6	<p>Догляд за житлом</p> <p>Прибирання кухні, санвузла, догляд за ванною, унітазом, раковинами.</p>	<p><i>Учені знає:</i></p> <p>Правила і періодичність прибирання кухні і санвузла; миючі засоби, що</p>	

7	4	<p>Миючі засоби, що використовуються при прибиранні кухні й санвузла (назви, види упаковок). Інструкції до миючих засобів (призначення, спосіб застосування, застереження) на упаковках.</p> <p>Транспорт</p> <p>Міжміський залізничний транспорт. Вокзали. Довідкова служба вокзалів. Розклад руху поїздів.</p> <p>Види пасажирських вагонів. Правила перевезення багажу. Придбання залізничних квитків. Камера зберігання багажу (види камер, місце знаходження, термін зберігання, вартість)</p> <p>Екскурсія</p>	<p>використовуються при прибиранні кухні, санвузла.</p> <p><i>Уміє:</i></p> <p>Мити кахельні стіни, чистити раковини; користуватися друкованими інструкціями до миючих засобів, що використовуються при прибиранні кухні й санвузла.</p> <p><i>Учень має уявлення:</i></p> <p>про призначення вокзалів і основних служб вокзалів; про порядок придбання залізничних квитків (купівля в касі, замовлення по телефону і за допомогою листівки); про порядок здавання і одержання багажу у камері схову.</p> <p><i>Знає:</i></p> <p>види пасажирських вагонів (загальний, плацкартний, купейний, м'який); правила перевезення багажу; види довідкових служб; види камер</p>	<p>Формування стійких понять про устаткування службових приміщень житла; формування наочно-дійового мислення на основі визначення та засвоєння етапів прибирання кухні, санвузла, користування інструкціями до миючих засобів; формування елементів самостійності на основі вибору миючих засобів відповідно їх призначення; розвиток уміння орієнтуватися у часі шляхом встановлення періодичності прибирання; виховання у дітей бережливого ставлення до свого будинку, бажання підтримувати чистоту та порядок в ньому.</p> <p>Формування стійких уявлень про призначення вокзалів та їх служб; розвиток пам'яті на основі засвоєння та відтворення інформації про залізничний транспорт та його функції; формування вмінь користуватися службами вокзалу; розвиток зв'язного мовлення під час звертання до каси та</p>
---	---	---	--	--

8	4	<p>Експерсія на залізничний вокзал.</p> <p>Торгівля</p> <p>Універмаги, спеціалізовані магазини (книгарні, спортивні магазини, тканини, взуття, одяг тощо), продовольчі магазини. Вартість основних промислових та продовольчих товарів.</p> <p>Практичні роботи, експерсія</p> <p>Експерсія в різні магазини.. Вправи у рахуванні вартості покупок.</p>	<p>схову; строки і вартість зберігання багажу.</p> <p><i>Уміє:</i> купувати квитки у залізничній касі; користуватися розкладом руху поїздів.</p> <p><i>Учень має уявлення:</i> про призначення універсамів, універмагів і спеціалізованих магазинів.</p> <p><i>Знає:</i> асортимент товарів у різних магазинах; вартість основних продовольчих і промислових товарів.</p> <p><i>Уміє:</i> визначати покупку, визначити придатність товару (термін зберігання, тощо), підраховувати вартість покупок; культурно поводити себе в магазині.</p>	<p>довідково-го бюро і діяти відповідно одержаним відомостям; виховання у учнів уміння самостійно та усвідомлено вирішувати проблемні питання: як придбати необхідний квиток, що робити коли запізнився на потяг, у камері схову не приймають багаж.</p> <p>Розвиток пам'яті на основі відтворення назви відділів магазину та асортименту товарів в ньому; розвиток уваги на основі обстеження продуктів споживання та визначення їх якості і терміну придатності; розширення уявлення про ціни на товари.</p> <p>;</p>
9	4	<p>Засоби зв'язку</p> <p>Телефон. Користування міським телефоном-автоматом, квартир-</p>	<p><i>Учень знає:</i> правила користування міським телефоном-автоматом, домашнім телефоном; правила користування</p>	

10	6	<p>ним телефоном. Користування телефонним довідником. Культура розмови по телефону. Виклик міліції, пожежної, аварійних служб при витоку газу, пошкодженні водопроводу, несправності електромережі; одержання довідок по телефону, служба точного часу («Годинник, що говорить»). Мобільний зв'язок. Міжміський телефонний зв'язок. Порядок користування автоматичним телефонним зв'язком. Заповнення міжміської телефонної розмови. Тарифи на телефонні розмови.</p> <p>Екскурсія</p> <p>Екскурсія на переговорний пункт, до магазину мобільного зв'язку.</p> <p>Медична допомога</p> <p>Перша допомога при ранах. Зупинка кровотечі. Види пов'язок.</p>	<p>телефонним довідником; де знайти номери телефонів термінового виклику(пожежної служби, аварійних служб, міліції і т.ін.); функції й види міжміського телефонного зв'язку; правила користування автоматичним телефонним зв'язком; тарифи на телефонні розмови у денний і вечірній час, вихідні дні, залежність оплати від дальності відстані.</p> <p><i>Уміє:</i></p> <p>пояснити причину дзвінка по телефону термінового виклику; одержувати по телефону довідки, дізнаватися про час; культурно розмовляти по телефону; користуватися мобільним зв'язком, апаратом.</p> <p><i>Учень знає:</i></p> <p>Правила зупинки кровотечі; оброблення рани і накладання пов'язки, заходи попередження ускладнень після мікротравм; надання першої медичної допомоги при</p>	<p>Розширення та уточнення уявлень про види телефонного зв'язку; формування вмінь користуватися міжміським телефоном (робити замовлення, встановлювати тариф); формування вмінь викликати служби допомоги (медичної, пожежної, міліцію), користуватися довідником; вдосконалення навичок культури спілкування, розвиток вміння висловити свою думку, слухати відповідь, адекватно діяти.</p>
----	---	---	--	--

11	4	<p>Перша допомога при забоях, вивихах, переломах.</p> <p>Судинна недостатність. Непритомність, колапс. Перша допомога.</p> <p>Практичні роботи, екскурсія.</p> <p>.</p> <p>Ознайомлення з травматологічним пунктом.</p> <p>Установи та організації</p> <p>Підприємства побутового обслуговування: «Служба побуту», «Ремонт житла» та інші. Види послуг. Правила користування послугами. Професії працівників. Розклад роботи, Термін виконання замовлення, вартість виконання замовлення.</p> <p>Екскурсія</p>	<p>сильних забоях (спокій, компрес), при розтягненнях та вивихах (спокій і фіксація кінцівок за допомогою пов'язки чи тимчасової шини). Надання першої допомоги при непритомності (свіже повітря, нашатир).</p> <p><i>Вміє:</i> обробляти рани і накладати пов'язки</p> <p><i>Учні мають уявлення:</i> про призначення підприємств побутового обслуговування населення та види послуг.</p> <p><i>знають:</i> місцезнаходження підприємств побутового обслуговування; види послуг; правила користування послугами; професії працівників підприємств.</p> <p><i>Уміє:</i> звертатися із запитаннями, проханнями до працівників побутового обслуговування.</p>	<p>Розширення обсягу пам'яті на основі засвоєння інформації про види травм; формування наочно-дійового мислення шляхом встановлення виду травми; формування стійких понять про необхідність додержання санітарно-гігієнічних вимог під час надання невідкладної медичної допомоги; виховання таких якостей як співчуття та взаємодопомога.</p> <p>Збагачення та уточнення уявлень про підприємства побутового обслуговування та їх специфіку; розвиток просторової орієнтації шляхом визначення місцезнаходження підприємств побутового обслуговування; розвиток усного мовлення під час</p>
----	---	---	---	--

12	12	<p>Екскурсія на підприємство побутового обслуговування населення.</p> <p>Бюджет сім'ї</p> <p>Основні статті витрат (харчування, утримання житла, придбання одягу і взуття, культурні потреби, допомога родичам).</p> <p>Витрати на харчування. Книга витрат. Планування витрат на день, на два, на тиждень, з урахуванням бюджету і складу сім'ї.</p> <p>Великі покупки (одяг, меблі, взуття тощо).</p> <p>Практичні роботи</p> <p>Вправи у веденні книги витрат, плануванні витрат на день, два, тиждень (на конкретних прикладах). Вправи у плануванні великих покупок (на конкретних прикладах).</p>	<p><i>Учень знає:</i></p> <p>основні статті витрат у сім'ї; облік витрат; спосіб планування великих покупок; приблизну вартість основного одягу, взуття, меблів тощо.</p> <p><i>Уміє:</i></p> <p>підраховувати витрати; планувати витрати на день, два, тиждень з урахуванням бюджету сім'ї; планувати великі покупки.</p> <p>Дев'ятий клас – 70 год.</p>	<p>спілкування з працівниками служби побуту; формування вміння вести змістовну бесіду, одержувати відповідь на запитання, приймати відповідне рішення.</p> <p>Формування стійких понять про сімейний бюджет та основні види витрат у родині; розвиток наочно-логічного мислення шляхом визначення та планування великих покупок відповідно матеріальних можливостей сім'ї; виховання у учнів вміння усвідомлювати власні потреби, співвідносити їх із можливостями сімейного бюджету.</p>
1	2		<p><i>Учень має уявлення:</i></p> <p>про шкідливість куріння для курців і оточуючих; про шкідливий вплив</p>	

2	6	<p>Особиста гігієна</p> <p>Шкідливість куріння.</p> <p>Шкідливість алкоголю.</p> <p>Догляд за одягом та взуттям</p> <p>Вибір одягу та взуття при купівлі. Розміри одягу та взуття. Інструкції на упаковках. Гарантіні строки носіння, умови повернення. Журнал мод.</p> <p>Систематичний догляд за одягом і взуттям (щоденний, сезонний). Види плям: фруктові, від олії, фарби, крові, молока, шоколаду, кави,</p>	<p>алкоголю на організм людини; про соціальні наслідки, до яких призводять погані звички.</p> <p><i>Знає :</i> про необхідність боротьби з курінням.</p> <p><i>Учень має уявлення:</i> про підбір одягу та взуття відповідно до потреб та естетичних смаків; про дію засобів виведення плям на різні види тканин.</p> <p><i>Знає :</i> розміри одягу та взуття, гарантійні строки носіння, правила повернення; засоби виведення плям у домашніх умовах; санітарно-гігієнічні вимоги і правила техніки безпеки при роботі із засобами для виведення плям.</p> <p><i>Вміє :</i> добирати одяг та взуття відповідно; користуватися журналом мод; раціонально вибирати товари, враховуючи їх призначення і власні</p>	<p>Уточнення та розширення уявлень про шкідливість алкоголю та куріння для здоров'я людини; формування причинно-наслідкових зв'язків на основі розуміння шкідливого впливу алкоголю й куріння на здоров'я підлітка та необхідність узв'язку з цим, боротися з ними; формування вмінь усвідомлено та відповідально ставитись до власного здоров'я та вести здоровий спосіб життя.</p> <p>Формування дбайливого ставлення до себе та своєї зовнішності шляхом систематичного догляду за предметами свого одягу; формування уявлень про зовнішню та внутрішню привабливість; формування наочно-логічного мислення в процесі визначення та підбору одягу і взуття за розміром; формування усвідомленого ставлення до власних потреб та бажань і</p>
---	---	---	--	--

		<p>Виведення дрібних плям з одягу в домашніх умовах (засоби, правила виведення). Техніка безпеки при користуванні засобами для виведення плям.</p> <p>Практичні роботи, екскурсії</p> <p>Екскурсія в спеціалізований магазин, визначення розмірів одягу і взуття, примірювання одягу та взуття.</p>	<p>можливості; виводити плями різними способами; користуватися інструкціями на упаковках різних засобів.</p>	<p>співвідносити їх зі своїми можливостями в процесі придбання одягу в магазині; виховання естетичного смаку на основі добирання вбрання за журналом мод; розвиток практичних навичок догляду за одягом (виведення плям, чистка).</p>
3	14	<p>Культура харчування</p> <p>Основні компоненти їжі та їх роль у харчуванні дитини. Харчування дітей ясельного віку. Дієтичне харчування. Дитяче харчування: види упаковок, рекомендації на упаковках. Готування страв для дітей ясельного віку.</p>	<p>Учень має уявлення: Про дитяче та дієтичне харчування.</p> <p>Знає : основні компоненти їжі; меню дитини ясельного віку.</p> <p>Вміє : складати меню для дитини ясельного віку; готувати окремі страви для дітей ясельного віку; читати вказівки, рекомендації на упаковках для дитячого та дієтичного харчування.</p>	<p>Розширення уявлень про харчування дітей ясельного віку; розвиток та становлення практичної діяльності на основі виконання рекомендацій, що надаються у рецептах дитячого та дієтичного харчування.</p>
4	6		<p>Учень має уявлення: про правові основи шлюбу, морально-етичні основи вступу в шлюб, що таке сім'я і її функції.</p>	

		<p>Сімейні стосунки</p> <p>Шлюб і сім'я. Правові основи шлюбу. Функції сім'ї. Морально-етичні основи шлюбу. Конфліктні ситуації.</p> <p>Гігієна шлюбу.</p>	<p><i>знає :</i></p> <p>про різні ситуації стосунків між молодими людьми морально-етичного характеру; про конфліктні ситуації</p>	<p>Уточнення та розширення уявлень про сім'ю та сімейні відносини; формування стійких понять про правові та морально-етичні основи шлюбу;</p> <p>виховання позитивного ставлення до сім'ї, сімейних традицій, турботливого ставлення до її членів; формування умінь аналізувати конфліктні ситуації, давати їм оцінку, знаходити взаємопорозуміння;</p> <p>розширення уявлень про санітарно-гігієнічну культуру молоді, гігієну шлюбу, здоровий спосіб життя.</p>
5	4	<p>Культура поведінки</p> <p>Правила спілкування.</p> <p>Прийом гостей.</p>	<p><i>Учень знає :</i></p> <p>правила суспільного співжиття; правила прийому гостей (правила поведінки господарів при зустрічі, розставанні, під час візиту).</p> <p><i>Уміє :</i></p> <p>зустрічати гостей, ввічливо поводити себе під час прийому гостей; аналізувати вчинки людей і давати їм правильну оцінку.</p>	<p>Вдосконалення навичок культури спілкування на прикладі зустрічі та прийому гостей; розвиток логічного мислення на основі аналізу різних ситуацій та поведінки людей;</p> <p>формування навичок мовного етикету: вміти вислуховувати, говорити змістовно; активізувати мовлення словами подяки, вітання,</p>
6	6		<p><i>Учень знає :</i></p> <p>правила розташування меблів у квар-</p>	

7	4	<p>Догляд за житлом Раціональне розташування меблів у квартирі. Інтер'єр: добір штор, тюлі, світильників. Призначення кімнат. Частковий ремонт квартири (побілка стелі, замазування щілин, фарбування рам, дверей, підлоги).</p> <p>Дрібний ремонт (вбивання цвяхів, вкручування шурупів).</p> <p>Практичні роботи</p> <p>Вправи у раціональному розташуванні меблів, доборі деталей інтер'єра.</p> <p>Транспорт</p> <p>Міжміський автотранспорт. Автовокзал. Основні автобусні маршрути. Розклад руху автобусів. Придбання квитків. Вартість проїзду.</p> <p>Водний транспорт. Основні марш-</p>	<p>тирі (з урахуванням розміру і особливості площі, призначення кімнат, наявність меблів); вимоги до добору штор, занавісок, світильників та інших деталей інтер'єра; правила збереження житлового фонду; <i>Уміє:</i> розташовувати меблі в квартирі (на макеті); добирати деталі інтер'єра; готувати побілку, замазку за рецептами на упаковках; готувати двері, рами для фарбування.</p> <p><i>Учень має уявлення:</i> про призначення міжміського автовокзалу, річкового й морського порту</p> <p><i>Знає:</i> основні автобусні маршрути; основні маршрути водного транспорту.</p> <p><i>Уміє:</i> користуватися розкладом; визначати вартість проїзду; купувати виток;</p>	<p>вибачення.</p> <p>Розвиток просторової орієнтації на площі квартири з метою раціонального розташування меблів; розвиток наочно-образного мислення при доборі меблів в кімнатах, відповідно до їх призначення; виховання естетичних смаків як складової культури; формування уміння естетично сприймати різні об'єкти інтер'єра квартири: занавіски, світильники; розвиток естетичної спостережливості; становлення діяльності в процесі виконання часткового ремонту квартири;</p> <p>Розширення та засвоєння стійких уявлень про водний та автотранспорт та його функції; розвиток просторової орієнтації в процесі визначення автобусного маршруту</p>
---	---	--	---	---

8	6	<p>рути. Розклад. Придбання квитків. Вартість проїзду.</p> <p>Екскурсія Екскурсія на автобусну станцію чи в порт.</p> <p>Торгівля Ринок. Роль ринку у забезпеченні населення продуктами харчування й реалізації сільськогосподарських продуктів. Відділи ринку. Ціни на товари. Правила торгівлі на ринку. Права поживача.</p> <p>Екскурсія Екскурсія на ринок.</p> <p>Засоби зв'язку Посилки. Види упаковок. Правила упакування і відправлення.</p>	<p>звертатися за довідкою.</p> <p><i>Учень має уявлення:</i> про призначення ринку.</p> <p><i>Знає:</i> відділи ринку; ціни на окремі товари; правила торгівлі на ринку; права споживачів.</p> <p><i>Уміє:</i> добирати покупки відповідно до своїх потреб і можливостей; ввічливо звертатися до продавця; підраховувати вартість покупок.</p> <p><i>Учень знає:</i> перелік предметів, які дозволено відправляти в посилках; види упакування і відправлення посилок; види грошових переказів, їх вартість;</p> <p><i>Уміє:</i> упаковувати предмети за зразком, заповнювати бланки для відправлення</p>	<p>відповідно цілі поїздки; розвиток наочно-дійового мислення при формуванні умінь користуватися розкладом, касою, службою довідки на вокзалі; вдосконалення навичок культури спілкування на прикладі звернення по допомогу до довідкової служби, розвиток усного мовлення.</p> <p>Розширення обсягу пам'яті на основі відтворення інформації про сферу торгівлі на прикладі ринку; збагачення, уточнення та конкретизація уявлень про види товарів на ринку і їх ціну; формування наочно-логічного мислення шляхом визначення ціни на продукти та усвідомлено співвідносити їх зі своїми можливостями; формування навичок культури спілкування, збагачуючи лексику учні словами звернення, вибачення, подяки.</p> <p>Розвиток пам'яті на основі запам'я</p>
9	4			

10	4	<p>Заповнення бланків. Вартість відправки посилок.</p> <p>Грошові перекази. Види переказів (поштові, телеграфні). Заповнення бланків. Вартість відправлення переказів.</p> <p>Комп'ютер, як засіб зв'язку (факси, інтернет).</p> <p>Екскурсія до поштового відділення.</p> <p>Медична допомога</p> <p>Перша медична допомога при нещасних випадках (опіках, обмороженні, отруєнні, тепловому і сонячному ударах).</p> <p>Перша допомога потопаючим.</p> <p>Глистяні захворювання і заходи їх запобігання.</p> <p>.</p> <p>.</p>	<p>посилок, надписувати посилку за зразком; заповнювати бланки поштового й телеграфного переказів за зразком..</p> <p><i>Учень знає:</i> прийоми надання першої допомоги при нещасних випадках (правила обробки ураженої при опіках ділянки шкіри, промивання шлунка при отруєнні, заходи при обмороженні різних ступенів, при сонячних і теплових ударах); види глистяних захворювань і заходи їх попередження.</p> <p><i>Уміє:</i> надавати першу допомогу при опіках, обмороженні; надавати першу допомогу потопаючому.</p>	<p>-товування інформації про види поштових, телеграфних та інших видів зв'язку; розвиток наочно-логічного мислення при визначенні вартості посилки відповідно до її ваги та відстані пересилки; розвиток письмового мовлення в процесі заповнення бланків, складання переказів.</p> <p>Розширення та засвоєння уявлень про види першої медичної допомоги; формування діяльності шляхом визначення послідовності та засвоєння правил надання першої медичної допомоги при нещасних випадках; виховання навичок співчуття та емпатичної взаємодії відносно людей, які потребують допомоги;</p>
----	---	--	--	--

11	4	<p>Установи та організації</p> <p>Міська і сільська Ради. Виконкоми міських і сільських Рад. Їх функції, відділи</p>	<p><i>Учень має уявлення:</i> Про органи місцевого самоврядування.</p> <p><i>Знає:</i> адресу місцевого виконкому; функції деяких відділів виконкому.</p>	<p>надання медичної допомоги.</p>
12	10	<p>Екскурсія Екскурсія у виконком міської чи сільської Ради.</p> <p>Бюджет сім'ї</p> <p>Утримання житла: - оплата житлової площі; заповнення квитанцій; - оплата комунальних послуг; заповнення квитанцій; - оплата за електроенергію (зняття показників лічильників; підрахунок вартості витраченої електроенергії; заповнення квитанцій; - плата за газ (зняття показників лічильника, підрахунок вартості спожитого газу; заповнення кви-</p>	<p><i>Учень знає:</i> розмір квартплати; розмір і порядок внесення плати за телефон; періодичність оплати житлової площі й комунальних послуг; тарифи на електроенергію і газ.</p> <p><i>Уміє:</i> знямати показники лічильника і підраховувати вартість витраченої електроенергії і газу; заповняти квитанції за зразком.</p>	<p>Розширення обсягу пам'яті на основі відтворення та збереження інформації про органи місцевого самоврядування; формування навичок соціальної компетентності шляхом визначення функцій окремих відділів виконкому.</p> <p>Розвиток аналітичного мислення на основі визначення показників лічильників та співвідносити їх з попередніми даними; виховання в учнів ощадливого відношення до енергоресурсів та співвідносити їх вартість з власними можливостями.</p>

	1	<p>танцій);</p> <p>- плата за користування квартирним телефоном.</p> <p>Практичні роботи</p> <p>Заповнення квитанцій на оплату житлової площі та комунальних послуг. Зняття показників лічильників, підрахунок вартості витраченої електроенергії та газу. Заповнення квитанцій</p>		
	2	<p>Особиста гігієна</p> <p>Випадкові статеві стосунки. Їх наслідки.</p> <p>Наркотична залежність.</p>	<p>Десятий клас – 70 год.</p> <p><i>Учень має уявлення:</i></p> <p>про небезпечність випадкових статевих стосунків; про венеричні захворювання; про шкідливість наркотичних речовин; про СНІД – чуму ХХІ сторіччя.</p> <p><i>Знає:</i></p> <p>про культуру статевих стосунків; про необхідність боротьби з наркоманією; про способи поширення СНІДу.</p>	
	2	<p>Догляд за одягом та взуттям</p> <p>Стиль одягу, використання одягу за призначенням, оздоблення одягу.</p>	<p><i>Учень має уявлення:</i></p> <p>про стиль одягу; моду на одяг; про види оздоблення одягу; про характеристику догляду за текстильними виробами.</p> <p><i>Знає:</i></p>	<p>Формування усвідомленої поведінки у колі оточуючих людей; розвиток уявлень про змістовне проведення вільного часу, формування навичок здорового способу життя.</p>

3	12	<p>Оновлення одягу (заміна дрібних деталей).</p> <p>Характеристика догляду за текстильними матеріалами.</p> <p>Практичні роботи</p> <p>Розпізнавання стандартних знаків догляду за текстильними виробами.</p> <p>Культура харчування Національні страви. Приготування національних страв. Повсякденні та святкові страви. Меню святкового столу. Обрядова їжа. Сервірування святкового столу</p> <p>Практичні роботи Приготування національних страв: повсякденних, святкових, обрядових; складання меню святкового</p>	<p>назви елементів одягу; способи оновлення одягу за допомогою дрібних деталей; види оздоблення одягу; стандартні знаки характеристики догляду за текстильними виробами.</p> <p><i>Уміє:</i> використовувати одяг за призначенням (робоча, ділова, вечірня, спортивна); добирати одяг (по стилю, моді, оздобленню) відповідно віку; користуватися журналами мод; читати стандартні знаки характеристики догляду за текстильними виробами.</p> <p><i>Учень має уявлення</i> про різницю між святковою і обрядовою їжею.</p> <p><i>Знає:</i> способи приготування національних страв; відмінності у меню святкового столу; правила сервірування святкового столу.</p> <p><i>Уміє:</i> готувати національні страви за рецептами; сервірувати святковий стіл; готувати окремі обрядові страви за рецептами.</p>	<p>Формування наочно-логічного мислення шляхом добирання одягу за призначенням; розвиток естетичного смаку, як складової культури: слідкувати за модою, підбирати оздоблення одягу; формування понять про зовнішню і внутрішню привабливість людини.</p> <p>Розвиток пам'яті на основі збагачення і відтворення інформації про національні свята і обряди; формування наочно-дійового мислення шляхом знайомства з національними та обрядовими стравами; виховання у учнів почуття поваги до національних традицій через</p>
---	----	--	---	--

4	6	<p>столу.</p> <p>Сімейні стосунки</p> <p>Сім'я. Обов'язки членів сім'ї. Морально-етичні норми. Сімейні традиції, дозвілля та відпочинок</p>	<p><i>Учень має уявлення:</i> про основи сімейних стосунків, сімейні традиції, організацію дозвілля і відпочинку в сім'ї; про морально-етичні норми стосунків у сім'ї; про обов'язки членів сім'ї; про розподіл господарчо побутових обов'язків між членами сім'ї.</p>	<p>свята, обряди, приготування національних страв; виховання естетичного смаку під час сервірування святкового столу, складання святкового меню.</p> <p>Формування позитивного ставлення до сім'ї і своїх обов'язків в ній: турбуватися про сім'ю, її членів, відповідально відноситись до виконання домашніх обов'язків; формування логічного мислення шляхом встановлення причинно наслідкових зв'язків в процесі з'ясування та аналізу різних ситуацій; виховання дбайливого ставлення до сімейних традицій, реліквій, домашніх свят.</p>
5	4	<p>Культура поведінки</p> <p>Товаришування і дружба.</p> <p>Любов як вище людське почуття.</p>	<p><i>Учень має уявлення:</i> про сутність товаришування і дружби як форм моральних відносин між людьми; взаємозв'язок дружби і товаришування; норми поведінки, які регулюють відносини дружби, сутність кохання як найвищого людського почуття здатного збагатити людину духовно.</p> <p><i>Уміє:</i> розрізняти такі поняття як товаришування, дружба, кохання.</p>	<p>Формування позитивного ставлення до сім'ї і своїх обов'язків в ній: турбуватися про сім'ю, її членів, відповідально відноситись до виконання домашніх обов'язків; формування логічного мислення шляхом встановлення причинно наслідкових зв'язків в процесі з'ясування та аналізу різних ситуацій; виховання дбайливого ставлення до сімейних традицій, реліквій, домашніх свят.</p> <p>Формування уявлень про значення дружби і товаришування у людських стосунках; виховання уміння ставитись до інших доброзичливо, з повагою, бути відповідальним у дружніх взаєминах; формування уявлень про</p>
6	6			

7	4	<p>Догляд за житлом</p> <p>Художнє оформлення інтер'єру (освітлення сучасної квартири, колір у квартирі, шпалери та художній текстиль, твори мистецтва).</p> <p>Частковий ремонт у квартирі (оздоблення стін шпалерами).</p> <p>Практичні роботи</p> <p>Вправи у розташуванні центрального та місцевого освітлення у квартирі; підборі кольору кімнати залежно від розташування та функціонального призначення; підборі шпалер .</p> <p>Транспорт</p> <p>Авіатранспорт. Аеровокзал</p>	<p>Учень <i>знає</i>: правила розташування світильників у квартирі; розташування побутової техніки – телевізор, DVD; правила підбору кольору залежно від розташування кімнати та призначення; види шпалер; способи наклеювання шпалер.</p> <p>Уміє: створювати затишок у кімнаті;; раціонально підібрати шпалери ; виконувати правила безпеки при користуванні електропобутовою технікою.</p> <p>Учень <i>знає</i>: призначення авіатранспорту, основні маршрути літаків; розклад служби аеровокзалу; порядок придбання і повернення квитків;</p>	<p>любов як почуття, що відображає духовний рівень культури особистості.</p> <p>Формування естетичного смаку під час оформлення інтер'єру шляхом підбору кольорової гами шпалер, текстилю, розташування освітлення; виховання почуття прекрасного шляхом сприймання творів мистецтва, як складової загальнолюдської культури.</p> <p>Розвиток пам'яті на основі засвоєн-</p>
---	---	---	---	--

8	6	<p>Маршрути літаків. Порядок придбання квитків. Вартість проїзду. Служби аеровокзалу</p> <p>Екскурсія</p> <p>Екскурсія в аеропорт чи в касу Аерофлоту.</p>	<p>правила посадки в літак; вартість проїзду.</p> <p><i>Уміє:</i> орієнтуватися у розкладі; визначати маршрут, придбати кваток</p>	<p>ня інформації про служби аеровокзалу та їх функції; Розвиток діяльності на основі вмінь орієнтуватися у розкладі, визначати маршрут, оплачувати вартість проїзду;</p>
9	4	<p>Торгівля</p> <p>Оптова та роздрібна торгівля. Права споживачів. Організація захисту прав споживачів.</p> <p>Екскурсія на оптову базу до магазину.</p>	<p><i>Учень має уявлення:</i> про оптову і роздрібну торгівлю; про захист прав споживача.</p> <p><i>Знає:</i> правила купівлі товарів на оптових базах; права споживачів.</p> <p><i>Уміє:</i> добирати покупки відповідно до своїх можливостей; вибирати торговельний заклад для покупки товарів..</p>	<p>Формування вмінь орієнтуватися у видах оптової та роздрібної торгівлі;; виховання вміння співвідносити свої бажання та матеріальні можливості .</p>

--	--	--	--	--

Пояснювальна записка до навчального плану

Навчальний план розроблено з урахуванням вимог Законів України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», Постанови Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 року № 87 «Про затвердження Державного стандарту початкової освіти», постанови Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2013 року № 607 «Про затвердження Державного стандарту початкової загальної освіти для дітей з особливими освітніми потребами», Концепції Нової української школи, стратегії Національної доктрини розвитку освіти України, положень Концепції загальної середньої освіти, Державної національної програми "Освіта України XXI століття", Постанови Кабінету Міністрів України «Про встановлення строку навчання у загальноосвітніх навчальних закладах для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку» від 23 квітня 2003 р. № 585 (зі змінами, внесеними постановою Кабінету Міністрів України від 26.01.2016 № 753), Положення про спеціальну школу та Положення про навчально-реабілітаційний центр, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 06.03.2019 № 221, за Типовими освітніми програмами, затвердженими:

- наказом Міністерства освіти і науки України від 01.12.2021 № 1317 «Про затвердження типової освітньої програми для 5 класу спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з особливими освітніми потребами»

Структура навчального року

Режим роботи закладу п'ятиденний, заняття проводяться в одну зміну, тривалість уроків:

у 5 класі- 45 хвилин.

Тривалість перерв - 15 хвилин, великої перерви - 20 хвилин.

Відповідно до статті 10 Закону України «Про повну загальну середню освіту» 2022/2023 навчальний рік розпочинається святом - День знань - і закінчується не пізніше 1 червня.

Навчальні заняття організуються за семестровою системою:

I семестр- з 1 вересня до 29 грудня;

II семестр - з 10 січня до 31 травня.

Впродовж навчального року для учнів проводяться канікули:

осінні - з 24 жовтня до 30 жовтня;

зимові- з 01 січня по 09 січня 2023 року;
весняні - з 27 березня до 02.04.2023 року.

Навчання та виховання учнів здійснюється українською мовою.

З урахуванням місцевих особливостей, кліматичних умов за погодженням з Департаментом освіти і науки можуть змінюватися структура навчального року та графік учнівських канікул.

Зарахування дітей до здійснюється відповідно до Порядку зарахування осіб з особливими освітніми потребами до спеціальних закладів загальної середньої освіти, їх відрахування, переведення до іншого закладу освіти, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 01.08.2018 № 831. А важливою передумовою для цього є визначення готовності та здатності дитини працювати за навчальним навантаженням спеціальної школи.

Під час освітнього, корекційно-розвиткового процесу учителі, вихователі несуть персональну відповідальність за життя і здоров'я дітей, створюють сприятливі умови відпочинку та змістовного дозвілля учнів на перервах, в позакласний час.

Планування освітньої, корекційно-розвиткової роботи здійснюється вчителем відповідно до кількості годин, відведених на навчальний предмет. Педагоги самостійно розподіляють програмний матеріал відповідно до годин, передбачених навчальними планами для здобувачів освіти з особливими освітніми потребами. З метою реалізації особистісно орієнтованої моделі навчання при складанні календарно - тематичного плану враховуються інтелектуальні особливості учнів класу, темп їх роботи та засвоєння навчального матеріалу, творчо використовуються чинні навчальні програми та підручники.

Вибір програмно-навчального забезпечення здійснюється вчителем відповідно до програм, підручників та навчальних посібників, рекомендованих Міністерством освіти і науки України для використання в загальноосвітніх навчальних закладах для навчання дітей з особливими потребами.

Освітній процес у школі спрямовується на максимально можливий розвиток ефективності корекційно - розвиткового впливу.

Особливості оцінювання навчальних досягнень учнів спеціальної школи:

Оцінювання навчальних досягнень учнів з порушеннями інтелектуального розвитку школи II ступеня здійснюється за Критеріями оцінювання навчальних досягнень учнів 5 - 10 класів з порушеннями інтелектуального розвитку (авт.: О.В. Чеботарьова, Г.О. Блеч та ін. - К., ІСП НАПН України, 2019

Використання годин інваріантної та корекційно - розвиткової частини

Години, виділені на інваріантну складову та корекційно - розвиткові заняття, використовуються без змін, повному обсязі.

Порядок вивчення окремих предметів **Трудове навчання**

Для занять з трудового у 5 класі при наявності 8 і більше чоловік у класі, учні класу поділяються на дві групи (Наказ МОН України від 20.02.2002 №128).

Кількість годин трудового навчання у 5 класах визначається Типовим навчальним планом, затвердженим Міністерством освіти і науки України від 01.12.2021 року № 1317 «Про затвердження типової освітньої програми початкової освіти спеціальних закладів загальної середньої освіти для учнів 5 класу з порушеннями інтелектуального розвитку»,

Фізичне виховання здійснюється на уроках фізичної культури, ритміки, заняттях з лікувальної фізкультури, під час ранкової гігієнічної гімнастики, фізпауз, фізхвилинок на підставі рекомендацій та висновків медичних працівників та під наглядом лікаря.

Заняття проводять вчителі, які мають відповідну фахову освіту .

Корекційно-розвиткова робота в закладі направлена на вирішення специфічних завдань, зумовлених особливостями психофізичного розвитку учнів, впровадженням особистісно орієнтованих програм навчання та реабілітації за індивідуальним та диференційованим підходом і реалізується через навчальні предмети та курси:

«Розвиток мовлення», «Лікувальна фізкультура».
Ритміка», «Соціально-побутове орієнтування».

Спеціальні корекційні заняття з ЛФК проводяться вчителем ЛФК за спеціально розробленими індивідуальними комплексами з урахуванням форм і ступеня важкості захворювання дітей, відповідно до рекомендацій лікарів в другу половину дня, регламентуються розкладом. Для занять з ЛФК комплектуються групи згідно медичних показників учнів та наказу Міністерства освіти і науки України від 20.02.2002 № 128.

Спеціальні корекційні заняття з соціально-побутового орієнтування проводяться в другу половину дня, регламентуються розкладом .

Корекційні заняття з ритміки проводяться в другу половину дня, регламентуються розкладом.

Розвиток мовлення. Заняття проводяться групами та індивідуально, регламентуються окремим розкладом у другу половину дня. Групи (2-4 учні) комплектуються з урахуванням однорідності мовленнєвих порушень учнів. З учнями, які мають важкі порушення мови, проводяться індивідуальні заняття. Тривалість групових занять - 45 хвилин. Індивідуальних -

20 - 25 хвилин. При потребі проводяться фронтальні заняття.

На основі освітньої програми складено навчальний план відповідно до наказу МОН України від 01.12.2021 № 1317. Освітню програму висвітлено на веб – сайті КЗ «Староприлуцької спеціальної школа» Вінницької обласної Ради <http://staropriluckashkola.in.ua>

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор комунального закладу
«Староприлуцька спеціальна школа»
Вінницької обласної Ради
Юрій КОСАЧ
30.08.2022

Навчальний план
комунального закладу «Староприлуцька спеціальна школа»
Вінницької обласної Ради
на 2022 – 2023 навчальний рік
з навчанням українською мовою для дітей з інтелектуальними
порушеннями
для учнів 5 класу

Освітні галузі	Навчальні предмети	Кількість годин на тиждень у 5 класі
Мовно - літературна	Українська мова	3
	Українська література	2
Математична	Математика	5
Природнича	Інтегрований курс «Пізнаємо природу»	2
Соціальна і здоров'язбережувальна	Інтегрований курс «Здоров'я, безпека та добробут»	1
Громадянська та історична	Вступ до історії України та громадянської освіти	1
Інформатична	Інформатика	2
Технологічна	Технології	6
Мистецька	Образотворче мистецтво	1
	Музичне мистецтво	1
Фізична культура	Фізична культура	3
Разом		27
Корекційно-розвиткові заняття	Соціально-побутове орієнтування	2
	Розвиток мовлення	1
	Лікувальна фізкультура	1
	Ритміка	1
Додатковий час на навчальні предмети		

Наказ МОН України від 01.12.2021 № 1317

Заступник директора з навчально – виховної роботи Тетяна ШАХНО